

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.



GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBLIOTEK

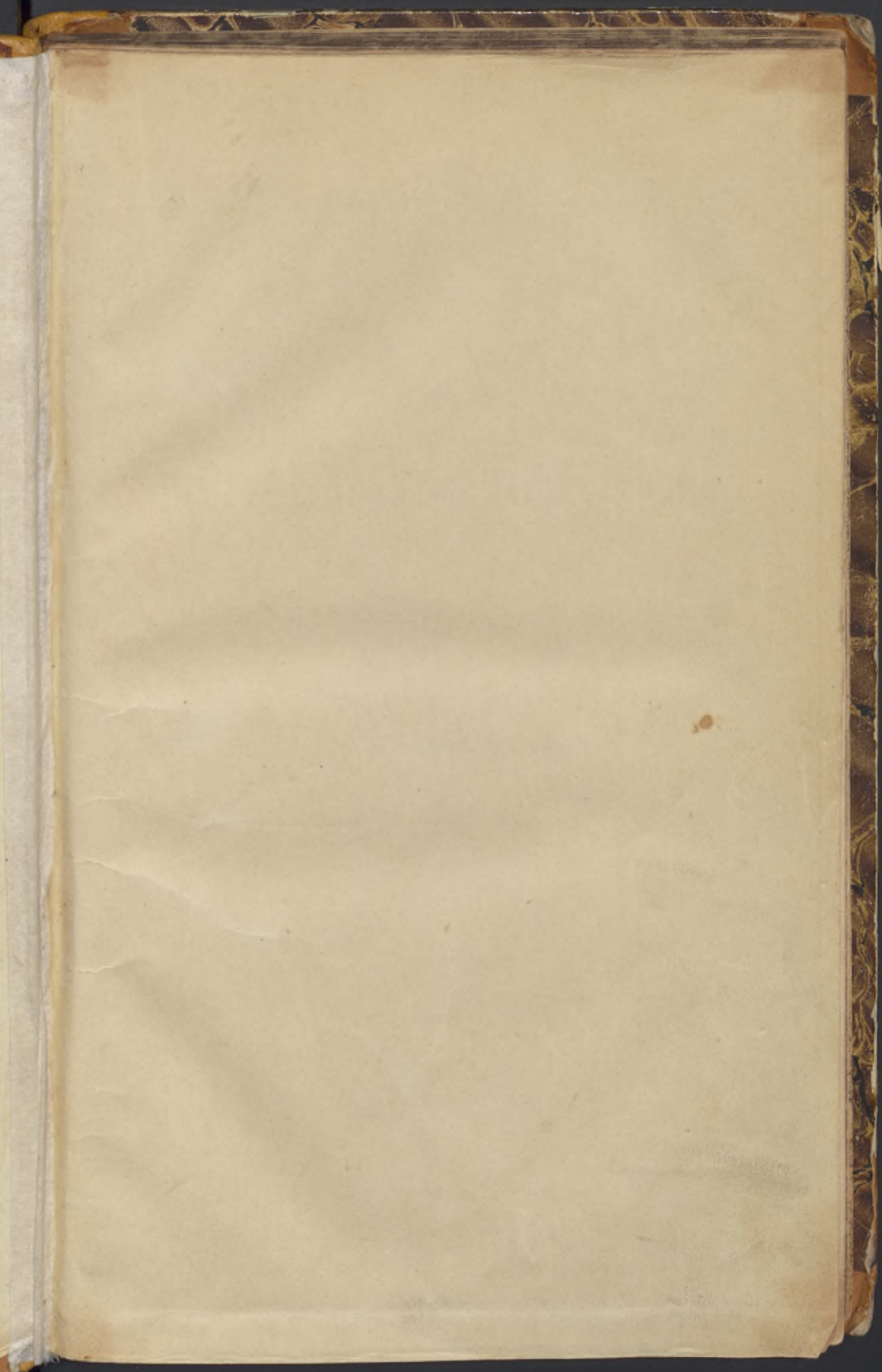


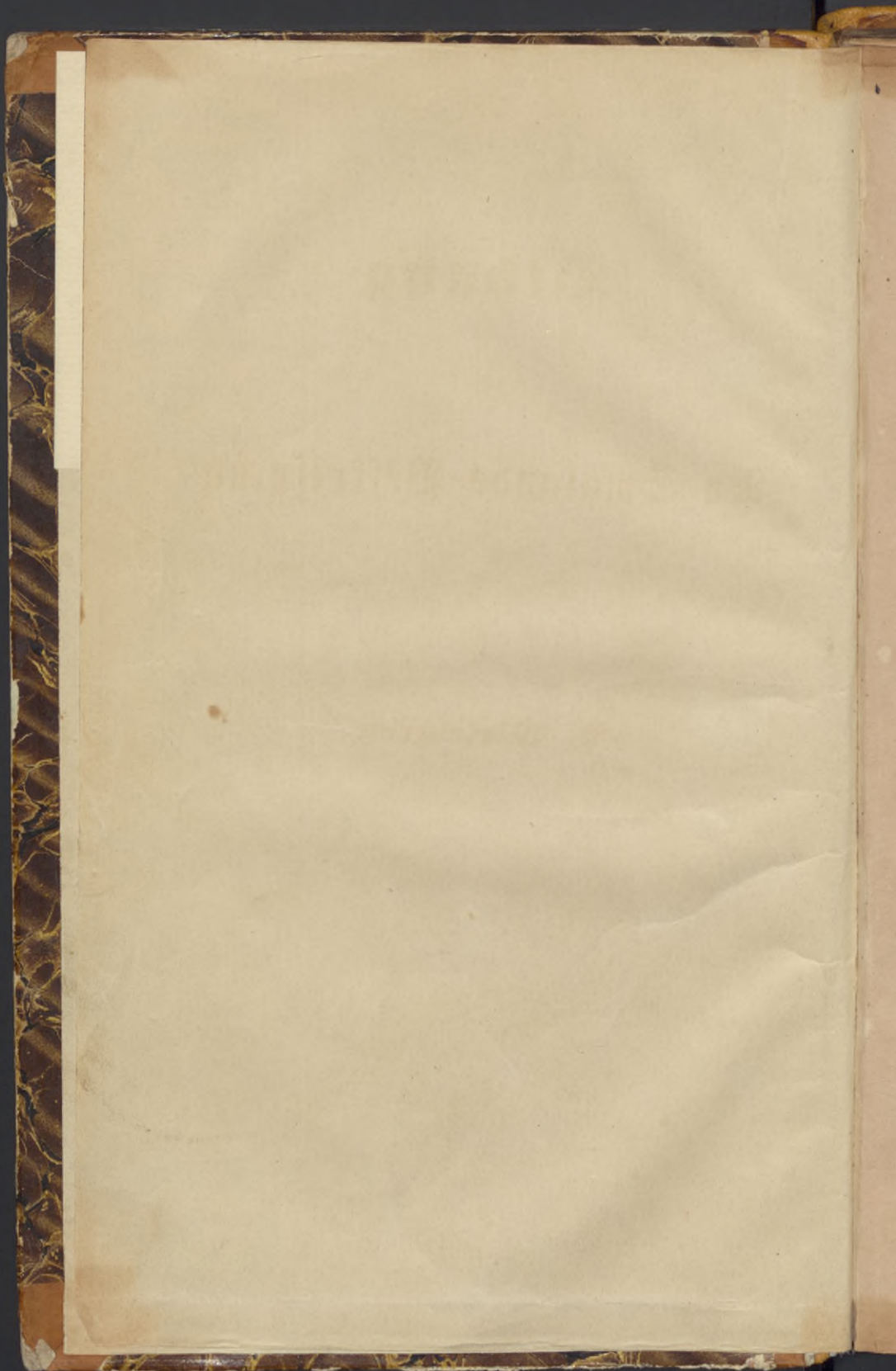
100165 6937



Allmänna Sektionen

Geogr.
Sv.
Småland





Bihang

till

Ny Smålands Beskrifning

af

P. Wieselgren.



Fönköping,
tryckt hos J. Sandwall.
1847.

1811

Handwritten title in German script, likely a dissertation or official document.

Author's name in German script.

Main body of handwritten text in German script, consisting of several paragraphs. The text is mostly illegible due to fading and bleed-through from the reverse side of the page.



Erinran.

I sitt företal till andra bandet af Ny Smålands beskrifning (Wexjö 1846), lemnar Doktor Wieselgren allmänheten den underrättelse att ett **Bihang till Ny Smålands Beskrifning** på J. Sandwalls förslag i Vönköping skulle innan årets slut utgifwas af v. Pastor N. J. Rydén i Vönköping, biträdd af Komminister J. E. Lagergren i Lekeby, der den del af Vönköpings län, som ej kunnat ingå i Wexjö stifts beskrifning, liksom ej heller i topografien öfwer Östergötland och Westergötland, blir beskrifwen; hwarjemte tillägg skulle förekomma till Wexjö stifts beskrifning, innefattande Småländska regementernas historia, med bidrag från Kapten S. Rudebeck och Ryttmästaren Baron W. Rappe, Smålands naturalhistoria med bidrag från Prosten J. Pontén i Korsberga, samt slutligen upplysningar rörande Biskop D. Cavallii biografi, meddelade af Kongl. Sekt. G. D. Sjöström i Stockholm, hwilket allt borde göra bihanget förtjent såwäl af en egen publik, som att egas af alla, som skaffat sig den nya beskrifningen öfwer Småland. Detta bihang, redigeradt af underteknad, lemnas nu i allmänhetens händer något sednare än som war utlofwadt och äfwen efter en förändrad plan. Topografien öfwer Norra och Södra Wedbo samt Mo härader har ännu ej hunnit utarbetas, men torde framdeles, såsom ett helt för sig, utgå bland allmänheten. Biskop Cavallii biografi är redan meddelad i Lunds Stifts Herdaminne, hwarföre jag ansatt lämpligast att ej å nyo upptaga den här. I Bihangets första afdelning om Smålands naturbeskrifning äro

artiklarna om dess Flora och Fauna författade af Prosten Pontén i Korsberga samt öfversedda af Konistorii-Amanuensen Lundh i Werjö. Till den andra afdelningen af arbetet, som rör Smäländska Regimenternas Historia, har Kapten Westrin i Jönköping lemnat goda bidrag, hvilka synnerligen med afseende på Jönköpings regemente äro rikhaltiga och upplysande. Jemförelsevis med de öfriga regementerna, har dess historia blifwit nog widlyftigt behandlad; men de historiska data som meddelats torde icke sakna intresse och icke anses trötta för den som önskar äfwen de minsta omständigheter upptagna i en specialbeskrifning. Några tryckfel hafwa i Chefferien för Kronobergs regemente insmugit sig, dem jag här will ha anmärkta:

Sid. 83	rad. 32	står: häröfwan;	läs: Ny Smälands beskrifning.
—	—	36 —	se; tillägg: Ny Smälands beskrifning.
—	85 —	10 —	13; läs: 15.
—	—	35 —	14; — 16.
—	86 —	2 —	se; tillägg: Ny Smälands beskrifning.
—	—	3 —	16; läs: 17.

Jönköping den 1 December 1847.

N. J. N.

Innehåll.

Utgifwarens erinran	sid. v.
I. Bidrag till Smålands Naturbeskrifning	1—53.
1 §. Geologi	3.
2 §. Mineralogi	7.
3 §. Flora	10.
4 §. Fauna	29.
5 §. Ethnologi	48.
II. Bidrag till Småländska regementernas historia	54—172.
1 §. Liden till Gustaf II Adolfs militärorganisation	57.
2 §. Från Gustaf II Adolfs militärorganisation till Carl XI:s indelningsverk	63.
3 §. Från Konung Carl XI:s indelningsverk till nuvarande tid	71.
a. Smålands regemente till häst	71.
b. Smålands granadörbataljon	78.
c. Kronobergs infanteriregemente	80.
d. Jönköpings infanteriregemente	86.
e. Kalmar infanteriregemente	166.

Sammlung

Wörter

III

Sammlung Wörter

1. Die Wörter sind alphabetisch geordnet.
2. Die Wörter sind in drei Spalten angeordnet.
3. Die Wörter sind in drei Spalten angeordnet.
4. Die Wörter sind in drei Spalten angeordnet.
5. Die Wörter sind in drei Spalten angeordnet.
6. Die Wörter sind in drei Spalten angeordnet.
7. Die Wörter sind in drei Spalten angeordnet.
8. Die Wörter sind in drei Spalten angeordnet.
9. Die Wörter sind in drei Spalten angeordnet.
10. Die Wörter sind in drei Spalten angeordnet.

I.
Bidrag
till
Smålands Naturbeskrifning.

I.
Zweite
in
Zweite Ausgabe

1 §. Geologi.

Småland är ett bergland, högre än både Swea- och Göta-land. Bergarterna, med undantag af öfvergångsbergslagren wid Grenna, äro öfverallt uråldriga, men af många och märkvärdiga förändringar. Röd granit, stundom gneisartad, utgör basis för dem alla, hwarpå i bergssträckorna ofta hwilar quartz eller quartzberg (hällefänta), tät glimmerkiffer, uråldrig grönsten och någongång en uråldrig porfyr.

Baron Berzelius föreställer sig Swenska jorden i urtiden öfverfluten af watten, så att endast des högsta delar utgjorde öar i detta haf, hwilka öar han, som Vulcanist, anser uppdrifna af en inre värme. Wahlenberg antager, att der Lagaån framgår funnits i forntiden en sjö^{*)}, och Fries härleder Westra Smålands (W. om Laga) torftiga vegetation i dalarna, under det höjderna ej sällan äro bördigare, från denna orts långwariga inundation, wida öfwer hwad nu är des wattenens höjd. En nyare Lyff geolog framkastade ej längesedan den gissningen, att Skagerak och Finsta Wiken, som nu likna 2:ne afbrutna delar med behållen riktning, en gång varit sammanbundna af en saltjö, der nu de lågländtare Göta och Swea riken ligga, mellan det högländtare Småland och Norrland. Som hälften af Jönköpings län och en tiondedel af Kronobergs äro mer än 800 fot öfwer hafwet, kan här ha varit en ö, då Skåne, Halland, Blekinge, Kalmare och Linköpings län, Gottland och Öland, Stockholms, Upsala, Westersås och Nyköpings län stodo under watten. Östronen, som ännu skola uppfästas i Skallebygds sjön i Hylletofta socken nära Kullen, mellan Almesåkra och Hjettöla, som är Södra Swerges högsta höjd,

*) Hela Lagadalen utgör 30 quadratmil, då Wetteren blott är 17,10 och är af å-dalar den lägsta midt i landet bland dem, som från Jönköpingsstrakten löpa nedåt Skåne, knappt, der äens wattendrag börjar, 3 å 4 mil från Fåberg, 200 fot öfwer Wetteren, således 450 å 500 fot öfwer hafwet.

1037 fot öfwer hafwet, kunna, såsom de enda antagliga quarwarande ureauare af den tydligaste ön i Skandinavien, antagas, att då ha djerst blickat ut mot grannöarna, en liten, som nu utgör $\frac{1}{15}$ af Marie-stads och $\frac{1}{25}$ af Wenersborgs län, och en, hvars udde nu utgör $\frac{1}{10}$ af Drebro och $\frac{1}{10}$ af Carlstads län, och hvars öfriga del höjde sig allt mer öfwan Syltoppen, Sulitelma och Stagsstöls Lind, eller upp till Dmesjöfeld, enligt folkspråket den store Galdhöppingen — den enligt nyaste mätningar såsom den högste fjelltoppen i Skandinavien erkände, som höjer sig 8,300 fot öfwer hafwet*).

Smäländska bergsryggarna sammanhänga tydligen med fjellarna, hvarifrån de utlöpa mellan nedre Dal- och Klarelsfwen, der landhöjden mellan Philipstad och Linde ännu är öfwer 800 fot, liksom den åter blifwer, då landet höjer sig mellan Wenern och Wettern, nära den trakt der Lidan och Ösan mötas nedanför Göta kanal. Derifrån sträcker sig bergmassan något in i hjertat af Westergötland, der öfwergångsberg wisa sig, stundom sänkande sig under 800, men sålän under 300 fot, då urbergen deremot snart uppstiga öfwer 800 wester om Wettern, gent emot der Wisingsö höjer sig på sitt sandstenslager i Wettern, går så till Taberg öfwer Dunkahalla nära Jönköpning, utwidgande sig i behållen eller ökad höjd genom Barnary och Rogberga socknar, Tormenås o. s. w. öster om Wettern förbi Örenna upp till Östgötagränsen, fortgår sedan öfwan Glesjö, Bankeberg, Kisa o. s. w., upp mot Krönen, återsträcker sig sedan under Glesjö i wester, men wid närmande till Tweta, sträcker sig denna landthöjd i sydost genom Östra härads midt och mest i des östliga del wid Kalnäre läns gränns, der den är högst åt Kastory, Skede och Ökna socknar; och så fortgår den derifrån in i Uppwidinge såsom Åsheda högland, närmar sig mot Werjö, men sträcker sig så i norr öfwan Innaren genom Norrwidinge, derpå genom Westra och Östbo härad till No, der den efter någon sänkning åter höjer sig, och fortsätter som Westgötsk bergsbyggd till den punkt der den, enligt hwad förut nämndes, först höjer sig upp mellan Wenern och Wettern. Denna bergsbyggd har inom sig Smäländs malmberg, hwarom se nästa §.

Bergsystemet betingar flodsystemet. Alla Sverges floder ha sina källor wid fjellarna eller på denna Smäländska bergshöjd. Centren för Södra Sverges flodradier ligger uppenbarligen i des högsta bergshöjd. Från denna söka Lidan och Ösan Wenern, Nisfan och Lagan Kattegat, Emmån m. fl. Östersjön i öster, Helgån m. fl. Östersjön i söder. Wid första blicken på Forsells färgbelagda karta finner man alla floderna uppriinna wid gränsen af denna gula trakt, som utmärker öfwer 800 fots höjd öfwer hafwet.

Lindbloms sammanställning af bergshöjdernas och flodernas förhållande förtjenar att här anföras:

*) Denna topp höjer sig på den stora, många mil långa och breda, obebodliga fjellplatåen mellan Lem och Waage pastorater i Gudbrandsdalen i norr och Jillefeld i söder. Det är i westra ändan af denna, som Stagsstöletinderna äro belägna.

Småland.

Jönköpings län.

Berg.	Watten.
Dummemåse, Pariserlot öfver hafwet	Nisa å wid Jära
Taberg	" Unnarv
Barnarps kyrka	" Gislaved
Unnarv	
Bergshöjd mellan Örenna och Holf- berg	Öjön Ören wid Örenna
" Frutnåse mellan Örenna och Säby	
Bredsta kyrka	" wid Ingatorp
Ölefjö	Sandfjö sjö
Kullen mellan Almesåtra och Hjerföla	Öjön Werren wid Bo
	" Hemfjö wid Stodatorp

Kronobergs län.

Högsta waghöjden mellan Granhult och Lenhosda	Målefålla mellan Stodatorp och Nöb- beled
	Ängshults sjö wid Nöbbefelds gås- waregård i Norrebäcks socken
	Öjön Mattrofen
	" Därefjö
	" Örlen
Bergshöjden mellan Granhult och Len- hosda	Lyrefålla mellan Granhult och Len- hosda
Mattull	Helgasjö
Berjö	Öjön wid Bergawara
	" Salen
	" Åonen
	Prufsdammen wid Huseby
	Öjön Nöfken
	Högsjömåla sjö
	Öjön Wien wid Bletingsgränzen

Öfverfigten af sjelfwa bergsträckningarna torde bli öf klarare ge-
nom följande uppställning:

Jönköpings län.	Kronobergs län.
Kullen mellan Hjerföla och Almesåtra	Bergsryggen mellan Granhult och Len- hosda
Taberg	Högsta vägen mellan Stodatorp och Nöbbefeld
Sandfjö sjö i Sandfjö socken	Lyrefålla mellan Granhult och Len- hosda
Hemfjö sjö wid Stodatorp	Mattull
Nisa å wid Jära	Målefålla mellan Stodatorp och Nöb- beled
Barnarps kyrka	Därefjö sjö
Dummemåse	Ängshults sjö wid Nöbbefeld
Mellan Örenna och Holfaberg	Öjön Mattrofen
Öjön Werren wid Bo	" Nöfken omkring
Öjön Ören wid Örenna	" Örlen
Ölefjö	Berjö
	Helgasjö
	Bergawara sjö
	Salen
	Huseby Prufsdam
	Åonen
	Wien wid Bletingsgränzen

Närmare upplösningar om denna urformation meddelas dels wid fram-
ställningen af dess Mineralogi, Fauna och Flora, dels i specialbeskrif-
ningen. Här må blott nämnas, att om och på bergshöjder finnas
jättegrutor och dylika urgröpningsar, som tydligen stett af watten, wi
ej derföre behöfwa låta samma berg en gång ha öfverhullats af det

sedan lika djupt sjunkna hafwet. En wattenminskning strider mot naturlagarna. Den wattenmassa som nedregnar, går åter upp i moln och faller åter ned i regn. En minskning i denna massa skulle wälla en förderfwande torka och rubba hela det animaliska och vegetativa lifwet på jorden. Den rimligaste förklaringen af Bottniska wikens höga wattenmärken, som bli allt lägre mot söder, ha wi hört af Doktor Fr. v. Hagenau. Han, v. Humbolts vän och utmärkt geognost, anser wara utom twifvel att Grönland lika mycket sänkt sig det sista halfårtusendet, som Norra Swerge höjt sig. Då wäl ingen kan neka möjligheten att vår Nord och Grönland äro baserade på samma granitmassa, så är klart, att om den westra delen, som ligger nära der Hecla synes wara en storsten för en underjordisk eldstad, som wäl undergräfwet grunden för den närmaste granitmassan, i följd deraf werkligen sjunker, den östra delen af samma granitblock måste stiga och det i den mån den är aflägsen, hwaraf det oförnekliga aflägsnandet emellan berg och watten i Norden, större ju närmare polcirkeln man aftgiffwer derpå, nästan omärkligt i den skandinaviska södern, torde så en rimlig förklaring. Denna berghöjning och wattenjäknning är ännu fortgående och kan ej sammanbindas med förklaringen af våra öfvergångsberg af snäckor, våra block m. m., hwilka måste tillstrifwas werfningar, som länge sedan upphört att wisa sig fortfarande.

Till öfvergångsformationen hör blott en trakt wid Grenna.

Öfvergångslagren luta der med den uråldriga bergwäggen, hwarpå de hwila, men lutningswinkeln är desto mindre, ju längre ifrån bergwäggen, och varierar mellan 35 och 16 grader från wågråtan. Gyttringshwarfwet består af större och mindre fullersten och klapper af röd granit, som i storlek stundom gå till 5 å 6 kubikfamnars innehåll samt mindre quartz- och fältspatstycken, förenade dels med rödbrun jaspis, dels med rödaktigt fältspatpulver. Sandstenen, som i hårdhet liknar den från Roslagen, är ganska fast, något grofkornig, gråaktig och hwitgrå, med kiselartadt gluten. Bland stifferlagren förefomma gyttringar af quartz- och fältspatgrus, stundom med glimmerfjell, förenadt med grågrön, ibland rödbrun lera, grus- och sandblandade grågröna och rödbruna lerfjifftrar, finare grå, swartgrå och brungrå lerfjiffter, ljustgrå och rödlett mergelfjiffter. Vertikala remnor äro beklädda med rödbrun mergel.

Desse öfvergångslager göra en affättning $\frac{1}{8}$ mil bred mellan en sträcka af höga och branta granitberg och Wetterns strand från Westanå säteri till Stigötagränsen. Gerabäcken, som löper öfwer lagren, har på flere ställen djupt genomskurit dem och lemnat tillfälle till deras granskande. Wid Husqvarna utgöra sassa lager af sandsten strömbotten wid nedersta wattenfallet, som störta utför en brant granitklippa, hwaremot lagren äro något uppresta, fallande $22\frac{1}{2}$ grad under wågråtan åt S.S.O. Nerom bergwäggen löper landet ut i ett stort flätt fält ned till Wettern, betäckt med djup och fin sand. På södra ändan af Wisingsö förefomma sandstenslager. Sjukholmarna

som äro 3, bestå af conglomerat. Sagerön eller Jungfrun af samma bergart. Nholmen af sandsten. Rödnhufsvud visar blottade sandstenslager på södra udden, hvilka troligen fortsätta under watten till stora Rödön. Wi ha uti inledningen till Smålands Beskrifning upplyst om de underjordiska gångarna i Wisingsö, der man låter Gilbert ligga bunden af runkasten och plocka sig lös under seklerna genom hårens ryckande ur en orhud. Då watten stod högre synes det ha grävt dessa gångar i sanden.

Är den Småländska öfvergångsformationen en minneswård af den revolution, som anses ha blott kunnat förstöra wattenkräk? Lilla Lethea får något att upplysa om denna trakt, kan man ej ens med något fog gissa något. Annu har man ej upprisat några petrifika-ter ur dessa öfvergångsberg.

Äf flötsformationen känna wi intet spår.

Alluvial- och Diluvialformationen, som alltjemt kan sägas fortgå, har under wäldigare rörelser wisserligen lemnat spår efter sig inom den rymd wi bemärka. Lindblom anmärker i sin afhandling in geographicam plantarum intra Sveciam distributionem p. 23, huru floder framfört sandreisar och borttagit bördigare jord mångenstädes i Swerge, hänvisande rörande Småland till Fries i des Stipes agri Femsionensis. På anwist ställe yttrar Fries, huru vegetationen kring Laga och Nissa samt andra floder i Mo och Däbo är mot wanan annorstädes, der floder plåga ha bördiga stränder och höjderna wara ofruktbara, ytterst mager och fattig, om ej på höjder. Exempelwis anföres att hela slättdalen wid Nissan i Mo härad utgöres af ofruktigt sandfält, då på sjelfwa höjden af det ansenligt uppfjutande Isberg är särdeles bördig jord. Många sådana exempel skulle, heter det, kunna framdragas på bördiga berg och ofruktbara dalar. Dessa dalars sand anses floderna ha tillfört. De nämnde 2 floderna ha genombrutit bergsryggen wid Halländska gränjen. Mindre floder ha måst kröka sin wäg på många sätt för att uppföka de större och med dem komma genom Hallandsåsen till hafwet; men, slutar den snillrike författaren, då dessa floders nämnde wägar ej ännu woro brutna genom åsen, är nödwändigt att den lägre delen af Westra Småland stod under watten, och härifrån låta sig denna delösterila dalar nöjaktigt förklara.

2 §. Mineralogi.

I Mineralogien, med hänsigt till Werjé Stift, ha wi så anmärkningar att här meddela. I specialbeskrifningen äro de utförligare.

Utställiga malmtrakter finnas samt strödda malmfält, mest i Vönköpings län. I Kronobergs län finnas endast sjömalmer och

myrmalmer, äfwen i Söndköpings län i Korsberga och Berheda socknar.

Guldgrufwan wid Ådelsfors, Ålsboda socken, är neblagd, sedan jernkisgångarna derstädes nära ett sekel bearbetats för det utbyte af guld de gifwit. Anledningar till Silfvermalm finnas återstädes. I Kopparfältet wid Fredriksberg, Fröderöds socken, förekomma i glimmerstiffer lager, som föra kopparkis, blyglans, zinkblende samt jern- och blyhaltiga rödbruna granater. Om Koppargrufwan wid Sunnersfog i Ålsboda socken yttrade sig Linné: den är mycket besynnerlig och wida stilsd från annan kopparmalm i riket. Kopparens bergart är kalk och håller derföre mycken ochra cupri germinans med gedigen koppar. Märkwärdigast är Småland för sitt jern, och märkligaste jernbrottet är det ofwan jord wid Taberg — en kolos- sal grönstensmassa i gneis, genomdragen med magnetisk jernmalm i lager och instänkta partier. Hela sträckningen eller åtminstone dess högsta rygg håller jernmalm af omwärlande men wanligen ganska god bestaffenhet, ehuru ej särdeles rikhaltig. Taberg är det enda i Sverige som så helt och hållet har jernmalm och der brytningen är ofwan jord. I denna malm upptäckte Profesör Sefström 1830 den frut ofända metallen Vanadin. Jernockra och Rödfärg bearbetas i Kronobergs län. Wid Taberg märkes ock ett fossil, som Rinman kallade grönaktig och ljusgrå jernlera. Dess färg är merendels ljusgrön och finnes derb, ofta anstjuten klotformigt med trädig sammanfattning liknande en strålgips, hwars trådar divergera från kärnor af brun jernoxid, utan glans och något lös, pulvret trädigt, smälter ej ensamt för blåsrör och löses ej fullkomligt i borax (Se widare Bergwerks-Ler. I, s. 902). Af lika bestaffenhet, utom ett mera lätt och mindre stråligt brott, är det ämne som i Tabergs stoll utgör glutten för rundade jernmalmsstycken, men hwilket Hisinger nekade rum bland jernleror, i följd af de uppgifna beståndsdelarna. Jernoxidhydrat af flere yttre former af sjö malm bildas ännu, enligt Hisingers förmodan, i ganska många sjöar genom utwaskning, och decomposition af den i grönstenen insprängda jernmalm och jernkis. I Kronobergs läns sjöar är tillgången så rik, att i 4 masugnar, som woro i gång 1833, war tackjernstillverkningen 1962 skeppund. Sjömalmen kallas i Småland, der den finns mer än på något annat ställe, Mom eller Urke. Lövattnet, anmärker Linné, blir mörkare, då watten tages i sjö. I mossar och kärr ses ofta en blå hinna på watten, som allmogem kallar "fröaspy." Swartjord, med hwilken bönderna swarta wallmar, är ej sällsynt i kärren, enligt Linné. Sjömalmen i Småland sägas börja aftaga. Malmen innehåller, då den är i form af hagel och ärter 28 procent degelprof och förlorar i rostning 26 proc.

Hela Smålandssta bergmassan består med ett instränkt undantag — öfvergångsbildningen wid Wetteren, Östgötagränsen, — af gneis, som på lägre delar öfvergår till granit. På högre punkter är quarzisen (kiseljord utan förening t. ex. med lerjord och kali) stun-

dom afföndrad till egna massor, men isynnerhet finnes fältspaten (lerjord, kalk och kiseljord i förening,) ofta särskilt afföndrad, då warande finfornig eller tät, (således Hälleflinta), någonsång af porphyrsammansättning. Så t. ex. uppträder wid Willföls gåstgästaregård i Helleberga socken då och då en låg berggård af uråldrig, rödbrun hälleflintporfyr, med blefröda fältspatpunkter i parallelepidiska stycken sönderdelade, öfver sandbädden, der annars wanligen ses en röd granit, mycket finfornig med hoptriängda smådelar eller halftät fältspat. Ännu större och mäktigare lager förekomma af Urgrönsten; ganska sällan af Urkalksten. Linné yttrar: grönsten, som brukas wid jernbruket till ås, finnes på Möcklanäs samt i Statelöf och å många andra orter, hvaraf de högsta klippor merendels bestå. I de Småländska bergmassorna ingår utom granit och gneis wanligen en stor mängd Hornblende, utgörande grönstensarter (Diabas), Hornblendskiffer (Amphibolit) samt quartzblandad fältspat (Hälleflinta, Feldstein, Curit). I Fröderyd socken möta lager af finfornig, gråaktig kalksten, orenad af inmängd quartz, hornblende m. m.

Wid Grennatrakten äro Grauwackebildningar äfwen uppdrifna af granitmassor, således påtagligen äldre än öfvergångslagren af sandsten och orena lerkiffer, som aflösfade från graniten, äro genomdragna af oräkneliga löfsnor, öfverdragna med ett gulbrunt beslag och ljusrödfärgigt inre, med fina streck, antybande en förfinad glimmer och andra förhållanden, som wäl utmärka fältspat, men som är genomdränkt af kisel.

Wi anmärka desutom att på Hisingers tabell, i 5:te häftet af hans anteckningar i Physik och Geognosi (Stockholm 1831), upptages i

1:sta klassen: Neptuniska Bildningar:

Gruppen Stambildningar, formationen Alluvium, underformation och underordnad lager Limonit i "Sjöar i Småland."

2:dra klassen: Plutoniska bildningar:

Gulfvudbergarter.	Fundort.
Gneis. Wanlig och granitartad. Curit och Curitporfyr.	Allmän. Småland, jemte Wermland, Uppland, Westmanland.
Diabas (Urgrönsten). Amphibolit och dio siffer.	Småland. Småland, desutom Jemtland, Dalarne, Westmanland.
Gyemit.	Småland jemte Gnarp i Helsingland, Trollhättan, Dalarne.
Dwaris.	Almesåtra, Seglerum wid Westerwil, Frösög.

Att wid Glimmerskiffer och Granit, der "m. å." står, Småland underförstås, inhämtas af andra ställen i våra mineralogiska skrifter. I bergsryggen närmast Jönköping wisar sig glimmerrik gneis, som stundom liknar glimmerskiffer, med quartzförklar och främmande lager af chloritskiffer.

I Odestugu socken, Spereryd, finnes äfwen ett brott af Specksten, Talina vanugi. af Engelsmän inköpt, som årligen arbetas och i mängd utseppas. Äfwen i Ålscheda socken, Kibbe, som Bergsrådet Ålshen

eger, är swafwelfies, förande kopparmalm och swafwelnickel, funnen, som bearbetas till nyssilfwer, packfong, hwaraf skedar m. m. arbetas.

De sköna helsöbrunnarna wid Lannaskede och Hylzby eller Apelhester i Alsheda socken, med deras förträffliga gyttja, äro wida kända. Goda lerarter, argilla, finnas ock på flere ställen, såwäl till murning som tegelslände. I Bergheda och Fröderbyds socknar, äro tegelbruk anlagde. God Mergel, Marga, finnes ock på många ställen, än grundare och än djupare i jorden, som med jordborr blifwit upptäckt. Allunford skönjes ock på flere ställen, äfwen som Pingswiter och Retiniter, jemwäl hwarjehanda mylla och brännstof. Hwarjehanda stengyckel, lusus naturæ, och stenvandlingar, petrifikater, finnas äfwen inom Werjö stift, till framdeles skeende undersökningar af geologen.

3 §. Flora.

Efter hwad man bemärkt, torde icke något landskap i Swea och Göta riken kunna framwisa en så rik Flora eller Fauna, som Småland, utan att förtiga den rikedom af mineralier, jordblandningar och metaller af åtskilliga slag, som deß många berg, fullar, dalar, watten och nästan öfwerallt kuperade mark kan förete — och gör det wisserligen, ju mera deß inre medhinner att blifwa undersökt. De ställen, der man hittills påträffat dylika, äro redan nämnda i jwelswa beskrifningen. Och är det just de många och omwerlande jordlagren, och af uråldriga förwandlingar bildade mullbetäckningarna, som man får tillstrifwa rikedomerna af Smålands Flora. Om deß Fauna fordom warit rikare än nu, ligger orsaken deruti, att deß fordomdags större flogar blifwit uthuggna, deß kärr och mosjar uttröjda och odlade, hwilket allt den stigande folkmängden gjort nödwändigt. Spår wisa sig äfwen efter en folkförökning, måhända lika stor, om icke större än nu, uti slåthuggna och troligen fordom odlade flogstrakter, men hwilka nu, åter igenwurna, endast wittna om alla tings förvandling, om landets härjningar af krig och pest, samt om tider, som för deß inwånare warit långt betänkligare och swårare att leswa uti, än de nuwarande. Geologen will också påminna om människoflägten, djur och wärtslag, hwilka nu dels utgått dels erhållit nya och blandade former.

Wi betrakta nu först de alster af wärtreket, som i Småland mest äro att tillgå till nytta för människans hushållning och läkedom, och böra derföre icke allenast förnämligast kännas, utan ock för kommande behof tillwaratagas och ärligen insamlas. De här mera sällsynta och ännu icke nog bepröfwade, men måhända på andra orter hunnigare, weta nog botanici att uppsöka, namngifwa och på sina wärtställen bemärka, hwarföre de här förbigås.

Af Inträdeswärterna till wärtreket, nemligen Kryptogamisterna l. Nemeæ: Läfwar, Algæ, Mossor, Musci och Fräkten eller Ormbun-

far, Filices, öfverflöda Smålands berg, stenar, träd och stubbar, och äfven på sina ställen sjelfwa jorden.

1. Låfwarne, Algæ, ibland hwilka må nämnas, af de egentliga Algæ eller Wätåfwarne, det på stenar uti bäckar och källädror förekommande Wattenfilket, *Conserva rivularis*, under hwilket ofta mångsalbåga insektägg flytas och utveckla sig till larfwer, och af Lorråfwarne, de egentliga Lichenes, såsom på barrträden, gran och tall, den allmänna Ståggåfwen, *Usnea barbata*, och Tagellåfwen, *Evernia jubata*, som äfwen träffas på gamla gårdesgårdar, träd och stubbar, samt af hwilka man nyligen lyckats bereda ett slags wåfnad eller tyg; Stärkåfwen, *Ramalina calicaris*, hwaraf man bereder stärkelse; på enebäckar, på sjelfwa marken, den mot lungfot så nyttiga Islåndsåfwen, *Cetraria Islandica*: på gamla löstråd Lungåfwen, *Sclia pulmonaria*, och på wåt mark den så kallade Lorråfwen, *Peltigera aphosa*. På träd och stenar wåra och många slags nyttiga färgåfwen, såsom den allmänna Stenåfwen eller Letåfwen, *Parmelia saxatilis* och *Omphalodes*, Råfvelåfwen, hwarmed man färgar så kalladt stenåfwenbrunt; den gula Wåggåfwen, *Parmelia parietina*, äfwen som den denna liknande Ljusåfwen, *Patellaria vitellina*; på stenar Trubblåfwen, *Patellaria pallescens*, samt Orlåfwen eller Skorplåfwen, *Patellaria tartarea*, hwilka båda gifwa en skön Orseljefärg. — J. P. Westrings, wid de flesta kyrkor förwarade Swenska Låfwarne Färghistoria, gifwer bästa upplysning om både dessa och flere nyttiga låfwarne igenkännande och användande till färgning. — Såsom ganska nyttiga och, liksom Islåndsåfwen, för både menniskor och kreatur födande åfwen må icke heller förtigas Fåstagsåfwen eller Nålåfwen, *Stereocaulon paschale*, Renlåfwen, *Cladonia rangiferina*, och Fålllåfwen, *Biatora plicata*, wårande på stenar och mossiga tuswor samt gamla trädstubbar.

2. Mossor, *Mosci*, finnas oc i Småland i stor mängd och beståda ån träd, ån stenar, ån kärr och sildånda ställen, ån sjelfwa den hårdt fördade och åldriga uppången, men i största mängd marken i de widsträckt och djupa stogar, som ånnu stå kvar. Ibland dessa må nämnas de flere slags Jungermannier, som förekomma på gamla rutnade träd, på stubbar och stenar, och af dessa isynnerhet Stubåfwen, *Jungermannia albicans*, allmän på fuktig mark, parbladig och hwarå blad hwitna när de torra. Dessa slags mossor tjena, liksom wattenfilket, icke blott för insekter, utan äfwen för spåda wårtrötter och plantor, till skydd mot wintrens och ofta wårens is och nattkyla. Den så kallade Twått- eller Hwitåfwen, *Sphagnum*, och isynnerhet *palustre*, i kärr och siddar är nog allmänt bekant och bruklig wid golfwåttning; och af det i stogarna så rika slåttet *Hypnum*, isynnerhet *Hypnum parietinum* l. *Schreberi* och *proliferum* l. *splendens*, weta nog timmermännen att samla till moshning i sina wågar, hwar till de äfwen bruka Björnåfwen, *Polytrichum commune*, som dock mest begagnas till stoppning af madrasser och wagnsdynor. Wid insamlandet af dessa mossor bruka många den förfig-

tigheten att ej till begagnande i väggar eller inom hus taga sådant, som växer under ekbuskar, emedan man påstår att deruti finnas wägglöf och deras ägg, hwarifrån man sedan har svårt att freda huset. Såsom en naturmärkwärdighet må här upptagas Wätwädersmossan, *Funaria hygrometrica*, hwilken, planterad i kruka, kan tjena till barometer, i det den mot instundande wäderstifte alltid omwrider sina små fröhufwuden, mot regn framåt och mot torra åter tillbaka. Ibland mossorna hafwa wi och det så kallade Lummer, af hwilket Semnan, *Lycopodium complanatum*, i torra stogar växande, brukas till färgning; Resgräset, *Lycopodium annotinum*, uti medicinen, såsom laxer- eller purgermedel och det isynnerhet för boskap, emedan det för människan är för hästigt verkande, och af Mattelummern, *Lycopodium clavatum*, samlar man så kallad Nikt eller Massmjöl, som begagnas mot hudlöshet hos barn och andra. Denna nikt utgöres af det i de smala frötöpparna besittliga frömjölet, är ljusgul och ganska fin och, utfatt för lågan af ett brinnande ljus eller sticka, tänder den sig och exploderar lifsom swagt frut, hwarföre det och kallas Puffrut.

3. Fräken eller Ormbunkar, *Filices*, finnas också inom Småland och det nästan af alla arter, såsom den besynnerliga Ormtungan, *Ophioglossum vulgatum*, äfwen Läketunga eller Herrekål kallad, ur hvars hjertlika enda blad des blomar uppstiger som en smal tunnga; den stora Getrofwan, äfwen kallad Getmat eller Foderbräken, *Struthiopteris Germanica*; den i medicinen emot binnikemast så nyttiga Träjonroten, *Aspidium Filix mas*, och den äfwenledes mot mast nyttiga roten af det på hwarje swedjeland så allmänna Ekstabet, Bräken eller Ormbunken, *Pteris aquilina*, hwilket äfwen nyttjas till bränsle, och utströdt i hus eller sädeslador säges fördrifwa råttor; den uti defokter och teer såsom slemlöfande så ofta brukade Berg- eller Stensfötan, *Polypodium vulgare*, hwilken äfwen tuggas friskt emot swagt bröst och trög mage; det i sjöar förekommande Brarengräset, *Isoetes lacustris*, som af Braren skall upprotas, isynnerhet under lektiden; det till skurning och slipning, isynnerhet af sjöstumspipor, så användbara Sturgräset, Skafröret eller Skäftet, *Equisetum hyemale*, och den nyttiga, så kallade Nästrumpan, *Equisetum arvense*, hvars starka aflok i watten är det kraftigaste medel mot inwärted sår, pip-sår och fistlar.

Af Fullwäxterna eller de så kallade Phanerogamerna, förtjena uppgifwas:

A. Ibland Örter, Träd och Buskar:

1. Af Wattenwäxter, *Inundatae*, Kälörten, *Callitriche verna* och *autumnalis*, och Andmaten, *Lemna polyrhiza* och *trisolca*, hwilka förekomma i de fleste bäckar och gropar med stillastående watten, äfwen som wid åbräddar, och utgöra, jemte de flere slags watteninsekter, som de skyla och bära på sig, en läcker föda för änder och ankor, och äfwen för fiskar, men för dessa sednare är det i djupare watten isån botten uppväxande Mate, *Potamogeton fluitans*, *gramineus*, na-

tans, lucens, perfoliatus m. fl., i de äfste, om icke i alla Smålands sjöar, det lugnaste, bästa och föderikaste tillhåll. Ett styck finna dessa wattenets invånare under de tätta och ymniga Näckblad, *Nymphæa alba* och *lutea*, samt ibland sjöwikarnas *Benwaf*, *Arundo phragmites*, och *Sjösäf* eller *Kolwaf*, *Scirpus lacustris*, hvilka af den fattigare begagnas såväl till taktäckning som bostapsfoder; den ifrån *Thyfland*, under de förra *Pomeriska* krigen, af militären hitförda och i sjöarna wid deras boställen planterade, så nyttiga *Sjönöten*, *Trapa natans*, har nu här i Småland gått ut, dels genom nät- och notdräfter, hvarigenom rötterna blifwit uppryckta, dels och måhända genom skarpa och långa wintrar, som tidigt isbelagt sjöarna och jent gjort dem isfria. För 50 à 60 år sedan har denna nöt varit funnen i *Höfjesjön* uti *Lennhults* socken, i en sjö med samma namn uti *Skede* socken och uti *Wederslöfs* sjö i wikarna wid *Kräknabben*, *Hästängarna* och wid *Regementsstrifswarebostället* uti *Stenhagswiken*.

2. Af *Diandrifter* Linn. finnas i Småland flere slags *Arenpris*, *Veronica*, af hvilket genus de allmänaste äro *Väckbönan* eller *Väckgrönan*, *Beccabunga*, wid bäckar och källor; den egentliga *Arenprisen*, *officinalis*, på torra backar och ängar, och *Gamandern* eller den blå wakra *Lörten*, *Chamædryd*, wid rör och i träbgårdar på fet och lös jord, och af hwilkens wäl tillredda blad man ofta får ett lika så godt téwatten, som af de utländska téjorterna.

3. Af *Didynamister* Linn. felas icke heller på åkrar och i kryddtäppor den starka *Myntan*, ware sig *Hors-* eller *Hästmyntan*, *Mentha arvensis*, *Spirmyntan*, *sylvestris*, eller *Wattenmyntan*, *aquatica*, wid watten, fast ganska fjällsynt. Både inwärtas till kallt té och utwärtas applicerad, är all mynta wälgörande för en swag mage, och tjenlig att stilla både kränkningar och utсот. Det herrliga och för kor mjölkgifwande *Kohwetet*, *Melampyrum*, synnerligen *pratense*, på goda ängar, och *Pukhwetet*, *arvense*, samt *Stogshwetet*, *sylvaticum*, i skog och hagar förekommande. På ängsrenarna de prunkande gula *Flugblomstren*, *Linaria vulgaris*, och i de djupa skogarna på små tufswor utmed wägarna det wakra *Torrwäcksgräset* eller v. *Linnés ört*, *Linnæa borealis*, som påminner oss, att sjelfwa blomsterfungen v. *Linné* war född Smålänning. Örtan nyttjas till té mot gift och torrwärk, och äfwen utwärtas pålagd den wärkande lemman. *Glenörten*, *Scrophularia nodosa*, träffas på rör i åkrar och ängar uti lös och god jord; dess rot och äfwen dekokt är själäkande. På ängar fågnas ögat af den sköna *Ogontrostén*, *Euphrasia officinalis*, om man ger sig tid att noga betrakta densamma.

4. Af *Tetrandrifter* Linn. träffar man någongång den wälluktande *Myiskan*, *Asperula odorata*, men af den söt- eller honungs-luktande gula *Jungfru Maria* sänghalm eller *Gulmåran*, *Galium verum*, öfwerlödda många ängs- och trädesrenar, äfwen som af *Frillogräset* eller *Hwitmåran*, *G. boreale*. I bad laggda äro begge dessa örter wärkstillande, och i mjölk skola de tjena som löpe att dermed bsta densamma till ost. I fet jord wid hus och gärdesgårdar är

Näpplan, *Urtica urens* och *dioica*, ett godt och mjölkgiftwande foder för kor, fast den hatas för sina lätt sig spridande rötter, som, begagnade till té, äro blodrenande, och för sina stickande blad, hwilka dock, ylockade om våren, gifwa en god och helfosam käl. Den wadtra Jungfru Maria kåpa, Kåpört eller Daggstälar, *Alchemilla vulgaris*, med sina små gulgröna blommor och runda, krusiga och fälliga blad, har en krampstillande medicinsk nytta, äfwen som Groddbladen, *Plantago major*, hwilka äro särläkande. Såsom förargliga och skadliga ogräs må man anmärka Humlebindan, *Cuscuta Europæa*, i humlegårdar, och den hwaså Snarrefwan eller Snarbindan, *Galium Aparinae*, i kryddtåppor och ärtland, hwilka derföre böra, medan de ännu äro späda, uppräckas och bortrensas.

5. Af Femmänningar med fem ståndare eller hannar, äro hos en del örter dessa hopwärta i en ring runtomkring sin i midten sittande pistill eller hona, samt många sådana liksom färfästa små blommor sittande på ett enda blomfäste inom sitt blomfoder eller blomholl; hos andra åter är en enda blomma med sina fem hopwärta ståndare sittande inom ett enkelt blomfoder. Dessa alla kallas Syngenesister; men då alla hannarna äro med sina knappar fria ståndare, så kallas de Pentandriser. Nu märka wi först:

a. Syngenesister Linn., af hwilka wi här uti Småland hafwa

1. Af de Blomhufwade, *Capitatae*, den nyttiga Karborren, *Arctium Lappa*, på fet och djup jord, hvars rot såsom blodrenande ingår i flere kryddor till té och dekokter, och med hvars färska blad, som ofta kallas Sträppeblad, allmogen stundom låter sär. Med des frön kunna steglitsor både fångas och födas; Horntistel, *Carduus lanceolatus*, wid wägar, med stywa och horntaggiga blad, och hvars blommor hsta mjölk; Kärrtistel, *Carduus palustris*, af hvars längd om sommaren man will sluta till snöns djuplek den följande wintern; Brudborste, *Carduus heterophyllus*, med sina under hwitlubna blad, utgör ett godt foder för kostapen, isynnerhet för kor; men Nicketistel, *Carduus nutans*, Pinn- eller Piggistel, *Carduus acanthoides*, Gråttistel, *Carduus crispus*, äfwen som Kärtistel, *Cnicus oleraceus*, äro ogräs, till förargelse i den goda jorden; Spåmantistel, *Carlina vulgaris*, kan liksom wätwädersmosan tjena till barometer; Angsfäran, *Serratula tinctoria*, på ängarna, tjenar till färgning; men Afertistel, *Serratula arvensis*, är ett ledsamt ogräs i åkern; Blåklätten eller Blåklinten, *Centaurea Cyanus*, är blå och wacker, men i mängd i rågåfern icke god; Flocks, *Eupatorium cannabinum*, wid sjö- och åbräddar, med sina små klasblommor, är nyttig i medicinen, emedan des rot är purgerande; den begagnas helst i wattusot.

2. Af de i kanten strålblomstriga, *Radiatae*, sinnas i stor mängd på torra backar och i hagar den Gula Fibeln, *Arnica montana*, som är bland de nyttigaste medicinska wärter uti Gift och Rheumatism, både såsom té och i wattenbad använd. Des rot är ett werksamt främmedel och des torkade blad, sönderstötta och till snus beredda, ett starkt nyspulver. Man kan wid denna blomma anmärka, huru som-

liga växter, hvilka dels i mängd blifwit observerade, dels och förmodligen mycket begagnade, dels af hvarjehanda andra orsaker, fått många olika namn, snart sagdt ett i hvarje landskap. Så kallas dessa blommor mest i Småland Slottergubbar, emedan de genom sin blomning tillkännagifwa att slottertiden är inne, Hästfåbler och Märblomster, derföre att hästar rata dem; Burmänner, derföre att de stå så kapp-raka och höga öfver andra blommor; Hårsfår, för sina hwithåriga frön och efter des fallande skalliga hufvud; Nyblåd, för sina till nyssning snart retande torra blommor och blad. Man har och kallat den St Hans Blomma, Will Ringblomma, m. m.; *Chrysanthemum Leucanthemum*, *Prestfragar*, så kallade för sin hwitheis skull, liksom *Surfullor*, *Anthemis Cotula*, och *Återfullor*, *Anthemis arvensis*, samt den gula Etterörten, *Chrysanthemum segetum*, äro både skadliga och enwisa ogräs uti åkrar; men *Gulfullan*, *Färgfullan*, af somliga *Lethblomster* kallad, *Anthemis tinctoria*, användes till färgning; *Sötfullan*, *Sötblomster* eller *Kamillblomman*, *Matricaria Chamomilla*, på god jord och med sin egna söta luft, är förträfflig i medicinen, både till té och uti bad och lavemang, emot kolik och swag mage, såsom snart resolberande. Med sin luft och högfupigare blomma stiles den från *Valderbrå*, *Matricaria inodora*, som är utan luft; *Mattram*, *Matricaria Parthenium* l. *Pyrethrum*, liksom *Renfanan* med sina gula blomqwastar, äro också i medicinen nyttiga, båda såsom masdriswande, så wäl genom deras frön som bekofter; den sednare, nemligen *Renfanan*, *Tanacetum vulgare*, misstages ofta för en annan, äfwen i medicinen ganfka nyttig ört, som och kallas *Renfana*, *Renfan* eller *Renafana* och är den allmänna *Millefolien* eller *Nöllekan*, *Achillea Millefolium*, med sina hwita, ofta äfwen rödaktiga, små och tätblommiga blomqwastar. Denna ört är och en ibland dem, som fått många namn, troligen både för sitt användande och äfwen för sin mängd hvarje år på åkerrenar, i ångar och kryddtäppor. Den har blifwit kallad *Jordhumle*, *Stengräs*, *Snödört*, *Näsgräs*, *Pestilensdört*, och kallas af bränwinsbrännare här i Småland merendels *Fraggdört* eller *Frödört*, derföre att de bruka lägga den uti klarningen, att bränwinet må fraggas och se starkt ut. Uti medicinen är den mest nyttig till té, länge drucket mot slemhostningar, swag mage, gyllenåder, hwita flusen, hwit- och grönsot, m. m. Den kan och förfättas med bränwin till en magstärkande tinktur och helande balsam mot sår och utwärtas skador; *Boörten* åter, *Senecio*, både den allmänna, *vulgaris*, på *swedjesfällor*, *sylvaticus*, och den klubbiga, *viscosus*, med sina smärre gula blommor, äro ogräs; *Gråbönan*, *Gråbo* eller *Bönrötter*, *Artemisia vulgaris*, som äfwen är ett enwigt ogräs uti illa härdade åkrar, är derjemte en god medicinsk värt mot gift och hämmad menstruation, både i bad och till té använd, hvarjemte des pulveriserade fina rötter berömmas mot fallandefot; *Malörten*, *Artemisia Absinthium*, på lös och torr jord och med sin starka luft, är och känd såsom magstärkande och masdriswande, och begagnas äfwen mot frösja; *Hästhofsblomman*, *Tussilago Farfara*, är en nyttig bröstört till té,

och Besförten, *Petasites officinalis*, hvars rot är stärkande och drifwande, nyttjades mycket af munkarna i pesttider och har af alla swenska växter de största och widaste blad, hwarunder smärre djur kunna flyta sig. Denna värt fordrar god och djup jord och deß röda och wackra blomma uppsjuter genast wid käl-löfningen och bladen komma först esteråt; Jungfruriset, *Solidago Virgaurea*, med fina gula i ar, lifasom *Artemisierna*, sittande men något större småblommor, är nyttig till té mot invärtes sårnader, wid något ref eller annat invärtes benbrott; Ringblomman, *Calendula arvensis*, med större gula blommor på flere stjelt- eller grenskäft, har ock någongång blifwit funnen inom Småland och Skall, lifsom den oblade, *C. officinalis*, tjena i ögonsjukdomar och äfwen wara färläkande.

3. Af dem, som hafwa alla blomstren tunglika, *Ligulatae*, växer äfwen wild i Småland på goda ängar den ofta oblade Hafseroten eller *Salsofi*, *Tragopogon pratensis*, äfwenom den för swinen så begärliga *Swinroten*, *Scorzonera humilis*, hvarsöre ängar, på hwilka denna ört växer, måste hållas fredade för deßa djur; den kallas äfwen Ringormarot. Såsom ogräs i Käl- och kryddtäppor äfwenom på goda åkrar förekomma den förtretliga *Set-tisteln*, *Sonchus arvensis*, samt *Mjölktisteln*, *Sonchus oleraceus*, men i den goda jorden sprider sig äfwen den nyttiga *Mastrosen* eller *Lejontanden*, *Taraxacum vulgare*, som genom sin lösande och laxerande rot ingår i så många tillredningar i medicinen. Den har äfwen fått flere namn, såsom *Smörblomster*, *Smörgubbar*, *Munkhuswud*, *Skallnacke*, m. fl. Wid wägarna wisar sig äfwen någongång *Wägwardan*, *Cichorium Intybus*, med sina blodrenande rötter; på ängarna uppsjuter en gul *Fibla*, som äfwen fått flere namn såsom *Fläckbladfibler*, *Fruekål*, *Märrmjölk* och *Slotterkulla*, emedan äfwen den utwisar slottertiden, *Hypochæris maculata*, för sina brunläckiga blad, som ofta af allmogen samlas spåda till käl; men ännu mera öfverflöda Smålands ängar af flere slag gula *Nackblommor*, *Hieracium*, af hwilka många ännu till sina arter och varieteter äro obestämda.

4. Af dem med allena en ståndarkrans inom en olifbladig blomkrona, *Sponsatae*, förtjena nämnas den brofiga *Styrmorsviolen* eller *Skatblomman*, *Viola tricolor*, hwilken är blodrenande och dershöre ingår uti flere kryddor till té. Deß flere varieteter, oblade och wäl skötta, gifwa oss de sköna, stora och mångfärgade penselerna; af *Skogsviolen*, *Viola canina*, kan violsyrop beredas. Utom de lappsta wära alla hittills upptäckta violslag inom Småland. Det wackra *Notgräset*, *Lobelia Dortmanna*, pryder de flesta sandiga sjöstränder; icke heller saknas i Småland det märkwärdiga *Springfornet*, *Middomsörtten* eller *Rör mig ej*, *Impatiens noli tangere*, hvars mogna fröhus, wid minsta rörelse på deß elastiska locksjeder, kastar fröet långt ifrån sig. Den wackra *Krukbalsaminen* har samma egenkap. En dylig retlighet finnes äfwen hos *Verberisblomman*, hvars ståndare, om de med någon spetsig fropp widröras, genast lägga sig intill pistillen. Några utländska växter wisar denna retlighet i ännu högre grad.

b. Pentadrifter Linn., med sina fem fria ståndare omkring sina pistiller. Af dem finnes äfwen inom Småland förre delen af de Swenska. Wi anmärka endast den lilla täcka blå Förgät mig ej, *Myosotis*, med sina många arter och varieteter, af hvilka *M. palustris* är den skönaste; den föränderliga Lungörten, *Pulmonaria officinalis*, hvars i början röda blommor sedermera antaga blå färg; den lysande, wackra och höga ljusblå Runtern, *Echium vulgare*; det besynnerliga Stenfrödet, *Lithospermum officinale*, hvars glänsande hwita frön framsticka som små perlor; den på fet jord wid gårdar och på fyrkogårdar växande klibbiga Bolmörten, *Hyoscyamus niger*, användbar uti medicinen, eljest giftig, isynnerhet. des långa och palsternackta rot, som så lätt kan tagas för en palsternacka, och äten förorsakar yrsel och döden; af *Solaner*, samma slägte till hwilket våra potäter höra, träffar man wid gårdar, bland stenar, de giftiga *Drum-* eller *Trollbären*, *Solanum nigrum*; men den på fantare ställen och wid sjö- och åtkanter växande Dweßweden eller Matleedsblomman, *Solanum Dulcamara*, hvars stjekar eller grenar äro så blodrenande till dekofter, bör ifrån den förra nogå skiljas och samlas; det på besädda swedjeland och i lös jord så högt på sina långa och tjocka ar och med sina ludna blad växande Kungsljuset, *Verbascum Thapsus*, är genom sina blommor användbart till ett godt bröst-té; den lilla wackra Blåflokan, *Campanula rotundifolia*, winkar till oss ifrån de fleste åkerrenar och torra ängsbäckar, likasom den större blå och hwita Klockan, *C. latifolia*, från de mera fruktbara ängarna; Moss Rosor, *C. glomerata*, Nässelklockan, *C. Trachelium*, och Rapunzel, *C. rapunculoides* l. *rapunculoides*, saknas icke heller bland Smålands växter; den gula, wackra *Primula veris*, *S:t Pers* eller *Majnycklar*, en af vårens förstlingar, pryder ängarna; des många namn vittna om des allmänhet: så kallas den Gullwiswa, Gubbhyror, Kärringtand, Gökblommor, *Sempertupp*, men wanligast *Dr-lägg*. Den begagnas till té samt att lägga på win och dricka. Om än den wanliga *Baggsötan*, *Gentiana purpurea* och *lutea* saknas här, så saknas dock icke om sommaren det magstärkande *Häll-* eller *Stynggräset*, wanligen *Ängsöta* kalladt, *Gentiana Amarella*, ej heller om hösten den wackra *Höstklockan*, *Gentiana Pneumonanthe*. I kär och sjökanter växer flerstädes den wackra *Wattenklöfwern*, *Menyanthes trifoliata*, som till té är så wälgörande och nyttig uti *Blesot*, *Wattenrot*, *Hysteri* och swag mage.

Ibland Pentadrifterna hafwa wi ock en mängd *Parasollblommor*, *Umbellater*, så kallade dertföre, att deras småblommor sitta på små stift, alla från en punkt utgående, liksom stödbenen uti en parasoll. Af dessa hafwa wi wäl icke den rätta *Angelikan*, *Angelica Archangelica*, men en annan af samma slägte, *Angelica sylvestris*, *Engelört*, *Björnstut* eller merendels *Ljuto* eller *Stråttor* kallad, som växer på siddänta ängar och hvars rot tjenar såsom ett *succedaneum* i stället för den förra. På siddänta ställen och i kär hafwa wi den så kallade *Finfka Ingefäran*, *Selinum palustre*, hvars rot är

bitter att tugga, och i watten Stäfran, *Phellandrium aquaticum*, som användes i medicinen. Vid de Umbellaters insamlande, som wära i kärr och wid sjöstränder, måste man noga tillse, att man ej må misstaga sig på den farliga Sprängörten eller Bunroten, *Cicuta virosa*, emedan den är owillkorligt dödade för både menniskor och kreatur, äfwen som sjelfwa den gula rotfasten, som i wattnet af densamma utflyter. Ett exempel härpå må det tillåtas att omtala. I många år förlorade åboarne i Hjertlanda by en mängd kreatur, större och mindre boskap, får och swin, som, sedan de en wiß tid på året druckit ur en närbelägen sjö, genast blefwo sjuka och dogo. Ingen kunde begripa anledningen härtill eller häfwa sjukdomen, förrän författaren år 1801 blef warse, huru hela sjöstranden war uppfyllt med Sprängörten, och huru ur des gamla tjocka rötter den gula fasten blandade sig med wattnet. Sedan dessa rötter blifwit uppbrutna och lastals förbrända, har ingen boskapsdöd afhörts inom Hjertlanda by, om icke af mjeltrand eller andra sjukdomar. På feta åkerrenar och rör träffar man of den stora Spenörten eller Tapsan, *Laserpitium latifolium*, och den stora Björnslokan, Björnramen eller Hartkummin, *Heracleum Sphondylium*, hwilka båda wäxters rötter och frön äro beska och magstärkande. På många torra backar träffas Bocroten, *Pimpinella saxifraga*, hvars frö och rot är så reholwerande och magstärkande; men Willpersiljan eller Glis, *Aethusa Cynapium*, är förtretlig i kål- och trädgårdar, emedan den är dödade för de sjäderfä, som deraf komma att äta. Hundkar, *Chærophyllum sylvestre*, i bol, täppor och kryddgårdar, nästan öfwerallt; den brukas i hushållningen till färgning, och i medicinen är den nyttig mot stroöler, wenerist sjukdom o. d., dock måste den användas med försigtighet. — Af de kål- och wämjaktiga Pentandrister må icke förbigås de flere slags Meld, *Chenopodium*, wid hus och i trädgårdar, hwaribland den ljusta, murale, kan om wären såsom späd användas till mat; Swinmollan, *rubrum*, anses stadlig för swin; God Henrik, äfwen Mjölktrot och Lungrot kallad, *Bonus Henricus*, gifwes sären emot hosta; Stäggan åter, *Vulvaria*, är odräglig för sin wederwärdiga luft. Mollan, *Atriplex*, ifknar mycket Melden. Här ibland märka wi sjelfwa Trädgårdsmollan, *hortense*, röd och hwit, som snart förwildas på god jord i trädgårdar.

6. Af Hexandrister Linn., hafwa wi, utom Liljorna, en mängd Syror, *Rumex*, af hwilka Angsyran, *acetosa* och *acetosella*, gifwa ett lika godt och helsosamt grönt som patientian; Swinsyran, *crispus*, Häfisyran, *acutus*, och Wattensyran, *aquaticus*, hwilkas rötter berömmas i askof mot stabb och utslag. Zwälförten, *Persicaria Hydropteris*, med 6 till 9 ståndare, är skarp och nyttjas i askof mot solbränna och strolig hud.

7. Af Tetradynamester Linn., med 6 ståndare, men af hwilka de 2 äro kortare, förekomma i Småland den lilla hwita Rågblomman, *Draba verna*, som ganska tidigt på wären framstjuter och af hwilken man spår sin rågröda för året; den så kallade Herdestafwen

eller Nålbyxor, *Thlaspi Bursa Pastoris*, på åkrar och i trädgårdar, ätes med begärlighet af fåren; men det förargliga Penninggräset, *Thlaspi arvense*, är ett ogräs, som bör uppräckas, emedan det, i mängd förekommande, qwäfwer andra växter; på sjöbländta ställen och madångar träffas de goda Skörbjuggsörterna *Angkrasan*, *Cardamine pratensis* och *Källkrasan*, *Nasturtium aquaticum*; wid husen det fina Stillsrödet, *Sisymbrium Sophia*, som berömmes mot mast och modersjuka; Vinterkrasan, *Barbarea præcox*, är blodrenande och kan samlas äfwen under snön; på rör i ångar växer *Rockentraf*, *Karbafer* eller *Tornörten*, *Turritis glabra*, med fina långa blomar, hwars frö Smålänningen stöter och intager mot håll och stung; följande äro deremot svåra ogräs i åkrar, nemligen: *Aterkålen*, *Brassica campestris*, *Aterfenapen*, *Sinapis arvensis*, och *Aterrättikan*, *Raphanus Raphanistrum*, hwars frö tros förorsaka krampe eller draggsjuka.

8. Af Blandade Växter, med 7—10 ståndare, således Linnés *Septandriser*, *Decandriser*, *Enneandriser* och *Decandriser*, må äfwen några nämnas, såsom den wid vägar och på ångar förekommande lilla täcka Dufkullan, *Trientalis Europæa*, med oftast 7 ståndare och hwit blomkrona; det på swedjesällor och åkerör höga, röda och flösfande *Allonmärket*, *Råmjölke* eller *Himmelsgräset*, *Epilobium angustifolium*, hwars frösjun de fattigare samla till stopp i dynor; de låga, 4= eller 5=bladiga, *Trollbär*, *Ormbär* eller *Jans onba bett*, *Paris quadrifolia*, förekommer bland haselbuskar: örten är laxerande eller swettdrifwande; den lilla besynnerliga *Desmansknoppen*, *Adoxa Moschatellina*, växer i skugga på lös jord; bland åtliga bärslag wära på mossarna *Tranbär* eller *Myrbär*, *Vaccinium Oxycoccos*; i skogar och på fällor i mängd *Lingon* eller *Kröson*, *V. Vitis idæa*; på tufwor *Odon*, *V. uliginosum*, och i skogarna *Blåbär* eller *Slinnor*, *V. Myrtillus*; på fällor efter swedjeland och förbränd matjord träffas den hymniga *Rjungen*, *Erica vulgaris*, äfwen som någonsång på sjöbländta ställen *Klockrjungen* eller *Kopattar*, *Erica Tetralix*. — Här må det tillåtas att nämna en *Dioecist*, en tremänning, nemligen den på stogs- och ångstufwor förekommande lilla *Krätrisbusken*, *Empetrum nigrum*, hwars bär, *Kräkbär* kallade, gifwa wäl yra och hufswidwärt, men fokta med alun en wacker purpurfärg; en annan *Dioecist*, en niomänning, *Bingelörten*, *Mercurialis perennis*, förekommer också i Småland på fluggrifa ställen och är giftig för får och menniskor. — I beteshagar i bergen den nyttiga *Källarhalsbusken*, *Daphne Mezereum*, med fina wackra karmosinröda blommor, som tidigt på wåren utweckla sig, innan bladen framkomma; denne buskes bark, som kallas *Tibast*, är skarpt dragande och med densamma kunna hudöppningar, liksom med fontaneller, underhållas. Alla dessa, med undantag af *Krätrisbusken* och *Bingelörten*, hafwa 8 ståndare. Med 9 ståndare träffar man i en del åar och watten det höga *Blomwasset*, *Butomus umbellatus*, med fina hwita, parasolllikt ställda blommor. Af dem med 10 ståndare, ehuru stundom med mindre an-

tal, hafwa wi: de Vaccinierna mycket liknande Rödporsten, *Andromeda polifolia*, som med fina vackra hwittröda blommor pryder våra mossar och myror, och i skogarna på bergshällarna det af färgare mycket begagnade *Mjölönriset*, *Arbutus Uva ursi*, med fina torra mjöliga bär, samt de vackra *Pyrolerna*, *Pyrola rotundifolia*, *minor*, *secunda*, *chlorantha*, *media* och *umbellata*, samt *uniflora*, hvilka alla wära uti en och samma, Bergheda prestgård tillhörig, hage, och kallas af allmogeen wanligen *Wintergröna*, *Winterbjörk* eller *Rylört*. Af *Stenbräckan*, *Saxifraga*, har Småland icke många arter; den allmänna är *granulata*, *Hållsknoppar* eller *Lärftsbomma* kallad, och förekommer på alla ängar; *Saxifraga Hirculus* är dock funnen i färrer wid *Kannastede* brunn. Den nyttiga *Squattram*, *Squäfran* eller *Getporjen*, *Ledum palustre*, wäret ymnigt i de fleste tufwiga skogsklärr: med des aflok bortwäntar allmogeen ohyra hos kreatur; des té är för menniskor och des starkare dekokt för kreatur nyttigt att dricka emot diarrhé och äfwen mot bröstsjuka; des warma dekokt utgör det förträffligaste gurgelwatten i de fleste halsflussar och halssjukdomar, äfwen som sjelfwa örten, begagnad i bad, är nyttig mot utslag. Den lilla *Gräs-* eller *Ångsnejlikan*, *Dianthus deltoides*, och den fina *Stjernörten*, *Stellaria*, af flere slag, pryda med fina röda och hwhita blommor flerestädes våra ängar. *Sidländta* ängar lysa ofta helt röda af den vackra *Götblomman*, *Lychnis flos cuculi*, och renarne af den kläbbiga *Fjärblomman*, *Lychnis Viscaria*. Wid wägar, under enbuskar, ser man den nyttiga *Harshran*, *Oxalis Acetosella*, och sjelfwa de torra bergslutningarna och många torftak lysa gula af den fastiga *Fetknoppen*, *Sedum acre*, hvilkan färsk resolverar både till kräfnig och utjot; den hwhita *Hälleknoppen*, *Sedum album*, träffas ock, äfwen som *Huslöken*, *Sedum Telephium*, ej är fällhynt. Den fordom här i Småland allmännare *Taklöken*, *Sempervivum tectorum*, är nu mest utgången.

9. Af *Dodecandrister* Linn. hafwa wi allmänt i plantager och kryddtäppor *Dorelen* eller *Reformsgräset*, *Euphorbia Helioscopia*, med sin frätande mjölkfast, och många sjö- och åstränder lysa röda af den vackra *Fackelblomman*, *Lythrum Salicaria*.

10. Af *Monadelphister* Linn. hafwa wi den prunkande *Storknäswen*, *Geranium*, med nästan alla des Swenska arter, såsom, bland de större, den wanliga *Storknäswen* eller *Tranhalsen*, *pratense*, *Abrahamsröten*, *Midsommars-* eller *Persmässeblomman*, *sylvaticum*, och *Skogsfjälleblomman*, *bohemicum*, hwilken efter ett enda års blomning alldeles går ut, och, ibland de mindre, *rotundifolium*, *molle*, *lucens*, *Kamstorknäswen*, *cicularium* och *Stinktorknäswen*, *Robertianum*, m. fl., hvilka alla, använda inwärtés till té, stola ega en smärtstillande, och utwärtés till omslag, en sårläkande egenkap. Den lilla *Kattosten*, *Malva rotundifolia*, förekommer äfwen i skugga på fet och god jord och har, liksom *Althéörten*, en inwärtés sårläkande och lenande kraft. Denna har förr wurit och torde ännu wära emellan *Hultsjö kyrkomur* och *prestgårdsbyggningen*.

11. Af Diadelphister Linn. öfverflödar ofta i åkrar och fryddtapper den i medicinen så nyttiga Jordröten, *Fumaria officinalis*, som är så tjenlig till té i mjelstjuka, bleksot och utslagssjukdomar, wid de siftnämnda äfwen till utvärtens bruk. Den lilla räkta Fogelörten, Jungfru Maria Lin kallad, *Polygala vulgaris*, pryder mångstades ängarna med sina hwhita, röda, men merendels blå blommar. Göfmaten, *Orobus*, både vernus, Kråkarter, niger, Wippärter, och *tuberosus*, den allmänna Göfmaten eller s. f. Gubbtänder, den gula *Lathyrus pratensis*, Sigalsärter, Grärlingshö, Wial eller Wedel kallad, äfwenfom den större *Lathyrus palustris*, Fogelwider, *Vicia Cracca*, Skogsärter eller Skogswider, *sylvatica*, och Tranärter, *sepium*, Sparlinsen, *Ervum tetraspermum*, och Duflinsen, *hirsutum*, Kärringtänder, *Lotus corniculatus*, Kloärter, *Astragalus glycyphyllus*, Lusernen, *Medicago lupulina*, och Wäpling, *Trifolium*, af ganska många slag, såfom den egentliga Klöfvern eller Rödväplingen, *pratense*, Switwäpling, *repens*, Blåsgräset, *arvense*, Backwäpling, *montanum*, Jordhumle eller Gulwäpling, *agrarium*, m. fl., utgöra jemte gräsen det mesta fodret på våra ängar, då dessa äro goda och starka.

12. Af Polyadelphister Linn. har Småland Birken eller Pir-kumblommen, äfwen Johannisört kallad, *Hypericum perforatum*, hvars blad äro lifsom med små fina hål genomslungna, och Mannablad, *quadrangulare*, med sin fyrkantiga stjelt, hwilka båda, till té begagnade, hafwa en wälgörande werkan i blodspottning och lungfot, såfom warande inwärtens sår-läkande, hwarjemte de äro mastdödannde; andra arter af detta slägte, såfom *montanum*, *hirsutum* och *humifusum*, äro äfwen funna i Småland.

13. Af Polyandrister Linn., med de fleste ståndare och pistiller, hafwa wi i Småland ganska många, hwaribland wi endast wilja nämna: Paddbär, *Actæa spicata*, hvars bär äro giftiga, men gifwa med alun ett swart bläck; i örtens skugga wid bergsrötter triffas paddor, hwaraf des namn. Den gula fastiga Swalörten, *Chelidonium majus*, på fet jord, såfom på kyrkogårdar och wid hus; des fast är, utwärtens begagnad, frätande, hwarföre den nyttjas mot liktornar och reformar, inwärtens urindriswande, hwarföre den berömmes i blek- och wattenfot. En sådan starkt fast hafwa oc Sipporna eller Anemonerna, af hwilka Switfippan, *Anemone nemorosa*, är den allmänna och förekommer om wären i mängd uti ängar och hagar; af des hwhita blomblad eller blomhufwuden, med spret eller starkt bränwin digererade, får man en säker och god sårbalsam, som läker de djupaste sår, om den genast indrypes och järo, derefter wäl hoytryckes och sammanhäftas. Blåfippan, *Hepatica*, under hassehuskar, är ej så stark, men wacker, och skall té på örten tjena mot mjelstjot; denna jemte Backfippan eller Dröron, *Pulsatilla*, båda genom sin framkomst wärens början, lifsom den runda Angbullen, *Trollius Europæus*, sommarens, och Rabbalöfen, *Callha palustris*, islofningen. Ranunklerna eller Smörblomstren, som man i allmän-

het kallar dem, hysa en ännu skarpare saft och deras mångfaldiga arter förekomma i sjöar, på sjöstränder och i ångar, såsom i sjöar och åar Solöga eller Amöja, *Ranunculus Lingua*; på sjö- och åstränder Altgräs, Wärfört eller Ittegräs, *Flammula*; vidare på ångar Räs-jagräset, *repens*, Solwisjer, *bulbosus*, och Gullskålar eller de egentliga Smörblomstren, *acris*, samt på fuktiga ställen Korskål eller Lilla Swalegräset, *Ficaria*, m. å.; om man stöter eller krossar bladen eller blommorna af sårka Smörblomster, Altgräset eller ishynerhet af den wid watten växande Liggjar-ranunkeln, *secleratus*, och pålägger huden, så uppdrages deraf blåsa liksom af spansk fluga; den enda hwhita ranunkel wi hafwa här i Småland är *Alnate*, *aquatilis*, som förekommer i watten, blommar både höst och vår samt är begärlig för ålar.

14. Af Zcosandrister Linn., med sina ståndare sästade på blombladens eller kalkens inre sida, hafwa wi i färren de bruna Myll-pungar, Hummeltuppor eller Kråffötter, *Comarum palustre*, hvars rot användes att dermed färga ylle rödt; på något sura ångar förekomma de äfwenledes bruna Färpungar eller Färkummer, *Geum rivale*, hvars rot är magtärkande, men i täppor wid gärdesgårdar i lös och god jord växer den gula Nejlife- eller Benedictroten, *Geum urbanum*, hvars rot icke blott är magtärkande utan äfwen wälsmakande, och gifwer en god smak åt dricka samt hindrar det från att surna. Den lilla gula Blodroten, *Tormentilla erecta*, växer och ymnigt på ångarna samt är trög och stoppande. Den tätt till jorden krypande Gåsörten, *Potentilla Anserina*, stoppar äfwen, och des saft eller té på örten skall vara gagnande i lungfot och stenplågor samt drifwa urin, hvarjemte des närvaro säges tillkännagifwa i jorden underliggande källädror; Femfingersörten, *Potentilla argentea*, är under bladen silfverhvit och icke krypande som den förra, och Wår-lillan, *Potentilla verna*, liknar mycket Blodrotsblommen och framkommer tidigt om våren, samtidigt med Hwitstypen och Tulspanen. Elggräset eller Starörten, *Spiraea Ulmaria*, som och hör hit, nyttjas för sin goda lukt att wid biswärmning dermed gnida bibottarna, ratas af hästar och kalshvar, men ätes med begärlighet af getter; Brudbröd, *Somilla*, Galtbröd, Swinmandlar m. m., äro alla olika namn på *Spiraea Filipendula*, hvars rötter kunna tjena till nödbrod, om de torkas och till mjöl förmalas; den blommar wid Sommarsolsståndet. Till Zcosandrister hör äfwen det stora släktet *Rosa*, Törnbuskar, hvars frukter med ett gemensamt namn kallas Nypon eller Nypon och mycket begagnas i hushållningen; vidare släktet *Rubus*, hwaribland må nämnas Gallon, *Rubus idæus*, Brombär eller Björnbär, *fruticosus*, Jungfrubär, Stenbär eller Klafon, *saxatilis*, och Hjortron, *Chamæmoris*, som icke äro sällsynta på våra mossar. På fällor och backar äro wanliga Smultron eller Jordbär, *Fragaria vesca*, och Smällon, Hätdebär eller Backbär, *Fragaria collina*. Till denna klaf hör äfwen de fleste af våra allmänt kända fruktträd, såsom Päron, Apple, Orel, Könn, Hagtorn, Nejpil eller

Orbär, *Mespilus Cotoneaster*, Hägg, Kirse eller Kirsbär, Fogelbär, Plommon, Slån; men våra öfriga Löfträd och Buskar med fullt utbildade blommor, höra till andra klasser, såsom Linden, *Tilia europæa*, till Polyandria; Berberisbusken, *Berberis vulgaris*, till Herandria; Snöboll eller Olwombusken, *Viburnum Opulus*, Almträdet, *Ulmus campestris*, Alster, *Evonymus europæus*, Win- och Sticksbärsbuskar, Getapel, Wahlbjörk eller Werrentorn, *Rhamnus catharticus*, och Bratwed, Brågon eller Lorste, *Rhamnus Frangula*, Try eller Trygg, *Lonicera Xylosteum*, Matledstrådet, *Lon. Periclymenum* och Kaprifolien, *Lon. Caprifolium*, hvilken sistnämnde förekommer planterad i trädgårdar, höra alla till Pentandria; Benzwed, *Cornus sanguinea*, äfwen planterad, till Tetrandria och den wakra Lönnen, *Acer platanoides*, med sina besynnerliga, rådermuslika men glatta frökapslar, och hwilkens om wåren uttappade saft eller lake kan infokas till sirup och socker, hörer till Detandria; men till

15. Amentaceæ, med sina ståndare och pistiller på hängen ställda, höra ännu flere af våra löfträd, såsom Pilsträden, *Salix*, af hwilka ganska många arter inom Småland förekomma, t. ex. Hjulster, pentandra, Grönpil, *fragilis*, Hwitpil, *alba*, Rödvide, *purpurea*, Korgpil, *viminialis*, Buffpil, *phylicifolia*, Sälj eller Palmer, *capræa*, Gråvide eller Gråpil, *cinerea*, Krypvide, *repens*, m. fl., och sjelfwa den allraminsta, nemligen Drtvilen, *herbacea*, har åren 1790 och 91 blifwit funnen på Weberslöf Herregårds nu nebhugga stog. Åsten, *Fraxinus excelsior*, som ej slår ut sina löf förr än alla frostnätter om wåren äro förbi; med des löf och löfsaft botas ormhugg, den sednare intagen och de förra krossade pålagda; des friska qwishtar, liksom lindens, om de winter eller sommartiden afhuggas, i små stycken sönderstöras och i watten läggas eller uppkokas, gifwa ett späd, hwarmed brännjär lätteligen botas. Björken, Hwitbjörken, *Betula alba*, förekommer i mängd i god men sur jord; des spåda, nys ut knoppen utspruckna, löf användas till té mot gift, äfwen som om wåren Björklaken och fram på sommaren inbäddning i friska björklöf, hwarigenom swettning uppväcks, med fördel begagnas mot denna sjukdom; *Betula pumila* wäxer ännu wid Skatelöfs fyrkomur, ehuru des wanliga wäxtställe är mossar och kärr, liksom den lilla Fredagsbjörkens, *Betula nana*. Allen, *Alnus glutinosa*, hvars träd och rot, liksom björkens, mycket begagnas af snickare, och hvars löf, färst användt i humlegårdar, göder och borttar ogräs, och är af mycken nytta mot wattenfot hos får; saften af den tuggade friska barken läcker säradt tandfött; Hwitalen eller Urre, *Alnus incana*, wäxer och i Småland. Ett nytt slags Björk, med hängande qwishtar och med såwäl fram som bakåt spetsade löf, har nyligen blifwit observerad wid Löneberg Norregård i Korsberga socken, hwilken skall vidare beskrifwas. Asp, *Populus tremula*, med sina ständigt stälswande löf, och Hasel, *Corylus Avellana*, med sina hårda nötter, finnas i mängd, fastän den sednare genom odlingar blir allt tunnare; mera stada

är det med Eken, *Quercus Robur*, hvars ollon icke allenast äro nyttiga för kreatur, utan äfwen, brända och kokade till kaffe, begagnas mot krostler. Boken, *Fagus sylvatica*, med sina för swin gōdande ollon eller nötter och med sin goda wed, uthugges äfwen allt mer och mer. Den lilla Äfwenboken, *Carpinus Betulus*, med sin hwhita och hårda wed, finnes mera åt föder t. ex. i Stenbrohults socken; Borsbusten, *Myrica Gale*, är mera allmän och des quistar, bland kläder lagda, skola genom sin starka luft fördrifwa mal; des dekokt, hwarpå upplyter ett slags wax, tjenar att fördrifwa ohyra i väggar, kläder och hufwud, äfwen som mot skabb och utslag, när kroppen dermed twättas; te på bladen säges gagna i rödsot.

16. Af Coniferæ, kottbärande, med barr i stället för löf, hafwa wi Furen eller Tallen, *Pinus sylvestris*, som jente Oranen, *Pinus Abies*, utgör våra skogar, den förre på torrare och magrare jord, den sednare på den bättre och djupare. Båda variera de ganfka mycket i anseende till storlek, barrens frodighet och wemens godhet, och detta till följe af olika wäxtställen; sålunda blir den i mossar och färr wärande Oranen, Tjurgran kallad, icke stor, men des wed blir mera seg, hwaremot den på höjderna wärande lemnar ett förare wike; samma är förhållandet med tallen, hwilken blir gröfre och större på det öppna och friare fältet, men deremot längre och smalare i den täta skogen. Dessa träd hafwa, utom sin allmänt kända nytta till wed, timmer, gärdsele m. m., äfwen en medicinsk användbarhet, i det tallens saft om wåren är mastöddande, des sint risna bark torfande på brännfår och tallstrunten, de nya om wåren framstjutande skotten, blodrenande, hwarförutan des kåda beredes till tjära och beck; granens fina hwhita och rinnande kåda är ett godt botemedel mot liktornar, des färsta barr, hackade och på golvnen i sjukhus strödda, äro förfriskande samt bultade, blötta med ättika och i ett tunnt kläde på pannan bundna, stillande stark hufwudvärk i febrar, hwarjemte des bark begagnas af garfware. Idträdet, Idgranen, *Taxus baccata*, wärer också i Småland, men är sällsynt, hwaremot den i medicinen och för sina bär nyttiga Enbusten, *Juniperus communis*, förekommer i hwarje skogsfälla och beteshage; uti ängarna, dit den stundom intränger, blir den stor och träblig, men bortröddes der, för att ej qwäfwa gräset; märkwärdigt är att den i grannskapet af tegelbruk antager en pyramidalisk wäxtform, såsom förhållandet är wid Engaholms tegelbruk i grannskapet af Wexjö.

I naturserien sluta här Örter, Träd och Buskar, hwarpå Balmerna följa, men som af dessa inga wildtwärande finnas i Småland, så öfwergå wi nu bland Whanegoramerna till

B Liljorna, Lilia, af hwilka bland

1. Gynandriestern Linn., med ogrenad rak stjelm och såsom Liljornas närmaste förwandter, förtjena att nämnas: Lätgräset, *Pinguicula vulgaris*, med sina mörkblå viollika små blommor och sina tätt wid marfen liggande ljus eller gulgröna feta blad. Orten brukas i Norrland till beredande af Lätmjölk, är särläkande, men stadlig för

får. På våra ängar ha wi den wackra ljusrödbläckiga *Orehis maculata*, Jungfru Maria hand och äfwen Satans hand kallad, emedan roten lifnar tvenne händer, den nya eller årets ljus och hwit, men den gamla eller förra årets, som äfwen widfitter jemte den nya, är svart. Brunfullan eller Swärtan, *Nigritella augustifolia*, med sina mörkt purpuröda, i ar sittande blommor och smala blad. Det sött och mot nätterna wäl luftande Ornegräset eller Ståndpersen, *Plantanthera bifolia*, med sina hwita blommor och rundade blad. Korallroten, *Corallorbiza innata*, med sin ljusa korall-lifa hopfnodda rot, jemte många andra, såsom Desmans eller Honungsblomman, *Herminium Monorchis*, Himmelstungan, *Cæloglossum viride* och albidum, Kycklingboet, *Listera ovata* och *cordata*, Skallporö, *Cephalanthera ensifolia*, med flere, som Smålands kärr, sidder, ängar och stogar framte. Alla dessa rötter hafwa en gifwen vim aphrodisiacam. Här må äfwen nämnas en annan, lifsom Tåtorsten, *Dianthis*, i kärr jinnande wiollik blomma, Bladderroten, *Utricularia vulgaris*, som utom på andra ställen förekommer i diken wid Björkö mosse och har förr sunnits i det nedanförl Solberget wid Werjö belagna sankt kärret.

2. Triandrister Linn., af hvilka wi blott hafwa den i watten wärande wackra Swärdsliiljan, *Iris Pseudacorus*, som äfwen kan inplanteras i torr jord och hwaris deoft ger med jernwiriol ett svart bläck.

3. Pentandrister Linn., af hvilka wi äfwen blott hafwa en nemligen den i watten och diken wärande Hötern eller Wattensviol, *Hottonia palustris* med sina små hwita wackra wippblommor.

4. Hexandrister Linn., hwarutaf de fleste äro s. k. Liljor och bland hvilka man får anmärka Löken, *Allium*, synnerligen den på ängar och i åkrar wildt wärande Kepe eller Rosenboll, *Allium Scородoprasum*, som, äten af kor, meddelar deras mjölk en obehaglig löksmak; Sandlöken, *Allium arenarium*, växer på åkrar, Ångslöken, *Allium oleraceum*, i stogsängar, samt Ramslöken eller St. Britta Löf, *Allium ursinum*, på fuktig jord i skugga och tål ej gräs nära sig, hwarföre den planteras i humlegårdar, för att hålla dem rena, hwarjemte mullwader och råttor sägas ih för den. De öfriga lökslökslagen förbigås, emedan de endast förekomma planterade. All löf är både mast- och swettdrifwande, äfwen som den är nyttig för watten i bröstet och isynnerhet för magen: använd utwärt på sår är löken suppurerande, mognande och warbildande, äfwen på holdar eller hölder. En liten löf eller gul lilja, Wårfrudagslöf, *Ornithogalum*, nu *Gagea lutea*, hafwa wi uti täppor eller feta bol, men hwilken icke är bitter som de förra, utan kan användas till nödbrodd. Slagräset, *Nartheccium ossifragum*, träffas ock på wisäsa ängar, hwilket, njutet af sår, säges göra deras ben stöda och ofta röda. Liljekonwalje, *Glisört* eller *Harbrön*, *Convallaria majalis*, är ock en på rör och i buskar wärande täck och wälluktande lilja, som i medicinen kan användas mot paralyse; de öfriga convallarierna, såsom Boxblad, Poly-

gonatum, Kungskonwalje eller Konung Salomos Sigill, multiflora och Kranskonwalje, verticillata, samt Jernbår, Majanthemum bifolia, äro mera att anse såsom Herbæ, i anseende till deras bladrika stjälkar. Af så kallade Bondliljor hafwa wi äfwen på fjdland mark Scheuchzerörten, Scheuchzeria palustris, och Trespetsörten, Triglochin palustre, samt i watten Swaltingen, Alisma Plantago och ranunculoides, äfwen Stäckra kallad, hwilken är giftig för kor, får och hästar, men ej för getter. Om några andra Liffewärter skulle finnas förwildade, såsom Hyacinter, Tulpaner och dylika, så hafwa de genom rensning ur blomstergårdarna utkommit. Sumpiljor, med flere än 6, ofta många, ståndare, wära här äfwen, såsom den taggbladiga Knektfågen, Stratiotes Aloides: Spjutörten, Sagittaria sagittifolia, som skall ätas i China; det till nöddröd användbara Mißnet, äfwen Blecken kalladt, Calla palustris, Grodbettet, Hydrocharis Morsus ranæ: det förut upptagna Blomwasfet, Butomus umbellatus, och Neckblomstren, Nymphaea lutea och alba, alla i watten och färr; men den besynnerliga Lungörten, Monotropa Hypopithys, wäret i stogar på tallrötter, samt gifwes boskapen mot hosta.

C. Gräsen, Gramina, hwilka i Naturserien liksom afsluta de fullbildade wärterna eller phanerogamerna, utgöra på ångar, i stog och hagar största delen af den gräsmatta, som betäcker marken, men af dessa upptaga wi nu endast bland Sexgräsen, Conducicata, eller med 6 ståndare: Kalmusroten, Acorus Calamus, som förekommer i flere sjöar och är så magtärskande och nyttig att tugga under farsoter och smittosamma sjukdomar. Af Tåg, Juncus, hafwa wi många arter, såsom i färr Knapptåg, conglomeratus, hwaras wackra bordmattor kunna göras, Weketåg, effusus, som äfwen kan tjena till mattor, forgar och lampwekar, Borsttåg, squarrosus, som för län är så segt och utwisar fur och mager grund. Af Knipple, Luzula, hafwa wi på ångar campestris, af hvars topputgrening man will sluta till det wektotal, då det är bäst att så sitt korn, och i barrstogar Sknipplet eller Ståget, pilosa, som tros wara skadligt för får. Tregräsen, Triplicata, af hwilka dock Wårbrodden allena, Anthoxanthum odoratum, har blott två ståndare; det är detta gräs, som gifwer den goda lukten åt hdet, hwilken det i flere år kan behålla; alla de öfriga grässtagen, som här nämnas, hafwa 3 ståndare såsom Nörsten eller Strandgräs, Phalaris arundinacea, hwilket nyttjas till taktäckning och piprensare; Angkampen eller det s. k. Timotheigräset, Phleum pratense, samt Angkafen, Alopecurus pratensis, nyttjas båda wid ångsodlingar och skall gräsmåsten ej röra det sednare; Tuppshirsen, Panicum Crus galli, med sin besynnerliga tupprika frukt, kan någongång träffas; det wälluktande Amur eller Myßgräset, Milium effusum, är icke så fällsynt, helst i stogar, och skall bortdrifwa mal och insekter; Biphwen, Agrostis vulgaris, på torra enbaskar, begagnas äfwen till piprensare; Krypshwen, Agrostis stolonifera, dämpar ångsand, men Åkerhwenen, Apera spica venti, med

fina fina blomagn, är ett ogräs bland råg; *Angshwenen*, *Trichodium caninum*, är allmän på våta ångar; *Bergroör* eller *Grenvass*, *Calamagrostis Epigeios*, binder äfwen flygsand; *Strandrör* eller *Benvass*, *Arundo Phragmites*, som förekommer i sjöar, nyttjas till tak-täckning, mattor i trädgårdar och gipstak, des blomma färgar ylle grönt; *Luddtätel* eller *Höggräs*, *Holeus lanatus*, och *Wektätel*, *mollis*, förtjena båda att öblas, äfvensom det wälluktande *Nyffgräset*, *Hierochloa borealis*, samt *Fromentalen* eller *Knyshafren*, *Arrhenatherum avenaceum*; af *Angshafren*, *Avena pratensis*, i bergiga ångar, stola enbustar wantrifwas, men *Landhafren*, *Avena sativa*, är ett ogräs bland säden, hvilket kan utrotas genom antåndande af stubben efter sädesbergningen. Af de finare högfivande änggräsen hafwa wi *Täktgräset*, *Veschampsia cæspitosa*, *Borstgräset*, *Corynephorus canescens*, *Ängtäteln*, *Aira flexuosa*, *Grus-* och *Bergslofen*, *Melica ciliata* och *nutans*, *Blå Molinen* eller *Blåslofen*, *Molinia cærulea*, det besynnerliga *Darrgräset*, *Briza media*, hvars blomklase är i en oupphörlig darrning i anseende till de fina blomfasten, samt den förargliga *Staggen*, *Nardus stricta*, som så ofta gör *Slottermannens* lå stö och will ändå icke falla. Af de större och mera högfivande gräsen hafwa wi den herrliga *Gröden*, *Poa*, såsom *Ängs-* eller *Slottergröden*, *pratensis*, *Lundgröden*, *nemoralis*, *Switzgröden*, *anna*, m. fl. *Vettegröden* eller *Kasjewia*, *Glyceria aquatica*, och *Gäsgräset*, *Swinfwingeln* eller *Mannagräset*, *Glyceria fluitans*, hvars frön äro de goda mannagrynen; *Hundåringen*, *Dactylis glomerata*, *Dwicroten* eller *Röte*, *Agropyrum* l. *Triticum repens*: den stora *Sand-elmnen*, *Elymus arenarius* förekommer äfwen någon gång äfvensom *Renlostan*, *Bromus arvensis*, men mera allmänna äro den lilla *Elfwingen* eller *Kamåringen*, *Cynosurus cristatus* och *Elfdansen*, *Sesleria cærulea*, hvars rötter förqwäfwä enbustar och om hwilken man tror, att den förorsakat de så kallade *elfdansarna*, en inbillad musik och deraf följande danshyra, hwarunder menniskor dansat sig ned i elskar och åar; på enbackar och kullar förekommer det lilla *Färggräset*, *Festuca ovina*, och i årtar och odlingar *Renrepet*, *Lolium perenne*. men det giftiga *Därrepet*, *Lolium temulentum*, ibland *Kornet* förorsakar yra och blindhet. Af wildt Korn, *Musforn*, *Hordeum murinum*, eller wildt *Swete*, *Triticum junceum*, har man ej i *Småland* bemärkt något; men så förekomma desto flere arter *Starr*, *Carex*, både på ångar, mader och färr, af hwilka wi dock endast nämna följande: på ångar den lilla *Swistarren* *C. Leucoglochin*, den stora *Råstarr*, *C. vulpina*, och *Hårstarr*, *C. leporina*, som liknar *hartassar*, *Piggstarr*, *C. muricata*, *Trådstarr*, *C. filiformis*, och *Hårstarr*, *C. capillaris*. samt *Grusstarr*, *C. hirta*, som växer i sand; på våta ställen och i diken förekomma *Slofstarr*, *C. Pseudo-cyperus*. *Blåsestarr* eller *Lappstogräset*, *C. vesicaria*. och wid åbräddar *Blåstarr*, *C. acuta*, som är så hwas, samt i färrer den allmänna *Luffstarr*, *C. cæspitosa*, *Hirsstarr*, *C. panicea*. *Blefstarr*, *C. pallescens*, *Dyfstarr*, *C. limosa*, som af alla är den

bästa till boskapsfoder, *Wispstarr*, *C. digitata*, *Knaglestarr*, *C. flava*, *Myrstarr*, *C. uliginosa*, och den lilla *Koppstarr*, *C. Psyllophora*. Näst starren äro i kärren allmänna de smärre arterna af *Agg*, *Schœnus*, såsom *Knappagh*, *S. nigricans*, och *Uragh*, *S. ferrugineus*, *Näsgräset* eller *Myragh*, *Rhynchospora alba*, och det stora *Orenaghet* eller *Tafagh*, *Cladium Mariscus*, som tjénar till taktäckning, öfvar gräswärten i kärren, samt bildar tufvor och åstånne holmar. *Knappsjö*, *Eleocharis palustris*, är färsk begärlig för swin; den fina lilla *Nälsjöswen*, *Eleocharis acicularis*, förekommer på sjöstränder; den stora långa *Sjösjöswen*, *Scirpus lacustris*, i åar och sjöar, tjénar till taktäckning och stöpp i klöfsadlar; *Stögsjöswen*, *Scirpus sylvaticus*, är god att utså i magra stögsängar, och *Myrsjöswen*, *Scirpus cœspitosus*, bildar tufvor i kärr och ruttnar långsamt. Af *Mad-dun*, *Eriophorum*, hafwa och *Smålands kärr* och mössar några arter, såsom det allmänna eller egentliga *Mad-dunet* eller *Angullen*, *E. polystachyon*, hwaraf ofta hela mossar lysa hwita, *Harullen* eller *Gråhufswuden*, äfwen *Swarthufswuden* eller *Gråull kallade*, *E. vaginatum*, och någon gång *E. latifolium*. *Mad-dunet* användes ofta af fattigt folk till stöpp i bolstrar och dynor. I några åar och sjöar träffas och *Kafedunet* eller *Kafwedunet*, *Typha angustifolia* och *latifolia*, hvars dun äfwenledes nyttjas till stoppning, och hvars blad begagnas af tunnbindare att dermed fästa tunnband. I sjöar finnes äfwen *Trägga* eller det så kallade *Flotagräset*, *Sparganium natans*, i större *Gräsöar* förekommande, hwarunder siffen wet att skyla sig; det ätes äfwen med begärlighet af kor.

Af utgångswärterna ur wärtriket eller *Fungi* bland de så kallade *Nemeæ*, hyser *Småland* en stor mängd, så wäl af de s. k. *Swamparna*, *Fungi* l. *Hymenomyces*, som af *Licorna*, *Tubera* l. *Gasteromyces*, och *Brand*, *Sot* eller *Rost*, *Uredo* l. *Coniomyces*, samt *Möglet*, *Mucor* l. *Hyphomyces*, hwilka wärter synas mest närma sig *Infusionsdjuren* inom *Djur-riket*. Af dessa *Utgångswärter* wilja wi dock endast nämna några få, såsom den röda hwitläckiga *Flugswampen*, *Agaricus muscarius*, som är så förträfflig till flugors utöddande; den röda, stundom midtpå bleka, *Stornoppen*, *A. integer*; *Niskan*, *A. deliciosus*, hvars sotlameller slutligen blifwa grönaftiga; den hwita *Pepperlingen*, *A. piperatus*; *Champignonen*, *A. campestris* och den fula *Dyngswampen*, *A. simetarius*; vidare *Cantharellen*, *Merulius Cantharellus*; *Kosopp*, *Boletus bovinus*; *Korsopp*, *Sylsopp* eller *Swit-ticka*, *B. suberosus*; *Snöf- eller Björfticka*, *B. fomentarius*; *Lunder* eller *Tönnerswamp*, *B. ignarius*; *Swit Taggswamp*, *Hydnum imbricatum*, och *Gul*, *H. repandum*; *Bockfägg*, *Clavaria coralloides*; *Morkla*, *Morchella esculenta conica*; *Stenmorkla*, *Helvella esculenta*; *Ugglewed*, *Peziza æruginosa*; *Kålfro*, *Sclerotium Brassicæ*; *Mjölökor*, *Spermoedia Clavus*; *Bowisten*, *Kärringfis* eller *Fötswamp*, *Lycoperdon Bovista*; *Grånäple*, *Scleroderma cervinum*; *Mögel*, *Mucor Mucedo*; *Brand* eller *Sot* i jäden, *Accidium Carbo*; *Röd-Rost*, *Ae. lineare*; *Swart-*

Roß, *Puccinia graminis*, och Honungsbygg, Mjölbygg eller Mildbygg, *Erysile communis*. — Man har anmärkt, att hos de fleste köttige swamparna saknas helt och hållet det gift, som man, åtminstone här i Småland, trott alla swampar innehålla, hvarföre de, enligt vår widtberömda Profesjor C. Fries' utlåtande, kunna tjena till föda för både menniskor och kreatur, och det för menniskor till långt större antal, än hwad hittills blifwit ansedt för ätligt, och hwad kreaturen beträffar, så finner man, att en mängd swampar af dem slukas med begärlighet. De som af flere slags insekter icke skonas, synas wisserligen sakna gift; men flugswampen och de, som hafwa den röda färgen, skonas af alla slags insekter och äro för dem, och således äfwen för andra kreatur och menniskan, giftiga. Ibland dem till mjöl och sot öfvergående *Nemeæ*, warfeblir man åter ett annat förhållande, t. ex. hos Fötswampen, som, utwärtas på blodsår använd, är adstringerande men inwärtas laxerande, och hvars rykande mjöl, om det kommer i ögonen, skadar synen. Mjölökornas adstringerande kraft, såsom blod- och krampstillande, känner man i medicinen, men äfwen deras farliga werkan till dragsjuka, om de förekomma bland den till bröd eller gröt använda säden, och isynnerhet om denna föda förtäres varm. Dra och galenstap werkar likwäl ännu mera den så kallade Dräden, Drärag, på hvars sjukliga korn fästat sig i ändarna, ifrån deras sättning i aret, en *Puccinia*, den jag welat kalla *Puccinia Secales*. Anmärkningsvärdt är, att hos *Nemeæ*, är den röda färgen wanligen giftig och bör alltid anses misstänkt, t. ex. den så kallade Gökbloden eller Gökpyror, *Erineum betulinum*, hwilka ingen leswande warelse lärer widröra.

4 §. Fauna.

De djur, som stå wärtriket allra närmast, äro de för det obewäpnade ögat omärkliga och således minst observerade så kallade Infusionsdjuren, som förekomma både i lusten, wattenet och med kropparnas wätskor blandade, och leswa en kort, ofta endast en minuts tid. Med ett godt förstoringsglas kan man upptäcka hundradetals dylika djur i en enda wattendroppe, och i de större djurens och sjelfswa menniskans mun och andedrägt, samt på hennes aldrig så litet däfna eller wata kropp ända till tusendetals. Och hwad will man wäl säga om sjelfwa lusten och dess miasma under farsöter och smittosamma sjukdomar. Att derwid den ena menniskan eller djuret smittar det andra är synbart, men hwem smittade det första i den eller den orten. Den så ofta omtwistade *Generatio æquivoca*, d. w. s. djurens alstrande och propagation utan någon afelse eller concubitus tyckes härwid wara nog trolig, men är det wisserligen icke; ty hwad hindrar den allsmäktige Skaparen att wara stor och följa sina afbehjullnelse gifna naturlagar så wäl i det allra minsta och för menni-

stodgat dolde, som i det stora och åskådliga. Man har welat bewisa denna generatio equivocata deraf, att man genom en blandning af urin och sågspån i ett tilltäppt och för värme utfatt glas, liksom lyckats frambringa tusentals loppor; men hwem har kunnat warseblifwa, om icke i denna spån eller urin fäst sig ett eller annat ägg af denna insekt, då man känner, att ju mindre en insekt eller ett djur är, desto flere ägg lägger det, till och med hundra- ja tusentals, och desto hastigare utveckla sig dessa ägg och sjelfwa djuret för solens och luftens värma, och desto snarare fortplantar det sig.

Af Infusjonsdjuren, hvilka utgöra början till den första länken i djurkedjan, de så kallade

1. Stråldjuren, Animalia Radiata, finnes således i Småland en stor mängd, ehuru för owäpnade ögon omärkliga. Af Djurvärtter, Zoophyta, och Stenvärtter, Lithophyta, har man, såsom egentligen warande hafvens tillhörigheter, inga i våra söta watten bemärkt, utom någongång en Hydra viridis l. fusca i någon fisdamm, en Isis anastatica wid något snäckskal, eller en Tubipora urceus l. repens på något näckblad; men af

2. Blötdjuren, Animalia Mollusca, ehuru äfwen dessa äro till det mesta hafvens infödingar, finnas dock en stor del i Småland, t. ex. Blötfnigeln, Limax, hwaraf flere arter förekomma, såsom Sadesfnigeln, agrestis, som wisja år gör stor skada på säden, i det den uppäter den späda brodden, äfwen som på kälplantor; den stora Skogsfnigeln, sylvaticus, som är svartlädlig och randig, samt den rödaktiga Daggfnigeln, rufus. Af Skalfnigeln, Helix, finnas ännu flere arter, hvilka dock icke äro så stora som de föregående, och hafwa skal öfwer sig, såsom Månfnäcken, Pomatia, i lundar och trädgårdar; Trädgårdsnäcken, hortensis, egentligen i träd- och humlegårdar; Skogsnäcken, nemoralis; Bölsnäcken, stagnalis; Dronfnäcken, Auricularia, m. fl. Mossfnäcken, Turbo muscorum, ibland moss och lafwar; Skalfnäcken, Patella lacustris, i sjöar, äfwen som Sjömuslan, Mytilus anatinus; Äggmuslan, Bulla Hypnorum och fontinalis; en slags Perlmusla, Mya Margaritifera l. pictorum, funnen i Gummån wid Hwetlanda, och sjelfwa Dronmuslan, Ostrea edulis, skall fordom funnits i en göl nära Almesåkra. Frowärdiga personer ha äfwen påstått, att i Skallebygdssjön i Hylletofta socken finnas Dron. Bleswe denna uppgift styrkt, så synes derpå någon wigt liggas för Geologen. Det watten, som Fries anser ha bortföljt matjorden i Westra Smålands dälber, under det det lemnat samma jord quar på höjderna, synes då ha varit en hafsbarm, försedd med samma saltjöfsfisk som hafwet. Om genom denna Laga sjö, hwaras djupaste basiner wi torde se quar i Bolmen och Widöftern, Österjön då, liksom genom Wetteren, Hjelmaren och Mälaren, förbands med Kattesgatt, må Geologerna en gång utreda, då flere upplysningar i ämnet kunnat förwärfwas. Om så varit, att den bergsbygd, som nu utgör Jönköpings och n. ö. delen af Kronobergs län, som ligger 800—1,050 fot öfwer hafwet, en gång war en ö i salt hafwet, är wäl ej

omöjligt, att i någon fjö, som en gång war en fördjupning i saltfjön, ännu en ostronbank kan qwarligga. Af

3. Leddjuren, *Animalia Articulata*, hafwa wi åter en gräslig mängd, bland hvilka wi märka

A. Maskar, *Vermes*, och af dessa den i gottliga fjöar och gölar förekommande nyttiga *Blodigeln*, *Hirudo medicinalis*, med sina gula ränder, hwilken af fattigt folk samlas och till apoteken försäljes; den swarta *Häftigeln*, *Sanguisuga* och *Fistigeln*, *piscium*. I jorden påträffar man *Sandmasken*, *Arenicola piscatorum* och *Daggmasken* eller *Almasken*, *Lumbricus terrestris*, som är så wäl känd af fiskare; både i fuktig jord och i watten *Tagelmasken*, *Gordius aquaticus*, det *Ona Bettet* wanligen kallad, lång och hopplingrad som ett hästtagel, äldre swart, men yngre ljust eller hwitt. Man har tydligen bemärkt, att denna mask, på en hand eller finger retad eller tryckt, med sin hårfina mun eller ändorgan djupt inträngt genom köttet intill ett ben, der han utgjutit en giftig wätsta, hwaraf följt swullnad och en förfärlig wärk, samt en bulnad med ett tjockt och hårdt war, som snart nog under en ytterlig wärk spridt sig uppåt både hand och arm. Häraf har skadan af allmänheten blifwit kallad *Ona Bettet*, men af Läkare *Fulslag*. Mången anser likwäl detta onda hafwa helt annan orsak, än nämnde mask. I människors och djurs kroppar förekommer *Larmmasken* eller *Spolmasken*, *Ascaris lumbricoides*, stor som en *Almask*, hwilken den liknar; *Strängmasken*, *Filaria medinensis*; *Bandmasken* eller *Binnikemasken*, *Tænia Solium*, af flere slag; *Resivermasken*, *Distoma hepaticum*, *Springmaskar* eller *Unger*, *Oxyum vermiculoides*, samt *Dynt* hos Swin, *Cysticercus cellulosa*.

B. Skorpdjur, *Crustacea*, komma härefter, såsom *Dubbelfoten*, *Julus terrestris*; *Mångfoten*, *Scolopendra forficata*; *Gråfugan*, *Oniscus Asellus*; *Enögat*, *Monoculus Pulex* och *Kräftan*, *Astacus fluviatilis*, som är allmän i floderna, alltifrån Kon. Gustaf I:s tid eller 1500-talet; förut ett djur i salthafwet, liksom *Hummern* ännu. *Kräftan* duger ej i 8-månader, således endast från Maj—Augusti.

C. *Spindelkräken*, *Arachnideæ*, af hvilka wi ha af 1. *Dwalstren*, *Acari*: *Bråfröet*, *Pharmacroa*, *wattnets aquatica*, *jordens*, *terrestris* och *härens*, *autumnalis* l. *baccarum*; *Fästingen*, *Reduvius*, *färens*, *ovinus* och *hundens*, *caninus*; *Dret* eller *Mjölmasken*, *Siro farinæ* och *Skådbmasken*, *Sarcoptes cutis*. 2. *Lockkräken*, *Opiliones*: *Lockarne*, äfwen *Helga Höghen* kallade, *Phalangium*, *gråfets*, *graminis*, *löfwens*, *foliorum*, och *Enens*, *Juniperi*. 3. *Egentliga Spindlar*, *Araneæ*, till 200 species af 3. *P*—*n* beskifna, af de besynnerligaste former och wackraste färgschatteringar; men följande allena må här nämnas: a. af *Rikarne*, *Lustratores*, med 2 stora ögon främst, *Komedianten*, *Theorastus scenicus*, swartgrå med hwita tvärreänder, på plank och wäggar lustigt hoppande och lekande; b. af *Löparne*, *Cursores*, med 4 ögon framtill, *Påsbärraren*, *Orchæstus saccatus*, med sin ljusta ungpåse, som honan drar

med sig och Wärbåbaren, *Coæstus vernalis*, som, genast efter isens bortgående och kärrfiddernas uttorfande, i stort sällskap stattar ångarna och kniper de finare, på våren utur brodden framtittande, insekter och larfver; c. af Wäfwarne, *Textores*, med sina 8 alla i två rader framtill sittande ögon, Wattumannen, *Philydorus saccoferus*, i watten, der han, wid sitt uppstigande från botten till ytan, med sin medförda luftblåsa ser hwit ut som en quicksilwverkula; den egentliga Wäfwaren, *Hyphantes scabrosus*, på landet, hwilken liksom Wattumannen wäfwer de tätaste wäfwar för sitt bo och sina ungar; Krokfoten, *Valius Betulæ*, på björkar, har sina fötter framåt krokböjda till utseende som en Skorpion; d. af Spinnarne, *Netores*, med sin undra ögonrad i krok uppåt gående, Spinnthkan, *Neonæma pinea*, som är den allmänaste i husens vinklar och wrår, är, liksom i allmänhet alla spindlar, en förträfflig wäderlekspåman, om man ger aft på deras stillasittande och werksamhet; denne spinner också de finaste trådar och tillwerkar den finaste och tätaste wäf, Locksnar gemensligen kallad; e. af Gluttare, *Visores*, med äfwen sina ögon i krok, fyrkant eller oredigt ställda, Damspindeln, *Azæna craniiformis*, som kommer den förre närmast i hushållning, men älskar mest dammiga ställen; deß wäf kallas äfwen Locksnar; Ålfemannen, *Arophates agrestis*, en liten swart spindel på sjelfwa marken på de om våren till säning beredda åkrar, hwilken spinner öfwer mullen de fina, långa, otaliga trådar, hwaraf åfern glindrar och säningssmannen spår till säningstiden; Wättryggen, *Scaphæa obscura*, är bland alla spindlar den till sin form besynnerligaste. Uti släktet *Phyllaneus* träffar man både de största och till sina färgskatteringar wackeraste, såsom Ribbaren, *Eques*, hwilken är den största och Diadembararen, *Diadematus*, som är den wackeraste bland detta släktets hittills examinerade 45 species; Åpnarren, *Cacozelus rubescens*, har de besynnerligaste kännare eller generationsorganer; Gräsbindaren, *Poadesmus loreus*, är den lilla spindel, som med sin wäf höljer och sammanbinder grässtrånas toppar, liksom loricated, enbufarna, och hwarigenom man om sommarmorgnarna, medan daggen ännu ligger på marken, ser hela fälten ljusbrofuga. — Wi komma nu bland Leddjuren till

D. De egentliga Insekterna eller Drfsåna, hwilka alla hafwa 6 fötter. Af de föregående hafwa Massarna inga, Skorpdjuren många och Spindlarna 8 fötter, hwarjemte deßa sistnämnda igenkännas på sina 8 à 4, på bålen eller bröstet sittande, ögon, emedan de sakna hufwud, Skorpdjuren derpå, att de hafwa hufwud och 2 ögon och Massarna derpå, att de äro utan synliga både ögon och hufwud. — Drfsån eller Insekterna hafwa åter alla 2 ögon och derjemte för hwarje underafdelning sina gifna kännetecken. Bland deßa märka wi 1. De Dwingade, *Aptera*, som sakna wingar. Af deßa äro i Småland allmänast af de med käkar, *Maxillosa*, Sjöllgnoten, *Lepisma terrestris*, och Hoppstjerten, *Podura aquatica*, *Plantaginis* och *nivalis*, samt af de Rörmunnade, *Siphunculata*, den för frun-

timren så förtretliga Loppan, *Pulex irritans*, samt den både för men-
 niskor och djur ledsamma Lusen, *Pediculus Capitis*, *Vestium*, *putris*,
 m. fl. 2. Af de Twåvingade, *Diptera*, hafwa wi i Småland en
 gräslig mängd, om ej den första, hwaraf J. Pontén insamlat och be-
 skrifwit redan omkring 650 arter. Af dessa nämna wi Fårlusen,
Apteria Melophaga, som just står på gränsen emellan *Aptera* och
Diptera; den allmänna Håstflugan, *Hippobosca equina* och Fogel-
 flugan, *Bobosca avicularia*; Fästynget, *Oestrus Bovis* och Håst-
 stynget, *Oestrus Equi*; Fäbrömsen, *Tabanus Bovis*, och Höstbröm-
 sen, *autumnalis*; den stickande Regnbrömsen, *Hæmatopa pluvialis*,
 och Blindknaggen, *Chrysops cœcutiens*; den rofaktige och grymme
 Wedbrömsen, *Lophria gibbosa*; den ludne och snabbe Humlesnuten,
Bombylius major och medius, med sitt långa framstående spröt;
 den lille Hyddböken i fenstren, *Scenopinus fenestralis* och ater;
 den guldglänsande Skönsögen, *Sargus cuprarius*, på löfwen; Me-
 tallboken, *Metalliza nobilis*, (*Chrysogaster* Z.) och den lifa så guldg-
 länsande Kejsar- eller Lysflugan, *Lucilia Cæsar*; den gnällande Pi-
 pären, *Syrphus pipiens*; Blåstflugan, *Sarcophaga lardaria*; den
 blåa Sphyflugan, *Musca vomitoria* och den på hösten i mängd be-
 swärliga Husflugan, *Musca domestica*, samt lilla Döflugan, *Piophilæ*
Casei, jemte mångfaldiga andra flugor och brömsar, utom de män-
 ga långbenta Harkranken, *Tipula Hortorum*, *parietina*, *lunata*, *ole-*
racea, m. fl.; den stora Blodranken *Rivola picta* och de mångfal-
 diga Myggen, *Culices*, bland hwilka det förtretliga Sticksmygget,
Culex pipiens, med sitt gnällande mot regnlifa afmar på sumpiga
 ställen och i Stuggan. — 3. Af de Fyrvingade märker man A.
 De Fjällwingade, *Lepidoptera*, med de utfökta färgor och
 färgblandningar; bland dessa åter a. Gräsflh, *Poones*, de minsta,
 såsom Kranlingen, *Alucita mono-*, *di-* och *tridactyla*, som ej oli-
 ka Harkranter swäfwar öfver gräset tillika med Gräsmöllet, *Ejanea*
 af många slag, såsom *pratella*, *Culmella*, *Nitella*, m. fl., äfwen som
 af Trätmjöllen, *Tineæ*, äro många glänsande och wakra, ehuru af
 dem Skinnmalen, *T. pellionella*, Klädesmalen, *rodella* och *rapucella*,
 Sädesmalen, *granella*, o. fl. äro ganska skadliga der de fått innästa
 sig; Waxmalet, *T. Mellonella* eller så kallad Bisjäril är skadlig för
 Bisamhällen; Applewefklaren, *Tortrix pomana* för appleträden och
 Mjölrott, *Pyrallis farinalis* för Mjölbingarne, samt Sädesrott, *Py-*
ralis secalis, för sädesåkrarne. b. Nattflh, *Nycterones*, haf-
 wa och flera skadliga larver inom sig, såsom Frostfjärilen, *Acidalia*
brumata, för fruktträden; Sticksbärsmätaren, *Zerene Grossula-*
riata, för sticksbärsbustarne. — Om desjas och andra mätares
 larf berättas, att han är en orättfärdig landtmätare, som förwand-
 lats till mast och nu mäter så noga. — Sädesbroddshet, *Agrostis*
Segetum, hwilken man äfwen kallar Någ- och Gräsmast, är både
 för jäd, gräs och trädgårdsplantor förderlig; Sköfornshet, *Agrostis*
Triticici, är skadlig för Kornåkrar; Kålfhet, *Mamestra Brassicæ*, för
 kålen; Artshet, *M. Pisi*, för ärter och sjelfwa det gröna guldgläns-

sande Gyldeflhet, *Plusia Chrysis*, och det besynnerliga *Opiflonshet* *Plusia Gamma*, med ett grekiskt Υ eller γ (*Gamma*) på wingen tecknad skada men sina larfwer flere örtplantor. — I bland *Noctuae* hafwa wi och flera, besynnerligen med bokstafsnamn, såsom med ett grekiskt χ eller ψ , latiniskt *W*, *Romma* och *Drägtecken*, tecknade insekter, hwaraf de och erhållit sina namn. Larfwerne af det gula och hwita Humleslhet, *Hepialus Humuli*, göra skada i humlegårdar; Gräsflhet, *Episema graminis*, på gräset; den stora grå Trädböaren, *Cossus ligniperda*, är ofta en landsplåga på både löf- och barrträd; Tallspinnaren, *Gastropacha Pini*, rödgrå eller rödbrun, förekommer på tallarne och Björnlunsen, *Gastropacha Rubi*, och sjelfwa *Harlekinspinnaren*, *Gyprepia Caja*, båda årligen på gräsmarken. — Af *Fjärilar*, *Papiliones*, som alltid äro i rörelse om dagen, och det helst wid värma och solken, och som äro utmärkta för sina lysande och glänsande färgor, hafwa wi *Prestfjärilen*, *Doritis Apollo*, ibland de största med swarta fläckar på de fränre eller öfre wingarne, men på hwardera af de andre med två blodröda, midtuti hwita och omkring swarta, ögonfläckar och sin för öfrigt hwita drägt; *Sagtornsfjärilen*, *Doritis Crataegi*, med hwita wingar, å hvilka äro swarta glesa nerver. *Dieknefsfjärilarne*, *Diaconides*, äro och hwita, än med ett par swarta fläckar än med swarta kanter, såsom *Källfjärilen*, *Brassicæ*, hwaras larf är *Kålmasken*; *Rosfjärilen*, *Rapæ*, *Senapsfjärilen*, *Sinapis*, hvilken är den minsta; *Napsfjärilen*, *Napi*, och *Kraffsfjärilen*, *Cardaminis*, som är hwit med en liten grå punkt midt på wingen samt äfwen grå i wingspetsbrädden, men under stönt grön marmorerad; *Gonan* är i wingspetsbrädden bredt brandgul; *Brakweddsfjärilen*, *Gononis Rhamni*, är helt och hållet Citrongul med en liten brandgul punkt och hannen är hwit, samt är ibland de första, som om wäken framkomma; likaså är *Kärleksfjärilen*, *Colius Pæno*, gul med swarta kantbräddar och ytterst kring wingen med en sin purpurödd bräm, hannen är hwit; den stora *Brunkfjärilen*, *Amaryssus Machaon*, är gul svartbräddad och fläckig, på de hwasspetsade bakwingarne, baktill blåfläckig i det swarta och innerst med en brandgul rund fläck; *Amaryssus Antiope* är mörkt swart, mot kanten blåfläckig, men med ett bredt gult eller hwitt bräm ytterst omkring wingarne; den stora *Hög-* eller *Uppfjärilen*, *Limonitis Populi*, är och swart, ofwan och under med hwita och mörkgula fläckar; *Marmorfjärilen*, *Marmorus Athalanta*, är äfwen swart, mot wingspetsarne hwitfläckig, midt tvärtöfwer med ett mörkerödt band, samt med underwingarnes bakbrädd af samma färg och midtuti svartpunktig, men under med den stönaste marmorering; *Silfwerfjärilen*, *Argynnis*, med sina glänsande silfverränder och plåtfläckar inunder, ehuru ofwan brunt tegelfärgad och svartfläckig; *Paphia* och *Paphiata*, hvilka äro de största, hafwa under sina wingar silfverränder, men alla de andre *Lathonia*, *Aglaja*, *Enulia*, *Cydippe* och *Niobe* silfwerplåtfläckar. — Af *Argynnis*-släktet har författaren funnit och i sin samling förwarat ett nytt species, ofwan svartbrun, omkring tegelfläckad

och under med större silfverfläckar närmast belgen. — Sundfjärilen, *Melitea*, är ofwan gansta lit silfverfjärilen, men under saknar den silfverfärg och förekommer af många slag, såsom *Freja*, *Euprosine*, *Hecate*, *Daphne*, m. fl. här i Småland. Hwita *C.*, *Aglais C. album*, är de föregående till färgen lit, men har djupt tandade eller i brädden inskurna wingar och under hwardera bakvingen en teckning, bildande ett tydligt hwitt *C.* Nässelfjärilen, *Aglais Urticæ*, är den allmänaste om året både Vår, Sommar och Höst, flyger då in i husen och förpuppas som oftast under taken; den är tegelfärgad, fläckig och allmänneligen känd. Afgrunds-fjärilen, *Erebia*, har en svart eller svartgrå och svartgul färg, med ögonfläckar öfver och under, såsom den på stenar wid vägar allmänna *Mæra* och *Hyperanthus*; den på vägarne förekommande svartgrå och grågula *Janiæa* och *Jurtina*, men wackrast af dessa är litwål *Ligea*, mörkt sammets svart med ett brunrött band rundt omkring wingarne nära kanten; Blåfjärilen, *Cyaniris*, är liten och skönt ljusblå, stundom svart med många små punkter och fläckar under och af många slag, såsom *Argus*, *Eumedon*, *Alexis*, *Arion*, *Cyllarus*, m. fl. Af Windfjärilen, *Zephyris*, finnas många små wackra arter, såsom *Quercus*, ofwan svartblå under grå; *Rubi*, ofwan svart under grön, är ibland de första om våren och uppehåller sig på enbaccar; den guldröda glänsande *Virgaureæ*, på vägarne om sommaren, samt flere ljusa brungulaktiga, såsom *Arcania*, *Pales*, *Isis* m. fl. Af tonfjärilen, *Hesperis Comma*, tegelbrun med ett svart groft, (komma) på hwardera öfvervingen, och *Malvæ*, svart med sina hwita prickar synas fluta fjärilarne, hwarest komma de så kallade d. Skogstrolken eller *Swingarne*, *Pallones*, med sin tjocka kropp och hastigt swängande flygt, såsom egentliga Skogstrolket, *Sphinx Pinastri*, grå med trenne mörkswarta kommor eller streck midt på hwardera öfvervingen; *Ligustri*, gråstuggad med ljus grå karmosinfärgning på wingarne, men klart skönt karmosinfärgade ringar kring belgen, *Elpenor*, med gråaktig karmosinfärg stuggad och *Porcellus*, helt lit föregående, men dubbelt mindre, m. fl.; Ljocktrolket, *Pachys ocellus*, äfwenledes gråaktigt karmosinfärgad med en större brun, blå och svart ögonfläck på hwardera bakvingen och *Populi*, gråstymelig med brungul färg på bakwingarne inwid belgen. Mölltrolket, *Zygena*, är litet med trög flygt, hwaraf *Stalices* är skönt grönglänsande och *Filipendulæ* svart med starkt karmosinröda runda fläckar på wingarne; men Flugtrotlet, *Sæsia*, har en snabbare flygt och dess wingar äro genomskinliga med undantag af kanten, som är mjölsjällig och svartgrå; häraf märkes det tjocka *Humlelik*, *luciformis*, det *Wespe*- eller *Bilika*, *apiformis*, *Tipuliformis* och det lilla *Mygglika*, *culiciformis*; — en liten svart art med en röd ring omkring belgen, *rubicincta*, är här såsom ny funnen. — Alla v. Linnés *Papiliones*, enligt des *Fauna Svecica* 1761, äro Smålandningar, utom *Hyale* och *Hero*, hwilka här icke blifwit funna. — Af *Lepidoptera* har författaren beskrefwit och eger uti sin samling omkring 750 species, samt af de *B. Gudwin-*

gade, Tyloptera, öfver 70, af hvilka bland de a. Lungsnabblige, Lingnærostres, eller Sjöfalenerna, må märkas det azurfärgade Vädsådet, Phryga azurea och longicornis, båda gråtökniga; den stora Sjöfalenen, Phryganea grandis, som är grå; den Rödniga, nebulosa, och den swarta Stinkande, foetida; och af b. Bröstsnablingarne Hoppådet, Chermes Calthæ och Brassiæ, Bladspjutet, Aphis Pini, Abietis, Betulæ, m. fl. Af de C. Florwingade, Neuroptera, hwaribland omkring 50 äro beskifna, må nämnas a. Wattenjöfkarne, Aquatiles, den allmänna Dagsländan, Ephemera vulgata, och Linsländan, E. horaria, hvars hela lifstid räcker omkring en timma, under hvilken tid den utfläcés, parar sig och döer; den större Flodsländan, Agrion Virgo, och den fina Ijusblå, A. Puella, m. fl. samt Braxenådet, Libellula, det större, grandis, Hero, cærulescens och det mindre men wanligare, vulgata, ænea, maculata, albecola, m. fl., af hvilket sistnämnda species år 1843 stora skaror syntes tåga fram från Vester mot Öster och Norr. b. Af Skuggjöfkarne, Umbratiles, nämna wi Numysländan, Panorpa communis, Regnsländan, Hyda vulgaris och bicaudata; Hornsländan, Semblis nigra; Mörksländan, Chronius nigra, Humuli och Persländan, Hemerobius Chrysops, samt Hals- eller Drmhufvudsländan, Raphidia ophiopsis. — Af de D. Sinnwingade, Hymenoptera, hafwa wi a. af Brännare, Ureotes, Myran, Formica, hvaraf den stora Hästmyn, Herculæna, Obsoleta, Stackmyn, rubra och den swarta, nigra; af Myringen, Myrma, den hvita, alba, röda, rubescens, Ettermyn, cæspitum och tuborum, m. fl.; b. af Steklarne, Kentores, en stor mängd, hwaribland Wolgestingen, Crabro vulgaris, af hvilka 12 sägas kunna döda häst och karl; Vespan, Vespa vulgaris, muraria, parietum, m. fl.; Vålting, Cinga longicornis, vespiformis; Silfwerläppen, Argyrocheirus, som är ett stort släkte, hwaribland Sällmakaren, cribrarius, arena-rius, capitatus, m. fl.; Ragging, Lasis Helveola, cingula, m. fl.; Humla, Bombycina lapidaria, pratorum, terrestris, hortorum, o. m. fl.; Jordbi, Antophora Lagopoda, cinerea, longicornis; Honungsbiet, Apis mellifica, med sin Bise, brönare och werfbi. — Bien träffas ofta wilda uti ihåliga ekar, framför hvilka bonden sätter rustor och hämtar swärmar. Bistöfeln har varit högt driifven i Småland, särdeles af prester, bland hvilka den deri på sin tid ypperste blifwit kallad Bifung. Samuel Linnæus i Stenbrohult war det på sin tid, lifsom Jon. Wieselgren i Lenhosda på sin. — Sofstefeln, Hylaus florissomis, Gulstefel, Chrysis, af många slag. c. Af Spjutingar, Dælotes, hafwa wi Nötbälging, Gastris ater, Coryli, viridis, Caprææ, m. fl.; Swampstefeln, Cynips Boleti, Agarici, muscorum, m. fl.; Ståstefeln, Pompilus sabulosus; Wespstefel, Sphex viatica, rufipes, atra, m. fl., äfwen som en stor mängd species af Spioutrollet, Ichneumon, såsom designatorius, deliratorius, molitor, fusorius, m. fl.; Lunnbäl, Miloleptus luteus, Zonatus; Långbäl, Macris persuasorius, viperinus. Nog

märkvärdigt är, att hvar man finner dessa är gerna en orm i grannskapet, hwilken likfom tjuvar infekten att fara honom i halsen. Bålbålg, *Sirex Gigas, spectrum*. Då *Gigas* lägger sina ägg, slår hon sig fast i ett ruttet träd, der hon efter äggläggningen blir sittande och dör. d. Af Sägghaddingar, *Priotes*, hafwa wi Säggingen, *Tenthredo*, af många slag, såsom *apiformis*, *vespiformis*, *livida*, *Pini*, *Abietis*, m. fl. Lustgliring, *Lyda lucorum*, *mammosa*; Swafsprygging, *Decaboma Caprae*, *lucorum*, *Coryli*, *ovata*, m. fl.; Trubbsprötting, *Apocopa viminalis*, *ustulata*, *aulica*; Grensprötting, *Cladoda Pini* och *Juniperi* och Klubbspröttingen, *Corynis lucorum*, *luteus*, *femoratus*, m. fl. Af de Himningade har författaren i Småland samlat och beskifwit omkring 500 species. Af E. Skalbaggarne, *Coleoptera*, har förf. deremot beskifwit öfwer 1000 species, hwaribland a. de Barwingade, *Gymnoptera*, synas stå närmast Hymenoptera, såsom Krigarn, *Molorchus major* och *minor*; dernäst b. de Hudwingade, *Dermoptera*, såsom den Swartblå Majbaggen, *Meloe proscarabeus*, som saknar wingar; vidare c. de Mjukwingade, *Malacoptera*, såsom den allmänna Bödeln, *Cantharis*, af flere slag, *sulvicollis*, *dispar*, *melanurus*, *testaceus*, m. fl.; Lysmassen, *Lampyris noctiluca*, hvars hona är svart och dwingad samt lysar ofta i gräset om aftnarne, hvarföre den ofta af menigheten betraktas med en widskeplig undran; den lysande Röddlingen, *Pyrochroa major* och *minor*, och Flatwargen, *Lycus sanguineus*, m. fl. Bland *Malacoptera* är och den gröna Spanska Flugan, *Lytta vesicatoria*, men hwaraf ännu ingen wetterligen blifwit funnen i Småland. Af d. de Hårdwingade, *Placoptera*, hafwa wi 1. af Hornbärare, *Cornigeri*, den i husen ofta synliga mörkblå och grönbåaktiga Timmermannen eller Slagdockan, *Callidium violaceum*; den stora Sägaren, *Prionus Coriarius*, Trollspadan, *Lamia Sutor*, Skomakaren och Sartor, Skräddaren; den grå långhornade Timmermannen, *Cerambyx Aedilis*, m. fl. 2. Snökare, *Sternoxi*, ibland hwilka isynnerhet Knäpparen, *Elater*, må märkas. Då man lägger denna insekt på ryggen knäpper den till med sin elastiska nackband och heppar högt upp. Af detta slägte hafwa wi många species, såsom *cruciatatus*, *aeneus*, *Germanicus*, *pectinicornis*, *tessellatus*, m. fl. 3. Skrubbor, *Fossores*, af hwilka det stora slägtet *Carabus* med *arterna vulgaris*, *lepidus*, *piceus*, *striatus*, m. fl.; den lysande Ståtherren, *Cychrus auratus*, *nitens*, *granulatus*, *violaceus*, *purpurascens* och den rare *coriaceus*, m. fl. samt den sällsynta Sköntröjan, *Calosoma sycophanta* och *Inquisitor*, äro äfwen här funna. Widsfaren, *Eurychora rostrata*; Gumpfoten, *Scarites Cephalotes*, m. fl. Af 4. Utare, *Voraces*, hafwa wi den ofta förekommande Långryggen, *Notoxus mollis*; Trubbskufwud, *Cryptocephalus sericeus*, *nitens*, *cordiger*, *Coryli*; Lyckjöckerstån, *Clythra 4-punctata*, *longimana*; Jordloppan, *Haltica floracea*, *exsoleta*, *testacea*, *Helxines*, m. fl.; Saffjagan, *Chylica Armoraciae*; Öfwerlöparen, *Diaperis Boleti*; Guldhönan, *Chrysomela Staphylla*,

polita, Hyperici, m. fl.; Kammarherren, *Endomyces Populi, cocci-*
neus, m. fl. 5. Snötbluggar, *Rostrati*, äro de fleste gräs-, säd-
 och trädfröförare, såsom *Lasiwifel, Rhinomacer Populi, Betulæ;*
Mergwifel, Lixus paraplecticus; Nötwifel, *Carys nucum;* Frö-
 wifel, *Bruchus didymus, pericarpus, Campanulæ*, m. fl.; Höpp-
 wifel, *Litaneus Salicis, Iota;* Kärnwifel, *Apion Pisi, Vicia,*
druparum, frumentarius; Säftwifel, *Rhynchites Rumicis, Plan-*
taginis; Globwifel, *Hyrtus ovatus, raucus, sulcatus;* Wärmwifel,
Curculio oblongus, lineatus, Pyri, Mali, argentatus, m. fl.; Sfog-
 wifel, *Hylesemis chloropus, piniperda, micographus;* Buf-
 sträddaren, *Ekkoptogaster scolytes*, m. fl. 6. Fråtbluggar, *Ros-*
sores, ibland hwilka märkas Hårfsaten, *Bostrius Typographus,*
monographus, 8-dentatus; Tjusnacken eller Borrebillen, *Plinus*
sur; Dödsuret eller Wäggsmeden, *Anobium pertinax.* Hwars bett i
 trädwäggarne's fibrer, kallade "det knäppande dödsuret," gäller som
 orafel för mången ännu; Malbaggen *Dermestes lardarius, muri-*
nus, Pellio; Städaren, *Byrrhus Pilula, varians, æneus*, m. fl.;
 Gysfelbaggen, *Hister unicolor, 2-maculatus, æneus*, m. fl.; Win-
 trädbaggen, *Ips 4-maculata, 4-notata, 4-pustulata.* 7. Käbbag-
 gar, *Maxillosi*, hwaribland den store Storen, *Elaphus cervus;* den
 största Skalbagg i Sverige; Skbaggen, *Lucanus ceramoides;* Träd-
 baggen, *Synodendron nasicornis;* Smutsbaggen, *Trox sabulosus;*
 Lördbaggen, *Scarabæus stercorarius, vernalis*, m. fl., i förhållan-
 de till sin storlek det starkaste djur på jorden, då han förmår bära
 en börda, mångdubbelt tyngre än han själf. Han begagnas ännu att
 ge augurier. Han tages i handen och det wädersreck, ditåt han nu
 slyger, har ungefär samma betydelse, som wädersrecket, hwarifrån
 Gåsen först höres. Fruntimmerna wilja äfwen af den först synli-
 ge Lördbaggens högre eller lägre slygt sluta till Linets längd för
 året. Skilfbaggen, *Aphodius*, af flere arter, såsom fosfor-, simeta-
 rius, soetens, m. fl.; Löfbaggen, *Melolontha vulgaris, hippocasta-*
neus, Falleni, brunnea, m. fl.; Guldfmeden, *Cetonia aurata;* Som-
 marbaggen, *Trichius nobilis, fasciatus;* Ås-ånöfaren, *Necrophorus*
Vespillo; Åsbaggen, *Silpha rugosa, Thoracica, 4-maculata, ob-*
seura, m. fl.; Hjelmbaggen, *Cassida equestris, viridis, nobilis*, m.
 fl. 8. Rundbaggen, *Orbicularii*, såsom Nyckelpigan, *Coccinella*,
 ett talrikt slägte, hwaraf de allmänaste arterna äro 2-punctata,
 7-punctata, 22-punctata, 20-guttata, 14-pustulata, dispar, variabi-
 lis, m. fl. 9. Wattenbaggar, *Aquarii*, såsom Wattenålsfaren,
Hydrophilus piceus, Caraboides, Scarabæoides, m. fl.; Dyfaren,
Dytiscus, den store *latissimus, hirtus, striatus;* Sånfarn, *Hyph-*
drus planus, tristis, piceus; Dyggråfwaren, *Ilypnus ovatus, obliquus;*
 Hwirlwifelbaggen, *Gyrinus Natator* och *bicolor*, som på det lugna
 wattnet om sommaren slår sina många ringlar. — e. De Kort-
 wingade, *Brachyoptera*, synas afluta de Skalwingades ordning och
 utgöras egentligen af de så kallade *Staphylinerna*, som nu blifwit
 fördelade uti släktena *Kläfinger, Pselaphus castaneus, rufipes, vari-*

ans, m. fl.; Slåtgumpen, *Pedinus caraboides*, planus, sanguineus, m. fl.; Ögonplågaren, *Oxyporus rufus*, griseus, pusillus, Blåsgumpen, *Staphylinus hirtus*, nebulosus, erythropus, maxillosus, politus, m. fl.; Roddargumpen, *Poderus riparius*, elongatus, fracticornis, filiformis, m. fl. samt Trångumpen, *Stenus Juno*, 2-punctatus, flavipes. och den besynnerliga Påpassaren, *Claviger testaceus*. — F. De Halsfskalwingade, Hemiptera, synas affluta hela Insektbejan och dela sig uti a. Rätwingade, Orthoptera, af hvilka förefomma i Småland 1. Löparne, *Cursores*, bland hvilka wi nämna den fula Drstjerten eller Twestjerten, *Forficula major*, auricularia eller minor; den förre är uti trädgårdar en swår ohyra, emedan den skadar trädens bark och rötter, samt swår att fördrifwa, om icke med utlagda ihålliga örtstjekar, moska o. d., hwaruti han inkryper samt kan då fångas och dödas. Både denna och i all synnerhet den sednare inkryper i örnen på både kreatur och människor, hwaraf den fått sitt namn: den förorsakar då en förfjelswa läkaren besynnerlig och hemlig plåga hos den, som varit nog olycklig att få ett sådant djur i örat. Denna lilla Drstjerten, i sällskap med den förut nämnda Ögonplågaren, råka ofta att under deras ångt omkring gödselstäder på ladugårdar, der de kläckas, hafwa sitt tillhåll och i mängd flyga om hwarandra, slå in uti ett öga, der de lätt genom gnuggning dödas, men efterlemnna likväl en skarp wättska, som inlammerar ögonen och de äro således ofta en orsak till ögonplågor. Till Löparne hörer äfwen Kackerlackan, *Blatta lapponica*. 2. Fotknektarne, *Pedestres*, med sina höga bakfötter, skapade för hoppande. Af dessa hafwa wi Gussfyrjan, *Acheta domestica*, som kanhända ingenstädes höres oftare gnida sina wingar emot hwarandra än i Småland, hwarest man med hasselkäppars luft tror sig kunna fördrifwa den ledsamma gästen; Wårtbitaren, *Locusta verrucivora*; Gråshoppan, *Gryllus*, är den allmänaste såsom *viridulus*, rufipes och den Spelande, *stridulus*, med sina röda underwingar. Den flyttande Gråshoppan, *Gryllus migratorius*, har ett par gånger blifwit funnen i Småland, hwaribland en gång af förfat wid Wederslöfs sjö, samma år som förf. fann Myrlejonet i sanden på wägen utmed nämnde sjö; Fälthoppän, *Acris subulatus* och *dorsalis*, samt Rasthoppän, *Acridium scriptum*, *variegatum* och *hipunctatum* förefomma äfwen med ganska många variationer. b. Koröwingade, *Stauroptera*, af hvilka wi hafwa 1. Skuttare, *Salientes*, hwaribland Raggstriten, *Centrotus cornutus* och aurilus; Näbbstriten, *Cercopis spumaria*, som kallas Trollspott der han på ett strå omgifwer sig helt och hållet med skum, *coriacea*, *exclamationis*, m. fl. och af Trubbstriten, *Cicada*, en stor mängd species, på löf och gräs fringhoppande, såsom *viridis*, *interstineta*, *nervosa*, *Urtica*, *smaragdula*, m. fl. af Knuttstriten, *Jossus Lanio*, *Populi*, samt 2. Wandrare, *Ambulatores*, deraf 1. Stinfrälare, *Foetides*, hwaribland Prydlingen, *Cydnus bicolor* och *biguttatus*: af Wärfsläggat, *Cimex*, hafwa wi ganska många, såsom bidens, hoo-

morrhoidalis, juniperinus, Baccarum, m. fl; Vermingen, Lygæus equestris, Urticæ, bimaculatus, m. fl. och en stor mängd af Plant-åtarne, Phytocoris pabulians, Ulmi, Coryli, Gothicus; Wägglusen, Acanthia lectularia. ganska sällsynt med wingar och ganska svår att utrota; Wattenmätaren, Hydrometra lacustris: 2. Wattenkrå- lare, Hydrocorides, hwaribland wi hafwa Ryggfimmaren, Noto-necta glauca, och Sjölusen, Nepa cinerea, som synes närma sig till fiskarne.

4. Fiskar, Pisces. Dessa äro inom den del af Småland, som beskrifningen upptager, ej så talrika som i grannprovincerna, då den ej på något ställe når hafvet. Må dock anmärka följande: Allen, Muræna Anguilla och latirostris, om hwaras myckenhet i Gustaf Is tid wi kunna sluta af Konungens bref till Prins Erik om de 5 "stona ålfiske eller ålewerner i Urshults socken," hvilka Prinsen borde besje; Laken, Gadus Lota, och den Laken mycket liknande Allusan, Blennius ranus, hwilken förekommer i åtskilliga sjöar; Linål, Pte-romyzon branchialis och Stensugare, P. Pluveri, förekomma någon gång, men sällan Nejonöga, P. sluiatilis; Skinnåling, Gastero- steus pungitius och Spigg, G. aculeatus, träffas äfwen; allmänt i hwarje sjö finner man Aborren, Perca fluuiatilis och någon gång Gers, Acerina vulgaris; Malen, Silurus Glanis, den största af wå- ra insjöfiskar, med sina två Gål-tömmar från hufvudet längs sidor- na, finnes äfwen i en och annan sjö, såsom i Stensnäs- och Dera- nåssjön intill Ryshby och Agunnaryds socknar. Många sager gå om denna fisk, som anses för trollfisk, ofta liknande Thors fiskaräfwentyr, då han sått Midgårdssormen på kroken. Så säges t. ex. att "Malen drager ofta fiskaren med båten med sig, sedan han nappat på kro- ken," att "han böljar som en ore." Han uppnår flere alnars längd och ända till 5 Lisp. tyngd. Gäddan, Esox Lucius, förekommer i nästan alla Smålands sjöar och blir betydligt stor. Wid Werjö fångades för ett par år sedan en Gädde, som wägdde 1½ Lisp.; Lindare, Sutare eller Skomakare, Cyprinus Tinea, förekomma i flere sjöar, såsom Wederslöfsjön och Skirjön i grannskapet af Werjö; Kary, C. Carpio, träffas äfwen någon gång i Småland, men mera all- männare Rudan eller Karusfan, C. Carassius, och Damrudan, C. Gibel- io, äfwen som Löjan, Venlöjan, C. Alburnus, Braren, C. Brama, om hwilken Linné yttrar, att det är "snart den bästa i hela riket, som fiskas wid Werjö, Berggwara och Bönköping;" Brarenficka, C. Bullerus, Asp, C. Aspius, Sarf eller Rödmört, C. erythrophthal- mus, och wanliga Mörten, C. Rutilus, hwilka båda fisktänande i myckenhet förekomma i alla Smålands sjöar och Ib, C. Idus, i som- liga. Siklöja, Corregonus Albula och Löfisk, C. Lavaretus, saknas ej heller. Laren, Salmo Salar, går stundom Mörrumsån uppføre till Åsnen; Laröringen, S. Trutta, fångas ibland andra ställen i Berggwara sjön wid Helgewarna; Forellen, S. Fario, finnes jemte fisktänande i åderna; Möding, S. Salvelinus, i Wetteren, äfwen som

Ljuströding, *S. Goedenii*, och Wetterlaren, *S. Truttula*. Nors, *Osmernus Eperlanus*, finnes i myckenhet wid Jönköping.

5. Amphibierna, Amphibia, till hälften landt- och till hälften wattendjur. Bland dessa hafwa wi af Dilor, Sauri, mera sällan Sandböblan, *Lacerta agilis*, men gansta ofta Skogsböblan, *Lacerta vivipara*, som i både skog och trädgårdar, bland buskar och mellan den lofnade barken, anställer jagt efter insekter, deras ägg och bon. Af Ormslår, *Ophiosauri*, endast den här wanliga bräckliga Ormslån, *Anguis fragilis*, i skogar och på vägar, och som wid det ringaste slag springer af som ett glasrör. Af Ormar, *Ophidii*, hafwa wi dels giftlösa, såsom Snoken, *Coluber Natrix*, som ofta om sommaren förekommer på ens väg, men fruktas ej af äldre personer, hvilka merändels känna, att den ej är farlig. Denna, som i Småland ofta kallas Ringorm eller Ringhals, lägger sina ägg i gödselstaden och uppehåller sig ej så sällan i hus och färgårdar, der den af mången till och med fredas; den mindre, brunaktiga Slättnoken, *Coluber laevis*, är mera sällsynt; han klänger sig till och med upp i träd, isynnerhet Hågg, för att fånga insektlarver, ehuru han helst lefwer af små råttor och insekter som han finner på marken wid trädrötter; dels äfwen mycket giftiga, såsom den wanliga Huggormen, *Vipera Berus*, både gräspräclig och svart, variationer eller artförändringar, förorsakade af ålder, wistelseort eller föda. — Linné upptog trenne arter Huggormar, den wanliga grå, *Coluber Berus*, den swarta eller så kallade Wosen, *C. Prester*, samt Gspingen, *C. Cherssea*, som är grått kopparslämmig. Man har härom mycket twiflat och påstått, att Cherssea endast är en hona eller unge af *Berus* och *Prester* en varietet deraf. Förhållandet härmed är ännu icke bestämdt afgjort. Att Linnés *Berus* och *Prester* äro olika species och ej den sednare en varietet, kan man likwäl antaga, ty de äro olika kön af *Berus*, emedan man sett Wosens parning, såsom 1793 i Maj månad i ett stenstäf inwid Werjö sjö, hvilken parning förfiggått under mycket hwäsende och omslingrande, utan att en enda *Berus* derwid förmärkis närwarande. Icke heller kan olikheten vara föranledd af sliljaktig ålder, ty ehuru *Berus* med åren wäl kan blifwa mörkare, så förblifwer den likwäl alltid spräcklig eller randig, stundom blir den ock ljusare, så att den synes snarare hwit än grå; ej heller uppnår den samma storlek som *Prester*, hvilken man någon gång träffat af 5—6 fots längd, af betydlig tjocklek och med ryggfjellen till en del upphöjda likt en mahol eller ryggsten på en fisl. Hvad åter det påståendet widkommer, att Gspingen, *Cherssea*, endast skulle vara en unge af *Berus*, så har förf. haft tillfälle till jemförelse och funnit, att den f. t. Gspingen har en mycket trubbigare stert och desutom en större spånstighet i kroppen, så att den wid ett slag hoppar högt upp, då deremot ungarne af *Berus* hafwa sterten mera spetsig och kroppen mindre spånstigt, så att ryggen är lätt knäckt på den. Om Gspingen skrifwer Linné, att den "är sällsynt utom Småland, der han nog allmänt (?) förekommer på friblandta ställen och är farligast bland alla svenska

ormar." Dess bett är långt ifrån att vara omwillkorligt dödande och för öfrigt är den, åtminstone nu mera, ytterst sällsynt. Att Bosen och Suggormen äfven simma i watten, har man sunnit, och då kallat dem Wattenormar, hvilka således icke utgåra något eget species. Af Groddjur, Batrachii, har man någongång sunnit Löss- eller Trädgrodan, *Hyla viridis* l. *arborea*, äfvensom den ättliga Grodan eller Grenouille, *Rana esculenta*, hwilken fanns i den nu mera igenfyllda dammen utanför skolhuset i Werjö omkring 1760. — Den fattige Komministerssonen C. P. Syltenius, död som Prost och Kyrkoherde i Wieslanda, såg nemligen i Biskop Osanders kök, huru groddor, tagna ur dammen, tillreddes till mat åt sjelfwa Bispen. Då skall jag wäl ej swälta ihjäl, tänkte gossien, och hämtade samt tillredde åt sig Groddor på samma sätt. Mössorna hade wäl från Ryssland fått smak för dylligt wildt. — Den allmänaste är likwäl den wanliga Grodan, *Rana temporaria*, hvars larver eller ungar gemenligen kallas för Knutmaskar. Sällsynt är ej heller den wanliga Paddan eller Låsan, såsom den i Småland kallas, *Bufo vulgaris*. Wattenöblan, *Triton cristatus*, och den mindre *T. punctatus*, förekomma äfven i stillastående watten.

6. Foglar, Aves, finnas i Småland till stort antal, så wäl flytt- som frädfoglar och äfven sådana, som ständigt der uppehålla sig. Wi wilja endast nämna bland A. Roffoglar, *Accipitres*, Tornfalken, *Falco Tinnunculus*, som någongång förekommer. Allmänare äro Sparshöken, *F. Nisus* och Slag- eller Dufhöken, *F. Palumbarius*, hönsgårdarnes fräd. Af Hafsörnar träffas någongång den wanliga *F. Albirostris*, men den stora hafsörnen, *F. Ossifragus*, är ytterst sällsynt. Tistlusen, *F. Haliaeetus*, ser man icke så sällan. Allmän är Gladan, *F. Milvus*, som ej gläder hönsgummorna, men landtmannen då hon genom sin ankomst i Mars bädar honom, att wintren är öfverstånden. Häraf kan hända dess namn. Gladan åtföljes stundom af Ormyråken, *F. Buteo*, Gråfalken, *F. Lagopus* och Bivråken, *F. Apivorus*, som äro lika wårbådande och nyttiga såsom bortplockare af ormar, öblor, sniglar, groddor, möss och andra mindre skadedjur. Af Kärrhökar hafwa wi *F. Rufus* och *Cyaneus*. Bland ugglearnade roffoglar hafwa wi Bergusfen, *Strix Bubo*, som någongång fångas i Småland. Sparfugglan, *St. Passerina*, är enligt Nilsson en af Sveriges sällsyntare foglar, men förekommer oftare i Småland än i Skåne eller norra Sverige. Hon är en daguggla och kan hållas i bur, som en Papegoja. Den allmänaste är likwäl utan twifwel Ratt- eller Skrifluglan, *St. Aluco*, som med sitt "Klähwit" tros förut säga någon död i det hus, der man hör hennes låte. I Öby nedföll hon en julafon genom skorstenen, der hon satt sig och wäl swindlade af röken och värmen; men då ingen dog följande året hörjade man mistro gamla "märken." Roffoglarnes variera mycket till färg efter olika ålder. B. Sparffoglar, *Passeres*, bland hvilka wi hafwa a. Klättrare, *Scansores*, såsom Gålen, *Cuculus Canorus*, om hwilken mången än i dag tror, att han för-

manblas till Gök. Det anses icke utan betydelse, från hwad wäderstreck man första gången om året hör Gök. (Så anses t. ex. Norregök betyda sorggök, Östergök tröstgök, Westregök häile gök och Södergök dödegök). Han rådfrågas äfwen i några andra fall, särdeles af fruntimmer. Gökhonan lägger sitt ägg i andra foglars, i synnerhet Arlors, bon och låter detsamma af dem utfläckas, hwarefter slutligen den fullwurne gökungen jäges sönderslita och uppäta sin fostermoder, hwaraf han fått benämningen "Diacksam Gök." Detta sednare förhållandet är dock ogrundadt. Hackspettslägdet, *Picus*, hwaribland den stora swarta Spillkråkan, *P. Martius*, ej är sällsynt, lika så litet som Gröngölingen, *P. Viridis*; den gråhöfudade Hackspetten, *P. Canus*, träffas i Småland då och då; men mera allmänna äro den stora, *P. major*, mindre, *P. medius*, lilla, *P. minor*, och den tre-tåiga Hackspetten, *P. tridactylus*. Göktytan, *Lynx Torquilla*, förekommer äfwen i Småland. b. Gångfoglar, *Ambulatores*, hwaribland märkas Rötkråkan, *Caryocatactes guttatus*; Staren, *Sturnus vulgaris*, som är ganska allmän; en mängd af Korpslägdet, *Corvus*, såsom den skrifande Korpen, *C. Corax*, som ej sällan ingår såsom trollfogel i fornsägnera, Kråkan, *C. Cornix*, som flyttar bort mot wintern från Småland och återkommer med Stararna i Mars samt fallas då Marskråka. Den som ej huggit sin wed, utan att en Kråka kan sätta sig på wedstakarne, tros bli "skänd af Kråkan." Swartkråkan, *C. Corone*, förekommer äfwen i Småland; men mera allmän är Kajan, *C. Monedula*, som dock bortflyttar med Stararna. Skatan, *C. Pica*, som äfwen anses såsom spåfogel och jägats om juldagen "till Seckenjell att haka talg," strattar ofta från träd och takåsar. Röttrifan, *Garrulus Glandarius*, och den wackra Blåkråkan, *Coracias Garrula*, äro icke hos oss sällsynta. Sidenswanen, *Bombycilla Garrula*, gör endast vift en och annan winter, då rönnbären i mängd förekomma. Om sommaraftnarna hör man ofta Mattskärnan, *Caprimulgus Europæus*, hwaras låte kan förliknas wid en spinrocks surrande, hwarföre denna fogel också af allmogen flerstjädts kallas "Spånafärringen." Törnswalan eller Ringswalan, *Cypselus Apus*, fringswäfwar ofta, under ett i dronen skärande qwitter, kyrktorn och gamla byggnader. Den bygger äfwen i ihåliga träd. Swalorna, såwål *Ladus*, *Hirundo rustica*, som *Hus*, *H. Urbica* och Strandswalan, *H. riparia*, ser man allmänt fringslöga under jagt efter insekter. Swalan anses för en metamorfojerad menniska (Zungfru Maria spåiga), som flyger så nära jorden kort före sitt försvinnande om hösten, för att uppfatta något af människors "ande." För öfrigt tros allmänt, att hon ligger i dwala på jfjebotten under wintren, men detta strider alltför mycket mot hennes natur. Af Törnslateslägdet, *Lanius*, finnas Warfogeln, *L. Excubitor* och den wanliga Törnstatan, *L. Collurio*. Af Erastar, *Turdus*, hafwa wi den allmänt kända Talltrasten eller Kleran, *T. Musicus*, denna "Nordens Räktergal," som är så omtyckt för sin sång; Dubbeltrasten, *T. Viscoivorus* och Björkrästen eller den s. k. Snöftatan, *T. Pilaris*, häcka

båda i Småland och begifva sig sedan till Skåne, för att täla med deß Näktergalor; Koltrasten, *T. Merula*, är ej heller sällsynt och berömd för sin sång. I töksvettenskapen innefattas alla traster under namnet Kramsfoglar. Ström- eller Wattenstaren, *Cinclus aquaticus*, ses ofta uppehålla sig wid hästigt rinnande watten, der han dyker midt i den stridaste forsén. Urlan, *Motacilla*, såväl Sadesårulan, *M. alba*, som Gulårulan, *M. flava*, ger än augurier, som de gamle weta utlägga. Widare finnas i Småland Träpippiårulan, *Anthus arboreus*, med sina samslägtningar; Sten- och Buskqwätter, *Saxicola Oenanthe* och *Rubetra*, och en mängd af Sångareslägtet, *Sylvia*, såsom Trädgårdsångaren, *S. hortensis*, Rödb bröstän, *S. Rubecula*, Artsångaren, *S. Curruca*, Rödbstjerten, *S. Phœnicurus*, m. fl.; Lumme-liten eller Gårdsmyg, *Troglodytes Europæus*, ses ofta hoppa omkring i buskarne; af Mejar, *Pari*, Talgoren, *P. major*, Swartmes, *P. ater*, och Lofsmes, *P. cristatus* och den af alla Swenska foglar minsta nemligen Kungsfoglen, *Regulus cristatus*. Den sommarbåbande Lårten, *Alauda arvensis*, intager i Småländska folkwisjan det rum Näktergalen har i den bildades sång. Af Sparfwar, *Emberizæ*, hafwer Småland Gulspinken, *E. citrinella*, Ortolanen, *E. hortulana* och sjelfwa Snös och Lappsparswen gör någonsång derstädes bejöl. Bland Finkar, *Fringillæ*, hafwa wi den så allmänna Gråspinken, *F. domestica*, Pilfinken, *F. Cælebs*, Håmplingen, *F. Cannabina*, Grönspiskan, *F. Spinus* och Steglitsen, *F. Carduelis*. Desutom förekomma Domherren, *Pyrrhula vulgaris*, Korsnåbben, *Loxia curvirostra*, med sina hwarandra forsande nåbbspetsar och af Duswor den stora Ringduswan, *Columba Palumbus* och Skogsduswan, *Oenas*. Af *C. Höns* foglar, *Gallinæ*, förekomma utom de såsom husdjur underhållne, Kapphönan, *Perdix cinerea*, som ankom till Sverige för omkring 300 år sedan, Vackeln, *P. Coturnix*, som dock är mera sällsynt. Hjerten, *Tetrao Bonasia*, träffas sparsamt i norra trakterna af Småland, men förtjente att inplanteras annorstädes i detta landskap. Fjädern, *T. Urogallus*, blir allt mera sällsynt genom tanklösa jägare. Orren, *T. Tetrix*, är ännu temligen allmän, men en oförståndig jagt minskar äfwen dessas antal mer och mer. Rackelhanen, *Tetrao hybridus urogalloides*, är en batardart, uppkommen genom Fjederhönans inställelse wid orrlefen. Rackelhanen fortplantar sig lika litet som andra hybrida arter. Af *D. Wadare*, *Grallæ*, saknas icke Strandpiparen, *Charadrius Hiaticula*, men Fjellpiparen, *Ch. Morinellus*, träffas fällan och det endast under sina äytningsståg Wär och Höst, då den gerna åtföljes af Ljungspolen eller Brockfoglen, *Ch. Apricarius*. Wivan, *Vanellus cristatus*, häckar på några ställen i Småland t. ex. Wederslöf, Hjertlanda, men är sällsynt. Kranen, *Grus cinerea*, som kläcker på myrorna i det inre af Småland, hålles stundom som husdjur. Swarta Storken, *Ciconia nigra*, som enligt Nilsson kläcker i stogar i Kalmar län, torde äfwen finnas i de Småländska grannländerna. Hägern, *Ardea cinerea*, är wisserligen sällsynt, men fins lik-

wäl; så har t. ex. i sjön Trummen, nära Werjö, under en följd af år ett par Gägerar årligen uppehållit sig. Nördrommen, *A. stellaris*, skall enligt Nilsson förekomma från Skåne till Södermanland, således äfwen i Småland. Ibisfoglen, *Ibis Falcinellus*, Spofwar såwäl Stor- eller Windspofwen, *Numenius arcuatus*, som Småspofwen, *N. Phaeopus*, Bruschnanen *Machetes pugnax*, med sin wackra halstrage och Snäppor, *Totani*, af flere arter förekomma äfwen på Smålands större mossar. Af Beckasiner finner man Worfullan, *Scolopax rusticola*, som ankommer om Wären, då nätterna äro ljusast under påstfullmånen, äfwen som Dubbla Beckasinen, *S. major* och den Enkla eller Horskögken, *S. Gallinago*, som ej är stort större än en Lärka och låter under flykten höra ett låte, ej olift en Gets bråkande. Widare finnes Kornknarren eller Angsnärwan, *Gallinula Crex*, som man sällan ser, men desto mera hör under sommarens aftnar och nätter. Af E. Simfoglur, *Anseres*, har Småland Lärnan, *Sterna Hirundo*, som skrifer wid hwarje sjö; den wanliga Fiskmåsen, *Larus canus* och Skratmåsen, *L. ridibundus*; Wildgåsen, *Anser cinereus* och Segetum, kläcka wanligen i Nordliga Swerge, men man har äfwen funnit dem kläckande i Wolmen och inom Bernamo och Käfsjö sochnar. Man har sett exempel på att de låtit tämja sig. Af Ander förekomma i Småland Gräsanden, *Anas Boschas*, Skrickanden, *A. crecca* och Artan, *A. querquedula*. Af Dykänder finnas Knipan, *Fuligula Clangula*, Swärtan, *F. fusca* och Sjörren, *F. nigra*. Af Lommar ha wi Doppingen eller Lofsloppen, *Podiceps cristatus*, samt den wanliga Lommen, *Colymbus Arcticus* och *Septentrionalis*. Dessa alla stanna här sommaren öfwer mer eller mindre allmänt; men en stor del andra, såwäl Badare som Simfoglur, träffas endast under deras flytningståg, då de göra en kort vist i hos Småläningen. Sådana besökare äro Swarta Lärnan, *Sterna nigra*, Gafsmåsen, *Larus marinus*, Wilda Swanen, *Cygnus musicus*, Bläsgåsen, *Anser albifrons*, som gifwit anledning till sagan om "Odens jagt," Bjellgåsen, *A. Leucopsis*, Prutgåsen, *A. torquatus*, Loffelanden, *Anas Clypeata*, Bläsanden, *A. Penelope*, Wiggen, *Fuligula cristata*, den rödhalsade Dykanden, *F. ferina*, Storstrafen, Gulsträcken eller Körfogeln, *Mergus Merganser* och Småstrafen, *M. Serrator*, jemte en mäng andra. Wi öfwergå nu till

7. Däggdjuren, *Mammalia*, hwaribland wi först nämna *A. Wingfotade*, *Cheiroptera* eller, såsom de med gemensamt namn kallas, Blådermöf, Läderlappar eller Nattblacor af flera arter, såsom *Vespertilio murinus*, *borealis*, *pipistrellus*, *Daubentonii*, *Nattereri* och *auritus*, hwilka alla lifna hwarandra äfwen deri, att de om sommarafsnarna med stor snabbhet flyga omkring, för att fånga sin föda, som mest utgöres af Nattsjärilar. Wintertiden ligga de i dwala. *B. Gråfware*, *Fossores*, bland hwilka förtjena anföras den för ängar och i synnerhet trädgårdar förderliga Mullwaden, *Talpa europæa*, med sina spadlika, utåt wända framfötter; Råbbmusen, såwäl den wanliga, *Sorex vulgaris*, som Wattennåbbmusen, *S. fo-*

diens, hvilka äro de minsta hos oss förekommande däggdjur, samt Igelkotten eller, såsom Smäländningen kallar honom, Iverkotten, *Erinaceus europæus*, hvilken af många hålles i wisshus, för att taga eller fördrifwa Råttor, som sägas sty honom. C. Rosdjur, *Feræus*, hwaribland förekomma de blodtörstiga Loarne, såväl den största ibland dem *Rattloen*, *Felis Cervaria*, som *Wargloen*, *F. Virgata* och *Näf-loen*, *F. Lynx*. Dessa äro Nordens Tigrar, samslägtningar med Afriens och Afrikas, och, inkomne bland en färhjord, tyckas de döda endast af mordbegär och blodtörst, då de af sina offer icke förtära mera än blodet. De äro ej så fällhynta i Smäländs djupare skogar, der de, ansatte af hundar och jägare, såsom sin sista tillflykt uppstiga i träden, hwarifrån de sedan lätt nedskjutas. Wården, *Mustela Martes*, jagas äfwen och lemnar ett temligen dyrbart pelssverk; *Illern*, *M. Putorius*, är icke fällhynt i Tweta härads jemte flera andra ställen i Smäländ och Illerfjinn ses ofta såsom bräm på Smäländsbondens mössa; allmännare än dessa båda äro litwål *Wesflorna*, så wäl *Hermelinwesflan*, *M. Erminea*, som den wanliga, *M. vulgaris*, hvilka upphålla sig i stenrör, och under hus och ladugårdar, på hwilket sednare ställe de göra stor nytta, såsom utdöbare af råttor och mög. Uttern, *Lutra vulgaris*, fångas äfwen wid sjö- och åstränder, ledande jägaren på spår genom det elektriska ljus, han sprider omkring sig i watten, under det han simmar. Smäländska bostapsghjordarnes största fiende Wargen, *Canis Lupus*, förföljes och fångas på åtskilliga sätt, såsom genom stallgång, gropp, sax, m. m.; men bäst genom uppsökande af hans hide och ungarnas undanröbjande. Detta hide lägger han under tåta wida granar, rötter och i bergskrefwor, och är Maj månad bästa tiden för des uppsökande. Wargen förekommer ej alla år i lika mängd, utan talrikare under långa och stränga winttrar, då han icke en gång styr att bortsnappa den wid huset bundne bandhunden. Näfwen, *C. Vulpes*, är mera allmän än Wargen och fångas mest med sax eller gropp, äfvensom många årligen skjutas för hundar. Till skydd mot Näfwen låter man på många ställen färhjorden åtföljas af en hund. Då Näfwen blir gammal blir han både döf och nära blind, samt går då stundom fram till husen, för att deltaga i bandhundens måltider. Man har exempel på, att den wanliga tiken parat sig med Näfwen och bragt till werlden en batarbasfomma, som dock ej widare fortplantat sig. Utom den wanliga Näfwen, förekomma också inom Smäländ des varieteter, *Korsräf* och *Brandräf*, af hvilka man en och annan gång ser skinn utbjudas till salu. Bjellräfwen, *C. Lagopus*, är wisserligen ingen Smäländs inföding, men torde under sina ströftåg kunna anträffas. I Skåne har han åtminstone flera gånger blifwit skjuten och hans wäg till detta landskap har troligen gått genom Smäländ. Gräfswinet eller Gråningen, *Meles Taxus*, är temligen allmän i Smäländ, hwarom många, af hans skinn försärdigade, skjutwäffor och mössor wittna. Björnen, *Ursus Arctos*, har någon gång blifwit skjuten i Smäländ isynnerhet inom Malmbäck och Bringetofsta socknar, men

detta har lifwift warit sällan. Flere inom provinsen om honom gängse berättelser tyckas lifwäl antyda, att han fordom warit mindre sällsynt. D. Snagare, Glires, af hvilka Småland eger den stora Swarta, Mus Rattus och den lilla stora Bruna Husrättan, M. Decumanus, äfwen som Skogsrättan, M. sylvaticus, och den lilla Husrättan, M. Musculus, hvilka alla äro stora skadedjur och förföljas på alla sätt. Af Lemlarne finnas Wattenlemmeln, Lemmus Amphibius, Åkerlemmeln, L. agrestis, äfwen som L. glareolus. Gåslemmelsen Myoxus avellanarius, har en enda gång blifwit funnen i Jönköpingsstrakten. Desto allmännare är den från träd till träd hoppande Skorren, Sciurus vulgaris, som stundom hålles i bur och med sin lef roar åskådaren. Bäfvern, Castor Fiber, torde swärligen numera kunna uppletas i Småland, der lifwäl enligt Nilsson, "ännu i vår tid en och annan Bäfver blifwit skjutet." Allmän är deremot den flygga Haren, Lepus borealis, som har så många stender både bland menniskor och djur. Af denna skall en märkwärdig, rent svart varietet förekomma i Småland och kallas Bjären. Ett exemplar af denna varietet förwaras på Museum i Lund. En annan art af Hare, Lepus canescens, skall äfwen förekomma. Af E. Jdslande, djur, Ruminantia, synes det såsom Elgen, Cervus Alces, fordom skulle warit nog allmän i Småland, då han, enligt Prof. Leches uppgift 1757, kom i stora hopar derifrån nedstrykande till Skåne. För några år sedan sköts en Elg i Nottebäckes socken, hwilket tyckes bewisa, att han ej ännu kan anses såsom utgången i detta landskap. Kronhjorten, C. Elaphus, och Doshjorten, C. Dama, hafwa någonsång anträffats i Småland, förmedligen dock endast såsom iaktningar ur någon djurgård, och Råbocken, C. Capreolus, skall ännu en och annan gång derstädes förekomma. — Dessa äro då de wilde Däggdjur, som antingen fordom förekommit eller också ännu i större eller mindre mängd förekomma inom Småland. Swad de däggande husedjuren widkommer, så äro de så wäl och allmänt kända, att om dem ej behöfwer mycket ordas. Den Småländska Jagthunden eller Stöfwaren har äfwen utom sin provins förwärfwat sig ett wälförtjent rykte. Småländska hofskapen har gjort sig känd och det genom ganfka wärdiga och, i ordets egentliga bemärkelse, wigtiga representanter, som detta landskap ärligen uppskickat till hufwudstaden och fringspridd till andra landets delar. Hofskapshandeln har dock i sednare tider mycket aftagit, men konjunkturerna för densamma börja nu blifwa mera lofwande. Förädlade hofskapsracer hafwa på flera ställen inom länen blifwit införda. Fårkötsfeln har mycket tilltagit men Getkötsfeln deremot aftagit. Den Småländska swinracen kan ännu ej komma i jemförelse med t. ex. den Skånska, der en hynnigare tillgång finnes på bokollen, detta präktiga gödningsmedel för nämnde djur. Småländska Hästen är wisserligen liten och ser ej synnerligen wäl ut, men han liknar den Småländska bonden, han är ihärdig, stark och utställande.

5 §. Ethnologi.

Namnet **Smäländning** — dermed menar man nästan öfwerallt **Verjöstiftsbö** — har utom gränserne en betydelse, som just ej gör benämningen till en hedersstitel. Och namnet nötes till och med i andra landskapsinbyggares ordspråk. Man har ett poem, som heter "Smäländningen," skildrande huru, sedan

— Trah'ryds Better,
 Än yfter, oförjagd och ung
 På Smälands nakna hedars ljung
 I tio somrar wallat Better,
 Så, åter på en sextondel,
 Sett swedjandet hwart år slå sel,
 Sätt tio kappar och fått nio,
 Sett sedan, hur deß enda häst,
 I fjuts ihjälkörd, låg i diket,
 Sin hustru dö och gett för lifet
 Sin enda ko åt socknens prest,
 Och se'n han denna sista tiden
 Blott lefwat uppå sill och bröd,
 Så wardt han ändteligen död
 I thy hans timma war förlden.

Han inbjöds då till himlen, men längtade derifrån "till marknaden i Wernamo." Detta begabberi har gjort stor lycka i Swerge.

Den för sin fattigdom hänade Smäländningen har framställts såsom syndig i att motarbeta sin olycka. Sätt Smäländningen, heter det, på en sten och gif honom en Öet, så söder han sig. Och han erkännes stor i konsten att umbära. Gustaf III motsatte sig N. L. Sjöbergs inwälsande i Swenska Akademien ur det skäl, att han ej hade nog inkomster för att lefwa som Roman. Schröderheim förmente, att han dock tjente för 1000 R:dr, så att Kungens skäl förföll. Kungen wille höra hwarifrån han fick dessa 1000 R:dr. Schröderheim kunde ej specificera mer än 500 R:dr, men tillade: så är han Smäländning, facit 500 R:dr, summa 1000. Kungen medgaf kalkylen och walet.

Klart är, att Smäländsonens brottande med naturen wäl kan göra att hans höftena aftwinar, men wälsignelse följer i mången betydelse. Mycket snille måste utvecklas under en jemn kamp med behofwen. Man medgifwer således i hjeswa Swerges ordspråksbok, då tal är om Skäningen och Smäländningen, ett motsatt förhållande till det, som antages befintligt mellan Skåne och Smäländ. Celsius medgaf Wallqwist det inför Konung Gustaf III och då Kungen affordrade Wallqwist förklaring på phenomenet, anförde, kanske diktrade han den qwicka legenden, som läses i Swerges födna Litt. 2 D. p. 514. I sednare tider har man sökt fästa wid begreppet Smäländning, ett bihang af religiöst swärmeri, något, som för vår förnuftiga

tid är förhatligare, än irreligiositeten. Liksom jag i 2 D. af Ny Smålands Beskrifning p. 626 lånat teckningen af Wärend och Wärendsbön af Finvedsbön G. Fries, önskade jag helst kunna låna teckningen af både den slitte och den fromme Smäländningen af andra. Och hwad sökendagsmåländningen angår har jag den bästa auktoritet att återopa, en Nerikesbo, som länge bodde i Småland. Så yttrar sig Wallqwist i Arch. Smol. XIII D. i Företalet: (den 15 Maj 1795).

"Man borde wara mera allmänt angelägen, att befrämja upplysning om och för en ort, som fördom och owana wisla hålla i glömska, utan uppmärksamhet och aktning. Andra nationer prisa sig sjelfwa och af lättja annammar man deras wittnesbörd. Den Smäländska bär sina bördor, stöter sina skuldigheter, inlägger förtjensten och tiger om sin rätt till aktning. Af lättja låter man hans bestedlighet wara hans enda ära och enda belöning.

Man har ganska wist anlagt wägarne genom landet öfwer de minst fruktbara sträckor, men äfwen detta förståndet länder till klena begrepp och låga omdömen om både ort och folk. En sjelfklok resande tänker på inwånarne hellre med midskundligt förakt, än med rättwisa och uppmuntran. Likwäl måtte utom allt twiswel slit och tarfslighet i ett magert land wara mera ärofulla, än beqwämlighet och öfwerflöd i ett fetare.

Hwad Smäländningarne angår, så kunna de ur goda skäl till sin fördel mäta sig med hwilken annan nation som helst i allt hwad godt är.

I den mån de hinna att dels känna sin egen historia, dels uppodla sitt land och dels införa och drifwa der naturliga slöjder och näringar, skola de få en sann och mera ljudlig känsla af sig sjelfwa. Under ökade medel till jemn utkomst, skall det mod insinna sig som utfräfwet andras aktning, och inom nationen ändock aldrig går till öfwerdåd. Naturen har förenat Smäländningens bergning med nödwändigheten af slit och bestedlighet.

Om jag ser lyckliga tider för dessa mina landsmän beredas, skall det göra mig glädje och jag njuter den reban i godt hopp om uppfyllandet af min önskan. Nationen är i det hela, jag menar äfwen allmogen, så upplyst, klok och idkesam, att hon går till sina fördelar, om man blott låter henne gå utan hinder."

Ett bewis på oriktigheten af den allmännare uppfattningen af Smäländningen, mot hwilken äfwen Wallqwist i det anförda hwäfst sin penna, ligger i Smålands frighistoria. Samma bonde, som springer efter fluskärran och blottar det nebböjda huswudet wid hwarje "rockmenniskas" tilltal, blir, då han tagit städsel till ryttare- eller knektetorpet, en af de hjeltenodigaste i Swenska hären. Wi skola i nästa kapitel, i bidrag till småländska regementernas historia, fästa uppmärksamheten på detta förhållande, som ju fordrar justering i "den allmänna opinionen" om den "tunne Smäländningen."

Wi nämnde ock att att han anklagas för lättheten att bli religiös till öfwerdrift eller swärmiss. Således anses de magra ljungrarne såsom bördigast på "läseri." Äfwen här will jag helst citera en an-

nans omdöme. Jag kan det till en del. Ly rörande läseriet i Småland torde öfverhufvud gälla hwad Sam. Ödmann yttrat om läseriet i Norrland 1770, ett yttrande som Domkapitlet i Ekfestifet bilaggt sitt eget yttrande i ämnet inför Kongl. Maj: 1845. Ödmann kände att läseriet war i början endast en god rörelse, som hade kunnat genom en wis riktning blifwa hellsosam. Han besöktes som adjunkt hos Prosten Lenæus i Delsbo ofta af det s. k. läsfolket och inhemtade noga bekantskap om deras satser. De woro hwarfen HERNHUTARE eller BIEtISTER eller SEPARATISTER. De skilde sig från den öfriga hopen endast dermed, att de afföndrade sig från alla ogudaktiga sällskap, gerna läste Guds-ord och afhöllö sig från allt, som stred mot deras wäckta samwete. De föraktade icke Gudstjensten och Sakramenten. Fast mer woro de de slitigaste åhörare och andäktigaste nattwardsgångare. Deras wäckelse war i högt mått lagif. De gingo om söndagsaftnarna tillsammans och läste der andeliga böcker, i stället för att annan ungdom ströf då omkring och gjorde oanständiga nattbesök. De bestraffade alla laster, dock med foglighet; särdeles nitälskade de mot swordom. Sådant wäckte uppmärksamhet och Clerus war icke nog upplyst att rätt handtera denna ställning. Jag fann, skrifwer han, i detta allt icke något, som förtjente presterkapets förföljelse. Besynnerligt war, att denna gudaktighet, som wisserligen hade en god grund, på ett utmärkt sätt inrotade sig bland socknens soldater. En soldat pryglades allwarfsamt emedan han en söndagsafton bewisat en sådan sammankomst. Under afstraffningen sade han icke ett ord, men då pryglingen upphörde, sade han helt saktmodigt: lofwad ware min Gud, att jag endast straffas för kärlek till hans ord. Officerarne blandade sig i dessa mål af frustan att soldaterna skulle genom kristendomens utöfning förlora sin esprit. En Underofficer sönderbröt dörren, der sällskapet war, pryglade wården och dennes hustru, och straffade 2 der warande soldater; ehuru wid Ringsrätt dömd för hemgång, befriades han på högre ort. Jag läste och ett bref, det en soldat från Carlskrona skrifwit till sin mor. Det war rörande. Han berättade, huru lycklig han war, emedan han insåg brottsligheten af sina kamraters dagliga liderlighet med fylleri och swordom, men bad att hans mor wille innesluta honom i sina böner till Gud, att han ej måtte bli förförd af så farliga exempel o. s. w. Så wida war allt godt med detta folket. Sedan började somliga falla i extasiska dwalor, som kallades andans drifter, och då någon fick sådan paroxysm fortplantades den på de närwarande, särdeles quinsfolken. Dock predikade de ej under paroxysmen i Delsbo, som det hände i Sweg. Ödmann bewistade en gång en sådan händelse. Han hade predikat om Christi förklaring. Man begärde att han wille komma till en närbelägen by och förklara ett och annat stycke i sin predikan. Han war brydd öfwer följderne af ett steg mot Cleri grundsatser, men lofwade; dröjde i det längsta, fann efter klockan 5 mer än 50 personer, som "låtit själens hunger komma dem att förgäta kroppens." Han tog upp sitt koncept och

talade öfver hwar punkt. Ja, detta fattade wi rätt; sade de, erinrande sig hwar ord, men wid andra bådo de honom hålla, frågande om de fattat orätt o. s. w. Denna aftonsång war mig, heter det, ganska angenäm, emedan det warma folket slukade hwad jag sade med en begärlighet och ett bifall, som rörde mig hardt när till tårar. En hustru fick spasmer, hwilket folket ansåg ha likhet med hwad som skedde på Nya Testamentets första pingestdag. Ödmann motsade ej, men under visade, talande öfver språket: wakter eder för eder egen ande och det drog uppmärksamheten från qvinnan till ordet. Sedan skedde förhör, då folket förböds att gå samman och presterna woro mycket stränga. Ett riktigt protokoll öfver detta sammanträde skulle wara ett märkligt dokument. Läsarne woro icke swarslösa, dock fogliga och anständiga, tvert emot wanligt fanatiska menniskors natur. Dem frågades af hwad orsak de hålla sina sammankomster? hvarföre de ej föredrogo ensild läsning? hvarföre de ej lydde öfverheten m. m.? och gafswo goda swar. Då en af de wärdige anmärkte att i Arndts Sanna Christendom stod mycket farligt, swarades: wi äro nog ensaldiga att icke förledas deraf. Då en prest ropade med öfver: Ni hören att I icke sän gå tillhoppa och läsa, sade en soldat: "Jag har warit den liberligaste i hela socknen. Jag har slagits, swurit, supit. I hafwen wäl welat det; men har oc någon af eder som lärare sagt mig ett enda förmaningsord? Nu söker jag Gud och I wiljen hindra det." En röst ur hopen hade förut swarat: "men om wi gå tillhoppa att supa, swärja och hora, der på talar ingen." Folket dimitterades med allwarliga hotelser. Det är sannolikt att dessa kätterier ej blifwit så starkt jagade, om deras anhängare warit rätttrogna i artiklen de ministerio ecclesiastico. För min del ansåg jag verkligen detta försatande som mindre pastoralt. Synodens beslut blef att öfverlemna läsofolket åt länsmannen. Men en klof domare förefom detta och ansåg att en ransakning, så länge inga oordningar förelupit, wore skadlig. Men Clerus fortsatte att oroa. Slutligen uppstod en födkrof i att förswara och uppbygga de utslötta. Den söktes af en sifskare, som hade ett wift mod och någon talgäfwa. Han förenade laster med swärmeriet. Han upphörde dock om en tid att säcka. Slutligen upphörde oc presterna med förföljandet. Men till sist war oc läseriet slut, som minskades i den mån det ej oroades; men i det stället tilltogo horodom och stölder, så att Delsbo nu är ökänt för snart jagdt den skamligaste församling i orten. Se widare Sw. Ecclesiastik-Tidning 1845 No 6. Hwad som dömmes annorlunda om det Småländska läseriet är ett tungomål, som röjer intolerans, och wanligen härflutet af egen irreligiositet. Det som nu skiljer i förhållanderna, wisar, att Clerus blifwit i allmänhet mera "pastoralt."

De sednaste oordningarna, kallade predikossjuka, derunder den sjuke ej sällan förfunnade egna "syner och uppenbarelser," hemfökte mest de magraste orterna. I bördigare träffas oc personer, som se syner, men dessa höras derunder ej predika, utan swärja. Deras åkomma kallas delirium tremens (fyllerigalenskap). Läkaren läser, att rubbad

jennwigt i organerne, så wäl den som uppkommer af brist som öfverflöd, kan medföra en slikt förmåga af lyner. Men man har ej begäbat de bördigare landsorter, der deliranter till tjogtal föras in på sjukhusen. Blott Småland måste föraktas för sina hårdt svultna fiare. Ej anser jag likwäl att fenomenet härmed helt förklarås. Men sålänge det "ej wisar sig på Malmö slätt," men i Westbo och grannorter i Westergötland, torde winten åtminstone förtjena att bemärfas.

Allt werklig och sann Gudsfruktans goda säd wärer mångenstädes rätt bördig i Småland, om också der finnes "fyrahanda" sådesåker, lär swärligen kunna nekås.

Om ännu en egenhet i Småländska folkhygnet må erinras, det är kärleken för fädrens minnen, för folksången och folksagan. Wi hänwisa till det som anförts uti Inledningens till Ny Smål. Beskr. p. 247. Härmed förenar sig Swenskhets och Kungströhet till ett fullbordigt mått. Och likwäl intet fryppande. Bonden, som tjenstwilligt sprang att öppna grinden för en åkande "fattig Adjunkt," kan på riksdagen wara ett alldeles oomfullrunkligt om och "bleklagdt nej" mot "stättor och pålagor," inför kungen såwäl som inför "herrarne." Wi hänwisa till 2 Del. af Smål. Beskr. p. 786.

Men begär man "friwilliga gäfwor," då är Smäländningen obeväpnad. Om sommaren bär han bort sin mjölk, då prest, då klockare, då organist, ja då "husbonden" ber om "ostmjölk." Hvem är "husbonden?" frågades, då en bondhustru hanns, som sade sig till dennes "ostmöte" bära den mjölkspann, som stod på hennes huswäb. "Officeren, som uppbar wår kronotionde," blef swaret.

Också är ståndspersonen i allmänhet mera hödlig mot Smäländningen, än man blir wan att annorstädes se rockmannen wara mot tröjans folk.

Lifligheten hos Smäländs inbyggare är stor i jemförelse med grannarnas, särdeles i söder. "Nå nå, sade en Skåning, som förebräddes för sin tröghet af sin liflige wän från Småland; menniskan är skapad af jord: wi Skåningar af seg lera, 3 Smäländningar af den lätttrörliga rödmon." En sanning ligger der antydd. Ethnographen måste studera topographien. På en sådeslätt, utan en flod, som sorkar ner i en sjö, hwad sällskap har den ensamme arbetaren? På en "fjälad" utan en kulle med en lund, en klippa med ett bergras under, hwad sotafäste har sägnen om fordna segrar, hwad näring fantasien, äfwen om en trolfsaga hörts? Och dessa smerta björkar "med stammar hwita och med kronor runda," bära de ej ett slägt drag af odlaren i björkdungen, som, magert född, dock är glad i sin fattigdom? Ligger der ej något swärmskt redan i den dystra furusfogen der uppye i "swärmarnes" hemland? Har du stätt på en klippa i sfogen och länge lyfnat på det underbara suset af de kringliggande barrskogarna, oaktadt aftenen war lugn, utan att så något drag af mysticism i ditt anlete, då — — duger du till rationalist.

Vi, som se Guds fotspår i hans natur, och minnas att både menniskan och jorden ha utgått från samme skapare, tro oss ej ha förringat, ware sig Mästaren eller werket, genom den ästgt, wi angifwit af den Småländska ethnologien och af topographiens betydelse för dess studium. Lyckligare den nation, hvars natur är en Nazir i härklädnad, som med wildhonung föder samma folk, för hwilket himlen genom hans allwarliga tal blir mera när, än det slägte, som bor i en paradisisk natur, men i det paradiset förewigar sitt syndasfall.

II.
Bidrag
till
Smäländska Regementernas
Historia.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

1 §. Tiden till Gustaf II Adolfs militär-organisation.

En ordnad frigssthyrelse uppträdde sent; man kan nästan säga först med indelningsverket 1684. Den föregående tiden har wißt en årorik frigshistoria, men före Gustaf II Adolf är det mest för tillfället uppbudad allmog, som tillfälligtvis får fina anförare, om den ej själf ibland sig walt en länsmän eller en dylik till frigsanförare. Derunder blifwer swårt att meddela anförars-serier eller framställa personligheter, som ådraga sig förra uppmärksamhet och lätt säfta sig i minnet. Allmogen framstår som den segrande eller besegrade.

Inbyggarna i Kronobergs och Jönköpings län ha af ålder nödgats företrädeswis utveckla de frigista anlagen, såsom länge warande ett gränssfolk till wår i fordna tider farligaste granne. Derifrån har man att härleda den egenheten, att "den fattige Småländningen," denne fromfinte, ytterst höjlige medborgaren, är så rik på frigarära, så manlig och oförsträckt på stridsfältet. För honom gällde det allt i de danska krigen. Han kämpade för den redan quibande makten, de redan till skogen flyende barnen. Hans mod eldades, då elden redan slukade hans boning. Han ställde sig som en mur framför ännu oförtrampade tegar, seende härjningen framför sig. Under slika förhållanden måste hjeltmod wäckas i själen, hwilket så wäldigt ökar armens kraft.

Der följde dock föllan en bard med i striden, och historiens penna war ännu ej sturen, då i fordna tider dessa länns inwånare alltid satte en gräns för Danmarks utwidningsbegär. Wi kunna således ej framställa dessa hjeltars ära, som så ofta hindrade de tre Lejonen att gå öfwer "Getabäck." "Bönder i Wärend" föranledde Swen Grathe att afwika till Finweden. Bönder i Finweden gjorde säkert

hans eröfring af detta fornrrike så kort. Då Birger Jarl gifwit sin yngste son Erik Småland som hertigdöme, när äldste sonen Waldemar fått Swenska kungadömet, finna wi medlersta sonen förfaga den krönte från Uppswea thronen, då denne synes hålla sig skadeslös på den yngstes befostrad. Nog af. Waldemar, nu Kung blott i Götarife och Småland, wällar att Werjö kyrka brinner, ett föremål för Danstarnas eldbränder 1277, men härwid se wi en ättling, som det påstås af Gunnar Gröpe, Ulf Carls son, Swerges förste drotts, winna i Njudung en fullständig seger öfwer den mot Jönköping tågande dansta hären. Hans 200 jernklädda ryttare saknade wisst ej understöd af landets frigswarda befolkning. Nu börjar man se Smäländningen förswara sig från sina fästningar, hwaribland en är södra Swerges nyckel wid anfall från wester, Jönköping. Den förswaras och modigt mot anfall af Folkungarna 1279, mot Danstar 1309 o. s. w. Smäländningarna hade stort inlytande, då de i Nyköping ihjälhungegrade hertigarnas död hämnades. Wi ha sett uti Inledning till Ny Smäl. Bestr. pag. 351, huru de till och med utropade sin anförare till Konung 1318. Konung Erik XII, som wid fördraget med sin fader i Jönköping 1357 fått de södra swenska landskapen på sin lott, samlade småländst m. fl. allmoge och "rensade dermed 1359 Skåne från allt hwad Danst war." Smäländs gagn war stort af att samma Kung befallde öfwer detta landskap och de södra och westliga grammrowinfern; ty derigenom kunde Smäländningarna få rätt af sina grannar, utan att behöfwa kräfwa hämnd med eget swärd. Från detta stora intresse synes Unionen utwecklat sig. Skånes och Smäländs forta förening under en Kung i medlet af 14:de seklet hade satt Smäländningen i tillfälle att erfara de kuswa frukterna deraf och wi se således ej något motstånd, då förhållandet kom att fortifara efter Erik XII:s död, fast Kungen nu bodde i Danmark. Kungen i Danmark hade nemligen som sin måg Konung Håkans förmyndare kommit de facto i förwaltning af Wärend m. fl. sydsvenska orter, och något motstånd af folket se wi ej eller, då Konung Albrecht den 25 Juli 1368 köpte sig dansta Kungens understöd mot sina wedersakare genom att de jure lemna Wärend till Danmark. Motstånd hos Herrar wäckte det, men då Bistop Thomas Johannis i Werjö, som war "proximus regni consiliarius," 1368 begaf sig till Holstein jemte den lärde Carl Ulfson till Lofa (i Sunnerbo), hjudande Grefwe Henrik Swerges krona, blef då tyft och af så ringa följder, att våra inhemste häsdateknare först genom Kransius singo kunskap derom. Smäländs allmoge njöt lagn eller rätt mot Skåningars, Blekingars och Halländningars öfwerwäld. Denna frukt war så söt, att en förening af Skandinaviens 3 riken blef populär i landet i slutet af 14:de seklet. Och "de Skandinawiska sympatierna" synes fortgått i Småland genom hela Unionstiden, och ännu då en Wasaättling talade med Smäländs allmoge 1520, för att egga dem att lösa Unionens band, hwarigenom de skulle få grannar, som lydde under en annan Kung än de sjelfwa, woro de döfwa för splittringsförslaget och talade

om sina ekonomiska fördelar af Unionen; ja snart väpnade de sig emot Uppswearnas hjelte och stöto fredsförbund med sina danska grannar.

Likväl hade den tidens outvecklade regeringsswett ej underlåtit något för att göra Unionen förhatlig äfwen för dem, som ej wille styra sjelfwa. Drottning Margareta lemnade Finweben och Wärend åt sin gunstling Abraham Brodersson, en mötränkare, som med wäld slog under sig kyrkans gårdar och som, enligt hwad Jahn sökt att ända till öfwerlödd bewisa, hallshöggs af Konung Erik, såsom lagligt dömd för sina brott. Han innehade Pitsborg med Sunnerbo, kassfe och Westbo, Trolleborg (i urkunderna ha lästis Trelleborg) med Östbo, utom Öppensten och Dreften, tillika advocatus Verendiae. Nu synes så småningom det gamla "Jutehatet" ha åter waknat hos Smäländningen, så att han under Thord Bonde nedbröter Danaborg och wänligen stäcker Dansarnas tåg mot Stockholm, innan Unionstungen hinnes Östergötland. Under Engelbrechts sträfwan att nedbröta fästningarna, som woro folksförtryckets medel, och genom hwilka Danska Kungen kunde hålla länet under derwarande länsherre såsom en eröfving under sitt ok, understöddes Dalhöfdingen af Lio Hårabds Lagman Arvid Swan, då Trolleborg, Pitsborg, m. fl. fästn nedbrötos. 1452 tillbakatränges Konung Christian, som tågat fritt genom Westergötland, wid första inträdet i Småland, så att han med förlust af 1900 man måste återwända från "Holwägarna," (den östra genom Holawed, Eriksgatans väg, den Westra jemte Wetteren). Birger Trolle till Bergqwarra med Wärend som län, får med Wärendsboars swärd rika lagrar i Bleking, der Lyckeby stad och Lyckaborgs slott eröftras, Sölwesborg brännes och Måns Ören tillbakadriswes 1452. Arvid Trolle anför Smäländningar mot Danskar 1471. 1503 måste Prins Christiern wända tillbaka, sedan, enligt Jahns erkännande, ingen fördel wunnits af en ståtlig utrustning. 1511 stannade hans nya segertåg genom Westergötland i Önköping, då en smäländsk ädling, Herren till Eklesjö (Hofgård) som riksföreståndare besatt med wäpnad allmoge båda Holwägarna. Prinsen drog tillbaka öfwer Buwin, Skjöringaryd, Wernamo och Laadhe, läsarter, som ej blott inslutit i Jahns Unionskrigenes Historie (pag. 455), utan Buwin på sjelfwa kartan i nämnde werk. Det är tydligen Byarum — — Lännö. Dock påstår Jahn ej utan stäl, att allmogen ej af egen finnessflämning satte sig upp mot den trefrönte Kungen. Wärend hylade Konung Christian wid hans inbrott 1469—70. Sten Sture behöfde med särskilt bref egga invånarna i Sunnerbo och Westbo &c. att uppsäga Konung Hans trohet 1501. Joachim Trolle på Ed wände folkets sinne till Kungen, då den bannlyfte Hemming Gadd 1506—07 behöfde all sin häftiga talekonst för att lifwa folket till hat mot Kungen (Jahn pag. 422). Bengt Knutsen, en Höpwisman i Westbo, fann i denna landsända sympatier för Kungen, närda

af Hans Krummedik, då han sträf Wade att skaffa Swante Nilsson en gård *).

3 Gustaf Erikssons befrielsekrig finna wi småländska ädlingar, men troligen ofta i spetsen för annat frigsfolk än småländsk allmoge. Lars Pedersson (Hård) och Jöns Olofsson till Åsa nämnas, liksom Peder Hansson (Ulfsparre), som 1522 med småländsk allmoge belägrade Kalmar, derwid Jöns Pedersson (Ulfar) stupade 1525, samma år som Jöns till Åsa (Liljesparre) i spetsen för Smälänningar eröfrade Silvesborgs fott, Ronneby och Lyckeby i Bleking, och likaledes wid Blekingiska kusten, anförande 2 skepp och 7 jakter, besegrade Severin Norrby, som derwid förlorade 3 skepp och 4 jakter. Ifrigare samlades allmogen till upprorsfanorna, såväl den Borgmästaren i Jönköping Nils Arwidsson höjde 1529, som den, hvilken Nils Dacke länge bar med upprätt arm. Smäländningarna wille nu som i Albrechts tid skaffa Sverige en Kung från Tyskland. Under Dacke organiserades Småland på den troligen urgamla frigsfoten. Socknarna uppbudades och sände fullmäktige. Anföraren med 200 mans lifwakt hade flere öfwerstar under sig: Thord Ridbare, Adelsmannen Måns Spegel, Peder Spännare, Måns Hane, Peder Djup, Erik Larsson fringsändes hwar med sina fänikor, belägrande Bergswara, Kalmar, Stegeborg, der Erik Larsson tog Swante Sture till fånga, för att få en motkung. Peder Skrifware war frigsråd. Wid Konung Gustafs sanna såg man Lars Siggesson (Sparre), riksmarsk, Gustaf Olofsson (Stenbock) m. fl., och de wunno till slut segren. 1553 war Knut Håkansson till Hagelsrum öfwerste för småländska frigsfolket, adlad 1574, ätten introducerad 1625 under nummer 90 med namnet Drake. Kungen gaf sold blott i krig, men då fick höfwidsmannen öfwer knektar 6 mark (1 1/2 R:dr spec.) i månaden, löjtnanten eller underhöfwidsmannen 5 mark (1 1/4), mönsterkriswaren 5 1/2 (1: 12), öfwerrotmästaren 4 1/2 (1: 6), rotmästaren och soldaten 4 (1), hwarje flytt för sig och häst 8 (2 R:dr). För detta måste de skaffa sig mat och hästfoder, wid lifsstraff förbudna att utan betalning taga något. Armeen war indelad i fanor af 500 man.

3 Konung Erik XIV:s tid war 1563 Carl Mornay, Anna Erolles till Bergswara man, Fältöfwerste för ena småländska fördelningen, (om hvilken Konung Erik 1566 yttrade, att han i krigsaker hade endels så godt förstånd som Kungen sjelf), då Fältherren Claes Horn war det för den andra. De stodo då wid Nisfan och Ulfsbäck (Markaryd). Näst Mornay war Nils Pedersson (Silfwer-

*) Man rådfråge i Geh.-Arkivet i Köpenhamn Thure Thuresons bref till Wärends inbyggare ser. VI post Ascens. Dei 1470, Sten Stures bref till inmänarna i Westbo &c. dat. Wadsena Fredagen näst före St Laur. dag 1501. Biskop Jugemars i Werjö bref, dat. Kronob. die S. Hieron. 1510. Thure Jönsens, Sten Stures och Biskopens i Skara berättelse till Swante Sture 1511. Prins Christierns bref till inwånarna i Dsbo, dat. Jönköping Dnsdagen efter Mar. purific. 1511.

sparre) på Holmå och Knut Sand, som med 90 ryttare och 4 sänikor knektar skulle försvara småländska gränsen 1564. Mornay slog 1563 danska troppar i Östbo och Westbo, tagande 400 wagnar med matwaror från fienden. Smäländs bönder hade nu blifwit fullt swenskt sinnade, det är fiendiliga till de härjande Danskarna. Konung Erik fördelte sänikan eller fanan, wanligen 500 man, i kvarter å 125 och dessa i rotar å 21 till fot. 1566 war en fana ryttare 300 man utom ryttmästaren, kvartermästaren och profossen. Fanan bestod af 5 kvarter å 60, kvarteret af 4 rotar å 45, hwar med sin rotmästare. Då Göran Wille inföll i Allbo och Konga med 1 fana ryttare och 5 sänikor knektar, mötte honom en gammal öfwerste Lars von Skara med 2 sänikor småländska husefytter och nederlade honom så plötsligt, att af 1000 man knappt 20 undkommo. 1666 war Birger Nilsson (Grip) fältöfwerste mellan Näsja och Laga efter Claes Horns död, men han fann ingen lydnad hos sina troppar. Danska Fälttherren Rangau följade emellertid i Sunnerbo tills Peder Christersson Sjöblad med sonen Ulf på Flisshult något hejdade framgången. Erik Nilsson (Silfversparre) war nu ock werksam. På Westra Solaweden och Nabbla hed wid Ekeshö ledo Danskarna än större afbräck. På siftnämnde ställe togos från dem 700 wagnar af Fältöfwersten Hogenskild Bjelke 1567, som 1568 likwäl mislyckades wid Flisshult, der han blef fången jemte Sten Arleson Baner och Ståthållaren i Småland Andreas Gris. Swensktarna wille ej röja sitt läger genom eld, men emellertid blef folket, som låg i en skog, stelnadt af köld och ihjällogs utan färdeles motstånd. Då torde Hultaby flott förhärjats. Rangau hade dock under sina "segrar" i Småland förlorat 3500 man, när han den 14 Febr. wäl kommit inom skänka gränsen. Konung Erik hade den 16 Febr. sitt läger i Nydala, dit han requirerade flere slags winer och kryddor (af Melins Krigshist. I: 12. o. a. m:pt. Geijer S. 8. Hist. II: 210). Smäländningarna södo separat fred, men Danskarna straffades dertfore af Konung Erik, hwarfore hertigarna, hans bröder, påräknade deras biträde wid Kungens assättande.

Konung Johan utnämnde Erik Gustafsson Stenbock till öfwerste-sältmarckalk och Iwar Månsjon Stjernkors till under-sältmarckalk öfwer krigsfolket i Småland jemte Götaländerna; men oakadt man egde så högbetiade anförare brände Christopher v. Dohna Werjö stad wid ett krigståg 1569—70. 1571 ernade Konung Johan först sända till ryhta kriget 2650 småländska knektar eller 5 sänikor å 530, men fickade sedan blott 4 å 600 utom befälet, under Fältöfwersten, Riksrådet Gustaf Baner. Manskapet war mönstradt af Göran Johansson (Rosenhane). Wäl eröfrades derpå Ingermanland af de nämnde med flere troppar, men Gustaf Baner tilltalades för det han ej i tid undsatt Narva. Wid denna tid war Arvid Knutsson till Hagelsrum ryttmästare wid småländska adelsfanan. Han kallade sig Drake efter sin mor Märta Arvidsdotter Drake. Hans far war Knut Håkansson till Hagelsrum, öfwerste för småländska krigs-

folket i slutet af Gustaf I:s tid. 1597 woro Smäländningarna bland de första, som aflade trohetsed till Hertig Carl; men Peder Nilssparre drog en stor del af allmogen i Småland på Konung Sigismunds sida, hvarföre han blef ihjälskuten på Sandsjö prestgård i Westra härads af hertigens anhängare. Likväl såg man 3 sänifor Smäländningar med Hertig Carl, då han den 30 Aug. 1598 bröt upp mot Konung Sigismund. Men "Smäländska fotfolket" stod under Göran Knutsson Possen på Kungens sida, liksom "Smäländs kavalleri" under Arvid Drake till Hagelskrum.

Hertig Carl, sedan Konung Carl IX genombref wid 1600 års riksdag det beslut, att hvar landsort skulle utgöra ett wißt antal manskap till rikets försvar och tjenst, i fred löndt af kronan, men då det utdrog skulle allmogen anställa frigsjärd. Knektarna i Småland singo sig tillslaget i lön $\frac{1}{8}$ hemman åt hwarje, som räntade 1 dal. silfvermynt. Snart använde Carl "Smäländningarna" under Chr. Somme, bland dem, som 1601 stormade Kockenhusen, som derwid föll i Swenstarnas händer. Somme wisade en grymhet efter segren, för hwilken han af Gyllenhjelm tilltalades. Somme räddade sedermera än förfärligare sitt namn, då Kalmar "skamligen" asträddes till Danmark 1611; men fick sin lön och ihågkommes ännu i Småland med förakt. Nils Sjöblad, som säges född 1519, användes 1611 som öfwerste för allmogen i Sunnerbo att beskydda westra gränsen, biträdd af Olof Jönsson och Bengt Jönsson. Kinnewald och Uppwidinge härads allmoge stod under Öfwerste Nils Stjernsköld wid Nyby stans. Olof Hård, Ståthållare i Jönköping, war tillika frigsöfwerste öfwer allt småländskt fotfolk, Peder Michelfson Hammarföld war ryttmästare öfwer 2 småländska ryttaresanor, öfwer hwilka Joh. Abel och Sw. Somme förut varit ryttmästare (chefer). En Erik Jönsson war ryttmästare öfwer fogde= Skrifware= och länsman=Ryttarna*) i Småland och Westergötland. Peder Månsson war löjtnant under Smäländs ryttare.

Konung Gustaf II Adolfs frigs historia börjar lika dunkel, som den slutade ljus. 1612 härjade Dansten fritt i Småland. 3 Hallaryd, Markaryd, Ginneryd och Odenjö brändes 47 $\frac{1}{2}$ skattehemman, 5 kronohemman, 18 frälsehemman; i Wirestad brändes 13 $\frac{1}{4}$ skattehemman, 9 $\frac{1}{4}$ kronohemman, 15 frälsehemman; i Wieslanda 7 $\frac{1}{4}$ skattehemman, 3 $\frac{2}{3}$ kronohemman, 8 $\frac{1}{2}$ frälsehemman; i Skatelöf 23 $\frac{1}{4}$ skattehemman, 6 kronohemman, 9 frälsehemman m. fl., så att i då warande Kronobergs län, utgörande Allbo, Kinnewald och Norrwidinge, uppbrändes 1612 88 skattehemman, 46 kronohemman, 55 frälsehemman. Alldeles öde woro 52 skattehemman, 30 kronohemman, 51 frälsehemman &c. Se Gustaf Adolfs Historia af Hallenberg, I: 350. Under dessa grusliga tider, då folket war lemnadt åt sig sjelft, då det behöfde försvar, fastän skatterna indreswos, der ännu något

*) En häradsskrifware i Kronobergs län Gunnar Gunnarsson höll t. ex. 2 hästar under fanan; liksom fogden i Kronobergs län Hans Gopman.

var att taga, uppträdde folkansförare, hvilkas minne ännu ej försvunnit. Helge anförde Skatelöfs och desß grannförsamlingars allmoge, och dref Jutarne ut i Jutabråten på Laglamyr (Se Ny Smål. Beskr. 2 D. p. 787). Michel i Ehenhult vann seger i Tweta härads (3 D. p. 358) o. s. w. Men ingen kunde rädda Werjö domkyrka och desß urkunder, ingen Kronobergs flott, ingen Helgewarma kronosåg och tullqvarn, sjelfwa kronålskiftet blef obrukat i det året. Andtligen anlände den unge Konungen jemte Nils Stjernsköld, som nu war öfwerste för allt krigsfolket i Småland, utnämnd i Tostholm, då en waraktig karl uppbudades af hwarje hel gård. I Wieslanda wet man ännu berätta, att desßa uttogos wid kyrkan, utan att wid ditgåendet weta af någonting, men att man gerna lemnade den rykande ruinen af sin gård, för att stäffa mordbrännarnas framgångar. Nu måste Brahe-Ranzau och Joach. v. Bülow draga sig tillbaka. Soldater uppstodo, som i månaden singo en wiß sold. En ny krigsstyrelse organiserades.

2 §. Från Gustaf II Adolfs militär-organisation till Carl XI:s indelningswerk.

1612 se wi i Småland en Fältöfwerste Nils Stjernsköld. Näst honom 1614 war Knut Håkansson Hand, öfwerste för Smålands och Dlands ryttare eller "Smålands regemente." Detta regemente bestod af 4 fanor. 1 Måns Stjernas, till hvars fana anslogos 22 $\frac{1}{2}$ skattehemman, 14 $\frac{1}{2}$ kronohemman, 5 frälsehemman, 5 torp i Sunnerbo. 2 Knut Drake's fana, till hvars ryttare hemman likaledes utdelades. 3 Anders Håkansson's fana, hvars ryttare innehade 34 $\frac{1}{4}$ skattehemman, 55 $\frac{5}{6}$ kronohemman, 23 kronomålar, 1 kronohybygge, 1 frälsehemman. 4 Olof Hoffmans fana, hvars ryttare sått 11 $\frac{1}{2}$ skattehemman, 9 $\frac{1}{2}$ kronohemman, 4 frälsehemman. "Gemene knektarna" under Casper Hindrikssons fänika i samma Sunnerbo hade "ärliga räntan" af 115 $\frac{1}{2}$ skattehemman, 14 $\frac{1}{2}$ kronohemman, 8 frälsehemman samt "owisse perkeblar," som afräknades på deras ärliga lön 12 daler. I nuwarande Kronobergs län med 935 $\frac{3}{4}$ skattehemman med 164 kronomålar (utjordar), sidd kronan ingen behållen skatt af 315 $\frac{2}{3}$ kronohemman och 175 $\frac{1}{2}$ frälsehemman m. m.

Omkring 1620 se wi 3 regementen uppstå i Småland, hwarwid det 3:de som ett Kalmar regemente börjar funna särtilhäs:

- I. Smålands kavalleri. II. Smålands 1:sta regte till fot.
III. Smålands 2:dra regemente till fot.

German Wrangel, chef för allt småländskt krigsfolk, 1623.

I. Smålands Kavalleri.

- | | |
|-----------------------------------|--------------------------------|
| 1. Grevne P. Brahe öfverste 1628. | 5. Grevne S. G. Mörner 1657. |
| 2. Grevne Fr. Stenbock dito 1631. | 6. S. Drake 1672—74. |
| 3. T. Stålhandske (?) 1633. | 7. Baron Fr. v. Duckwald 1677. |
| 4. Staff. Skingsporr 1650. | 8. P. Stålhämmar 1677—84. |

II. Smålands 1:sta Regemente till fot.

- | | |
|--|---------------------------|
| 1. Friherre Nils Raagg, öfverste 1627. | 7. S. A. Kruse 1658—60. |
| 2. Salom. Adam 1636. | 8. Bert. Slette 1660—70. |
| 3. Adolph Härd 1638. | 9. G. Horn 1672. |
| 4. Grevne G. D. Stenbock 1638—41. | 10. S. v. Vicken 1675—78. |
| 5. Friherre G. Fleetwood 1644. | 11. A. Cronhjort 1678—84. |
| 6. Joh. Lagergren | |

III. Smålands 2:dra Regemente till fot.

- | | |
|----------------------------|-------------------------------|
| 1. Otto v. Scheiding 1620. | 5. Friherre Gust. Kraus 1650. |
| 2. Ed. Brehmer 1640. | 6. Pehr Sparre 1657—60. |
| 3. Alex. Irwing 1641—55. | 7. S. Ulfenstou 1676. |
| 4. Hät. Nilss. Slette. | 8. Seop 1678. |

Under denna tid utgjordes Småländska regementerna af utskrifna småländsöjner. Dessa utskrifningar steddde i mån af behof och frigarne löntes genom sold. T. ex.

	1621.	1627.	30.	31.	33.	39.	76.	78.	81.
Kronobergs län.		516	364		225	521	582		192
Jönköpings län.	950	768	440	433	314	531	271	181	184
Kalmare län.	426	400	469	360	266	204	164		143

Småländska Infanteriet utmärkte sig wid stormningen af Niga 1621 den 13 September. 8 kompagnier med Smålands och Westgöta knektar under Fältherren Jacob De la Gardie anförtröddes 1626 åt Öfverste Lars Raagg. Smålands infanteri var 1623 ett regemente deladt i 3 smärre regementen af 24 kompagnier och 3600 man; Smålands landsryttare woro 3 kompagnier af 375 man. 1617 var Smålands fotsolk blott 3000. De 600 tillkommo 1622. (Hamiltons frigsåmakt och frigsåmst pag. 135). Kavalleriet nämnes ofta med heder i Pohlska och Preussiska krigen under Gustaf Adolph. I slaget wid Leipzig 1631 woro Smålands dragoner 400, infanterister 698, dessa sednare anförda af Eric Oxenstierna. På svenska arméens högsta ångel stod Smålands kavalleri främst näst Östgöta, och infanteriet mellan squadronerna, att med sina pikar tillbakahålla fiendens rytteri, anförda af Jacob Vanér, besallda af Konungen att ej skuta förrän de sågo det hvita i fiendens ögon. I slaget wid Lützen 1632 stod främst i 1:sta linien Smålands kavalleri, 608 man i 8 squadroner under Fredrik Stenbock. Infanteriet deltog här i striden med 840 man i 8 kompagnier. Fryxell berättar: "Ryktbarare blefwo Småländningarna. Pehr Brahe, som öfverfört regementet från Kalmar 1632, var deras öfverste; men som han beständigt kallades till Konungen, anfördes regementet wanligtvis af Fredrik Stenbock (en sonson af Erik Sture och Malin Sture). Det var i spetsen för detta regemente, som den store Konungen blef skjuten." Men redan förut hade regementet wunnit ett utmärkt namn. Om slaget wid Breitenfeld yttrar Fryxell: "Gustaf Adolph med högsta ångeln, främst Totts rytteri och Småländningarna, kastade sig öfver Lilys ålsta och bästa re-

gementen." Der vanns fullkomlig seger. Om slaget wid Lützen berättas: "Konungen, som insåg wigten af detta ögonblick, hastade dit (der svenska rytteriet ej kunnat komma öfwer de breda och djupa grafvarna) och ställde sig i spetsen för Smäländningarna. Stenbock* låg redan sårad på fältet. "Följen mig tappre goöfar!" ropade Kungen och sprängde öfwer grafven. Då han blef sårad, wesk han undan för att för Smäländningarna dölja återtagget. Nämligast war den hämnare, som med en kula sträckte v. Falkenberg till marken ögonblicket efter det han anses träffat Kungen, en smäländsk ryttare. Efter ryktet om Konungens död, bröto Smäländningarna främst bland alla in med den yttersta häftighet, som fienden ej kunde motstå, i dennes wenstra flygel, som måste taga flykten, hwilket afgjorde dagens seger.

Under Drottning Christinas regeringstid blef krigsstyrelsen något ändrad. 1634 stadgades, att hwarje landskay skulle uppsätta wis-sa regementen till häst och fot, så att 8 till häst och 20 till fot måtte uppstå i riket. Hemman anslogos till aflöning. Rytteriregementet skulle bestå af 1200, fotfolkregementet af 1600 man hwardera. Regementerna rekryterades genom utskrifningar inom distriktet. Officerarne från kapten till öfwerste singo säte och stamma under namn af frigsbefålet på riksdagarna om de woro insödde bosaste mäns barn eller hufwue befuttna. Kalmar regemente war No 17. 1634—38 war regementerna delade i 8 kompanier à 150; sedan à 126, nemligen, 72 musketerare och 54 piquenerare. Smäländningarna bibehöllo nu sitt wunna hufwerykte. Wid Hameln den 28 Juni 1633 slogs Smäländningarna som lejon, då de kejserliga måste efterlemna 3132 döda, 16 kanoner, 49 fanor, 24 standarer; owist om Smäländningarna der anfördes af Lars Kagg eller E. Stålhandse. De sjuas agerat i förening med Finnaarna, wid hwilkas sida de så ofta hållit lagerförb. I slaget wid Wittstock 1636, der katolikernas öfwermod från deras seger wid Nördlingen bröts, såg man Grefwe G. D. Stenbock anförda sina Smäländningar så tappert, att han belöntes med utnämning till öfwerstlöjtnant wid Smälands 1:sta infanteriregemente, och öfwerste war han redan den 13 Augusti 1638, då regementet under honom wid Triefses och Trebels bewarade frukterna af Torstenssons och Stålhandses seger wid Malchin. Stenbock anförde detta regemente wid stormningen af Glogau, i slaget wid Schweidnitz i Schlesien och wid intagandet af Olmütz i Mähren 1641, der bytet blef så rik. Smälands kavalleri bidrog på hedrande sätt till segren wid Leipzig 1642. G. D. Stenbock sändes derwid med sitt infanteriregemente att bemäktiga sig fiendens artilleri, som skedde med utmärkt rashet och lycka. I danska kriget 1644 sattes Smäländryttarnes gamle Öfwerste Fredrik Stenbock till anförare för en hop utskrifna Smäländningar med plan mot Halland. Gusta

* Måste för sina sår taga afsted, blef Smälands lagman och president i Göta Hofrätt och Riks-Råd.

Horn skulle "med småländska hären" eröfra Skåne och sedan angripa Seland. En del af Smålands 1:sta infanteriregemente, som varit hemma, då den andra delen deltog i Tyska 30-åriga kriget, war 1644—45 på flottan och deltog i sjödrabbningarna. Troligen war en del ombord på småländska lejonet, fördt af Lampa. Det war här Amiral Fleming dödligt sårades en morgon wid twättfatet, då han öfvertalade G. G. Wrangel att öfvertaga befälet den 26 Juli 1644. Han blef nu chef på nämnde skepp, som hade 119 båtsmän och 60 soldater Wrangel wann, som bekant är, en af de fullkomligaste segrar, wår sjökrigshistoria kan omtala. Han styrde småländska lejonet genast mot danska öfweramiralskeppet, som eröfrades och sändes "i triumf" till Stockholm. Det war som major wid Kalmar regemente, dit Konga, Uppwidinge m. å. kompagnier räknades, Jon Lejonram åntrade danska amiralskeppet Oldenburg och eröfrade det tillbaka med des Amiral v. Zasmurdt. Men en del af Irwings regemente låg i garnison i Pommern ännu 1650. Staffan Kling-spörr, som nu war öfwerstlöjtnant tillbakadref med småländska kavalleriet en stor snapphanehop, som plundrat Markaryds kyrka och länge gjort hela gränsen osäker, anförd af Bengt Månsson, en bonde i Fagerhult. Smålands 1:sta knektregemente deltog i belägringen och stormningen af Prag 1648.

Under Konung Carl X Gustaf se wi de småländska fanorna wanligen swaja i de främsta lederna af den djupa hjeltehären. 1:sta infanteriregementet bewistade träffningen wid Nowodwor, intagandet af Marienburg och slaget wid Warschau i de 3 dagarna 1656.

Den 5 April beordrade Afcheberg 2 småländska och 2 finska ryttare att sitta öfwer Weiprs och hemta på andra sidan bundna fartyg, der försvarade af 450 ryttare utom Borgerskapet från Ortska, som war bewäpnadt; Afcheberg gaf härunder så flitigt eld mot fartygens försvarare, att de fyra ryttarne kunde återkomma med en stor präml och en båt. I prämen satte sig 60 dragoner, som skaffade snart 25 prämar och 9 båtar. Så slogs den brögga öfwer hwilken swenska arméen gick till Warschau. De 4 ryttarne singo hwardera 24 R:dr i belöning. På Buffendorfska taflan öfwer Warschauerlaget äro Småländningarna ställda näst Uppländningarna, som ha sin plats näst Garderna, således är Smålands regemente det 5:te bland 48 legioner "in ala Regia;" i slaget wid Gnesen, det 3:dje bland 32, der ställdt näst Garderna, en rangordning, som ej har geografiskt grund. Efter Warschaus intagande 1655, som anförtröddes åt G. D. Stenbock, fattade Johan Casimir postu wid elswen Donies, der försvar lemnades af träff och härlwägar, desutom af 8000 man, som han der uppställt. "Carl Gustaf ilade dit. Smålandsryttarna bröto först genom passet; de andra swenskarne efter. Polackarna försvarade sig i början tappert nog, men blefwo snart slagna och jagade på flykten." (Gryrell).

Danska kriget beslöts efter öfwerläggning med allmogen på ett slag landtdagar, derwid P. Brahe, som höll landtdag med Smålands

ningarna i Jönköping, fick bästa swaret. De som sågo Skånes kavalleri måste skratta, "wana att se Smålands sadelfasta ryttare, som under Pehr Brahes och Fredrik Stenbocks befäl ärofullt genomgått 30-åriga kriget." (Fryxell XII 2. pag. 3). Danskarna erkände att Swensken war södd krigare och handterade redan som rekryt gewäret bättre än en Dansk, som 3 år warit soldat. Smålands 1:sta infanteriregemente deltog i träffningen wid Haddersleben och stormningen af Fredriksoodde 1657, der man på en timma wann det största byte. Wid tagget öfwer Lilla Bält woro Smålandsryttarna det 2:dra regementet, således deltagande bland de främsta i striden och segren. De som oftaft härjats af Danskarna, woro nu gerna främst i anfall. Wid landstigningen på Seland "gick hela hären med Småländningarna i spetsen" — ett företag, "hvars like werldens häfder ej känna." Wid Köpenhamns belägring anförde Pehr Sparre, sedan rikstygmästare och Fransk Grefwe, Kalmar regemente. Wid stormningen af Köpenhamn 1659 den 11 Februari anförde Grefwe Erik Stenbock Småländningarna då han stupade, hwarpå ett annat småländskt regemente framstuckades. När detta ej eller lyckades, blästes till återtag. Härwid hade en stor mängd stupat. Så hade Kalmar regemente gjort en stor förlust på Byen, då G. D. Stenbock återkom, hwarwid Carl Gustaf skall ha utropat: då — — tog getterna, hwarföre tog han ej bocken med? Det 1:sta småländska eller Jönköpings infanteriregementet garnisonerade en tid i Landskrona, men deltog sedan i den stora sjöbataljen i sundet.

Under Carl XI:s tid lyckades ändtligen Småländningarna att få en wän till granne. Derwid sparade de ej mödor eller blod. Kalmar regemente blef fångat i Christianstad, då Danskarna återeröfrade staden med storm. Wi låta Konung Carl berätta om Småländningarna i sin dagbok: 1676 den 9 Augusti kom Konung Carl till Werjö från Carlshamn öfwer Weckelsång; konjungerade sig följande dagar med infanteriet, gick öfwer Hornsbro och Ulfbeck (Abbet i Konung Carls dagbok). Den 21 October höll Kungen randes vous med arméen wid Hamneda och marscherade samma dag till Hornsbro, sedan till Markaryd. Följde så den 4 November slaget och segren wid Lund. 1617 i September floquerade Generallöjtnant Schoultz Christianstad med Småländningarna till häst, anförda af P. Stålhammar samt Kalmar regemente till fot m. fl. Den 6 October gick General Wittenberg med Småländningarna hemåt. Öfwerste Uggla med en brigad af Kalmar län qvarstod i Råbeled, men Öfwerste Kruus med Kalmar regemente till fot woro i Tjugu (?). 1678 kom Öfwerste Stålhammar med Småländningarna den 5 Maj till Kungen i Carlshamn. Den 17 Juli kom Öfwerste Soop med Kalmar läns regemente till lägret utanför Christianstad. Den 9 Augusti stödde tackägelsen för Christianstad. Den 4 October stod Öfwerste Manswärd med Småländningarna i Hågenäs, då Kungen stod i Höör. Kalmar regemente till fot i Jularp (?), men Kalmar

regemente gick den 12 bort med Schouls. 1679 den 2 Juli kom Öfverste Stålhammar med Smålands regemente till häft så ock Öfverstlöjtnant Liljehöl med rekryterna af Smålands regemente till fot till Rungen i Christianstad. Den 4 mönstrade Rungen de sednare i Ljungby. Den 4 Augusti gick Stålhammar på parti med 400 hästar. Kom åter den 7. Sedan stod hans regemente i D. Karaby, Strö och Bosarp. Den 18 October slöts freden i Lund, då den rikaste ädelstenen fast insattes i Kungakronan. Den 16 October gingo Smäländningarna till häft hem. Den 21 stod ännu Kronobergs läns regemente med Öfverste Båbert i Helsingborg. Detta enligt Konung Carls dagbok. Enligt A. Spegels dagbok war wid bataljen i Januari 1678 på Rügen, som wanns af Grefwe Königsmark, Öfverste Stålhammar med sitt kavalleri på wenstra sýgeln, der 3500 svenskar togo 5000 fångar, flera och intet färre, af hvilka mer än 2000 togo svenskt tjenst. Wi hade 50 döda, då fienden hade 400. 53 fanor och 20 stycken af mörfare eröfrades, allt enligt Grefwe Gustaf och Carlsons berättelse. Den 28 Mars kom Stålhammar från Pommeren till Kongl. Majt och fick nu i April det Smålands regemente, som Buckwald förut innehafte. Den 21 Juli hade de Danste åter gjort landgång och sökt att bemäktiga sig passet wid Mörrum, beghnande der förskansa sig, men Major Bengt Måns son, som förde 200 Smäländningar dref dem med huggande swärd derifrån. Carlshamns och Christianopels fansar eröfrades hufwudsfalligen af småländske frivillige, som samlats af Johan Hyllenstjerna och Wackmeisterne, hwarigenom Bleking för alltid eröfrades. (Se Axel Wackmeisters biografi i Biogr. Lexikon.)

Till Skånsta kriget fick Smålans kavalleriregemente 1675 den hwit liffståndaren med Smålands wapen uti, de öfriga standarerne gula; alla med Smålands lejon uti, rödt med armborst och pålagd pil. Smålands 2dra regemente undsatte Bohus 1676, deltog i stormningen och intagningen af Malmö samma år samt 1677 i afslåendet af en Danstarnas storm, hwarefter de tre lejonen begåfwo sig från Skåne. 1675 fick regementet hwit liffana med småländska lejonet; de öfriga fanorna gula med samma wapen. Munderingen, som war röd jacka med gula byxor 1656, blef gul med röda uppslag, foder och kant 1675. Ofta kallades detta regemente Kronobergs och Jönköpings regemente. Det 2dra infanteriregementet, som ofta kallas Kalmare regemente, fick 1675 "nya fanan," liffanan hwit med Kalmare wapen: ett kastell mellan 2 stjernor. De öfriga fanorna röda och gula i 4 rutor med samma wapen.

De i denna § nämnde anförare för Smäländningarna äro i mån af sin namnkunnighet kända genom andra skrifter. Om Nils Sjöblad, Nils Stjernsöld, P. Brahe, Fredrik Stenbock, T. Stålhandske, H. G. Wörner, P. Stålhammar, G. D. Stenbock, A. Cronhjort och P. Sparre, Larsson, sedan rikstygmästare, Frank Grefwe (se Biografiskt Lexikon).

Öfrige Öfverstar wid Smålands Kavalleri.

Staffan Klingspörr war född på Stoklund den 26 Augusti 1611, ablad som Ryttmästare 1633, Öfverstlöjtnant 1642, Öfverste för Smålands kavalleri 1650, Generalmajor af kavalleriet 1674; död på Attarp wid Jönköping den 4 Maj 1676. Gift med S. A. Chemnitz, dotter af Doktor M. v. Chemnitz, som war gift med en Herm. Camerarii dotter. Klingspörr war son af Hofmarskalk Sohan v. Klingspörr. Modren en Buddenbrock.

J. Drake war född i Östergötland, son af Christer Drake och Brita Körning. Ablad som Cornett wid Smålands kavalleri 1646 (N:o 361), för tapperhet i Lyfta kriget, Löjtnat 47, Ryttmästare 55, Major 69, Öfverstlöjtnant 63, Öfverste 72. Transporterad till adelsfanan 74. Sidt affsed 76, war dock med i slaget wid Landskrona 1677, då han föts den 14 Maj. Gift med Margareta dotter af Staffan Klingspörr. (De la Gard. Arch. IX 43).

Fredrik von Buchwald. Ättling af den så rika släkten Buchwald, som i Lyfmland och Danmark war mycket bekant i medeltiden. Kornett i swenskt tjenst 1655. Lär blifwit Öfverste för småländska kavalleriet 1674 och lemnade det 1677, då Konung Carl antecknar i sin dagbok, att Stålhammar fick det regemente Buchwald förut haft. Buchwald war Generalmajor af kavalleriet 1675, då han blef Baron (N:o 68). Blef 1693 Gubernör i Wismar. Gift med S. von Britou. Om en Buchwalds bedrift i Polen 1657 se Pufendorffs historia C. G. p. 259.

Öfrige Öfverstar wid 1:sta Småländska Infanteriregementet.

Friherre Nils Kagg föddes den 18 Augusti 1598. Fadren Kammarherre Nils Matt. Kagg till Swansrid m. m. Gift med Brita Hård till Segerstad. Sändes af Johan Casimir att uppsoftras i Frankrike 1614. Gefreiter under Prins Moriz af Dranien 18. Jendrik under N. Stjernsköld 19. Löjtnant och Kapten 22, Major 26. Öfverste wid 1:sta Smålands infanteriregemente 27 (troligen blott tillförordnad), Öfverste för ett Lyft regemente 31, för ett Westgöta 32. Gubernör öfwer Halland 52. Friherre 51. Död 53 d. 16 November. Gift med Beata eller Marg. Bonde. (Stjernman Höfd. N. 2. p. 223).

Salom. Adam har bott i Tofteryd. Se Ny Smäl. Best. 3 D. p. 24 not **.

Friherre Georg Fleetwood war född i England af en ätt, som räknade anor från William Conqueror, ättling af Gånge Rolf. Williams son Henrik I, Konung i England war Edward III:s farfars farfars fars morfar och Edward III war stamfar i 10 och 11 led af Georg Fleetwood, en af de Riddare, som kommo till Gustaf II Adolph från England 1632, då Fleetwood blef Öfverste för ett Engelskt regemente. Han war 1644 Öfverste för 1:sta småländska fotregementet; Friherre 1654 (N:o 49); war då Generalmajor. Generallöjtnant 56. Env. e. o. till England samma år. Krigsråd 65. Död 1667 den 11 Januari. Gift med Brita Carlsdotter Gyllen-

Hjerna. Söner, Gustaf Miles född 1642, Georg Wilhelm 1644, Carl Erik 1646, Adolph Jacob 1647. Uppen har sedan varit mycket bosatt i Småland. Flera utmärkta för en varm Gudsfruktan, värdiga ättlingar från en Gustaf Adolphs Krigsöfverste i Protestantismens förståg, Johan Lagergren. Se Ny Smål. Bestr., 3 D. p. 919. Han synes fyllt denna lucka i serien. Swäriligen kan han ha varit son af L. Laurinus, som utaf sina skrifter 1639—50, således ännu då sonen war 64—75 år gammal. Således lär Kammarherre Hjelm vara trovärdigare än Stjernman. Öfverste Lagergren kan snarare ha varit Ramini bror, än son, om de woro beslägtade. Öfverstens ätt fortlevver.

Friherre Hans Abraham Kruse war född i Tyskland, inkom som Drottning Maria Eleonoras Hofjunkare 1649. Nämmes ej som Öfverste öfver något småländskt regemente hos Stjernman i Höfd. M. 2. p. 302 eller Adelsmatr. 1. p. 120. Sägdes der förut ha blifwit Öfverlöjtnant wid Dalregementet 1660, Öfverste ib:m 73. Friherre 79. Landshöfding i Westerbotten 84. Död 89.

Bertil Nilsson Skytte till Hofmantorp (se Ny Smål. Bestr. 2 D p. 688). Nämmes 1657 som tribunus i Carl Gustafs Krigshistoria af Pusendorff (p. 264). Hans son Carl Gustaf blef Jendrik wid Kronobergs regemente 68, Öfverste ib:m 76, General af infanteriet 1716. Friherre 1715.

G. Horn, manne Arwid Bernhard Horns fader.

Henrik von Bicken, född i Preussen, son af Polste Kammarherren Johan von Bicken, upptjente sig i swenskt krigstjänst, war Öfverste för Kronobergs läns regemente, då han naturaliserades som swenskt adelsman (No 830) år 1675. Blef 1677 Landshöfding i Kalmar, 79 i Elfsborgs. Död 1689. Gift med 1:o Marg. v. d. Lüchen, 2:o Anna Pöffe.

Öfrige Öfverstar wid Kalmar Regemente.

Otto von Scheiding, Ryttmästare redan 1607, blef sedan Ståthållare i Kronobergs län 1628. Slutligen Gubernator öfver Maria Eleonoras Lifgedinge.

Alexander Irwing, född 1593, kom från Skottland 1608. War 1624 Löjtnant under Seton wid Upplands regemente. Kommandant i Stade 1654. Dog 1659 den 12 Januari. Gift med Agneta Patkull. Han stref sig Friherre till Tullock, liksom hans fader.

Håkan Nilsson Skytte till Hofmantorp, Öfverste för ett småländskt knektregemente, uppgifwes ha varit det wid Kalmar. Manne dock ej wid Kronobergs? Han war son af Nils Bengtsson, N. N. Johan Skyttes broder. Aftades 1645, introducerades 1650 (No 154). Landshöfding öfver Christianstad län och Bleking 1658—69. Gift med Elisabeth Oliveblad. Se Ny Smål. Bestr., 2 D. p. 688.

Friherre Gustaf Krus, Öfverste, fickades jemte La Chapelle och en hop knektar 1656 till ett swårt wärfs utförande, hwars luf-

liga utgång bidrog till en vigtig seger. Se Caroli Gustavi gesta, auct. Pufendorffio, p. 144. Hans fader Lars Kruus dog kort efter slaget wid Warschau; gift med Agneta Horn, Fältmarskalk G. Horns dotter, Axel Orensjernas dotterdotter. Systren till G. Kruus blef gift med N. N. Fab. Brede. G. Kruus anslog frivilligt hälften af sin årswärt 1675 till staten. Wid sin död war han skyldig 53,651 daler silfvermynt, deribland till Rikets Ständers bank 17,010. En Laurin måste förskjuta begravningskostnaden, som sedan måste utlökas hos enkan. Det war efter reduktionen.

H. Ulfwenkloa war tillfika Kommendant i Kalmar, sedan Öfverkommendant i Christianstad och vice Landshöfding ib:m. Född 1636, föll i duell med Öfverste G. Langel 1677.

3 §. Från Konung Carl XI:s indelningswerk till nu warande tid.

a. Smålands Regemente till häst.

Det i 1634 års regeringsform nämnda "Ständiga regementet Smålands och Dlands ryttare" lär varit af 10 kompanier den 8 April 1679, då Konung Carl XI skref till Öfverste B. Stålhammar, "att som regementet nu lærer kunna uppkomma med ordinarie hästfördels och lifstids rustning till 1150 hästar, alltså hafwe wi godt sunnit fördela dem uti 12 kompanier," hvarjemte en person nämnes, som Kongl. Majt unnade det ena af de båda nya kompanierne. Wid generalmönsstringen i Augusti 1682, då Stålhammar tog afsked, organiserades regementet på 8 kompanier à 125 man och kallades Smålands ryttareregemente. Från 1684 hade arbetats på des indelningswerk, hwilket egde bestånd tills regementet genom Kongl. Brefwet den 22 April 1812 blef reuseradt till 500 man kavalleri, fördeladt på 6 skvadroner, då 500 man afsattes till infanteri, kalladt Smålands dragonregementets infanteribataljon, begge korpserne likwäl fortfarande ställda under samma Chef. Likwäl fick samma år den afstutna bataljonen sin egen Chef. Smålands Ryttare började kallas Smålands Lätta Dragoner i Gustaf III:s tid; träffas efter 1812 kallade blott Smålands Dragoner tills genom Kongl. Brefwet den 20 Mars 1822. Smålands Husareregemente uppstod af den återstående hälften, men detta utan ändring i regementets den 3 Oktober 1815 fastställda indelning, hwilken med undantag af åtfylliga boställsutbyten warade till den 2 Februari 1833, då wid arméens nya löne reglering Konung Carl XI:s indelningswerk hufvudsakligen ändrades och regementet formerades på 5 skvadroner à 100 nummer hwardera, af hwilka 250 äro belägna i Jönköpings, 112 i Kronobergs och 138 i Kalmar län. Af dessa äro 445 effektive man och 480 hästar.

Regementet är det 4:de till häst i riket, det 1:sta näst intill dem, hwilkas befäl Konungen sjelf innehafwer. Det har en Chef, (Öfverste), en 1:ste Major, en 2:dre Major, 5 Squadronschefer, en 2:dre Ryttmästare, en Regementsquartermästare, 8 Löjtnanter, 1:ste Adjutanten inberäknad, 6 Underlöjtnanter, 2:dra Adjutanten inberäknad. S:ma 24. Af befålet må nämnas: E. F. W. Lagercrantz R. S. D. Chef; Grefve Fr. Lh. Adlercreutz, Öfverlöjtnant R. S. D., placerad; Grefve Claes Anton Cederström R. S. D. 1:ste Major; C. A. Lind af Hageby R. S. D. 2:dre Major; C. W. Krufenstjerna R. S. D. Major; C. J. Printzensköld R. S. D.; Friherre Gustaf Wilhelm Rappe R. S. D.; Friherre Er. Knutsson Sparre R. S. D., placerad; Friherre D. Bl. Cas. Sparre R. S. D., placerad; Fr. Crona, J. Fr. Hulthenheim, P. von Zell, Frih. von Fleetwood, Ryttmästare. Deputom anføres: Regementspastor Magister C. G. Eckerberg, Auditor Carl Lagercrantz, Regementsfriskware C. Fagerberg.

Läkareferie.

1. Matth. Stöfn Regementsbarberare redan 1698 wid detta regemente. Följde till Seland, Lifland, Polen.
2. N. Christopher Pfeiffer, född i Saren Lauenburg. Regementsfältfär wid Smålands Kavalleri wid Helsingborg 1710 och i Norge 1716—18. Dog 1739.
3. P. Siegbahn 1739—88. Född i Stralsund 1707. Regementsfältfär i Finska och Pommeriska kriget. Död afled 1788 med pension. Dog i Glesjö 85 år gammal 1791. Söner
4. Barth. Siegbahn 1788—89. Född 1751. Dog i Carlstrona af fälttjukan.
5. Chirurgie Magister Joh. Leop. Nathorst 1790—98. Född 1760. Student i Upsala 77. Chirurgie Magister 89. Åsessor 90. Regementsläkare. Hade ett lyckligt snille och lätt skrifart. Höll tal och tryckte. Var vän och kontubernal med Thorild i Upsala. Dog i Werjö enligt Sackén, på Knutstorp i Flisby socken enligt Biografiskt Lexikon (säkrare). Söner Joh. Leop. Nathorst, Sekreterare i Landtbruksakademien. Ledamot af R. W. D., R. N. D. Herdeskolans grundläggare. Se Biografiskt Lexikon.
6. Doktor J. Gregorsson 1798—1803. Född 1655 i Åsum, Färs härad, bondson. Student i Lund 84. Doktor 94. Var före 1798 och efter 1803 Regementsläkare wid Kalmar regemente. Död 1810.
7. Doktor Dan. Sommelius 1803. Son af Professor G. Sommelius. Född 1775. Student i Upsala 80. Doktor 99. Chirurgie Magister 1800. Kom 1813 som Provincialmedikus till Nora.
8. Doktor J. L. Aschan 1803—13. Bergsråd. Född 1772. Fadren Rect. Sch. i Glesjö. Student i Upsala 83. Se Ny Smål. Best. 2: p. 687. Söner, Nils Nilsjon (efter morfadren Bruskpa-

tron Nilsson) Afchan född 1802; Joh. Lor. Afchan född 1804. Carl Georg Afchan född 1812; Cath. Fredr. född 1805, gift med Major Friherre Cl. Ant. Cederström; Aurora Felicia född 1804, gift med Kapten P. R. Baumgarten.

9. Doktor Zach. P. Afchan 1813. Född 1782, broder med No 8. Student i Upsala 99. Chirurgie Magister 1809. Doktor 1810. Följde regementet i Eysa kriget lifjom i Norska kriget 1813 —14. Öfverfältläkare 1832.

Regementets exercisplats är Ränneflätt wid Ekessjö. Öfverstebostället Brevik är der nära.

Chefferie.

1. Pehr Stålhammar fortfarande till 1692. Se (Biografiskt Lexikon.)

2. Axel von Schaar 1692—99. Född 1641. Död 1702. Generalmajor, Landshöfding öfver Wester Norrland, Friherre 1699. Carl XI "kommenderade honom alltid der nöden mest trängde." Han nedhögg en hel Dansk brigad wid Halmstad; träffade 11 gånger samman med fienden wid Lund, utmärkte sig wid Rönneberga, Christi-anstads och Wanneberga, allt i spetsen för sin squadron Smålandsryttare. Gift med A. Pringenstöld till Pringnäs.

3. Carl Printzenstöld 1699, den förres swäger, således sonson af Johan Pringenstöld, som 1658 föts wid Borgmästarens bord på Borgholm af en Dansk partigångare, sedan ön war intagen.

4. Friherre Carl Nieroth 1700—06. (Se Biogr. Lexikon 9 Bandet p. 371.) Landsteg i spetsen för regementet på Seland 1700, öfvergif sig sedan Düna, deltog i segren wid Elisfow, flyddade de Polska Ständer, som skulle wälja Stanislaus, mottagande med heder för sina ryttare Patkulls anfall, men till föga heder behandlades fången af Konung Carl, som emellertid utnämnde Nieroth till Krigsråd, President, Friherre, Grefve, Generalguvernör, General en Chef. Död 1712.

5. Wallentin Dahldorff 1706—09. En Holsteinare, Görz's wän. Regimentet behöll, ja ökade under honom sin ära. I slaget wid Holoßin, i träffningarna wid Dposna, Aktiriki och Krasnatut utmärkte sig Smålands kavalleri oaktadt allt war utmärkt. 1709 den 11 Februari hade Kungen med sina drabanter wid sistnämnda stället omringats af hundratals kossaker; redan hade hästarna stupat och Carl och hans buskar kämpade för äran allena till fots, då Öfwerste Dahldorff med Smålands kavalleri högg in och befriade dem, sedan 14 drabanter redan stupat. Regimentet war då lyckligare än wid Lügen, då det wäl eldade upp till segren, men ej kunde rädda, som nu, sin dyra Kung. — Nu (1709) föll litwäl Pet. Berell, en Rusthållare från Werheda, som gått ut sjelf för sitt nummer, och som wid Aktiriki slagits så tappert i Kungens åsyn, att han utnämndes till Kornett. Wid Lublin slog den läste H. G. Brakenhjelm,

jom war ryttare 1701, men blef Löjtnant 1706, 3000 fiender med 300 Jönköpings kavalleriryttare, enligt den Carolinska proportionsläran. Ennes l. c. 1: p. 105, 170. 2: 9. 205. Regimentet blef fångat wid Dnieper. Öfverlöjtnant Alex. Hagendorn återkom först 1722, liksom Major, Baron D. G. von de Bahlen, Rytmästare G. Livensten, And. Stålhammar, Löjtnanterne M. J. Brandt, J. Kuhlberg, Jon. Galek, Erik Betz, P. Swahn, den ofwannämnde H. G. Bråkenhjelm, J. G. Gyllenpamp, hvars ätt stöt, då B. G. G. sprang i luften med örlogsskeppet Enigheten i Wiborgska Wiken 1790; D. Starkman, F. Klint, E. Ehrenreuter, Kornetterne B. M. Rääf (i Småland), Amb. Beeth, som sedan testamenterade Namnsjöholm till ett fideikommiss åt Adlerbethska ätten, m. å. Många hade dött i Ryssland, såsom P. G. Stålhammar, Erik Lood, Erik Duse, El. Ankarfelt m. å. Få hade kunnat förut utwerlas, såsom Öfversten sjelf, Dahldorff, som sedan följde Carl XII till Stralsund 1714, som General af kavalleriet, men han stöts på Rügen wid Stresow, oaktadt han ostadad genomkämpade kalabaliken. Lars Fix, en ryttare, som dog som Major Fixenhjelm. Wi minnas bättre Homeri hjeltar, än Carl XII:s.

6. Düker Öfverlöjtnant, anförde det nya nyligen uppsatta regementet i slaget wid Helsingborg 1710 (Ennes l. c. 1: p. 171) männne ej Öfverste G. G. Düker, sst Grefwe och Fältmarskalk, som uppgifwes ha anført reserven i aktionen wid Helsingborg? (Biografiskt Lexikon.) Erik Boisman anförde här med käckhet Majorens squadron, blef Rytmästare 1712. Aklad 1720. Död 1744. Regimentet fördes från segerfälten wid Helsingborg till Pommern, der det blef fångat i Stralsund. Ett nytt uppsattes nu åtminstone till en del af det arma Småland, för att jändas till Norge. Till des Chef finna wi utnämnd

7. Baron Göran Silfwerhjelm, som tillträdde öfverstelönen 1716, War född Småländning. Fadren Assessor i Göta Hofrätt. Blef Generalmajor af kavalleriet 1717. Slutligen Friherre, Generallöjtnant, General, Fältmarskalk. Död 1736. Verksam wid katastrophen 1718.

8. Hans Georg Schmitterlöw 1717—32. Anförde regementet under fälttåget i Norge, då det war fulltaligt, men led stor förlust. Schmitterlöw hade deltagit i kalabaliken. Han war född på Landt-Rügen 1686, blef jemte 4 bröder adlad 1713 (No 1768). Död på Brevik 1732, ej 1729, hwilket uppgifwes i Ad. Matr. Gift med Grefwinnan J. Laube. Han hade deltagit i slaget wid Hologzin och nederlaget wid Pultava, kalabaliken i Bender, slaget wid Stresow och belägringen af Stralsund, förrän han i Norge förde eget regemente. Af hans sena adlande kan man säkert sluta att han ej hörde till Fredriks förtrogne wid Fredrikshall.

9. Friherre Carl Gustaf Sparre 1732. Förut och efteråt Swenskt Minister i London. Blef 1732 Kaptenlöjtnant wid draban-

terna och Generalmajor. Sedan Riksråd. En af de ifrigaste motörerna till Ryska kriget 1741. Se Biografiskt Lexikon.

10. Christopher Freidenfelt 1732—53. Bewistade Lartärernas fälttåg mot Ryssarna 1711 som Löjtnant wid Smålands kavalleri. Anförde detta Regemente i Finska kriget 1741. Generalmajor 42. Dog i Maj 43. Se Ennes l. c., 2: 83.

11. Lorentz Ridderborg 1743—46. Blef som Öfverste löjtnant Öfverste den 28 September 53. Dog den 26 November 1746.

12. Carl Henrik Sprengtporten 1746—57. Född i Nöteborg 1687. Kämpade wid Narva 1700 som dragon. Steg sedan, då raschet wisats i striderna, till korporal, Sergeant och Fältwäbel, tills han stjuten genom högra armen och stucken genom högra läret fick kornetts fullmakt 1710. Bleserades illa 1713. War i Norge 1718; introd. Sw. Abelsman 23. Blef under Finska kriget 41 Öfverste löjtnant wid Östgöta infanteri. R. S. D. 48. Generalmajor 55. Fick affked 57. Dog 1770 som blind. War en hedersman. Då brodern Magnus Wilhelm dött, war hansom en far för hans söner Johan Wilhelm och Jacob Magnus sedan så namnkunniga. De wistades mycket på Aby i Ljuleå, sen hos farbrodern. Ambassadören, gift med Sophia Mörner, köpte sedan denna gård. Se Ny Smål. Beskr., 2: 830. Deras yngre halfbror, bedröflig i äminnelse, hade mindre inähtande af sin farbrors karakter, såsom mera sällan wistande hos honom. C. H. Sprengtporten war gift med 1:o en von Esfen, 2:o Friherrinna Stjerncrantz. Litwål barnlös. Hans far hette Rosandt, då han aables. War Kommandant på Nöteborg.

Öfversteplatsen lär ej tillsatts efter Sprengtportens affkedtagande förrän 1762. Utminstone stod den ledig 1760. Sprengtporten innehade emellertid lönen.

13. Baron Claes Erik Silfwerhjelm 1762 den 17—29 Juni, då han blef Landshöfding i Jönköping. Död 1792. Son af Fältmarskalk Öbran Silfwerhjelm.

14. Baron Gustaf Horn 1762. Fick R. Skänsta kavalleriet samma år. Blef Öfverste och President i Krigskollegium. Se Biografiskt Lexikon VI: 234.

15. Baron (?) Fredrik Ulrik Sparre 1762—70. Utnämnd 62 den 23 Augusti. Gjorde den 18 Juni 70, tjenste- och lönebyte med Löjtnanten wid Kongl. Drabantkorpjen. R. R. från den 25 Maj till den 22 Augusti 1772. Död på Roswif 1777 (war af Sparreätten till Roswif). Se Biografiskt Lexikon. Hade 1734 kommit i krigstjenst.

16. Baron Carl Rappe 1770—74. Född 1720. Fadren Erik Rappe, modren Hedvig Leijoncrona, dotter af Skalden och Svenskta Ministern i England Christopher L. C. Rappe blef Volentär wid Smålands kavalleri 1735. 1742 Flygeladjutant i Finska kriget, följde Öfverste Lagercrantz till Dalarna 1747; samma år wid Nor-

ska gränsen. Som Major deltog han i Pommeriska kriget. Öfverstlöjtnant 1761. R. S. D. Löjtnant wid Lifdrabantskorpsen 1769. Öfverstlöjtnant för Smålands kavalleri 70. Landshöfding i Kalmar 74. Generalmajor samma år. Generallöjtnant 78. Werkställe för raskt några sin Konungs öfknningar; då klandret wände sig mot werkställaren, skref Kungen till Riksdrotzet (se Gustaf III:s utgifna brefwerling), att Riksdrotzet måste begära beständig tjenstfrihet 1781. Död 1790. Gift med C. M. Torpadius.

17. Grefwe Carl Bohlen 1774 (Pommerisk Grefwe). R. S. D. Gjorde tjenstbytte 1774 med Chesen för Westgöta kavalleri.

18. Baron Lars Hjerta, som derpå fick afsted utan att wid Smålands kavalleri ha tjenstgjort. War Generalmajor R. S. D.

19. Grefwe Johan Gustaf Horn 1774—88. Causliprestent Grefwe N. B. Horn hade en son Adam Horn, som blef R. R. Denne hade femte döttern Brita, med hwilken Hertig Carl förlofwade sig,* sonen Johan Gustaf Horn som slöt denna grefliga ätt. Född 1744. Korporal wid Östgöta kavalleriregementet 49. Öfvertermästare 54. Kornett 58. Bewistade Pommeriska kriget som Stabsadjutant hos General en Chef. Löjtnant 61 "för wälförhållande i kriget." Vice Korporal wid Lifdrabanterna 63. Korporal 69. Genom tjenstbytte Premiermajor wid Smålands kavalleri samma år. Öfverstlöjtnant 74 den 20 Juli. Löjtnant wid Lifdrabanterna samma år den 24 Oktober. Samma år Chef för Smålands kavalleri, Generalmajor 82. R. S. D. För hans ålders skull synes regementet walts att i Stockholm under kriget bewaka ryfsta fångar, hwarmed en del lär fortsatt** sedan han tagit afsted, hwilket han erhöi den 30 September 1788. R. S. D. St. R. Han har under det han bodde på Fogelwik skrifwit de så kallade Horns Memorier, eller utdrag af sin farfars anteckningar, breswerling, acta publica m. m. en tjock foliant, som ännu lär förwaras i Fogelwik, men hwaraf affskrifter förwaras i Upsala och på Löberöd. Den är tillagnad Konung Gustaf III. Man finner deras, att denne siste i sin ätt war en frisktopp. Han dog på Fogelwik 1798 ogift.

20. Erik Johan De la Grange 1789—94. Född 1734. Genom alla graderna wid regementet till han blef Chef den 28 April 89. Generalmajor och Landshöfding i Jönköping den 4 Februari 95. Afsted 1801. Död 1807. Gift med C. M. Ugglas. Sonen Johan Georg blef Friherre.

21. Pet. Reinh. Terjmeden 1795—1800. Kom från Lifdrabantskorpsen till regementet som Löjtnant 75. Nyttmästare 78. Sekundmajor 84. Premiermajor 89. Öfverstlöjtnant 92.

22. Grefwe Hampus Elof Mörner 1800—01, då han blef Chef för Mörnerska husarerna. Se Biografiskt Lexikon 9 Bandet pag. 261.

* Sedan blef hon Grefwinna Gleblad.

** Ett detachement af regementet war på Flottan under kriget, enligt säker uppgift.

23. Jfac Lars Silfversparre 1801—12. Född 1753 den 13 Januari. Korporal wid Westgöta kavalleri 61, Fendrik wid Enkedrottningens lifregemente 72, 1:sta Adjutanten wid Smålands kavalleri 74, Löjtnant 77, Stabsryttmästare 82, Ryttmästare wid sqvadron 85, Sekundmajor 92. Generaladjutant af Flyglen och Öfverflöjtnant i arméen 94. Sekundmajor wid lifregementets dragoner samma år. Öfverste i arméen, Öfverflöjtnant och Sekundchef wid samma korys 96. R. S. D. 97. Militie Ledamot i Kongl. Krigskollegii Krigskommissariats deputation 1801. Generaladjutant samma år. Chef för Smålands kavalleri som nu kallades Smålands Lätta Dragonregemente 1801. Hofmarskalk hos Sophia Albertina. Generalmajor, R. S. D. St. K. L. K. R. W. A. Erhöll afsted 1812 den 4 Februari. Död 1833 den 17 Januari. Deltog i revolutionen den 13 Mars 1809 och användes som fångvaktare på Gripsholm samma år. Hans berättelse härom är införd i Portföljen af Grusenfolpe. Hade i Adlercreug' fränvaro Generaladjutantsskåppen den Junidag 1810, då Grefwe Axel Terfen i militärens närvaro ihjältes af obewäpnade. Hade opinion om föga samwetsgrannhet bland wänner och fiender. War gift med den store G. A. Ehrenswärds Enka.

24. Grefwe Axel Otto Mörner 1812—42. Född den 8 Juli 1774. Blef 1782 Konduktör wid Fortifikationen. 1792 Adjutant wid Kongl. Sprengtportskå regementet, 94 Löjtnant, 95 Kapten wid lifregementets wärfwade bataljon. 1805 Kaptenlöjtnant hos Hertig Carl och Öfverflöjtnant i arméen. 1807 Sekundchef för lifregementsbrigadens granadörkorys. 1809 Kaptenlöjtnant wid lifdrabanterna hos Konungen och Öfverste i arméen. Kabinetskammarherre. 1811 Adjutant hos Kronprinsen. 1:sta Adjutanten hos Konungen. 1812 Öfverste och Chef för regementet, som nu kallades Smålands Dragonregemente. 2 sqvadroner deraf syntes i elden då Mastrichts fästning den 9 Mars — 10 April 1714 cernerades under General Sandels befäl och en het affär derunder föreföll med Fransoserna hwarwid Ryttmästaren von Schantz och Löjtnant Swensson nämndes med utmärkelse. von Schantz lefwer ännu, fick Öfverste afsted såsom Öfverflöjtnant på stat. Swensson fick afsted såsom Ryttmästare. Har guldmedaljen. Grefwe A. D. Mörner blef 1818 Generalmajor. 1837 Generallöjtnant. 1840 Statsråd och Chef för landtförwarsdepartementet. R. S. D. med St. K. Ridbare af Kesslerliga Ryfska St. Alex. Newfys och Swita Dns Orden samt af Kongl. Preussiska Militieförtjenstorden. Lemnade Smålands nu kallade Husarregemente. Erhöll afsted från Statsrådet den 14 Januari 1843. Kavalleriinspektör i 2:dra, 4:de och 5:te Militärdistricterna. Broder med No 22.

25. Elias Wilhelm Lagererantz från 1842 den 19 Januari. Född den 23 September 1790. Kornett wid regementet 1808. Löjtnant 1813. Ryttmästare 23. Major 16, R. S. D. 27. Öfverflöjtnant 30. Öfverste i arméen 35.

b. Smålands Kongliga Granadörbataljon.

1812 förändrades, som wi sett, till infanteri 4 Squadroner (1:ste Majorens, Östra Härad's, Sunnerbo och Jönköpings) eller halfwa då så kallade Smålands Dragonregemente till infanteri. Så wanns hästvakansespannål äfwen från Småland, hvilken nu gör årligen 26,000 tunnor eller å 6 R:dr 32 sk. utgörande i penningar 173,333 R:dr B:ko, som indelta kavalleriet årligen skattar till statskassan, beräknadt å $7\frac{1}{2}$ tunnor hälften råg, hälften korn af hwarje rusthållsnummer, der 500 man i 1:sta lifgranadörregementet uppställt af för detta lifregementet till häst, 1000 man i 2:dra lifgranadörregementet, som för war en del af Östgöta kavalleri, 1000 man i Westgöta infanteriregemente, s. d. Westgöta kavalleri, och 500 man, utgörande en bataljon af Bohus läns regemente; men å 7 R:dr tunnans hälften råg och hälften korn af hwarje rusthållsnummer wid Smålands granadörbataljon. Åkordet med halfwa Smålands kavalleri bestämdes att gälla i 30 år eller till 1842, och 1842 förnyades de på andra 30 år, mot lika afgift. Då man fick bilda bataljonen der nya kontrakter kunde fås, blef den samma högst illa belågen; den breder sig nemligen med 399 rusthållsnummer i Jönköpings län genom 6 härader och 78 socknar och 101 rusthållsnummer i Kronobergs län genom 4 härader och 30 socknar. Bataljonen, som enligt Kongl. Rescript af den 14 Februari 1824 fick sin nuwarande här oswan ansörda benämning, kallades först Smålands Dragonregements Infanteribataljon. Den organiserades på 4 kompagnier jemte en jägaredivision och stod under Chefens för Smålands dragonregements befäl ända till 1824, då bataljonen fick namn och distinktion af Grenadierkorps, sildt från Husarregementet under sin Bataljonschef. Jägaredivisionen indrogs till bataljon, som endast består af 4 kompagnier, nemligen lifkompagniet eller s. d. sista Majorens squadron af Smålands dragonregemente och sedermera Wrigstad kompagni, Östra härads, Sunnerbo och Jönköpings kompagnier, så att bataljonen nu består af 1) Öfre Stab (Bataljonschef med Biskopsbo i Wrigstad till bojulle och 2:dre Major), 2) Mindre Stab (Regementsquartermästare 1:sta Adjutanten, Regementsauditör, Regementsläkare, Regementspastor, Regementskrisware och Regementskommisarien). 3) Ringare Stab (Bataljonsadjutant. En Mönsterkrisware, Regementswäbel, Regementstrumslagare, 6 Hautboister och Fältmusikanter, 6 Spel i nummer samt 2 Gewärshandtwerkare eller Gewärsmid och Stockmakare). 4) Kompagnistaten (en Kompagnichef, en 2:dre Kapten, en 1:ste Löjtnant, en 2:dre Löjtnant, en Underlöjtnant, en Fanjufare, en Sergeant och två Fourirer på 2 kompagnier samt på de två öfriga lika utom att der ej är en 2:dre Kapten). Bataljonen är indelt till 500 nummer, deraf indragna 55 (till mustkens underhåll m. m.), så att effectiva styrkan är 445. Bataljonens 5 klasser bewaring uppgår till omkring 1750 man, som närwarit, 78 som uteblifwit eller summa 1828 man. Befälet för dessa år, som wi sett, 1 Chef, Öfwerlöjtnant

nant, en Major, 7 Kaptener, deraf 4 Kompagnichefer, 9 Löjtnanter, deraf 4 1:ste Löjtnanter, 4 2:de Löjtnanter, en Adjutant, 4 Underlöjtnanter. Lifa Civilstat som Husarregementet, äfvensom det gamla mötesstället. Bataljonens aföningsstat är i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts Cirkulär den 2 Februari 1833 och den 14 Februari 1844. Boställen äro swaga; torpen ge 2—10 tunnor fäd; söda 2—5 kor och stundom ungnöt. Der torp saknas wid Östra härads kompani får granadören i stället af roten 33 R:dr 16 fl. B:ko. De vakante nummer, som anslagits till löner åt Underofficerare, Sewärshandtwerkare och Spel, ge 43, till och med 66 R:dr 32 fl. B:ko. Troppspäsevolancen betalas efter Kontraktet af den 2 Maj 1776, uppbäres af Kongl. Krigskollegium som derföre underhåller tropp- och utredningspersedlar samt 17 tropphästar på hvarje kompani. En längre tid har Kompagnichefen åtagit sig Kronans skyldighet för lägre pris, så att Kronan haft 62 R:dr 24 fl. B:ko per kompani. Rusthållsnumren ha ännu sitt augment qwar af rotenumren, 50—100 R:dr B:ko årligen. Mötespässevolancen upphörde med 1841 och bestrides nu af Statsmedlen. Bataljonen fordrar årligen 2,500 R:dr B:ko. Släpmonderingen hålles af truppen sjelf.

Ännu blöder såret hos den affatte kavalleritruppen, som inga segerminnen har som infanteri och som nu likom förlorat sin andel i det lagerhöljda smäländska kavalleriets frigsanor. Mången anser att ett nödigt förhållande mellan de särstilda wapnen blifwit rubbadt, när nu infanteriet kan räknas till 22,009 man gammalt indelt och 100,000 man bewäring i 5 klasser (sednast 95,518), men indelt manskap till häft blott är 4,705 man bland 142,937 Swenska krigare. Chef wid denna bataljon är G. D. Liljenstolpe R. S. D.; Major är D. G. Lode, R. S. D.; Kaptener: Grefwe Hampus Mörner R. S. D., G. Lode, R. S. D.; Salom. Sebast. Rudebeck R. S. D., R. D. M. — en man som läsaren till största delen har att tacka för, om detta kapitel om krigsstyrelsen i Småland funnat läsas med intresse. Han har warit outtröttlig att samla de med hvarje dag allt mera förlygtigade krigarminnen, som säl-lan på blott traditionens wingar hinna långt med bewarad säkerhet. G. H. von Baumgarten; Frih. G. Palmqvist; Frih. B. U. Liljecretz och G. W. Ahlgren.

Regementspastor är Magister C. M. Westbahl från 1843, tillika Stadskommunifier i Jönköping. Auditor: G. A. Stjernspets. Regementsläkare: D. W. J. Egerström, M. Dr och Chir. Mag. Regementskrisfware: G. Fagerberg. Regementskommisarie: J. M. Friman.

Chefferie.

1. Grefwe Axel Otto Mörner 1812 en tid Chef både för den beridna och affuttna delen af regementet.
2. Genr. Stjerngranat 1812 den 15 September — 1817.

Var Öfverflöjtnant och 1:ste Major på stat wid Smålands dragonregemente, då han blef Chef för regementets infanteribataljon, derpå utnämnd Öfverste. Transporterades till Chef för Vänerbataljons infanteriregemente 1817. Om bataljonens värf under krigen i Tyskland och Norge, se vidare No 4.

3. Baron Sixten Sparre 1817—25. Var förut Major i lifregementsbrigaden. Se vidare Biografiskt Lexikon.

4. Carl Otto Liljenstolpe från 1825. Gamla Prostens Doktor Ar. Joh. Lindblom i Odensri i Småland (på sin fars möderne en ättling af Erkebiskop L. Stigzelius) hade 3 söner, Lars Arel, Håradshöfding i Ljust, adlad Liljenstolpe (No 2151), Jacob Arel Erkebiskop, hvars barn adlades med namnet Linderstöld (No 2176) och Gabriel, Konung Gustaf III:s Handsfetter. Deras mor Pallavicini var af Genuisfkt adel. Lars Arel Lindblom adlades 1788 jemte sin svärson Brukspatron Bauman under samma nummer och namn. Blef sedan titulerad Lagman. Sonen Carl Otto Liljenstolpe född 1786, blef Officer 1803. Deltog i Pommeriska kriget såsom medlem af de 4 squadroner af Smålands dragonregemente, som anfördes af Majoren Baron N. von Höpfen. Beordrades under Generaladjutant Morians befäl då Rauenburgska landet skulle occuperas, hvilket skedde med katastrophen wid Lübeck den 6 November 1805. Deltog i Stralsunds försvar mot Marskalk Bruno, som efter flere månader nödgades upphäfva belägringen, hvarpå Swenskarne hade några fördelar i Mecklenburg och Preussiska Pommern, tills Konung Gustaf IV Adolf sjelf anlände om sommaren 1807, då lyckan åter började swika. 1812 anställdes Liljenstolpe wid Smålands infanteribataljon, som strax kommanderades mot Norska gränsen i Bohus län. 1813 öfverfördes den till Tyskland, der den utgjorde högra flygeln af den stora allierade arméen under General Vegefsks befäl. Deltog i affären wid Rotschow den 22 Augusti samma år samt i öfriga krigstillfällen, der det blef medgifwet de swenska wapnen att wisa sig. Bataljonen deltog i Holsteins occupation, och 1814 i affärerne wid Tistedalen, Gnotlands fyrka, S. Hjelmingen m. flera städer i Norge. Den deltog i det större mötet 1821 wid Christiania. Liljenstolpe såsom Chef och Öfverflöjtnant blef Öfverste i arméen 1834.

c. Kronobergs Infanteriregemente.

Detta knektregemente bildades 1684 af då warande Cronhjortens regementes Kronobergiska hälft och blef det 5:te bland Swerges indelta regementen; är nu det 11:te uti Swenska infanteriet. Då regementet fått sina 8 kompagnier, blef öfverföret af Kronobergs län, Uppwiddinge och Konga kompagnier, som ansloges till Kalmar län. Hade 1840 en Chef, Öfverste, en Öfverflöjtnant, 2 Majorer, 8 Kaptenar med kompagni, (Lifkompagniet, Norrwiddinge, Södra och Norra Sunnerbo, Kinnwalds och Allbo), 18 Löjtnanter, 18 Underlöjtnanter, 11 Kanjunkare, 19 Sergeanter, 20 Fourirer, en Re-

gemenfkapfator, 1 Bataljonspredikant, e. v., 1 Regementsauditör, 2 Regementsläkare, 1 Regementsfkrifware, 1 Regementskommiffarie, 4 Mönfterfkrifware, m. m. Regementets nummerfstyrka 1100 man, deraf 982 effektiva, och Bewäringsmanfkapet i 5 klaffer utgjorde då 1943. Då extra roteringen (vakant) 177 tilläggas, uppfår fäledes fomma 3102. Nuwarande befäl utgöres af: Chef, Friherre C. H. Brede, C. S. D.; Öfwertelöjtnant Örefwe C. G. Sparre, R. S. D., 1:fte Major; Majorer: C. N. v. Heidemän, R. S. D., 2:dre Major; J. M. Rudebeck, R. S. D., 3:de Major; Kapten: C. G. v. Boifman, R. S. D.; Baron P. Chr. Falkengren, R. S. D., R. Ö. M.; C. A. Hammarberg, R. S. D.; G. L. Hedentjerna, R. S. D.; B. W. v. Heidemän, R. S. D.; Friherre A. Z. Raab; R. G. v. Kraemer; C. J. Ridderfstedt; G. S. M. Liljecrona; Friherre M. A. Barnekow; P. H. v. Baumgarten; Friherre H. D. Raab; U. Angarstein. Widare: Regementspator N. Z. Öwennerfstedt, tillfä Komminiftrer i Öwenneberga och Hjortfberga. Auditör, D. Engdahl; Regementsläkare, S. N. Selldén; Bataljonsläkare: P. Danielsfon och S. Mörck; Regementsfkrifware, F. G. Klingftröm, Kapten; Regementskommiffarie, C. F. Schmaltz. Mötesplats, Kronobergs hed nära Lelaryd. Öfwertelöjtnantsbofätälle Tegnaholm i Tegnaby foden.

Läkareferie.

1. Killenbaeck 1680. Swärfar åt Kl. Nr 10 i Slätthög, 2. 807.
2. And. Sääf, 1710—50. Död 1773, 87-årig.
3. J. F. Köllner från Kiel, 1750. Död 81. Afseffor Rothmans måg.
4. B. W. Köllner 1784—91. Född i Werö 1759. Student i Lund 1777. Derfädes Chirurgie Magifter 84. Afseffor 91. Se ofwan 2. pag. 640. Död 1805.
5. C. G. Crom, 1791—1802. Född 1754 i Falun. Kompanifältfär wid Kronobergs Regemente 1786. Vice Regementsfältfär famma år. Ruff fänge i Sjöflaget wid Hogland. Återkom 91. Afseffor famma år. Död 1805.
6. Chirurgie Magiftern D. W. Westrell 1802—183. Född 1775 i Stockholm. Student i Uppsala 91. Chirurgie Magifter 96. Regementsläkare wid Kronobergs Regemente 1802. Afseffor 1811. Hans flera friftrer uppräknas hos Sackén 2: pag. 272 föll. Gift med S. C. Åhregren.
7. Doktor S. N. Selldén 183. Född 1806 i Wermland. Student i Uppsala 1819. Doktor 1827. Chirurgie Magifter 1828. Gift med C. A. Uffar.

Chefferie.

1. A. Cronhjort 1684—96, fortfarande fr. 1678. Blef 1696 Landsfhöfding i Finland, der mycket klagades öfwer honom. Se De la Gardieffa Archivet XIII pag. 106. Friherre famma år. Generalmajor. Död 1703. En tapper man.

2. G. Hejdenfelt 1696—1703. Förde Regimentet i elden 1700 wid Reinsbeck i Solfstein. Använd före och efteråt till Garnisonering i Wismar. Regimentet var 1702 tolfhundra man, då han inryckte i Polen. Sick affled 1703 och dog kort derefter i sin födelsestad Hedemora. Var sjelf adlad (hette då Heidemann).

3. Gabr. Liljehöf 1704—06, då han stöts i slaget wid Franenstadt. Var af den gamla adliga ätten. Hade flera träffningar med Polackarna, bewistade belägringen af Posen, der han sedan blef Kommandant. Damit es aber bey denen Conföderisten kein grosses aufsehen gäbe... heter det hos Adlerfelt 1. pag. 403.

4. Joh. Cronman 1706—09. Var förut Öfverflöjtnant wid Wermlands Regimente. Född i Ingermanland. 2 Bataljoner af Kronobergs Regimente m. fl. höllo under slaget wid Pultava, fästningen innesluten, oaktadt Ryssarnes försök att derifrån utfalla. Både Öfversten och Regimentet blefwo dock fångar. Han återkom 1722, blef då Öfverste för sitt förra Regimente samt Generalflöjtnant 1727. Friherre och Landshöfding i Malmö 1737. Nu uppfattes i Småland ett Tremännings- och ett Femmännings-regemente. Begge upplöstes wid krigets slut, men af begge uppstod genom wärfning Schweriniska regementet, som 1744 fick namn af Kronprinsens, sedan af Konungens eget wärswade regemente, länge bekant, mest användt till garnison i Skånska och Halländska städerna. Ennes pag. 233, 352.

5. N. Hästefko 1710—14. Anförde det nya Kronobergsregemente i slaget wid Helsingborg den 28 Februari 1710, Chef och trupp till för ära. Stenbock hade sjelf i Werjö hemtat de begabbade "Gedepogerna". Hålfwa regementet deltog i sjöslaget wid Røgebucht, bataljoner deraf i farorna i Pommern.

6. Grefve Swen Lagerberg 1714—17. Utnämndes efter profwet wid kalabaliken 1713. Anförde regementet, som han träffade i Wismar i många lyckliga utfall, under 45 weckors belägring. Blef Riksråd 1723. Död 1746. En af sin tids utmärktaste män. Se Biografiskt Lexikon.

7. G. v. Bildstein 1717—22. Anförde regementet i Norge. Fick 800 daler silfvermynt wid frigsäckans fördelning efter Konungens död. Generalmajor sedermera Generalflöjtnant. Gift 1720. Han föll 1710 wid Helsingborg i Dansk fångenskap, då han swårt särats som Generaladjutant hos General Burenstöld. Se Lundblads Carl XII Historia 2 pag. 195. Många Caroliner wid regementet wunno ett äradt namn under Carl XII:s långa krig. G. v. Mentzer, som efter återkomsten ur fångenskapen länge hade Ulbo kompani. M. Ulffar som då länge hade Norrwidinge. Gift med M. Stråle af Etna. G. v. Kanzon, som innehade N. Sunnerbo. P de Maltzi, som innehade Kinnewald. Erik Rappe, Skalden Lefoncronas mäg, hwar 2 söner blefwo Friherrar; Sw. Stockenberg, Flöjtnant wid Ulbo Kompani; D. Eggertz, som war lärare wid fångarnas skola

i Tobolff, liksom C. Fransefelt, begge Kaptenar; Fredrik Aron Leuchovius, Ehrengranaternas stamfar m. å.

8. Joh. Cronman 1822—27. Se ofwan N:o 4. Hwad ersättning C. v. Bildenstein derwid hade, är obekant. Som Öfverste ännu wid Kronobergs regemente blef han Baron 1727, enligt Adelskapets Matrikel.

9. C. v. Bildstein till 1746, då han fick Generallöjtnants affbed. War C. S. D. St. förs, då kunde förstås efter orden statuterna. Dog 85 år gammal 1758. Hans son, Majoren Friherre St. v. Bildstein dog ogift på Hunnestad i Småland 1780.

10. Baron B. W. v. Liewen 1746 65. Född 1684, ingick i tjenst 1704. Major wid Smålands Femmänningsinfanteri den 14 Maj 1718. Major wid Schwerinska regementet 172*. Öfverstelöjtnant wid Kronobergs regemente 39. R. S. D. 48. Generalmajor 56. C. S. D. 59. Generallöjtnant samma år. Under Tyska kriget blefwo 420 man af regementet döde och fångne. Liewen blef Chef för Smålands regemente 65. Affbed samma år. Död 71.

11. Baron Pehr Scheffer 1765—72. Uppodlade och bebyggde Tegnaholm. Född 1718. Ungste sonen af Presidenten Pet. Scheffer. War i fråga att bli Landmarskalk 1769. Sändes ofta med wigtiga meddelanden då brodern Carl war Riksråd och brodern Ulric Swenssk Minister i Paris. Uppstjente sig till Marechal du Camp i Frankrike, der han fick Ordre pour les merit de milit. Fick 1772 Upplands, sedan Staraborgs regemente. Blef slutligen Fältmarskalk och stod i hög gunst hos Gustaf III. War ogift. Dog 1790 den 10 December på Öfverstebofästet Kungslena.

12. Baron D. W. v. Rosen, 1772—77. Född 1711 i Roslagen. War Page hos Konung Fredrik, deltog i affären wid Billmansstrand 1741 den 23 Augusti. Naturaliserad swenssk Adelsman 1752 (N:o 1905). Baron 1772. (N:o 290). Generalmajor 1776. Gift med Märta Rosenborg, A. Spoles sondotter. Sonen Krigsrådet, se häröfwan 2 pag. 694.

13. Sal. Hederstjerna 1777—82. Född 1726. Premiermajor wid Kronobergs regemente 66. Öfverstelöjtnant wid Jönköpings regemente 75. Landshöfding i Kronobergs län 82—87. Död 1808, 82 år gammal. Se 2 pag. 605. Han hade i sin ungdom lärt frigskonsten i Frankrike.

14. Grefwe G. A. Strömfelt 1782—1811. Född 1740. Följde Prins Gustaf 1770 till Paris, sedan han efter deltagande i Pommeriska kriget blifwit Löjtnant. Reste med Prins Fr. Adolph i Italien m. m. i 1 år, 10 månader. Öfverstelöjtnant 77. Hofmarskalk 81. Följde Konungen på resan 1780, liksom till Köpenhamn 1787. I Finska kriget anförde han sitt regemente, då Nyhsarna 1790 den 21 Maj blefwo slagna wid Keltis Baracken. Dubbades derpå framför fronten af armeén till C. S. D. Regementet förlorade i detta krig 410 i döda och fångna. Strömfelt blef Generalmajor samma år. Generallöjtnant 92. C. S. D. St. R. 94. Grefwe 1799.

General 1809. War Öfverkammarherre, R. K. M. O. Död ogift, öfver 80 år.

Under det Strömfelt war öfverste, utmärkte sig regementet mer än en gång. Kapten Håkan Kjellsson, 4 subalterner och 240 man af regementet bewistade Hoglandsbataljen, fördelade på 2 linieskepp och 1 fregatt. I drabbningen wid Walfiala deltog hela regementet, 70 man stupade eller sårades. Regimentets ena bataljon hade affären wid Uddismalm. Öfverstelöjtnant Pahlman, Adolf Fredrik, förde regementet, då chefen ej war närwarande, och fick hederswärja för Walfialaträffningen. Tid sedan Bohusläns regemente. Öfwer C. St. Mörner (sedan Landshöfding i Werjö), v. Porath och Gyllenswärd (på Lambult), Fredr. Stålhammar, H. Kjellsson, Ehrenstråle och Baron Anton Nappe singo Swärds-Orden. Den sistes arm war krossad och bars den återstående lifstiden i band Ekestubbe stupade. Hammarberg blef Major i arméen, Ad. Fr. Pahlman Öfverstelöjtnant och Öfverste i arméen wid frigtets slut.

Under Fjinfte friget 1808—09 war det Kronobergs regemente, som äntrade Styrbjörn, hwilket ännu är i friskt ärofullt minne. Detaschementer af regementet under Löjtnant L. J. Cavalli (död som Major 1843) ådagalade fortfatta prof af den äkta tapperhet, som under långa tider utmärkt detta regemente och tillwunnit Swenska wapnen en ofta lysande frigarära, enligt rapporten af flottans Blaggkapten den 19 Augusti 1808. Löjtnant C. W. Ruthensparre synes wid Cavallis sida, tills han stupade. Gröfringen ansågs nödwändig innan Swenska flottan kunde ändra sin station i Jungfrusund. En bataljon af Kronobergs regemente, anförd af Majoren, Baron W. Wrangel v. Brehmen, deltog och i de Rydsars afwäpnande, som bemäktigat sig Gottland 1808, då Bodiisco nödgats kapitulera. Under Lantingshusen såg man den 17 Sept. 1808 Kronobergs regemente bland andra wälkända troppar, alla walda af hela hären och Kungens garde, wid en afgörande diversjon, då Suchtelen erkänner att rytt manspillan uppkom och ett rytt anfall tappert afflogs. "Första bataljon Kronobergs" under Major (sedan General-löjtnant) C. Hederstjerna, tillbakahöll fienden under den hästige eld, då den öfriga arméen på Kongl. Maj:ts ordres embarcerade den 29 September 1808. De hade dock förut slagits hela dagen och afflagit fienden, yttrar G. Lagerbring, genom Hederstjernas rådgighet. Sedan såg man samma Kronobergs regemente landstiga under G. Lagerbring. Suchtelen, rytt Generalen, yttrar: "Afwen denna gång blefwo rytt posterna utan swårighet tillbakalastade; först efter 4 timmars het strid kunde General Bodiisco tränga ej 4 utan 2 bataljoner, en af Kronobergs regemente m. fl. tillbaka," erkännande att en bataljon af Kronobergs regemente, anförd af Kapten D. Munktefl, war nära att afgöra utgången af en sednare sammanträffning till Swenskarnas fördel. Fiender och männer ha intygat att här de wacraffe tapperhetsprof jemt gjordes onyttiga genom Konungens oförstånd. Wid sjelfs

wa Matan, der det hela gick så olyckligt, städgade enligt General G. Bojes rapport, Kronobergs regemente den frigsåra, som ingen fiendtlig öfverlägsenhet kan förswaga. G. Hederstjerna förde första, Friherre Ad. Lagerhjelle 2dra bataljonen i kanonelden. Kapten Rudebeck, som jemte den läste Major Boje och en annan Kompanichef (G. W. Carlstedt) föllo för fältsjuka på Åland, nämnes med utmärkelse i rapporten af den 29 Augusti 1808. Wid Djekneboda sårades Grefve P. G. Sparre och J. N. Dveckfelt jemte 25 man, blott 8 stupade. Om Sparre se Biografiskt Lexikon.

13. Friherre Elof Rosenblad 1811—16. En broder till Justitiestatsministern Grefve M. R., förde regementet i tyska och norska kriget. Wid den lyckliga träffning Skjöldebrand vann wid Bornhöft den 7 December 1813, serwerade 1 bataljonen af Kronobergs regemente jemte 2 kompanier af Kalmars regemente batteriet. En brigad af 2 bataljoner Kronobergare m. fl. hade under G. Boije* belägrat Glückstadt, förrän denna fästning af stor konsekvens på Norges afsträbande kapitulade. Förut eröfrades den 19 Dec. 1813 ett batteri med 24-pundiga kanoner, hufwudsakligen af Kronobergs regemente, då högra flygeln anfördes af G. Hederstjerna. Regimentet beswafade dem som under fiendens kanoneld upplastade brofswärn med skansförgar och tillbakaflog ett utfall den 23 Dec. 1813 af de belägrade, derwid Kapten Charpentier utmärkte sig. På Åland wintren 1808—09, till reträtten i Mars öfver isen, led regementet, då stäldt under G. Hederstjernas besäl, nästintill det omöjliga att uthärda, af köld, sjukdomar, dålig föda och beklädnad, samt funnet föga upplifwande fatiger.

Då Norrmännen wid Swerges begäran af deras wäpen, gifwit det grefliga swaret: Kom och tag dem, såg man 2dra fördelningen af svenska arméen, anford af Frih. Elof Rosenblad, då en Kronobergsbo Grefve G. Mörner anförde den 1:sta, som gjorde den första eröfringen, hwilken snart följdes af landets. Elof Rosenblad blef Friherre 1809, som Brigadchef i Skåne, 1816 Brigadchef för 5:te brigaden. Dog som General-löjtnant och Divisionschef, K. S. D. 1839. War född 1756. Bodde länge på Hofmantorp.

14. Erland Hederstjerna 1816—24. Son af Landshöfdingen Salomon Hederstjerna och Johanna v. Otter. Född 1770. Öficer 86. Major och Öfweradjutant hos Konungen 98. Om hans deltagande i sista och tyska krigen i början af detta sekel är ett och annat anfordt under N:ö 12 och 13. Han är nu Generalbesälhaf-

* Derunder höll sig G. Boije mest 1 mil från Glückstadt. General Hederstjerna, som jemt war på stället gjorde gagnet, ehuru Boije ej nämde honom i sina rapporter. Kronprinsen kände förhållandet och utnämde Hederstjerna till Generalmajor, sedan flere till Glückstadt sända adjutanter der träffat Hederstjerna och ej Boije. Boije handlade ofta mindre ädelt än han talade gwißt. Subalternerna Georg v. Boismann, nu Kompanichef, Major i arméen, K. S. D., Ulfwenklo, Reuterswärd och Helm fingo guldmedaljen för tapfhet wid Glückstadt.

ware i 2:dra militärdistrictet, General-löjtnant, R. och K. K. M. D. Led. K. Kr. W. A. Se 2:dra D. pag. 737, 739.

15. Baron Carl Henrik Wrede 1824. Född den 24 Juni 1787. Kadett 1800. 1806 Fänrik wid Swea Lifgarde. 1808 kommenderad till Åland som Adjutant, och i denna egenkap deltagit i affärerna wid Lokalar, Terrunperå, Widis och Helsinge. Erhållit guldmedalj. 1810 Löjtnant. 1811 Kapten wid Kronobergs regemente. Samma år 1:ste Major. 1811 Chef för Kronobergs regementes 2:dra bataljon under kustbevakning i Blekinge. 1813 och 1814 öfverwarit fälttågen i Tyskland, Holstein, Brabant och Norge, derunder deltagit i bombarderingen af Hamburg, bataljerna wid Groß-Beeren, Dennewitz och Leipzig samt belägringen af Glückstadt, såsom Regements-Befälhafware. 1814 den 18 Januari R. S. D. Samma år den 22 Maj Öfverlöjtnant. 1819 bewisat lägret i Skåne. 1821 lägret i Norge. Samma år Öfverste. 1824 bewisat lägret i Skåne. Samma år Adjutant hos Hans Maj: Konungen samt den 9 Nov. Chef för Kronobergs regemente. 1835 den 30 Juni Generaladjutant. 1839 den 4 Juli K. S. D.

d. Jönköpings Infanteriregemente.

Sverige hade ingen ständig frigsår, förrän Konung Gustaf I. år 1540, lät i riket utskrifwa 6000 man fotfolk, som kallades landtknektar, hvilka skulle brukas till frigtjänst i stället för allmogen, som förut dertill uppbudades. Den utskrifna styrkan blades sedermera till 12,000 man. Landtknekten erhöi wid antagningen 2 å 3 mark i städja, och afönades medelst besttningensrätt på ett mindre kronohemman, fritt från utskylber så länge knekten var i tjenstgöring; men när han icke war uppbudad, åtnjöt endast någon lindring i utlagorna, undantagande kronotonden som då måste oafkortad utgöras för hemmanet. Knektens sold i fält war 6 mark i månaden. Då friget fördes till lands, skulle han för denna sold sjelf förse sig med underhåll. Desutom bestods honom årligen 1 ½ Daler silfvermynt, att derföre hålla sig stormhatt, bröstbarnesk, wärja och en lång spets eller pik.

I Konung Erik XIV:s tid gjordes häruti någon ändring, men härens organisation förblef dock hufwudsakligen densamma intill år 1600, då, uppå Konung Carl IX:s proposition till Ständerna beslöts, att hwarje landsort skulle upphålla ett wist antal fotfolk. I Småland, Öster- och Westergötland samt Nerike, hade knekten då på lön 1 tunna spanmål, 2 daler i penningar, 4 ½ daler till kläder och ¼ kronohemman som räntade 1 Daler silfvermynt. I andra orter, såsom Finland, Norrland, Upland, Södermanland och Westmanland bestod knektens lön, till en del, af eftergift på hans och hustruns mantalpenningar, samt på bostafskatten för 1 ko och 2 får.

Sälunda underhöi kronan frigsfolket medan det war hemma och icke brukades på någon så kallad resa eller kommendering; men när hela frigsmakten, eller någon del deraf tågade mot rikets fiender till

lands eller watten, då skulle hwarje landsända förjörja sitt uppbåde folk med gård af så mycken fetalie (födoämnen) som behöfdes för en månad, halft eller helt år, eller för så lång tid fälttåget warade.

År 1611 gjordes en allmän författning med regementernas aföning, så att till Höfwitsman (Kapten) anslogs 12 tunnor spanmål och 1 gård till boställe eller 12 tunnor spanmål; Löjtnant och Fändrif hwardera: 8 tunnor spanmål och 1 gård till boställe eller 6 tunnor spanmål; Mönsterkrisware: 6 tunnor spanmål och 1 gård eller 6 tunnor; Fältwäbel, Waktmästare, Qvartermästare och Profosj, hwardera 1 gård till boställe och 4 tunnor spanmål. Knekten tilldeltes ett litet hemman, som räntade 2 tunnor spanmål eller 1 löspund smör, och han åtnjöt frihet från alla utlagor för hemmanet.

Regementerna buro provinsernas namn, och woro hwardera 3000 man, som måste hållas fulltaliga genom utskrifning inom regementets landsort. Wid denna tid bewäpnades truppen med pifar och muskötter med södgafflar.

Konung Gustaf II Adolf förbättrade frigsväsendet år 1614, genom en lämpligare fördelning af hwarje regementes styrka, som från 3000 förminskades till 1800 man, hwarigenom mera rörlighet wanns för manövern och manskapets disciplin kunde wärdas med nogare tillsyn. Innan Sverige, år 1630 deltog i tyfka kriget, blef hwarje infanteriregementes styrka i samma afseenden beständ till endast 1008 man.

År 1632 förordnade Konungen om den årliga aföningen så, att Kapten erhöi 32 tunnor spanmål, 30 Dal. silfwermynt och 36 Dal. ler till beklädnad; Löjtnant, Fändrif och Regementskrisware hwardera 12 tunnor spanmål, 16 Daler penninglön och 24 daler till beklädnad, hwarjemte dessa löntagare hade hwardera ett helt hemman till boställe, fritt från utlagor. Underofficer och Mönsterkrisware hade $\frac{1}{2}$ hemman till boställe, 4 tunnor spanmål och 8 Daler i lön samt 14 Daler till kläder; Pipare, Trumslagare och Korporal hade $\frac{1}{4}$ hemman till boställe och hälften mindre lön än Underofficer; Knekten erhöi 1 tunna spanmål, 2 Daler i lön, $4\frac{1}{2}$ Daler till kläder, och $\frac{1}{8}$ hemman med frihet från mantalspenningar för sig och hustru, jemte estergift på bostapskatten för 1 ko och 1 får. Regementsofficerarna hade löner såsom chefer för sina stabskompanier, och desutom förmodligen färskilta hemman till boställen för hwarje grad.

Konung Gustaf Adolfs sält-aföningsstat år 1630, för regemente till fot, fastställde månadtligen:

För 1 Öfwerste 184 R.dr; 1 Öfwerstlöjtnant 80 R.dr; 1 Major och 8 Hauptmän (Kapten) hwardera 61 R.dr; 1 Qvartermästare, 16 Löjtnanter och 16 Fändrifar, hwardera 30 R.dr; 16 Sergeanter, hwardera 9 R.dr; 8 Förare, 8 Furirer, 8 Mönsterkrisware och 8 Rustmästare, hwardera 7 R.dr; 16 Trumslagare och 8 Pipare, hwardera 4 R.dr. — 48 Korporaler, hwardera 6 R.dr; 128 Notmästare, hwardera 5 R.dr; 192 Underrotmästare, hwardera 4 R.dr; 640 Soldater, hwardera $3\frac{1}{2}$ R.dr. Summa 1008 man.

18 Passesvolanter eller Officersdrängar wid kompanierna, som i träffningar gjorde soldattjenst, hwardera 3 R.dr.

Regementsstaben: 2 Prestes, hwardera 18 R.dr. 2 Auditörer, hwardera 30 R.dr. 4 Fältfärer och 4 Profosjer, hwardera 12 R.dr. 1 Regementskfrisware, 80 R.dr. 1 Krigsrättskfrisware och 1 Wäbel, hwardera 18 R.dr; och 1 Skarprättare, 7 R.dr.

Wid swärare tjenstgöringstillfällen gaf konungen ofta en tredjedels tillökning på truppens anöning.

Proviandportionen bestod af 2 skålp. bröd och 1 skålp. kött om dagen.

Konungen affskaffade de till musköterna brukade stödgafflar; gewären woro försedda med luntlås; en tredjedel af manskapet war wäpnad med piflar, som woro 11 fot långa och hade 2 fot lång stålspets; deputom hade alla wärjor.

Munderingen bestod af grå jackor, som woro wida, och om wintren fodrades med fårskinn; hufvudet betäcktes med jernkast, men de förut brukliga harnesten blefwo aflagda. Några regementen hade likwäl wisfa munderingsfärger, så att den tiden funnos äfwen blå, hwita, röda, gula och gröna regementen, men alla dessa woro wärfwade utländningar; ty ännu 1621 och 1626, buro landtknektarna wanlig bondebrägt, hwaraf synes troligt, att under högtbemälde konungs lifstid, ingen annan än den grå färgen nyttjades till de swenska regementernas beklädnad. Swärje kompani hade sin fana och kallades derföre en Fänika fotsoll. Nedan 1577—1601 hade regementerna fanor och standarer af damast i flera färger, men deruti måste alltid wara ett gult kors. Under kriget i Tyskland på 1630-talet, utmärktes swenska fanorna med orden "Konung Gustaf Adolph, Evangelii" förswarare."

Konungens död och det fortsatta kriget hindrade widare förbättring i arméens indelning; men 1634, under Drottning Christina's minderårighet, kom ändligen till fullbordan, hwad Konung Gustaf Adolph redan påtänkt och blef då stadgad, att 8 regementen till häst och 20 regementen till fot, borde uppsättas i Sverige och Finland, hwilka skulle bära namn af de landskap inom hwilka regementerna woro indelta. Denna nya indelning verkställdes 1637 af regeringens ombud, Lars Kagg och Mathias Soop i Sverige samt Henrik Fleming i Finland. Swärje kavalleriregemente bestod af 1,200 man och hwarje infanteriregemente af 1,600 man på 8 kompanier. Till regementernas bofställen och löning anfogos wisfa hemman, räntor och spannmål, nästan lika som Konung Gustaf Adolf förordnat, men med mera kontroll wid uppbörd och redogörelsen för spannmål och hemmanräntor. Regementerna uppsattes och höllos fulltaliga, då som förut, genom utskrifningar inom hwarje regementes läge, wanligen i det förhållande, att kronohemmanen lemnade $\frac{2}{3}$ eller hwar 12.te man, och skälfet $\frac{1}{3}$, eller hwar 18.de man af det antal refrakter, som erfordrades.

År 1638 ändrades åter infanteriregementernas styrka från 1,600

till 1,008 man eller 8 kompanier, af hwardera 126 man, deraf 72 man wäpnade med mustfötter och 54 man med piflar. Deremot öfka- des styrkan för regementerna till häft, från 1,200 till 1,500 man på kompanier; och anslogs då till kavalleriet de hemmansbräntor, som förut tillhört den indragna delen af infanteriet.

Swenfka härens indelningswerk sålunda börjadt åren 1600 och 1611, förbättradt 1613, 1630 och 1632, kom slutligen åren 1634 och 1637 till den stadga, att sedan Konung Carl XI 1682 och näst- följande åren lagt den sista ordnande handen derwid, desamma blif- wit bestående intill närwarande tid och bibehållet såsom grund för indelta arméens nya lönereglering hwilken inträffade år 1833.

Wid frigshärens ofwannämnda indelning, uppsatte Landskapet Småland: ett regemente till häft, kalladt Smålands och Dlands Ryt- tare eller sedermåra Smålands Kavalleri, och två regementen till fot, hwilka infanteriregementen år 1614 blefwo 1,800 man på hwardera regementet. Dessa Regementen till fot kallades:

Första Smålands Regimentet, hwilket utskrefs inom de större delarne af Jönköpings och Kronobergs län och således svarade emot Kronobergs och Jönköpings regementen; samt

Andra Smålands Regimentet, hwilket utskrefs inom Kalmar och återstående mindre delarne af Jönköpings och Kronobergs län, och således svarade emot nu indelta Kalmars regemente.

Nuwarande Kronobergs och Jönköpings regementen, woro alltså från början förenade uti **Första Smålands Regimentet**, hwilket war det 5 i ordningen inom arméen, och i äldre tider äfwen kalla- des "**Jönköpings Regimente**," emedan det förde Jönköpings läns wapen i sina fanor, och Jönköpings stad och flott, den tiden, war en befästad hufwudort inom det af Jönköpings och Kronobergs län be- stående gubernementet; någon gång kallades det och "**Kronobergs Regimente**," emedan desamma utskrefs såwäl i Kronobergs, som i Jönköpings län, samt Öfwerstens boställe och indelning låg inom Kronobergs län, intill des skattehemmanen Granbäck, Norregård och Södergård, 2 mantal i Jönköpings län, Tweta härads, Zerstorps och Bankeryds socknar genom Kongl. Resol. den 5 November 1692, utbyttes till krononatur och efter Kongl. Resol. den 31 Oktober 1695 sammnanbyggdes, för att tillika med $\frac{3}{4}$ mantal krono, Rutary Lubbarps utjord wara Öfwerstefäte wid nuwarande Jönköpings re- gemente, hvars Öfwersteindelning för öfrigt, till största delen, enligt 1693 års indelningswerk förblef belägen i Kronobergs län:

I likhet med flera andra, kallades **Första Smålands Regimentet** också stundom efter nedannämnde **sina Öfwerstars namn**, nem- ligen:

1. Kasle, Bengt, blef Öfwerste för regementet 1619 och tillika Ståthållare på Jönköpings flott; Ståthållare i Kalmar 1624; Drottning Maria Eleonoras Marfalk 1627; Ståthållare på Ny- köpings flott 1631; Landshöfding i Jönköpings län 1634; Gift med Malin Soop; dog 1636.

2. Ragg, Nils, war Öfverste 1627; Chef för ett tyftt regemente 1631, och för 2:dra Westgöta regementet 1632; Guvernör i Hinter-Pomern och Kommandant i Stettin 1638; Friherre 1651; Guvernör i Halland 1652; gift med Margareta Bonde. Dog i Halmstad 1653.

3. Stenbock, Gustaf Otto, Grefve. War Öfverstlöjtnant wid regementet, då han 1638 blef des Öfverste; anförde det samma följande åren i Tyssland uti stormningen af Slogau, träffningen wid Schweidnitz och intagandet af Olmütz 1641; illa blesserad i slaget wid Breitenfeld 1642; Generalmajor 1643; Guvernör i Minden 1644; anförde en armékörps mot danskarna i Wermland 1645 och blef derefter Öfverbefälhafware i Westfalen; Generallöjtnant 1647; General 1648; Guvernör i Riga; Fältmarskalk 1656; Generalguvernör öfver Skåne, Halland och Blekinge 1658; bewistade följande årens fälttåg i Pohlen och Danmark, der han af Konung Carl X utsågs att belägra Köpenhamn, hwarest en, den 11 Februari 1659, wägad stormning aflopp olyckligt och Swenskarne derefter slutligen fördrifna, äfwen från Fyen, med ytterligare förlust af 4000 man, så att Grefwe Stenbock wid återkomsten hade mist alla sina trupper, hwaröfwer Carl X i harmen yttrade: "Har djefwulen tagit alla getterna, så hade han och kunnat taga bocken med."

Grefwe Stenbock blef Riksamiral 1664; förde befälet öfver arméen wid norra gränsen 1676 och slog dansta Amiralen Guldenslöw på Hisingen 1678. Dog i Stockholm 1685 wid 71 års ålder och ligger begrafwen i Strengnäs Domkyrka, der hans epitaphium finnes.

Hwen som närmast efterträdde Grefwe Stenbock i Cheffskapet öfver Första Smålands Regimentet, har icke funnits antecknad.

4. Kruse, Hans Abraham, blef Öfverste 1657; anförde regementet under fälttågen i Danmark och Köpenhamns belägring 1659; erhöil transport till Dahlregementet 1660; bewistade dansta kriget i Skåne på 1670-talet; blef Friherre 1679; Landshöfding i Westerbotten 1683. Dog i Umeå 1688.

5. Skytte, Bertil. Blef Öfverste 1660. Dog på Hofmantorp i Kronobergs län på 1670-talet.

6. Wicken, von Henric, war Öfverste för regementet 1675, då han introducerades på riddarhuset. Anförde regementet under följande årens fälttåg mot Danskarna i Skåne; bewistade stormningen och intagandet af Malmö 1676. Blef Landshöfding i Kalmare län 1677; transporterad till Elfsborgs län 1676. Dog utan söner 1689.

7. Cronhjort, Abraham. Blef 1678 Första Smålands Regimentets fjäde Chef och wid nya indelningsverket 1685, nuwarande Kronobergs regimentes första Öfverste. Landshöfding i Nyland 1696; samma år Friherre. Generalmajor 1700 med befäl öfwer de trupper, som beordrades till finska och ingermanländska gränsernas försvar. Dog i Helsingfors 1703, wid 69 års ålder.

Ännu i Gustaf II Adolphi och förmodligen i Drottning Christinas tid, woro de gamla indelta regementerna klädda endast i wanliga grå bondefläder; men 1656, fastställde Carl X wisfa munderingsfärger; Första Smålands Regimentet anlade då röda jackor och gula byror; dessa färger nyttjades till 1676, då Carl XI förändrade regementernas beklädnad och Första Smålands Regimentet erhöll gul mundering med röda uppflag, foder och kant, samt så kallade karpuser, och strumpor af samma färg, som munderingen.

1681 gjordes åter den ändring, att regementerna förseddes med flinnbyror, och hårpungar anlades i stället för det förut rundskurna håret.

Då Konung Carl XI fastställde munderingsfärgerna 1675, gaf han äfven regementerna nya fanor; Första Smålands Regimentet erhöll liffanan hwit, med Jönköpings läns wapen: ett grått kapell i gult fält. De andra fanorna gula, med 4 röda tingor eller filar, och samma länswapen i midteln.

Första Smålands Regimentet anses hafwa bewisat följande frigsförrättningar:

1620, 1621 och 1622, fälttågen mot Pohlackarna i Liffland; derunder belägringen af Riga och samma fästnings stormning den 13 September 1620.

Anteckning saknas huruvida regementet varit bland de trupper, som 1626 eller 1627 öfverfördes till Preussen; och finnes ej heller regementets frigsförrättningar uppgifna för följande åren, förr än

1630 då regementet åtföljde arméen till Lysland.

1631 den 23 Oktober förmodas regementet hafwa deltagit i slaget wid Leipzig.

1632 den 6 November, slaget wid Lügen.

1638. Nämmes Smålands fottolk i tyska kriget.

1641. Stormningen af Glogau, träffningen wid Schweidwig och intagandet af Olmüg i Mähren.

1642. Slaget wid Breitenfeld

1644. Blef den hemmawarande delen af regementet kommanderad på Orlogsflottan och bewisade slaget wid Langeland.

Anmärkes, att hälften eller någon del af hwarje regimente, under en Regementsofficer, war alltid under dessa krigstider, hemma till landets försvar; dertill uttogs det yngsta, minst öfwade manskapet, som emellertid förlades i garnisoner, att lära tjensten eller och användes dels till arbeten, dels till besättning på Orlogsflottan.

1648. Fälttåget i Böhmen och Brags belägring, samt den mislyckade stormningen derstädes.

Efter Westfaliska freden detta år, förrättade regementet garnisons-tjenst och fick

1649 återwända till Sverige, efter att 18 år hafwa deltagit i tyska kriget.

1655. Kriget i Pohlen, träffningen wid Nowodwor och intagandet af Marienburg.

1656. Slaget wid Warschau den 19, 20 och 21 Juli.

1657. Marchen från Pohlen mot Danskarna i Brehmen och Holstein; den 20 Oktober träffning wid Habersleben; den 24 Oktober stormning och intagande af fästet Fredesodde.

1658 den 20 Januari, tåget öfwer Bält och frigsändelserna på Seeland. Sedan genom freden i Noestilde den 26 Februari, Skåne med flera län blifwit afträdde till Sverige, gjorde den hemmawarande delen af regementet detta år garnison i Landskrona.

1659. Köpenhamns belägring, som anfördes af regementets förra Chef, då warande Fältmarskalken m. m. Grefwe G. D. Stenbock, hwarunder Kaptenen wid regementet Anders Currij, i den mislyckade stormningen blef dödsfjuten på wallen. (Hans söner blefwo 1687, adlade med namnet Treffenberg).

Samma år blef regementets hemmawarande del kommanderad på flottan och bewistade sjöslaget i Bält.

1676. War regementet bland de trupper, som upphäfde danska belägringen för Bohus fästning; afmarcherade sedan till Skåne, samt bewistade stormningen och intagandet af Malmö, hwarest regementet blef förlagdt i garnison.

1677. War regementet ännu qwar i Malmö, då denna fästning belägrades af Danskarna, hvilka den 26 Juni wågade en stormning, som swenska garnisonen likwäl afflog; wid detta tillfälle blef Löjtnanten wid regementet N. Kratsch dödsfjuten. Den 5 Juli upphäfdes belägringen, och danska arméen astågade efter lidna förluster.

1678 den 14 Juli förmodas regementet hafwa deltagit i slaget wid Landskrona eller Nönneberga högar.

1679. Bewistade regementet fälttåget i Skåne, intill freden, som afflöts i Nimwegen och Lund den 29 September detta år.

Under de 70 år, från 1614 till 1684, som arméens dåwarande indelning egde bestånd, blefwo regementerna nyttjade i 8 särskilda krig nemligen:

1:o Pohlska friget i Biffland och Preussen från 1620 till stilleståndet i Stuhmsdorff 1629.

2:o Tyska eller 30-åriga friget från 1630, till Weistfalliska freden 1648.

3:o Danska friget i Skåne, Westergötland och Wermland, från 1643, till freden i Brömsebro 1645.

4:o Pohlska friget 1655—56, till freden i Olivo 1660.

5:o Tyska friget i Biffland 1656—57, till freden i Kardis 1661.

6:o Danska friget i Bremen, Holstein, Schleswig, Jutland på Byen och Seeland, från 1657 till freden i Noestilde 1658; samt det förnyade friget på Seeland och i Norge, till freden i Köpenhamn 1660.

7:o Preussiska eller Brandenburgska friget i Pomern 1674—78; och

8:o Danfka kriget i Skåne, Halland, Blekinge och Westergötland 1676, till freden i Nimwegen och Lund 1679.

Wid Konung Carl XI:s antråde till regeringen 1672, befunns arméens indelningswerk, sedan 1614 och 1637, wara kommet på obestånd, hwarföre, sedan riket fått fred, indelningsens återupprättande företogs 1680 och bragtes de följande åren genom särskilda kontrakter med ridderskapet och adeln samt allmogen i länen till waraktigt stic. Deremot tillgick så, att sedan konungen inhemtat onderrättelser i de mål, som borde fastare grundlägga indelningswerket och derigenom utrönt, att rikets krigsmakt, utan särdeles minskning i det antal, som förr erhållits genom utskrifning, kunde uppställas till betydlig styrka genom ständigt knektehåll, så blef ärendet på 1682 års riksdag allmogens fullmäktige till öfwerläggning förestäldt genom regeringens ombud, Kongl. Råden, Fältmarskalken, Grefwe Axel Julius De la Gardie och Öfwerståthållaren, Generallöjtnanten Grefwe Christopher Gyllenskjerna, samt Presidenten i Krigskollegium Friherre Claes Fleming.

Större delen af länen ingingo då genast i ständigt knektehåll, hwar på följde konungens stadfästelse den 5 December 1682, som stadgade, att två hela hemman skulle utgöra en knekt; men då i flera landsorter ej funnos så många roteringsstyrbiga hemman, att två hela mantal alltid kunde sammanslås till en solbatrote, så skulle ett halft swara mot ett helt hemman på det sätt, att tillsammans med ett helt kronohemman indelades $\frac{3}{4}$, $\frac{1}{8}$ eller $\frac{9}{10}$ af mindre kronostatter eller frälsehemman till en rote.

Allmogen och allt frälset i Småland, Westergötland och Finland, wille likwäl i början icke ingå i det nya knektehället, utan förblefwo ännu någon kort tid wid utskrifningen, dock med förbehåll att framdeles efter omständigheterna ega tillåtelse att antaga rotering. Men mot slutet af år 1683, funno ridderskapet och adeln samt allmogen i Jönköpings län sig äfwen hugade, att ingå i ständigt knektehåll; och till följd deraf företogs Jönköpings regementets indelning och rotering 1684, genom Generallöjtnanten och Suverören öfwer Jönköpings och Kronobergs län, Friherre Hans Georg Mörner, Öfwersten Friherre Berndt Didr. Mörner och Kammarrådet Lars Edsjerna, hvilka indelningskommisarijer skulle rätta sig efter den instruktion, som war gifwen wid knektehällets införande i Upland och, lika som kommisarierna i Westergötland, verkställa indelningen efter ortens läge och bestaffenhet, dock att så mycket manskap, som derstädes efter förra inrättningen utskrifwits, borde äfwen genom rotering uppsättas, så att regementet måtte bringas till 1,200 man; men, emedan kavalleriets och adelsfanans indelning sedt förut, och båtsmän redan blifwit indelta i Kalmars län, hwarföre 401 man af Kalmar regemente måste roteras i Jönköpings län, så samlades till en del, det för 1,200 man erforderliga antalet roteringsstyrbiga hemman. Konungen biföll

derföre i bref den 7 Augusti 1684, att Völköpings regemente, lifa-
 som Kronobergs och Kalmars regementen, skulle roteras till 1,100
 man på 8 kompanier, då endast $1\frac{1}{2}$ eller högst $1\frac{3}{4}$ helt hemman
 anslogs till hvarje soldatrote af krono-, kronofatte-, frälse-, kyrkoherde-,
 stam-hemman och kapellansboställen; till boställen för regementets be-
 fäl, tjenstemän och betjente, utfågos kronohemman till wis ränta ef-
 ter kronowärldi, hwarester öfrig löning i hemmansräntor och tionde-
 spanmål för hvarje grad beräknades; med detta kronowärldi förhöll
 sig så, att räntan af ett helt hemman gjorde ungefär 26 Daler 16
 öre silfvermynt och att en tunna spanmål, hälften råg och hälften
 korn, sattes till 2 Daler 8 öre silfvermynt. Det kontrakt om wisst
 knektehåll i Småland, som 1684 upprättades, blef emellertid i
 många stycken ändradt, men omsider för Völköpings regemente date-
 radt den 20 April 1685 och af konungen faststaldt den 13 Maj
 samma år. Genom öfverenskommelse wid denna indelning, åtog kro-
 nan sig att förse regementet med gewär, ammunition, lifmundering,
 Troß och utredning, samt arlöning och underhåll wid frig och kom-
 menderingar; hwaremot rothållarne förbundo sig att gifwa soldaten
 lega, torp, årlig lön, släpkläder och mot billig betalning af soldaten,
 äfwen matsäck till regementsmöten och tåg.

Wid generalmönsring i Völköping den 28 Juli 1692, anmälde
 regementsbefälet, att flera stilsaktigheter förefunnits uti det inom länet
 upprättade indelningswerk, och att hemman ännu återstodo att an-
 wändas till rotering; konungen besallde derföre en förnyad indelnings-
 kommission under ordförande af dåwarande Landshöfdingen, General-
 guvernören m. m. Friherre Eric Dahlberg, att uppgöra slutlig regle-
 ring af indelnings- och roteringsverket, hwarwid Landskammereraren,
 Lansbokhållaren, Kronofogdar, Håradsstrifware, Regements- och Mön-
 sterstrifware, skulle gå kommissionen till handa med biträde och upp-
 lysningar. Redan den 18 Maj 1693, hade kommissionen fullbordat
 detta arbete, som då warit fortsatt i 8 år sedan knektekontraktet
 fastställdes.

Utdrag af 1693 års Indelnings-Verk för Jönköpings Låns Infanteri-Regemente.

Regements-Staben.

	Boställens				Årlig ränta.		
	Namn.	Hemmantal.		Sölfn.	Siltwermant.		
		Skatte.	Krono.		Sölfn.	Dir.	R.
Öfverste, Friherre Bes rendt Mörner	Granbäck, Norreg. från Skatte- utbytt till Kronenatur 1692 . . .		1		1500	—	—
	Tubbary, en Ulfjord, Granbäck, Södrig. en- ligt Kongl. Resol. af den 31 Okt. 1693, sam- manbyggd med Gran- bäck Norreg. till Öf- verstejäte		1				
	Mufary, från 1 för- medladt i allt, till . . .			3/4			
	Gvarjemte Öfver- sten innehade Kapte- nens boställe och indel- ning wid Liffkompaniet.						
Öfverste-Löjtnant, Zacharias Rosbäck . . .	Nemna, 1 förmed- ladt i allt till			3/4	750	—	—
	1/2 Karabo, Österg. förmedladt i allt till . . .			1/4			
	Källensås		1/4				
	Stenslidan		1/4				
Majors, Eric Hillebards	Gvarjemte Öfver- stelöjtnanten innehade Kaptenens boställe och indelning wid Öfver- stelöjtnantens kompani.				128	—	—
	1 Tholary, Södrig. förmedladt i allt till . . .			1/2			
	1 ibm, Norreg. för- medladt i allt till . . .			1/2			
	1 Swenseryd, för- medladt i allt till . . .			1/2			
Regements-Quarters- mästaren, Carl Mör- ner	Gvarjemte Majoren innehade Kaptenens bo- ställe och indelning wid Majorens kompani.				88	—	—
	1 Gulltary, förmed- ladt i allt till			3/4			
Regementspresten, Zacharias Hornans . . .	1/2 Karholmen, för- medladt i m:tl till . . .			1/4	29	18	21%
	1/2 Gult, Österg. förmedladt i m:tl till . . .			1/4			
	1/2 ibm, Westerg. förmedladt i m:tl till . . .			1/4			

1:sta Gemene Presten, Jaen Swanberg	Dch åtnjöt hälften af 2:a Prestlönen. 1 Gøthult, förmed- ladt i allt till	—	—	—	1/6	27	18	21 3/4
2:dra Gemene Presten, vakant	Dch åtnjöt hälften af 2:dra Prestlönen. 1 Märåhs, förmed- ladt i allt till	—	—	—	1/2	27	18	21 3/4
Regements-skrifwa- ren, Knut Beckman	Enligt Kongl. Res- olution 1686, njöto de andra 2:ne Presterna denne lön till godo. 1 Östra Höreda, Kro- nog. förm. i allt till	—	—	—	3/4	123	18	21 3/4
Regements-fältfä- ren, Måster Christopher Krejmer	Tappлары	—	—	—	1/4			
1:sta Fältfärs-gesäl- len, Christian Meisner	1 Sticklefsa, förm. i allt till	—	—	—	3/4	25	18	21 3/4
2:dra Fältfärs-gesäl- len, Hans Ampfordt	1/2 Starrife, Österg. förm. i allt till	—	—	—	3/8	25	18	21 3/4
	1 ibm, Westerg. för- medladt i allt till	—	—	—	1/4			
3:dje Fältfärs-gesäl- len, Lars Berghean	Wickelöbo	1	—	—	—	25	18	21 3/4
Dulstianblåsaren, Hans Michel Juncker	Östra Höggåhs	1	—	—	—	25	18	21 3/4
1:a Schalmejblåsa- ren, Michel Noos	1 Stora Elgåhsen, förm. i allt till stats- tevrak	—	—	—	1/2	13	6	22
2:dra Dito, Måns Lind	1 Kaushestra, för- medladt i allt till	—	—	—	1/2	15	7	4 3/4
3:dje Dito, Behr Löfving	1 Lilla Elgåhsen, förm. i allt till	—	—	—	1/2	13	11	4 3/4
Regementsprofossen, Eric Olofsson	1 Bäreryd, Österg. förm. i allt till	—	—	—	3/8	14	3	4 3/4
1:sta Gemene profos- sen, Pähl Ericsson	1 Hultbåcken, för- medladt i allt till	—	—	—	1/2	25	18	21 3/4
2:dra Dito, Behr Björns- son	Jälmås	—	—	—	1/2	25	18	21 3/4
3:dje Dito, Swen Friß	Gulteryd, mellang. 1 Östra Lida, för- medladt i allt till	—	—	—	1/4	25	18	21 3/4
		—	—	—	1/2	25	18	21 3/4
Summa för Staben						2934	31	6 3/4

Undertecknad. Jönköping den 7 Maj 1693.

B. Mörner.

Jach. Roszbach.

Eric Hillebarth.

Carl Mörner.

K. Wälfman.

Kompani-Staten.

No 1. Viskompaniet.

	Bofstälens				Årlig ränta.		
	Namn.	Demmantal.		Krono.	Sistvermont.		
		Statte.	Krono.		Daler.	Sk.	Fr.
Kapten, Öfversten Fris- herre Berendt Mörner . . .	1 Gissebo, förmed- ladt i allt till	—	—	1/2	128	—	—
Löjtnant, Behr Rib- bingh	1 Strand, förmedl. i allt till	—	—	1/2		73	—
Fänriken, Gustaf Wäpman	1 Lorestorp, förm. i allt till	—	—	1/2	73		—
Fältwäbeln, Magnus Robbergson	1 Sandwik, förm. i allt till	—	—	1/2		30	—
Sergeanten, Carl Jons- son	1 Gestra, förmedl. i allt till	—	—	3/4	30		—
Mönsterkrifwaren, Anders Sandwall	1/2 Krakarp, förm. i m:tl till	—	—	1/4		30	—
Föraren, Oluf Orhus- wud	1 Mälen, Norreg. förmedl. i m:tl till	—	—	1/2	20		—
Furidaren, Anders Jons- hanson	1 Roestorp, förm. i allt till	—	—	1/2		20	—
Rustmästaren, Måns Lorstenhanson	3bm 2 Utjordar 1 Tornaryd, förm. i m:tl till	—	—	3/4	20		—
1:ste Trumslagaren, Johan Månsson	1 Romarp, förmedl. i allt till	—	—	1/2		7	8
2:de Dito, Måns Kröf	1/2 Ringsberg, förs- medladt i m:tl till	—	—	1/4	7		8
Piparen, Oluf Fager- bergh	1/4 Skälebro, förs- medladt i m:tl till	—	—	1/8		7	8
Korporalers och Sol- daters Notar, i Wi- sta häråd 38.	1/4 Mårtenstorp, förs- medl. i m:tl till	—	—	1/8	7		8
Tweta häråd 100.	1/4 Staffanstorp, förm. i m:tl till	—	—	1/8		7	8
Summa 138.	Fagerhult	—	—	1/4	7		8
	Summa				445	24	—

Kompaniet skulle på 2 dagar kunna ihopfällas till Mötesplatsen Ros-
senbahl.

Undertecknad: Jönköping den 7 Maj 1693.

P. Ribbingh.

B. Mörner.

G. Wäpman.

N:o 2. Herr Öfverstelöjtnant Rosbäck's Kompani.

Namn.	Boställens				Årlig ränta.		
	Hemmantal.		Krono.		Sifvermynt.		
	Statte.	Stäm.	Stäm.	Stäm.	Daler.	Sk.	l.
Kaptenen, Öfverstelöjtnanten Zacharias Rosbäck	Öftrary med Torpet Rådholm	—	—	1	—	—	—
Löjtnanten, Lars Mörner	½ Karsholmen, förmedlat till	—	—	¼	128	—	—
	1 Bäckanäs, förm. i allt till	—	—	¾			
Fänriken, Carl Gyllenswerd	½ Norra Krafhult, förm. i allt till	—	—	¼	73	—	—
	1 Nässta mellang., förm. i allt till	—	—	¾			
Fältwäbeln, Behr-Hördingh	Hylteryd	—	—	¼	73	—	—
	1 Föreberg Norreg., förmedlat i allt till statterwak	—	—	½			
Sergeanten, Carl Hårdh	½ Alaryd Hulug., förm. i allt till	—	—	¼	30	—	—
	Norra Krørhult	—	—	½			
Mönsterskrifwaren, Anders Wessberg	1 Gabbary, förm. i allt till	—	—	¾	30	—	—
Föraren, Johan Gyllenhammar	Pallebo Söderg.,	—	—	½	20	—	—
Furidaren, Måns Månsson	Hjerteforp	—	—	½	20	—	—
Rustmästaren, Swen Knutsson	Detta beställe ligger i Brigstads socken, utom kompaniet; men som annat hemman ej war att tillgå, så kunde, wid indelningen, ändring dermed ej göras.	—	—	—	—	—	—
1:ste Trumslagaren, Grich Stiüt	1 Bubbary, förm. i allt till	—	—	½	20	—	—
2:dre Dito, Nils Uhrwäder	Ljurskullen	—	—	¼	7	8	—
Piparen, Lars Jönsson	Bjoramälen	—	—	¼	7	8	—
Korporalens och Soldaters Notar:	Lönshult	—	—	¼	7	8	—
3 Mo Härad	Summa	—	—	—	455	24	—
„ Wäsko d:o							
„ Däsko d:o							
„ Westra d:o							
Summa 138.							

Kompaniet skulle på 4 dagar kunna ihopfallas till mötesplatsen Byarum. Undertecknad: Jönköping den 8 Maj 1693.

Sach. Rosbäck.

Lars Mörner.

Carl Gustaf Gyllenswerd.

N:o 3. Majoren Eric Hillebardz Kompani.

Namn.	Bofällens				Årlig ränta.		
	Hemmental.		Krono.		Silfvermynt.		
	Skatte.	Dörm.	Skatte.	Dörm.	Daler.	Sre.	f.
Kapten, Majoren Eric Hillebardz							
	1 Torp		1		128	—	—
	1 Brearyd, Norreg. förm. i allt till			1/2			
Löjtnanten, Nils Öhrn	1 Gryshult, förm. i allt till			5/8	73	—	—
	1 Södra Själlsary, förm. i allt till			1/2			
Fänrik, Gustaf Rosenholz	1 Smalås		1		73	—	—
	1 Kullen, förm. i allt till skattevat			1/4			
Fältväbeln, Nils Börjeson	1 Brearyd, Söderg. förm. i allt till			3/8	30	—	—
	1/4 Blångebo, förmedladt i jordebeforsrântan			1/4			
Sergeanten, Magnus von Gerdt	1 Skenås, förmedl. i allt till			1/2	30	—	—
Mönsterstrifwaren, Lars Andersson	1 Nöbbelö, förm. i allt till skattevat			1/2			
Föraren, Christer Holm	1/2 Arwedebo, förmedladt i allt till			1/4	20	—	—
	1 Höökåhs, förm. i allt till			1/4			
Furidaren, David Månsson	1 Alleråhs, förm. i allt till			1/2	20	—	—
Rustmästaren, Pehr Börjeson	1 Nennesmo, Haggförm. i allt till skattevat			3/8			
1:ste Drumslagaren, Adam Marcusson	1/2 Föreskull, förm. i allt till			1/4	7	8	—
2:de Dito, Måns Svensson	1 Nennesmo, Baggeg. förm. i allt till			1/4			
Piparen, Daniel Johansson	1/2 Stengårdshult, förm. i allt till			1/4	7	8	—
Korporalens och Soldaters Notar:							
3 Wäpbo Härad . . . 138.				Summa	445	24	—

Kompaniet skulle på 3 dagar kunna ihopfållas till mötesplatsen Brearyd.

Undertecknad: Jönköping den 8 Maj 1693.

Eric Hillebardz.

Nils Öhrn.

Magnus von Gerdt.

No 4. Kaptenen Linnardt Boock's, eller Wäpbo Kompani.

Namn.	Boställens				Årlig ränta.					
	Gemmantall.				Silfvermynt.					
	Skatte- Förm.	Krono- Förm.	Skatte- Förm.	Krono- Förm.	Saler.	Gre.	fl.			
Kapten, Leonhardt Boock	1 Skatte, Mogård 1/2 d:o, Jämpnaryd 1/4 d:o, Ekeryds qvarn	—	—	1 1/2 1/4	—	—	128	—	—	
Löjtnanten, Måns Bergh	Inlösta till Krono: Stora Haghult . . Lilla Bm	—	—	1 1/4	—	—	73	—	—	
Fändriken, Georg W. Fleetwood	Käringahult	—	—	1	—	—	73	—	—	
Fältwäbeln, Anders Hansson	1/2 Bäck, förmedl. i allt till	—	—	1/4	—	—	30	—	—	
Sergeanten, Paul Wulff	1/2 Sältnäs, förm. till m:tl	—	—	1/4	—	—	30	—	—	
	1/2 Västnäs, förm. till m:tl	—	—	1/4	—	—	30	—	—	
	1 Mulakull, förm. i m:tl till	—	—	1/4	—	—	30	—	—	
	Löpåfra	—	—	1/8	—	—	30	—	—	
	Gulebo	—	—	1/8	—	—	30	—	—	
Mönsterkrifwaren, Lars Andersson	Östra Stenäs, med Korsängen, utgjord	—	—	1/2	—	—	30	—	—	
Föraren, Pehr Arfwids- son	1 Bökelund, förm. i allt	—	—	3/8	—	—	20	—	—	
Furidaren, David Nils- son	1 Höörebo, förm. i allt	—	—	3/8	—	—	20	—	—	
Rustmästaren, Håkan Mattsson	1 Södra Jägerhult, förm. i allt	—	—	1/2	—	—	20	—	—	
1:ste Trumslagaren, Pehr Jacobsen	Gifwabo	—	—	1/4	—	—	7	8	—	
2:de Dito, Sjösta Sige- geson	1 Finnanäs, förm. i allt	—	—	1/4	—	—	7	8	—	
Piparen, Pehr Måns- son	1/2 Holgryste, förm. i allt	—	—	1/4	—	—	7	8	—	
Korporalens och Sol- daterns Notar: 3 Wäpbo Härad . 137.							Summa	445	24	—

Kompaniet skulle på 3 dagar kunna ihopfallas till mötesplatsen Böcklarydh.
Undertecknad: Jönköping den 8 Maj 1693.

Linnardt Boock.

Måns Bergh.

Georg Wilhelm Fleetwood.

No 5. Kaptenen Ditlof Krafewig's eller Döbo Hårads Kompani.

	Boställens				Ärlig ränta.		
	Namn.	Hemmantal.		Siltwermynt.			
		Statte. förm.	Krono. förm.	Daler.	Gre.	fl.	
Kaptenen, Abraham Ditlof Krafewig	1 Swanaryd, förm. i allt	—	—	3/4	—	—	
	Brogwärd	—	1/4	—	128	—	
	1/2 Nääs Trollag., förm. i allt	—	—	1/4	—	—	
Löjtnanten, Hans Björnskiöld	1 Söneröd Norreg., förm. i allt	—	—	1/2	—	—	
	1 Gunnaby Westerg., förm. i jordbeforsränta till 1/4 och i mist till 1/2 Grönelid, förm. i allt	—	—	1/2	73	—	
Fänriken, Leonhardt Bock	1/2 Grönelid, förm. i allt	—	—	1/4	73	—	
Fältwäbelen, Valentin Ljungquist	1 Midfommar	—	1/2	—	—	—	
Sergeanten, Swante Bock	1 Hjälleshammar, Krutbrännaregården, förm. i allt till stat- tewraf	—	—	1/2	30	—	
Mönsterkrifwaren, Pehr Månsson	1 Gallnäs Westerg., förm. i allt till 1/2, och 1/4 stattewraf	1/4	—	1/2	30	—	
Föraren, Swen Nilsson	1 Wartorp, Kloka- reg., förm. i allt till	—	—	1/2	30	—	
Furidaren, Melcher Christian Krafewig	1 Hjälleshammar, backen, förm. i allt till 1 Kärda, Kloka- reg., förm. i allt till	—	—	1/4	20	—	
	1 Elätte, Skatte- reg., förm. i allt till stat- tewraf	—	—	1/6	—	—	
Rustmästaren Pehr Swensson	1 Ibm Norreg., förm. i allt	—	—	5/6	20	—	
	Gjettelbyda	—	1/4	—	—	—	
	1/2 Lundsbo, förm. i allt	—	—	3/6	20	—	
1:ste Trumslagaren, (namnet ej infördt)	Löfwered	—	—	1/6	—	—	
	1/4 Hönertorp, förm. i allt	—	—	1/6	7	8	
2:de d:o, (d:o)	Bänktstorp	—	1/4	—	7	8	
Piparen, (d:o)	Måleköp	—	1/4	—	7	8	
Korporalers och Sol- daters Notar:							
3 Wäbbo Hårab. 37.							
„ Döbo d:o 100.							
Summa 137.					445	24	

Kompaniet skulle på 4 dagar kunna ihopfållas till mötesplatsen Wernamo.

Undertecknad. Jönköping den 8 Maj 1693.

D. Krafewig. Hans Björnskiöldh. Leonhardt Bock.

No 6. Kaptenen Johan Balzar Rogendorffs eller Westra
Härads Kompani.

Namn.	Västfallens				Årlig ränta.		
	Hemmantal.				Silfvermynt.		
	Statte. Dörm.	Krono. Dörm.	Dörm. Dörm.	Dörm. Dörm.	Saler.	Skr.	fl.
Kaptenen, Joh. Balz. Rogendorff	Härsta	—	—	1	128	—	—
	1 Jbm, förmedl. i allt till	—	1/2	—		—	—
Löjtnanten, Berendt von Gerdtén	Drreda	—	—	1	73	—	—
	Jbm	—	—	1		—	—
Fänbrifen, Gustaf Bardman	1 Tälle, förm. i mtl. Skottsfall	—	—	3/4	73	—	—
		—	—	1/2		—	—
Fältwäbeln, Lars Falk	Gransångh	—	—	3/4	30	—	—
Sergeanten, Knut Knutsson	1 Risabo, förm. i mtl. Jbm en utford	—	—	3/4	30	—	—
		—	—	—		—	—
Mönsterskrifwaren, Knut Wäbman	1 Bohletum, förm. i mtl. till Skattevral Knutstorp	—	—	3/4	30	—	—
Föraren, Maurig Staafe		—	—	1/2	20	—	—
Furidaren, Jonas Bergh	1 Råås, Norrg. förm. i allt	—	—	3/8	20	—	—
Rustmästaren, Swen Swensson	Rönshult, med Kra- sebotorpet	—	—	1/2	20	—	—
1:ste Lrumslagaren, Jacob Danielsson	Holfenstorp	—	—	1/4	7	8	—
2:dre d:o, Nils Braff (lasferad såsom liten och offenlig)	Kransåhs	—	—	1/4	7	8	—
Piparen, Jöran Krüuse Korporalers och Sol- daters Notar:	Gullbrehult	—	—	1/4	7	8	—
3 Westra Härad 47.							
" Tweta d:o 45.							
" Norra Wedbo d:o 24.							
" Södra Wedbo d:o 21.							
Summa 137.					Summa	445	24

Kompaniet skulle på 5 dagar kunna ihopfållas till mötesplatsen Espenb.

Undertecknad: Jönköping den 8 Maj 1693.

Johan B. Rogendorff.

Berendt von Gerdtén.

Gustaf Bardman.

N:o 7. Kaptenen Georg Hillebarbs eller Norra Wedbo
Härads Kompani.

Namn.	Boskällens				Årlig ränta.		
	Gemmantal.		Krono-		Silsvermynt.		
	Statt- Dörm.	Krono- förm.	Dörm. förm.	Krono- förm.	Saler.	Pre.	fl.
Kaptenen, Georg Hil- barb	Drumstorp med en qvarn och utjord . . .	—	—	1	—	—	—
Löjtnanten, Anders Pihlman	1 Snällebo, förm. i m:tl	—	—	—	7/8	—	—
Händrifven, Otto Rib- bing	Rödje	—	—	1	—	—	—
Fältwäbelen, Jacob Mauris	En utjord Klöfvers- målen	—	—	—	—	—	—
	1 Dnnarp, förmedl. i allt	—	—	—	3/4	—	—
Sergeanten, Claes Bledert	3bm, en utjord . . .	—	—	—	—	—	—
	1 Wallstorp, förm. i m:tl	—	—	—	1/2	—	—
Monsterkrifwaren, Knut Westman	En utjord af Kapela	—	—	—	—	—	—
	1 Hullaryd, Österg., förm. i allt till Skatz- tewraf	—	—	—	1/2	—	—
Föraren, Lars i Rack- hult	1 Öfrabo, Norreg., förm. i m:tl	—	—	—	1/2	—	—
Kuridaren, Pehr Carls- son	Ödöra Hollma . . .	—	—	—	1/2	—	—
	Hule, en utjord . . .	—	—	—	—	—	—
Rustmästaren, Carl i Brefårr	Lönhult, Lilleg. . . .	—	—	—	1/4	—	—
	Hjelmsterydstugan, en utjord	—	—	—	—	—	—
1:ste Trumslagaren, Johan Fast	Grytebäcken	—	—	—	1/4	—	—
2:dre do., Jöns Johans- son	1/2 Brefårr, förm. i m:tl	—	—	—	1/4	—	—
Piparen, Pehr Anders- son	1/2 3bm, förm. i allt	—	—	—	1/4	—	—
Korporalers och Sol- daters Rotar: 3 Ödöra Wedbo härad 5. ,, Norra Wedbo härad 132.							
Summa 137.					Summa	445	24

Kompaniet skulle på 2 dagar kunna ihopfållas till mötesplatsen Berga.

Undertecknad: Jönköping den 8 Maj 1693.

Georgh Hillebarbh.

Andreas Pihlman.

Otto Ribbingh.

N:o 8. Kaptenen Nils Leijondahls eller Wista Hårabes Kompani.

	Boskällens				Årlig ränta.		
	Namn.	Gemmantal.		Siffer.	Siffermynt.		
		Skatte.	Krono.		Sifer.	Sk.	
		Dörm.	Sörm.		Dörm.	Sörm.	
Kaptenen, Nils Leijondahl	1 Joresstorp, Sörg., förmedl. i m:tl	—	—	1/2	128	—	—
	3bm inloft af Skatte Zurberg, en utjord	—	—	1/2		—	—
Löjtnanten, Israel Rådman	Botelstorp	—	—	1	73	—	—
Händriken, Swen Ellingh	1 Lyskawif, förmedl. i allt	—	—	3/4	73	—	—
Fältwäbelen, Swen Jacobsen	1 Längeliden, förmedl. i allt	—	—	1/2	30	—	—
Sergeanten, Olof Norrman	1 Gkeberg, förmedl. i m:tl	—	—	3/4	30	—	—
	3bm en utjord	—	—	—		—	—
Mönsterfiskwaren, Beber Månsson	1 Lärstorp, förmedl. i allt	—	—	1/2	30	—	—
Föraren, Thorbjörn Köppman	1/2 Lärrary, förmedl. i allt	—	—	3/8	20	—	—
	1/4 Eichlemålen, förmedl. i m:tl till	—	—	1/8		—	—
Furidaren, Adolph Mörk	1 Berg, förmedl. i allt	—	—	1/2	20	—	—
Rustmästaren, Anders Nyman	1/2 Wifan, förmedl. i allt	—	—	1/4	20	—	—
	Swartemålen	—	—	1/8		—	—
1:ste Trumslagaren, Jöns Swensson Wijnsup	1 Apelås, förmedl. i allt	—	—	1/4	7	8	—
	Behrstorp, en utjord	—	—	—			
2:de d:o, Johan Swensson Wijnsup	1/2 Gågna, förmedl. i allt	—	—	1/4	7	8	—
Piparen, Erich Ahnengen	1/2 Kallet, förmedl. i allt	—	—	1/4	7	8	—
Korporalers och Soldaters Notar: 3 NorraWedbo härab 62. „ Wista d:o 76.							
	Summa				445	24	—
	Summa 138.						

Kompaniet skulle på 3 dagar kunna ihoptallas till mötesplatsen Orserum.

Undertecknad: Jönköping den 8 Maj 1693.

N. Leijondahl.

Gustaf Rosenholtz.

Swen Ellingh.

Till Regementet äro följande Hemman särskilt indelta, att dermed beneficera gamla väl meriterade officerare, nemligen:

Belägna i		Hemmantal.				Namn.	Årlig ränta.		
Härab.	Seden.	Statte		Krono			Siltwermant.		
		Dittem.	Förm.	Dittem.	Förm.	Solter.	Dir.	R.	
Tweta . . .	Näsjö . .	—	—	1/2	—	Gultarp, Frälseg. . .	14	22	20%
Wista . . .	Grenna	—	—	1/2	1/2	Ingefrearp, förmedl. i m:tl från 1	18	22	9 1/2
Westra . . .	Svenarum	—	1/2	—	—	Knukebo	13	12	22
		—	—	—	1/2	Smällebo, förm. i allt från 1	14	3	4
	Willstad	—	—	—	1/2	Norra Norby i Åter- åhs, förm. i allt från 1	12	19	20%
			3/4	—	—	Källåker Stog, förm. i m:tl från 1	24	3	20
	Bärseryd	—	3/4	—	—	Mörkebo, förmedl. i allt från 1	17	3	3
			—	1/2	—	Norra Spabo, förm. i m:tl från 1	14	17	9 1/2
Wäpbo	Bärseryd	—	—	1/2	—	Långhult, Germundsg. Mellanlidan, förm. i allt från 1	13	23	20 2/3
			—	—	—	1/2	Norra Gläshetra, förm. i allt från 1	15	10
	Gryteryd . .	—	—	—	1/2	Norra Gläshetra, förm. i allt från 1	17	6	20 2/3
	Umnaryd . .	1	—	—	—	Wähs'	23	11	2
	Bähreryd	1	—	—	—	Slätteryd	23	10	20
	Kulltorp	—	3/4	—	—	Näs, förm. i m:tl från 1	18	30	2 3/4
			1	—	—	—	Siggebo	23	2
	Summa	3	3 1/4	1 1/2	2	Summa	264	19	16

För dessa beneficiehemman skall Regementskriswaren årligen redogöra räntorna. Ursprungligen wore de tillsammans 10 hela mantal, men genom hemmanet Källåkers Stogs förmedling i febnare tider, förswann 1/4 utur mantalsbeloppet.

Reserv-Hemman, Regementet anslagna till reserv emot all oförmodlig afkortning, och för hvilka Regementsfrifwaren årligen skall redowisa.

Belägna i		Hemmantal.		Namn.	Årlig ränta.		
Härab.	Soden.	Stätte.			Siltvermont.		
		Stort.	Form.	Daler.	Sk.	Fr.	
Wäpbo	Källerstad . . .	1/2	—	Skalleweh	11	26	4
	Bäreby . . .	1	—	Giplawed, Sörg.	23	19	8
	Willstad . . .	1	—	Signelsöö	23	15	2
	Unnarby . . .	1	—	Södra Slåthult	24	3	20
	Långaryd . . .	1	—	Lunaryd, Sörg.	23	27	14
Djibo . . .	Långaryd . . .	—	3/4	Hålgult	23	19	8
	Kosterby . . .	1/2	—	Dåhult, förmedl. från 1	23	11	2
		1	—	Kjällaregården	12	14	10
				Boary	24	3	14
	Summa	7	3/4	Summa	190	12	10

Ursprungligen woro reservhemmanen 8, men genom gården Dåhults förmedling i sednare tider, förswann 1/4 från detta mantalsbelopp.

Af de uti Indelningsverket förekommande benämningar synes, att wid hvarje Kompani woro 46 man bewäpnade med pikar, och 91 å 92 man med mustföter.

Indelningsverket är försedt med inthg, undertecknad: Jönköping den 12 April 1693.

S. Egidius Girs.

Zacharias Ekeberg. Benjamin Dahlström. K. Wäpman.
(Sigill.)

Johan Ekeroth.
(Sigill.)

Jonas D. Friimolin.
(Sigill.)

Johan Vinbergh.
(Sigill.)

Lars J. G. Girs.

och slutligen attesteradt:

Jönköping den 18 Maj 1693.

Erif J. Dahlbergh.

1693 års Indelningswerk förblef orubbadt 140 år, eller till år 1833, då det samma äfwen bibehölls; men, emedan boställesas skiljaktiga bestaffenhet gjorde lönerna mycket olika inom samma grader, så blef till en jemnare fördelning, blott några boställen anslagna till bostäder, och alla öfriga boställen bestämda att utarrenderas såsom indragna till regementets lönefond, hwarifrån aflastningen skulle, tillika med hemmansräntor och Kronotionde, enligt 1840 fastsladt aflönings-indelningswerk, utdelas till löntagarne efter lika proportion inom hvarje grad. Vid denna förändring blef 1:a Bataljonsprests bostället Hötthult, helt och hållet indraget till Statsverket; — jordes boställarna af 1 Regementewäbels, 4 Hautboisters och 8 Pipares boställen, woro förut, från längre tider tillbaka, indragna till generalförrädskasen.

År 1700, wid början af Carl XII:s krig, uppfattes, efter öfverenskommelse med rust- och rotehållare, Tre- och Femmänningsregementen till häst och fot, utöfwer den förut indelta styrkan, nemligen så, att tre rusthåll eller rotar sammanfogos att hålla en karl, och sebermera desutom fem rusthåll eller rotar att hålla en karl. På sådant sätt höll Småland från 1700 till 1718 ett tremänningsregemente af 1100 man, och ett femmänningsregemente af 666 man infanteri; men slutligen kunde dessa icke hållas fulltaliga, utan måste sammanslås till ett regemente, som kallades Smålands Tre- och Femmänningsinfanteriregemente. Huruvida Smålands rusthåll utgjorde tre- och femmänningar till häst är okänt; om så stedt woro de förmodligen sammanlagna med Westgöta Tremänningskavalleri. Smålands Tre- och Femmänningsregemente woro litwål aldrig ute i fält, utan tjenstgjorde alltid hemma i landet. Vid krigets slut, 1721, förwandlades de till ett wärfwadt regemente, som sebermera blef stam för f. d. Konungens Eget wärfwadte Infanteriregemente.

1741 åtog rust- och rotehållare sig uppfattning af Wargeringmanskap till lika styrka med regementerna, att dermed ersätta afgångne indelte Soldater eller Rytare.

1752 lemnades rust- och rotehållare frihet, att efter egen beqwämlichkeit anskaffa Wargering, hwars antal derefter blef obestämdt.

1808 upptälldes ånyo Wargering af två rotar om 1 karl, som kronan skulle bewäpna och kläda; Jönköpings regemente erhöll då en Wargeringsbataljon af 550 man, hwartill utur regementet kommanderades 1 Kapten såsom Bataljonschef, 4 Subalternofficerare till Kompanichefer, samt 8 Underofficerare och 16 Korporaler. 4 wargeringsskarlar gjorde trumslagaretsjenst. Denna bataljon bewistade fälttåg i Skåne och wid westra armeen 1808, och sedan i regementets leder under 1809 års fälttåg i Westerbotten. 1810 upplöstes Wargeringen.

1811 uppfattes Förstärkningsmanskap genom lottning inom wif ålder. Detta manskap bewistade kriget 1813 och 1814, och upphörde derefter.

Landtvärnet, som deltog i krigen 1808 och 1809, war icke fördeladt på Jönköpings Regemente.

1812 infördes Extra Rotering på säterier, större boställen, prestgårdar, samt andra hemman och utjordar, hvilka icke woro förut indelte till ordinarie roteringen. Jönköpings regemente erhöll derigenom 340 man extra rotering, som med regementet bewistade 1813 och 1814 årens krig i Tyskland, Holstein, Brabant och Norrige.

1812 inrättades allmänna Bewäringsmanskapet, deraf Jönköpings och Grenna städer, Tweta, Wista, Mo, Norra Wedbo, Dsibo och Westbo härader, samt 8 sochnars af Westra härad bewäring, är tilldeladt Jönköpings Regemente.

1815 föräffkedades Extra Roteringsmanskapet, och extra rotarna åtogo sig en årlig vacanceafgift att betalas af den opriviligierade jorden; men säterier, prestgårdar och boställen befriades från denna afgift.

1840 gjordes förändring i extra roteringen, hwarigenom Jönköpings Regemente erhöll 235 extra rotar hvilka nu äro vacanta nemligen:

Att hålla karlar	162 Nr.
dito hästar	73 d.o.

Wid första uppsättningen 1685, blef Jönköpings Låns Infanteriregemente det 6:te i regementernas rangordning; 1816 bestämdes en förändring, hwarigenom Jönköpings Regemente blef det 12:te bland Armeens Infanteri.

Enligt Kongl. Krigs- och Kammarkollegiernas, på Kongl. Maj:ts näbige fastställelse grundade Cirkulärbref af den 27 Juli 1836, erhöillo kompanierna nummer, och följande förändrade benämningar, nemligen:

Lifkompaniet	N:o 1. Lifkompaniet.
Norra Wedbo Kompani	} N:o 2. Norra Wedbo härads Kompani.
i sednare tider 2:dre Majorens Westra härads Kompani	
i sednare tider 3:dje Majorens Wista Kompani	} N:o 3. Westra härads Kompani.
Swerfeldbjntantens Kompani	
1:sta Majorens Kompani	N:o 4. Wista härads Kompani.
Dsibo Kompani	N:o 5. Mo härads Kompani.
Westbo Kompani	N:o 6. Norra Westbo Kompani.
	N:o 7. Dsibo härads Kompani.
	N:o 8. Södra Westbo Kompani.

Wid första uppsättningen erhöill Jönköpings Regemente grå mundering med röda fragar, uppslag, foder och kant. När hela armeen 1687 första gången befom blå mundering, fick Jönköpings Regemente mörkblå rockar, med hwhita knappar, röda fragar, uppslag och foder, samt underkläder af siftnämnde färg; wid samma tid anlade armeen hattar, något uppsåtade wid sidorna, i stället för de förut brukade karpuserna. Munderingsfärgerna hafwa sedermera flera gånger om-

verlat från mörkblått till ljusblått och grått. I början af 1800:talet woro släpnmunderingarne helt och hållet hwita med röda fragar, men i sednare tider mörkblå lika med lifmunderingen. Under 1818 års krig anlades tshacöter i stället för hattar. Den mundering som efter 1845 års modell kommer att anskaffas, består af läderkaff, samt mörkblå wapenrockar och byxor med gul kant.

Sönköpings Regementes Fanor behöllos oförändrade sådana de af ålder warit, nemligen liffanan hwit och de öfriga gula med röda tungor samt länets wapen, och blefwo de sålunda år 1675 fastställda. I början woro fanorna 8, eller en wid hwarje kompani, sedermera 2 wid hwar bataljon; men nu mera bäres endast en fana wid hwar bataljon.

I 144 år förblefwo fanorna af nämnda färger; 1819 erhöil Sönköpings Regemente, i likhet med öfriga armeen, blå fanor med gult kors, rikswapnet och Kongl. namnchiffren; dock äro de äldre fanorna äfwen bibehållna.

Regementets nummerstyrka wid 1846 års utgång.

		Stamsoldaters Rothållsnummer:	
Effektive:	{	Volontärer	16.
		Korporaler	48.
		Soldater	918.
			982.
Anslagne:	{	Till spel i nummer	16.
		Till Trumslagare	24.
			40.
Indragne:	{	Till Underofficerares aflöning	29.
		Till Bewärshandtwerkare	4.
		Till Musfvens aflöning och underhåll	45.
			78.
			1100.
Extra Notering:			
Vacante, att ersättas:	{	med manskap	132.
		med hästar	72.
			235.
Bewäringsmanskap:			
Att påräkna till frigtjenst:	{	1846 års 1:sta Klaf	810.
		" " 2:dra d:o	740.
		" " 3:dje d:o	714.
		" " 4:de d:o	731.
		" " 5:te d:o	652.
			3647.
			Summa 4982.

1847 woro wid detta regemente: Chef: H. Stjerngranat, R. m. St. K. S. D. Majorer: J. H. Planting Ohllenbåga, R. S. D., Förste Major; Frih. Ulf Carlsson Sparre, R. S. D., Andre Major; G. L. v. Wärnstedt, R. S. D., Tredje Major. Kapten: C. G. Reuterswärd, R. S. D.; C. F. Stiernfelt, R. S. D.; J. A. Rugh-

lenstjerna, R. S. D.; C. J. Westrin, R. S. D., Regem. Ov. M.; C. G. Wettermark, R. S. D.; D. W. Bergenstråhle, R. S. D.; A. G. Åberg; J. H. Ennes; G. Keij; W. R. Carlheim Gyllensköld; C. J. Stjerngranat. Regementspastor: A. Forsén. C. D. Bataljonspredikant: A. G. Fröström. Regementsauditör: D. G. Halldén; Regementsläkare: C. P. U. Nordstedt, Fältläkare. Regementskriswäre: J. U. Dahlström. Regementskommissarie: P. J. Swanbeck.

Regementets exercisplan är wid Skillingaryd; Öfverstebofästet heter Granbäck, beläget i Bankeryd socken.

Läkareserie:

1. J. F. Klimpfenning 1694—1703.
2. J. G. Rappsilber 1703—09. Blef rytt fänge.
3. J. Gahn 1709—16, tyft som de förre.
4. A. Schall 1716—52.
5. C. A. Kjellman 1753—82. Dog i Grenna 1787, nära 70 år. Kunnig och skicklig i sitt yrke. Några hans medicinska uppsatser utgafvos af Chirurg. Societeten 1769.
6. Ch. Mag:n Georg Joh. Bergholtz 1782—1811. Född på Nügen. Beste som läkare till Ostindien. Lasarettsläkare i Jönköping 1779. Åsessor 1789.
7. Dr J. Edgren 1812—19. Född 1764 i Österbotten. Student i Åbo 1782. Med. Doktor i Maj 1802. Chirurg. Mag:r s. å. Öfverfältläkare 1813. Brigadläkare 1817.
8. Dr D. F. Meijer 1819, död 1830. Född 1779 i Westervik. Student i Upsala 1800. Chir. Mag:r 1808. Medic. Doktor 1810. Öfverfältläkare 1817.
9. Dr C. P. U. Nordstedt 1833. Född 1793. Fadren Ch. Lektor i Verö. Student i Upsala 1813. Chir. Mag:r och Medic. Doktor 1827. Fältläkare 1847. Gift med B. S. Palmstjerna.

Chefferie.

1. Mörner, Berndt Diedrich, Friherre, blef 1685 Jönköpings Regementes första Öfverste. Tog afsted 1692 eller 1693 och blef Landshöfding i Blekinge län. Dog på Näs i Östergötland 1710, 71 år gammal, och ligger begrafven i Bottnaryds kyrka, hwarest hans epitaphium finnes.
2. Mörner, Carl Gustaf, Friherre, war Öfverste för regementet 1693, och lärer 1696 blifwit Chef för annat regemente; Generalmajor 1701, med transport till Östgöta Kavalleri. Tog afsted 1704, samt utnämndes till Generaladjutant och Münsterherre, hwarefter han reste från Pohlen hem till Sverige. Förde befälet wid Norrsta gränzen 1711, och blef 1712 Generalguvernör i Bohus län. Kommanderade 1716 en del af armeen som då bröt in i Norge; utnämndes s. å. till Kongl. Råd och Fältmarskalk samt upphöjdes till Grefve. Blef President i Göta Hofrätt 1719, och dog 1721, 63 år gammal.

3. Clerck, Lorens, från Björneborgs Regemente; Öfwerste 1696, blef 1697 kommanderad med Jönköpings Regemente till garnison i Wismar; bewistade 1700 fälttåget i Holstein och träffningarna mot Danstarna wid Reinbeck; återgick samma år till Wismar; stod 1701 i Pomern 1200 man stark; marcherade derifrån 1702 och gjorde följande åren fälttåg; bewistade Thorns belägring 1703. Tog 1706 affted som Generalmajor och blef Landshöfding i Österbotten. Upphöjdes till Friherre 1707. Dog Generallöjtnant 1720, 67 år gammal; ligger begrafwen wid Höreda kyrka i Jönköpings län, hwarest des wapen uppsattes. War gift med Grefvinnan Beata Mörner.

4. Buchwald, von, Göran, Friherre. Deltog som Generaladjutant i slaget wid Glisow 1702; blef 1706 Chef för Jönköpings Regemente, hwilket han anförde under följande årens fälttåg i Pohlen och Ukraine; bewistade 1708 slagen wid Holojzin och Malatize, blef wid siftnämnda tillfälle swårt särad; deltog i stormningen af Bipreck 1709; samma år den 8 Juli död af i slaget wid Pultawa erhållna blesfyrer, då med honom denna Friherrliga ätt utlöknade.

5. Lejonhjelrn, Anders, war Major wid Kalmar Regemente, då han, genom en kanonkula förlorade sitt wenstra ben i slaget wid Pultawa 1709, åtföljde derefter Konung Carl XII till Turkiet och blef Öfwerstelöjtnant; utnämndes till Chef för Jönköpings Regemente 1710, och reste hem; tog affted och blef Landshöfding i Östergötland 1714; Generalmajor och Landshöfding öfwer Jönköpings län 1718; Friherre 1719; dog 1727. War gift med Ebba Maria Lejoncrang.

6. Albedyl, von, Henric Otto, Friherre. Öfwerste wid ett wärfwad regemente, fången wid Hadjag 1709, men hemsförlöswades på sitt hedersord. Generalmajor 1712; Chef för Jönköpings regemente 1714; bewistade Stralsunds belägring 1715; Generalmajor 1718, med befäl öfwer 2:dra kolonnen af den armé som bröt in i Norge; Friherre 1720. Tog affted 1725, och blef Öfverkommendant i Hamburg, der han dog 1738. War gift med Elisabet Anna von Swickeld.

7. Albedyl, von, Christer Henric, Friherre 1720. Född i Riga 1679, Lifdrabant 1700, Generaladjutant 1711; Öfwerste för Stånka Fremänningsregementet till häst 1712; Generalmajor och Chef för Österbottens Regemente 1722; erhöill transport till Jönköpings Regemente 1725; tog affted 1736 och blef Landshöfding i Östergötland. Utännd till Riddare af Swärdsorden 1748; dog 1750, 71 år gammal. War gift med S. U. Mörner, dotter af Fältmarskalken Grefwe C. G. Mörner.

8. Horn, Bengt, Friherre, war Öfwerste med Öfwerstelöjtnants lön wid s. Schwerinska wärfwade Regementet då han, 1736, blef Chef för Jönköpings. Tog affted 1739 och blef Kommendant på Carlsten, hwarest han dog 1742.

9. Silfwersparre, Pehr. Född i Småland. Ingick i tjenst 1696; fången wid Warschau 1705; efter slaget wid Pultawa 1709 följde Konung Carl till Turkiet, råkade sedan i ryff fångenskap, men rymde från Archangel 1720. Blef Öfwerste med Öfwerstelöjtnants

lön wid Östgöta infanteri 1722. Chef för Jönköpings Regemente 1739. Tog affsed med Generalmajors karakter 1747. Blef Riddare af Swärdsorden 1748 och dog s. å., 68 år gammal, barnlös.

10. Dweckfelt, Erik Gustaf, född på Ingelberg i Småland. Gick, wid 17 års ålder, med en rekryt-transport till Pohlen 1705; blef Cornet då Smålands Kavalleri räddade Konung Carl wid Krasnakut 1709; förde bander i slaget wid Pultawa 1709 och blef der genomskjutet af en muskötkula; följde Konungen till Turket, och 1710 med Major Lagerberg till Tatar-Chan. Deltog i Tartarernas fälttåg mot Ryssarne 1711, och kom derwid aldrig under tak; sändes två gånger af Tatar-Chan med bref till Bender, dit han äfwen förde 49 Swenskar som rymt ur rytt fångenskap till Tartariet. Deltog i kalabaliken 1713 och blef der fången. Gafs Axel Sparre som tolt i turkiskan och sändes två gånger till Tatar-Chan. Blef Löjtnant wid Smålands Kavalleri 1714; följde Konung Carl till Stralsund; blef Ryttmästare 1715; drabant 1718; Öfverstelöjtnant wid Jönköpings Regemente 1746; Chef för regementet 1747; Riddare af Swärdsorden 1748; Generalmajor 1756; Generallöjtnant 1759; tog affsed 1761. Dog 88 år gammal på Stensholm i Jönköpings län 1776. En af de sista Carolinerna. Gift med B. W. Hammarfelt.

11. Pechlin, Carl Fredrik, Friherre von Löwenbach, född 1720; blef Öfverstelöjtnant wid Kalmar Regemente 1751 och samma år naturaliserad swenskt adelsman. Som Öfverstelöjtnant wid Kalmare, kommanderade han Jönköpings Regemente med utmärkt heder under fälttågen i Pommern från 1758 till 1762; gick 1758 med Jönköpings Regemente och några andra trupper öfver isen till Ufebon, dref Preussarne derifrån, tog 6 underofficerare och 37 man till fånga, och eröfrade en kanon med ammunitionswagn. 1759 flyddade Friherre Pechlin en fottig, på hwilken Baron Falkenberg förde Jönköpings Regemente ostadadt fram till stormningen af Wollin, som under Pechlins anförande intogs, och hwarwid han blef beskerad af en gewärskula genom wenstra låret; utnämndes dertill Riddare af Swärdsorden. Blef Öfverste för Jönköpings Regemente 1762; Generalmajor 1770; tillförordnad Öfverståthållare 1779. Den 23 Augusti 1772, blef Generalmajoren Friherre Pechlin, inom sitt eget regementes stånd, på Kongl. Maj:ts nädiga befallning arresterad i Jönköping och under militärisch bewakning genast afförd åt Linköping, men samma år arressten entledigad. Tog affsed den 22 April 1773. Mistänkt för delaktighet i stämplingar mot Konung Gustaf III:de, blef Generalmajoren Pechlin 1792 dömd till fängelse på Warbergs fästning, hwarest han dog 1796, wid 76 års ålder.

12. Saltza, von, Hugo Herman, Friherre, war Öfverste för ett wärswadet regemente i Finland och Kommendör af Swärdsorden, då han 1773, erhöill transport till Chef för Jönköpings Regemente. Blef 1774, genom tjenstbytte, Öfverste för Garnisonsregementet och Kommendant i Göteborg, men anförde ännu samma år Jönköpings Regemente wid lägret i Skåne; Generalmajor 1776; Landtmarskalk

wid riksdagen 1778; samma år Grefve och Kommendör af Swärdsorden med stora kors. Dog i Göteborg 1785, barnlös, 59 år gammal.

13. Gyllengranat, Hans Gustaf, Friherre, war Öfwerste för Garnisonsregementet i Göteborg och Riddare af Swärdsorden då han, genom tienstbyte 1774, blef Chef för Jönköpings Regemente, hwarifrån han samma år tog afsted med Generalmajors karakter. Dog 1801 på Orkullsjund i Småland, 81 år gammal. Han war född i Siberien.

14. Brunjean, von, Germund Carl, war Öfverstelöjtnant wid Kalmar Regemente och Riddare af Swärdsorden, då han 1774 befordrades till Öfwerste för Jönköpings Regemente. Tog afsted 1782 med Generalmajors karakter. Dog på sin egendom Ekholmen i Östergötland 1805, ogift. Hans stamfader kallade sig Brunjohan.

15. Zöge von Manteuffel, Otto Jakob, Friherre, född 1718. Tjenade först under Konung Stanislaus och sedan under Fredric II:de i Preussen; bewistade både första och tyfsta krigen under den s. k. frihetstiden; Minister i Nederfachsiska kretsen 1761; Fredsnegotiator i Hamburg 1762; Öfwerste 1766 för Prins Fredric Adolfs Regemente som sedan blef Entledrotningens Lifregemente; samma år Enhöfve extraordinarie till Preussen. Generalmajor, Friherre och Kommendör af Swärdsorden 1770; Generallöjtnant 1776; Kommendör af Swärdsorden med stora kors 1780; Chef för Jönköpings Regemente 1782; t. f. Generalmönsterherre 1783; war 1783, 84 och 85, tjenstgörande wid Kongl. Hofwet, såsom förste Stallmästare hos S. K. S. Prinsessan. Tog afsted från Regementschefsbefattningen 1785; war ledamot i Kongl. Regeringen, under Konungens wistande i fält, 1789; blef General 1792, och dog ogift 1796, då denna Friherreätt med honom utfloknade.

16. Schwerin, von, Curdt Phillip Carl, Grefve till Fyllingerum, Raswelslad, Husby, m. m. Född 1751, son af Riksrådet Grefve J. G. v. Schwerin. Fändrik 1768; Kongl. Swensk Hofjunkare 1772; Löjtnant 1773; Kapten med kompani wid Kalmar Regemente 1774; Major 1777; bewistade Preussiska armeens operationer i Baijeriska successionskriget 1778; Riddare af Swärdsorden 1779; Öfverstelöjtnant wid Jönköpings Regemente 1784; Öfwerste för regementet 1785. Kommenderade regementet under 1788 och 1789 års krig i Finland; utmärkte sig derunder i träffningen wid Kupis-Bröby och Högfors 1789 så hedrande, att Konung Gustaf III derom skref, den 3 September: "Faran war hotande (wid Högfors) och utan Grefwe Schwerins tappra motstånd med Jönköpings bataljon, hade hela korpsern varit förlorad;" samt den 9 September: "Grefwe Schwerins wackra försvar med Jönköpings Regemente, frälste hela korpsern i Högfors och allt artilleriet. Reträtten war wacker och tapper; wi förlorade derwid ej mycket folk." Grefwe v. Schwerin blef dertföre 1789 utnämnd till Riddare af Swärdsordens stora kors. Tog afsted från Regementet 1790; blef Generalmajor 1792 och samma år

Konungens Generaladjutant för arméen, i hvilken egenkap han wid upploppet 1794 hindrade blodsutgjutelse medborgare emellan; lemnade derefter Generaladjutantskappen. Tog afsted ur rikets tjenst 1801. Dog barnlös på sin egendom Husby 1828. Var gift med Grefwinnan Ulrika Wilhelmina Putbus.

17. Friesendorff, Adolph Ludwig, Friherre. Från Major wid Uplands Regemente, befordrad 1785 till Öfverstelöjtnant wid Jönköpings Regemente; kommenderade under kriget i Finnland en bataljon 1789, och hela regementet 1790, samt deltog i träffningar wid Lika, Enjerwi, Sippola och Saiwitaipal. Blef 1790 Öfverste för regementet; war då Riddare af Svärdsorden; 1797 transporterad till Sekundchef för Swea Lifgarde och blef Generalmajor; 1802 Chef för Kalmar Regemente genom tjänstbyte med Friherren, sedermera Grefven Carl Carlsson Mörner; 1804 Chef för Westmanlands Regemente; såsom Generallöjtnant och Kommendör af Kongl. Svärdsorden med stora forset, tog han afsted 1810, och dog samma år, 64 år gammal, ogift.

18. Bennet, Wilhelm, Friherre, war Generaladjutant, Öfverste och Riddare af Svärdsorden då han 1797 genom transport från Sekundchef wid Swea Lifgarde, blef Chef för Jönköpings Regemente; s. å. kriget utbröt med England, gick han med regementet till Skåne, att förswara westra gränsen. Blef 1804 militärliebmot i Krigskollegium; 1809 Kommendör af Nordstjerneorden och Serafimerordens banerförare; tog afsted från Regementschefsbeställningen 1810 med Generalmajors karakter; 1812 vice Ordförande i Krigskollegium; 1815 Generallöjtnant; 1817 Sekreterare wid Kongl. Maj:ts Orden; 1819 President i Kammarrätten; 1822 Riddare och Kommendör af Kongl. Maj:ts Orden; Riddare af Carl XIII:s Orden m. m. Död 1824.

19. Bergensträhle, Gustaf, Friherre. Född 1771; hade Deras Maj:ter Konungen och Drottningen till faddrar; 1783 Fändrif wid Enkedrottningens Regemente; bewistade 1788, 1789 och 1790 kriget emot Ryssland; sistnämnde år i Maj månad fången wid Anjala och utwerlad wid krigets slut; 1790 Löjtnant; 1793 Stabskapten; 1799 Regementskwarttermästare; 1806 Kapten med kompani; 1807 Major i arméen; härunder gjort garnisonstjenst i Stockholm och på Sweaborg; 1808 bewistade fälttåget på westra gränsen, såsom Öfveradjutant wid arméen och derwid haft särskilt besättning med förswaret af Piers flansar wid Kongswingers fästning i Norrige; 1809 Öfverstelöjtnant; samma år Major wid Konungens andra Garde, och kommenderade det samma wid s. d. Konung Gustaf IV Adolfs bewakning på Gripsholm; 1810 Öfverstelöjtnant wid Jönköpings Regemente, och samma år Chef för regementet; war då Kabinettskammarherre, Under-Ceremonimästare wid Kongl. Maj:ts Orden och Riddare af Svärds-Orden. Anförde regementet till 1813 års fälttåg i Tyssland, och derunder, såsom ock under 1814 års fälttåg i Norge, kommenderade armeens 5:te brigad och med densamma bewistade de i

Mecklenburg, Hollstein, Brabant och Norge förefallna frigstillfälligheter. Blef utnämnd till Generaladjutant 1814; Ridbare af Nordstjerneorden samt Kejsarl. Österrikiska Maria Theresia Orden 1815; afgick 1816 från Regementschefsbefällningen, genom befordran till Generalmajor och Chef för armeens 6:te infanteribrigad; blef Kommandör af Svärdsorden 1818, och upphöjdes till Friherre 1821.

20. Hartmansdorff, von, Christoffer Swante. Född 1771; antagen i krigstjänst 1776; Sergeant wid Jönköpings Regemente 1779; blef Page wid Gustaf III:s Hof 1785; Fänrik wid f. d. Stor-Amiralens regemente 1789 och bewistade samma års sjöexpedition; 1791 Fänrik wid Lifregementets lätta Infanteri; samma år Sekundlöjtnant; 1792 Premierlöjtnant; 1792, 1793 och 1794 tjenstgörande wid garnison i Stockholm, på Kongl. Luftflottet Haga samt kampementet å Ladugårdsgårde; 1796 Kapten wid Lifregementets Grenadierkorps; 1795, 1796 och 1797 bewistade lägren å Ladugårdsgården, och 1797 paraderingen wid Kongl. Biläget i Stockholm; 1798 Stabskapten; 1803 Kapten med kompani; 1805 Ridbare af Svärdsorden; 1808 Major i armen; 1809 Major i regementet; 1810 förste Major; 1810 gjort garnisonstjänst i Stockholm, och samma år från Lifregementets Grenadierkorps befordrad till Öfverste-löjtnant wid Jönköpings Regemente; 1811 kommenderad på Gottland; 1813 och 1814 såsom Regementsbefälhafware bewistade fälttågen i Lyfmland, Brabant och Norge; 1814 Öfverste i armen; 1816 Chef för Jönköpings Regemente. Dog i Stockholm den 17 April 1818. War gift med Carolina Ulrika Taube, dotter af Ordensbiskopen Päst. Prim. Friherre C. E. Taube och Cath. El. Benzelsfjerna. Många infall berättas efter honom.*

21. Stjerngranat, Henrik, född 1770: Stabscornett wid f. d. Mörnerska, numera Kronprinsens Husar-regemente 1781; Strandpostering i Skåne 1788 och samma år åtföljt Husarregementet å Göteborg mot de i Bohus län infallna danska trupper. Löjtnant 1789 och samma år om vintern gjort tjenst wid strandpostering i Skåne, samt varit Husarregementet följaktig till Stockholm och der bewakat de på Fredrikshof arresterade officerare af finska armen; 1790 bewistat friget i Finland; 1791 Stabsryttmästare wid Smålands Dragonregemente; 1792 kommenderad såsom bewakning hos de personer hwilka woro anklagade för delaktighet i det på Konung Gustaf III förordnade mord; 1798 Ryttmästare med squadron; 1801 kommenderad till Carlstrona och på skansen Kungsholmen då engelska flottan hotade med fiendtligt anfall; 1802 Major i regementet; 1805 Ridbare af Svärdsorden, och samma år Sekundmajor wid Smålands Dra-

* Bland annat berättas följande: På en resa kom han till en wån, Herr L., och blef af denne qwarbjuden öfver natten. Då han lade sig hörde han genom en tunn vägg huru wårinnan gaf sin man en sparakanslera, för det han bjudit von Hartmansdorff qwar. När mannen gjorde henne föreställningar, blef hon så otidig att denne utbrast: "Gjorde jag rätt så borde jag piska upp dig, bara den främmande icke hörde det." Då kullade von Hartmansdorff i väggen, och sade: "Kära bror, anse icke mig för främmande!"

goner; 1807 aflöst Bataljons-Chefen Baron von Höpfen i Stralsund; bewisat belägringen derstädes, och den 6 Augusti anført ett utfall från Triebseer-front med ett detachment af Smålands Dragoner och 300 Jägare; 1808 organiserat Smålands Dragon-Regementets Wargerings-Bataljon, och förrättat ny uppsättning af karlar och hästar för 400 krono-vacance-nummer samt med denna nya styrka afmarcherat till regementets strandposteringar i Skåne; 1809 kommanderad till bewakning på Drottningholm och Gripsholm hos s. d. Konung Gustaf IV Adolph; 1810 Förste Major och Öfverste-Löjtnant i regementet; 1812 Chef för Smålands Infanteri-Bataljon och s. å. kommanderad till Wenersborg och Bohus Län; 1813 och 1814 anført bemålde bataljon under fälttågen i Lyfmland och Norrige, och bewisat affärer wid Retschow i Mecklenburg samt wid Odenstadsfund i Norrige, utom flere mindre frigstillfälligheter; 1814 Öfverste i Armeen; 1817 Chef för Jemtlands regemente; 1818 transporterad till Chef för Jönköpings regemente; 1819 bewisat Öfningsslägret i Skåne; 1821 bewisat Öfningsslägret i Norrige; s. å. General-Adjutant; 1824 bewisat Öfningsslägret i Skåne, samt Ordförande i Comiteen till uppsättning af Lif-Grenadier-Regementernes Bosällen; 1829 Kommandör af Kongl. Swärds Orden; 1832 Militär-Befälhafware öfwer de till fullbordan af Götha Kanal i Östergöthland sammandragne trupper; 1837 utnämnd till General-Major; 1839 Kommandör af Swärds Orden med Stora Korset.

Öfverste-Löjtnanter.

Rosbach, Zacharias, Öfverste-Löjtnant 1685; dog i Wismar 1701.

Ratt och Dag, Carl Arvidson, 1701; dödsfjuten wid Pultava 1709.

Fleetwood, Georg Wilhelm, Friherre, 1710; anförde Regimentet samma år i slaget wid Helsingborg; kort derefter befordrad till Öfverste för Uplands Regemente; blef 1720 General-Major och Landshöfding i Kalmar; död 1728.

Kothen, v., Simeon, 1712; hade Öfverste karaktär; anförde regementet under fälttåget i Norrige 1718; dog 1736, 74 år gammal.

Lillie, Carl, 1737; tog affted 1746.

Dweckfeldt, Eric Gustaf, 1746; Chef för Regimentet 1747.

Brangel, Fredric Ulric, Friherre, 1747; transporterad till Östgötha kavalleri 1754.

Gerdten, v., Mauritz Johan, 1755; transporterad till Kronobergs Regemente 1760.

Krebs, Casper Herman, 1760; tog affted samma år.

Siegroth, v., Gustaf Adam, Friherre, 1760; Öfverste-Löjtnant wid Östgöta infanteri 1769; blef General och R. S. D.

Stjernros, Carl Fredric, 1770; transporterad till Södermanlands regemente 1772.

Baltzar, v., August Wolfgang, 1772; blef samma månad han kom till Jönköpings, befordrad till Öfverste för Österbottens regemente.

Beckfris, Johan, 1772; s. å. transporterad till Dahl-Regementet för hvilket han blef Öfverste 1777; blef General-Major och Landshöfding i Götteborg.

Blach, Hans Phillip, 1772; tog afsted 1775, efter ingånget tjänst- och lönebytte med

Böhnen, v., — — — 1775; dog i Maj månad s. å.

Hederstjerna, Salomon, 1775, war förut Premier-Major wid Kronobergs regemente och blef Öfverste för samma regemente 1777; sedermera General-Major och Landshöfding i Werjö.

Weidenhjelm, Lars Ernst, 1778; tog afsted med Öfverste karaktär 1784.

Schwerin, v., Gurth Phillip, Grefwe, 1784; Öfverste för Regimentet 1785.

Friesendorff, Adolph Ludvig, Friherre, 1785; Öfverste för Regimentet 1790.

Fahnehjelm, Carl Gustaf, 1700; Öfverste i Armeen 1797; död 1806.

Stael von Holstein, Gustaf Johan, General-Adjutant af Flygeln; blef Öfverste-Löjtnant i Regimentet 1795 och tog afsted 1801.

Fleetwood, Carl Johan, Friherre, 1806; Öfverste i Armeen 1809; tog afsted 1810.

Bergensträhle, Gustaf, 1810; blef Öfverste för Regimentet samma år.

Hartmansdorff, v., Christopher Swante, 1810; Öfverste för Regimentet 1816; från den 1 Oktober 1816 infördes en ny organisation wid Indelta Armeen, hvarigenom Öfverste-Löjtnantsbeställningen indrogs eller förenades med Förste Majorstjensten; och derigenom blef Öfversten och Riddaren v. Hartmansdorff den sista Öfverste-Löjtnant på Stat wid Jönköpings Regimente.

Majorer.

Gillebard, Eric, undersref Indelningsverket 1693, och lärer blifwit Öfverste-Löjtnant wid annat regemente 1700.

Bock, Lennart, från Kapten befordrad till Major 1700; lärer tagit afsted före 1709; död 1734 och slutade adliga åttan N:o 50.

Dre, Harald, blef 1709 fången wid Bultava; kom hem från Sibirien 1722, tog då afsted med Öfverstes karaktär; död 1723.

Villie, Carl, 1710; erhöll sedan Öfverste-Löjtnants karaktär och blef Öfverste-Löjtnant på Stat 1737.

Gerdten, v., Magnus, 1738; död 1739.

Horn, Swante, Friherre, 1740; war Öfverste-Löjtnant i Armeen; tog afsted 1745; död 1756.

Hård, Carl, Grefve, 1745; tog affted 1747; dog 1791 wid 74 års ålder; Kommendör af Wasa och Riddare af Svärds Orden.

Ljungfelt, Gabriel, 1747; tog affted med Öfverste-Löjtnants karaktär 1755 och dog samma år.

Ribbing, Carl Christopher, 1755; tog affted 1760; dog på Ulfenäs i Jönköpings Län, Öggestorps Socken 1790-talet.

Dveckfeldt, Gustaf Johan, den förste Second-Majoren wid regimentet 1758; Premier-Major 1760; tog affted 1762.

Hammarberg, Carl Fredric, Sec.-Major 1760; Prem.-Major 1762; tog affted 1764; död 1788.

Holthusen, Carl Johan; Sec.-Major 1762; Prem.-Major 1764; tog affted 1771; död 1786; R. S. D.

Gyllenhammar, Carl Jacob, 1764; Sec.-Major; tog affted 1765.

Flach, Hans Phillip, Sec.-Major 1765; blef Öfverste-Löjtnant wid Semtlands Regimente 1771; genom byte med Beckfries, Öfverste-Löjtnant wid Jönköpings Regimente 1772; afgick genom tjänstbyte med v. Böhnen 1775; R. S. D.

Götherhjelm, Carl Jacob, Sec.-Major 1771; tog affted 1773; död 1814; R. S. D.

Wallerman, Johan Gabriel, från Kapten befordrad till Prem.-Major 1771; tog affted 1774; R. S. D.

Weidenhjelm, Lars Ernst, Sec.-Major 1773; Prem.-Major 1775; Öfverste-Löjtnant 1778; tog affted 1784 med Öfverste karaktär; R. S. D.

Chrencrona, Johan Peter, Sec.-Major 1775; Prem.-Major 1778; tog affted 1784; med Öfverste-Löjtnants karaktär; död 1786; R. S. D.

Sparrschöld, Carl Magnus, Sec.-Major 1778; tog affted 1782 med Öfverste-Löjtnants karaktär; R. S. D.

Stedt, Johan Axel, från Kapten wid Bohus Läns Dragoner, befordrad till Sec.-Major wid Jönköpings Regimente 1772; Prem.-Major 1784; tog affted 1788; Landshöfding i Jönköping 1801; död 1805.

Kuylenstjerna, Claes Ulric, Sec.-Major 1784; tog affted 1786; död 1816; R. S. D.

Fahnehjelm, Carl Gustaf, Major i Regimentet 1786, men fortfarande Chef för Wista kompani; Prem.-Major 1788; Öfverste-Löjtnant 1790; Öfverste i Armeen 1797; död 1806; R. S. D.

Hammarberg, Carl Adolph, Sec.-Major 1786; Prem.-Major 1790; Öfverste-Löjtnant i Armeen 1792; tog affted 1795; död 1804.

Fleetwood, Carl Johan, Friherre, Sec.-Major 1790; Prem.-Major 1795; Öfverste-Löjtnant i Armeen 1799; Öfverste-Löjtnant 1806; Öfverste i Armeen 1809; tog affted 1810; R. S. D.

Lilliecreutz, David Gustaf, Friherre, Second-Major 1795; tog affted 1805; R. S. D.

Rosenborg, Carl Emil, Sec.-Major 1805; Prem.-Major 1806; tog affsed 1808; Öfverste-Löjtnants karaktär 1812; R. S. D.

Grönhagen, Carl Henric, Sec.-Major 1806; Förste Major 1808; tog affsed 1811; Öfverste-Löjtnants karaktär 1813; R. S. D.

Kuglenstjerna, Carl, Andre Major 1808; tog affsed 1810 med Öfverste-Löjtnants karaktär; R. S. D.

Boy, Johan Fredric, Löjtnant wid Götha Artilleri; blef 1809 Major i Armeen; 1811 placerad Major wid Jönköpings Regemente; 1813 Öfver-Adjutant hos Kongl. Majt; 1814 Förste Major wid Staraborgs Regemente; R. S. D. (Nu General-Major, R. S. D., Chef för andra Lif-Grenadier Regementet och t. f. General-Befälhafware i Andra Militärdistriktet).

de Maré, Johan Fredric, Andre Major 1810; Förste Major 1811; Öfverste-Löjtnant i Armeen 1814; tog affsed 1816; R. S. D.

Rosenquist, Fredric Christopher, Andre Major 1811; tog affsed 1812.

Gegerfelt, Carl Adolph, var Kapten wid Götha Artilleri; blef Andre Major 1812; Förste Major 1816; erhöill Öfverste-Löjtnants karaktär 1815; Öfverste i Armeen 1818; General-Adjutant 1836; död 1837; R. S. D.

de Maré, Carl Ludvig, Tredje Major 1812; tog affsed 1815; R. S. D.

Mörner, Sten Otto, Tredje Major 1815; Andre Major 1816; var Kapten wid Smålands Infanteri-Bataljon då han erhöill befordran till Major wid Jönköpings Regemente; död 1817; R. S. D.

Drake, Otto Magnus, Tredje Major 1816; Andre Major 1817; Öfverste-Löjtnant i Armeen 1823; tog affsed 1825; R. S. D.

Koskull, Anders, Friherre, var Kapten wid Norra Skånska Infanteri Regementet; Kammarherre; Adjutant hos S. M. Konungen; blef Tredje Major 1817; erhöill transport till Wermlands Regemente 1820; R. S. D. och Kejsarl. Ryfka St. Wladim. Ord. 4:de Klass.

Wallgren, Carl Gustaf, Tredje Major 1820; död 1821; R. S. D.

Planting Ohllenbåga, Jacob Henric, Major i Regementet 1821; Andre Major 1826; Förste Major 1837; Öfverste-Löjtnant i Armeen 1832; Öfverste i Armeen 1843; R. S. D.

Sparre, Ulf Carl, Friherre, var Kapten wid Smålands Infanteri-Bataljon; blef Tredje Major wid Jönköpings Regemente 1821; Öfverste-Löjtnant i Armeen 1836; Andre Major 1837; R. S. D.

Warnstedt, v., Gustaf Lage, 1834 Major i Regementet; Tredje Major 1837; Öfverste-Löjtnant i Armeen 1843; R. S. D.

Jönköpings Infanteri-Regemente blef, första gången efter dess uppättning, mönstradt af Konung Jan. 14. Carl XI:te sjelf i Jönköping; och följande fredsåren vidare organiseradt och exercerad samt använt till Garni-

fönstjenst och arbeten på fästningarne i södra delen af riket.

1697

Juli — marcherade Regimentet till Carlshamn; transporterades på örlogsfartyg till Wismar, och låg der i garnison 1697, 1698 och 1699. Då Ostgötha, Staraborgs, Södermanlands och Kronobergs Regementen, sistnämnde år under Generalen Grefve N. Gyllensjöernas befäl, öfverfändes till Pomern, erhöll Jönköpings Regimente förstärkning af Rekruter från Sverige, och bewistade der efter nedannämnde

Fälttåg och krigshändelser m. m.

1700 Träffning mot Danarne wid Meinbeck i Holstein. Efter Maj — freden i Traventhal återwände Regimentet till förut innehafd garnison i Wismar.

1701 Stod Regimentet wid Observationsarmeen, under Generalen Grefve N. Gyllensjöernas befäl, uti lägret wid Stettin.

1702 Med den till Pohlen afmarcherade Pommeriska Fördelningen, ankom Regimentet till Konung Carl XII:s läger wid Krakau, och bewistade fälttåget detta år.

1703 Jan. Erhölls vinterkwarter i Wolwodskapet Masowien.

— Mars Marchen till Kowno och Warschau.

— April Jönköpings och Kalmar Regementen gingo på Weichsel-floden från Warschau till Thorn.

— Maj 25 Thorns belägring, hvarunder Jönköpings och Kalmar Regementen, på bestyckade prämar, nära 5 månader inneslöto fästningen åt Weichselnsidan, intill den 13 Oktober då Kommandanten, Sachsiske Generalen von Kanitz, kapitulerade. Jönköpings och Kalmar Regementen förde de i Thorn tagne krigsfångar och trophéer till Danzig.

— Nov. — Winterkwarter togos i trakten omkring Danzig, Marienburg och Elbingen m. fl. orter i Preussen.

1704 Konung Carl XII:te mönstrade Jönköpings Regimente i Mars 12 Preussiska staden Pugig.

Juli 11 Afföljde Regimentet wid uppbrottet åt Warschau, samt marcherne derifrån till Jaroslow, Zamosc, Pultusk och åter till Warschau. Regimentet bewistade derunder flera träffningar, hwarom likwäl andra underrättelser nu icke finnas, än att Kaptenerne: D. Oxhuswud, G. Oxhuswud, C. Roszbach och J. B. Rorendorff blifwit dödsfjutne.

Kartan Olof Oxhuswud skall i November månad, wid inrykning i vinterkwarteren på Schlessiska gränsen, endast haft 24 man med sig, och blifwit anfallen af 4 jvadroner Polackar, men försvarat sig mot dem i 3

timmar, hwarefter han stupade; truppen fortsatte likväl förswaret tills ändtligen större delen af fienden drog sig in på en gård, för att sätta eld i det hus som tjente manskapet till ryggvärn; soldaterna singo då tillfälle att retirera öfver ett färr, der de fiendtliga ryttarne icke kunde förfölja; 3 soldater blefwo dödsfjutne, de öfriga lyckades återkomma till Regementet.

1705 Mars — Under Generalen Grefwe Strömbergs befäl, marcherade Jönköpings, jemte Östgöta, Staraborgs och Kalmar Regementet åt Krakau, och ställdes till Konung Stanislai disposition.

Juni 1. Detacherades Jönköpings Regemente åt Dpatow, till bestämning för Sandomirska Ständerna under Landtdagen.

Nov. — Återförenades Strombergiska Fördelningen med Armeen, som till December månads slut kamperade i tält wid Blonie; wäderleken war sträng; man wärmdes sig wid glödgade kulor.

Dec. 29. Marchen åt Lithauen, öfwer Bugströmmen mot Grodno.

1706 Återkom Regementet till Warschau, och erhöil der winterquarter en kort tid.

April 3. Intagandet af sätningen Jabris.

Regementet åtföljde sedan Armeen under marcherne genom Wolhynien och Schlesien till Sachsen, hwareft trupperne, efter den, i September månad, uti Alt-Ranfadt aflustade freden, blefwo quarliggande nära ett år. Jönköpings Regemente hade då quarter i staden Döbeln, och erhöil der nya gewär och munderingar.

1707 Uppbrottet från Sachsen och tåget genom Schlesien till

Sept. 1. Slupcz, Posen och Wienicz i Polen.

Dec. 28. Marchen genom Dulinowa åt Weichseln.

Rysarne hade dragit sig tillbaka, men härjat landet, så att Swenskarne, efter inryckningen i Polen, måste gå öfwer ödelagda fält och förbrända bostäder; inga lifsmedel funnos hwarken för folk eller hästar; man wågade icke ens dricka watten, ty källor och brunnar woro förpestade af inkastade döda kroppar; alla qwarnar woro förstörda, så att om någon såd fanns räddad, kunde den swärsligen användas till bröd.

1708 Weichselns öfvergång, samt marchen åt Masuren och staden Kolno.

Jan. 10. Marcherne öfwer Narewfloden till Lolkoczyn, och vidare öfwer Niemerbruggan wid Grodno till Smorgoni och Wilna, i hwilken trakt Armeen blef quarliggande hela Mars månad, hwarefter andra winterquarter intogos omkring Madoszkowicze.

På dessa beswärliga tåg genom det af Rysarne äfwen härjade Lithauen, ledo trupperne stor brist på lifsuppe-

hålle, som dock för någon tid afhjelpes derigenom att soldaterna tillfälligtwis blefwo uppmärksamma på åtfälliga fläckar hwilka syntes torra, oaktadt jorden rundt omkring bibehöll mycken fuktighet; wid undersökning befanns nämnde fläckar utwisa ställen der de flyktade inwånarne förborgat spanmål, hwilka synd gåfwo Armeen tillräcklig brödsföda, sedan soldaterna uppsunnit att på handqvarnar förmala säden.

Juni 10. Började regementerna att bryta upp från de omkring Madoszkowicze innehafde kvarteren, och marcherade mot Berezina.

Juni 25, 26. Passerades Berezinafloden wid Brodziece.

Juli 4 Kl. 2 om morgonen, slaget wid Solossin (förmodligen eller 14. det nuwarande Losoczyn, på wägen från Dorrisjow till Dröza, wid stranden af den lilla strömmen Wabis, 5 mil från Mohilew). Efter Konungens exempel wadade truppen öfwer strömmen; wattenet gick upp till armarne; soldaten måste bära gewäret öfwer hufwudet, men som ett starkt regn fortfor, war det swårt att hålla gewäret torrt och brukbart till eld. Konungen ropade derföre: "Skälm som sjuter, gösjar!" Soldaterna hurrade wid denna anmaning, och striden afgjordes med det blanka wapnet pifen och bajonetten. Konung Carl ansåg sjelf denna träffning, som den förnämsta af sina krigsbragder; men också wann Konung Carl sin sista betydliga seger wid Solossin.

En del af Jönköpings Regemente bewistade äfwen detta slag, och förlorade derwid Kapten P. Hjertberg som blef dödsfjuten.

Aug. 15, 16, 17. Gick Armeen öfwer Dnieperfloden wid Mohilew, hwarest trupperne bröjde en hel månad.

Sept. 9. Konung Carl stod med Swenska hufwudkorpsern wid staden Malatitze, en knapp mil från den midt emot belägna staden Dobra wid strömmen Bialana, hwarest Czar Peter låg i ett förskansadt läger. Wid Malatitze, der swenska trupperne kamperade, war fältet för trängt att rymma hela Armeen; General-Major Noos hade derföre, med 5 Regementen, nemligen: Östgöta kavalleri, Westgöta footfolk, Jönköpings, Westerbottens samt Nerike och Wermlands Regementen, blifwit afskild från hufwudkorpsern och förlagd wid Meszkowitz, en by närmare rysta lägret. Ett moras af omkring 1000 alnar och en liten å flöjde begge härarne. General-Quartiermästaren Gyllenkroff underrättade Konungen att den terräng Noos oecuperade, saknade fält för Kavalleriet att med fördel kunna röra sig; Noos skulle derföre sluta sig närmare till hufwudstyrkan, men

denna förändring kunde icke verkställas förr än följande dagen.

Czar Peter hade emedlertid förmärkt, att General-Major Noos' fördelning war skild från armeen, och besöt att låta öfverrumpla honom. Till detta företag utsåg Czaren sina bästa trupper under anförande af Furst Galizin samt Generalerne Rönne och Pflug. Kl. 6 om morgonen den 9 September war moraset passeradt, och gynnade af en stark dimma som hindrade Swenskarne att se hwad som war på färde, föllo 2 Ryska Dragon-Regementen med yttersta hästighet först öfver Jönköpings Regimente som höll på att slå upp sina tält och baracker; anfallet war mördande; men Regimentets Öfwerste, Friherre Göran von Buchwaldt, samlade så mycket folk han i ögonblicket kunde, och satte sig med hastig rådighet emot fienden; anfallet ökades allt mer af flera anryckande Ryska Regementen; nu styndade Westgöta fotfolk till hjälp, anfördt af Öfversten Grefwe Sperling; han föll illa blesserad. Då ilade Östgöta Kavalleri fram i sporrsträck; dess anförare, Öfwerste Rosenstjerna, störtades af en kula till marken, men Öfwerste-Löjtnanten Nils Skytte trädde i den fallnes ställe, och lyckades att kasta en del af fiendens kavalleri öfver ända, då i det samma Öfversten Anders Torstenson, som låg närmast General-Major Noos korps, framkom med Rylands Kavalleri och förjagade de flyende Ryska Dragonerne.

Då stotten hördes till Malatige, styndade Konungen sjelf med Prinsen af Württemberg till walplatsen. Wid Konungens framkomst war anfallet redan aflaget och Ryskarne drogo sig tillbaka. Öfwerste Hjelm beordrades dertföre att med sitt Dragon-Regimente kasta sig emellan Ryskarne och moraset, för att affåra deras återtag; de uppnådde det samma likwäl, så att de med friad rygg kunde wid morasbrädden formiera en fyrkant; här angripne i fronten af samma Regementen de först öfverfallit, på ena sidan af Öfwerste Hjelm's Dragoner och på den andra af det äfwen tillkomna Dal-Regimentet, blef hela fiendtliga styrkan bragt till fullkomlig upplösning och flykt; förlusterne woro betydliga: swenskarne räknade 250 man dödsfjutne och öfver 700 blesserade. På stället lågo 900 Ryskar döde, och många af de flyende bleswo desutom nedsfjutna i träsket.

Af Jönköpings Regimente, som emottog första anfallet, och sedan war med i träffningen till stridens slut, hade Öfversten Friherre von Buchwaldt blifwit kringrand och swårt blesserad; Öfwerste-Löjtnanten Carl Arvidson Matt och Dag med flera Officerare woro äfwen sårade.

- 1707
Sept. 9. Jönköpings Regemente följde sedan Armeens rörelser till det öfvergifna ryska lägret wid Dobra, och vidare åt Smolensk och Starodub, samt öfver Desna och Seimsströmmarne till Romna i Ukrän, och derifrån till Gadiacz, hwarest större delen af trupperne, med utsliten beklädnad och brist på lifsmedel, måste tillbringa dagar och nätter under bar himmel i den owanligt hårda vinterfölden, hwilket i förening med ända till otrolighet uthärdade strapaser, förorsakade att flere tusende föllo i sjukdom, förderfwades eller fröjo ihjel.
- 1709
Jan. 7. Stormningen och intagandet af den befästade Kosackstaden Wipref.
April — Marchen mot Pultava.
Maj 10. Pultavas belägring, hwaruti Jönköpings Regemente deltog intill dagen före slaget derstädes.
Juni 28. Slaget wid Pultava, hwarunder Regimentet bewistade anfallen mot ryska förskansningarne; och efter slaget, armeens reträtt.
Juni 30. Ankomsten till Perebolocza, en liten stad 12 mil från Pultava, belägen der Worckla faller i Dniepern, hwilken flod på detta ställe är $\frac{1}{4}$ swensk mil bred.
Juli 2. Här wid Dniepern, blef den återstående delen af Regimentet, nemligen 27 Officerare och omkring 200 Underofficerare och manskap, tagen i rysk fångenskap, genom den kapitulation som swenska Generalen Grefwe Adam Ludvig Lewenhaupt nödgades afsluta med ryske Generalen Furst Wenzikoff. Bland dessa fångne woro många blesserade. Under belägringen och slaget wid Pultava bleswo $\frac{2}{3}$ af Regimentets Underofficerare och Manskap dödsfjutne.
- Regementets Officerskorps wid Pultava, bestod af följande: Öfwerste, General-Adjutanten, Friherre Göran von Buchwaldt, blef i slaget swårt sårad och fången, samt dog af sina bleskyrer den 8 derpå följande Juli; Öfwerste-Löjtnant Carl Arvidson Matt och Dag, dödsfjuten; Major Harald Dre, illa blesserad och fången, kom hem från Siberien 1722, tog s. å. afsked med Öfwerste karaktär, död 1723; Regements-Quartermästare Carl Waldow, fången; Adjutant Märten Wessman, fången; Kapte ner: Friherre Gustaf Wörner, som efter slaget tog befälet öfwer den ringa del som återstod af Regimentet, och blef med densamma fången; Carl Hård, fången; Gabriel Ljungfelt, fången; Friherre Berndt Diedrich Wörner, fången; Fredrich Schmidt fången; Olof Wallengren, blef fången under slaget, 1739 ablad med namnet Wallenerona enligt Konung Carl XII:s wid Pultava gifna löfte; Lorenz Roxendorff, fången; Eric Berchman, fången; Johan Swinhufwud, fången, och 7 dödsfjutne, hwilkas

namn nu äro ofände; Löjtnanter: Friherre Sten Cohet, erhöill flera blesfyrrer, fången; Berndt Thimmern, fången; Israel Brandt, fången; Anders Sandahl, fången; Peter Hörling, fången; Bonde Sandberg, fången, men ransonerade sig derifrån, och kom hem samma år; Johan Gyllenhammar, fången, och 9 dödsfjutna, hwilkas namn nu äro ofände; Fändrikar: Nils von Gerdtén, fången; Hans Henric Silbius, fången; Johan Jacob Tiggerköld, erhöill 5 blesfyrrer, fången; Johan Adolf Elmingh, fången; Eric Hjulström, fången; Johan Rosbach, fången; Johan Verchman, fången; Peter Wulff, illa blesferad, fången; desutom 8 dödsfjutne nu till namn ofände. 1722 om sommaren (sedan fred ändtligen blifwit slutet i Nystad 1721) återkommo 17 Officerare, 2 Underofficerare, 1 Trumslagare och 10 af de Soldater, hwilka blifwit fågne efter slaget wid Pultawa; 9 Officerare dogo i fångenskapen.

Att så många Kompaniofficerare, nemligen 16 i hwar grad, den tiden funnos wid Regementet, härledde sig derifrån, att 1704 tillfattes dubbelt antal, dels i anseende till påräknadt behof för fälttågen, dels och emedan Regementets nummerstyrka, såsom wid uppbrottet från Sachsen 1707, war större än Indelta Noteringen och uppgick till 1200 man.

Underofficeren Samuel Beth, återkom 1712; blef Kapten wid Smålands Fremännings-Regemente 1717; jemte sin bror Gudmund adlad 1720, med namnet Adlerbeth.

1710 War Regementet å nyo rekryteradt hemma i landet och Jan. — försedt med befäl, samt afgick till Generalen Grefve M. Stenbocks Armé i Skåne.

Febr. 28. Slaget wid Helsingborg; Regementet anfördes derunder af Öfwerste-Löjtnanten, Friherre G. W. Fleetwood, och gjorde sedan strandposteringar i Skåne detta och följande året.

1711 5 Kompagnier af Regementet fördes till Stralsund, som Okt. — då blockerades af Ryska, Danska och Sachsiska trupper.

1712 Afgingo de öfrige 3 Kompagnier från hemorten till Sept. — Pomern; och gjorde Regementet detta och följande åren 1713, 1714 och 1715 garnisonstjenst och fortifikationsarbeten i Stralsund.

1715 Stralsunds belägring af Danska, Preussiska och Sachsiska Junj. — trupper.

Nov. 14. Träffning wid byen Stresow på Rügen, och återgången derifrån öfwer Alte-Fehr till Stralsund, hwars bombardering börjades den 16 November.

Dec. 13. Då General Düker måste genom kapitulation öfwerlemna

Stralsunds fästning, blef Jönköpings Regemente jemte öfriga garnisonen, åter bortfördt i fångenskap till Königsberg samt andra orter i Preussen; och qwarhölls der intill freden 1719.

1716 Uppfattes åter en del af Regementet, så att redan Februari månad woro några Kompagnier i Skåne; öfwer sommaren förlagde wid Christianstad, fingo dessa Kompagnier om hösten återwända hem.

1717 Låg Regementet hela året på Notarne, för att rekryteras och beklädas, samt erhöll då nya fanor.

1718 Mönstrades Regementet i Jönköping af General-Löjtnanten Grefve M. Jul. de la Gardie, och afmarcherade derefter, anfördt af Öfwerste-Löjtnanten, Öfwersten S. G. von Kothen, till Wermland. Regementet hade då ingen annan beklädnad än sin släpmundering, besående af grå rockar med blå uppflag och fragar, samt västar och byxor af skinn.

Okt. 28. Utföljde Regementet Armeens 2:dra Kolonn, hwilken, kommenderad af Regementets Chef, General-Löjtnanten Friherre S. D. Albedyhl, från Wermland inbröt i Norrige.

Nov. 27. Under Fredrikshalls, eller fästningen Fredriksstens belägring, stormningen och intagandet af ena utanverket, stansen Gylbenlöw, hwarwid på Regementet placerade Kaptenen J. Tilliander blef dödsfjuten.

Strax efter Konung Carl XII:s, om astone den 30 November timade död, upphäfdes belägringen för Fredrikshall, och Armeen drogs tillbaka inåt Sverige. Detta förhastade återtåg hade man icke wärdat sig att förbereda genom någon anstalt till quarter och underhåll under marchen; ett 6 veckor ihållande regn och derpå följande stark köld, förorsakade derföre sjukdomar och många död bland trupperne; Jönköpings Regementes betydliga förlust är här antecknad wid mönstringen som hölls nästföljande året.

Under den återstående wintern utgjorde Regementet garnison i Uddewalla.

1719 Kriget mot Danmark fortsfor ännu, och Jönköpings Regemente förblef derföre qwar till garnisonstjenstgöring i Uddewalla, intill stilleståndet, hwarefter Regementet i Oktober månad återwände till sin hemort.

Regementets Officerskorps, som bewistat 1718 års Fälttåg i Norrige bestod af följande personer: Öfwerste, General-Löjtnanten S. D. Albedyhl, kommenderade Armeens 2:dra Kolonn. (Armeen war fördelad i 3 Kolonner; den 1:sta eller hufwudkolonnen anfördes af Konungen sjelf och gick från Westra Edet till Prestbacka; 2:dra kolonnen fördd af Albedyhl inbröt från

- Bernland i Norrige; och 3:dje kolonnen, förd af General Düker, som war Konungen närmast i befälet, gick på flottbryggor öfver Swinesund till Norrige; med 3:dje kolonnen woro äfwen General Mörner, samt Prins Fredrik af Hessen, sedermera Konung Fredrik 1:ste, och den unge Hertigen Carl Fredrik af Holstein); Öfwerste-Löjtnant, Öfwersten S. G. v. Kothen, som anförde Regimentet; Major C. Lillje; Regements-Quartermästare J. G. Kohl v. Hirschwald; Adjutant J. Krook; Kapten: Chr. Lillje; J. Lagercrantz; S. Broburgh; C. L. v. Blumenthal; D. Lind; C. F. Velz; G. A. Silfverhjelms; S. Warelberg; Löjtnanter: P. v. Schlytern; S. Broman; F. F. Stolz; M. Ahrenberg; J. Widdom; A. Blomberg; J. Hemendorff; Jul. v. Kahlben; Fändrikar: M. Wetter; J. Fehn; C. D. Stålhammar; N. Westfelt; G. Wernbom; M. Hjertberg; J. Moberg; C. Gjulhammar; desutom woro placerade på Regimentet 5 Kapten, 4 Löjtnanter och 7 Fändrikar på extra stat.
- 1719
Okt. 22. Mönstrades Jönköpings Regimente i Jönköping, af General-Majoren, Friherre Sten Arvid Sture; det befanns då att Regimentet, sedan förra årets mönstring, under knappt 2 månaders fälttåg åt Norrige, och den illa tillställda reträtten derifrån, förlorat 490 man.
- 1719 Utbefommos blå kappor med rödt foder.
- 1720 Nästan alla Officerare på extra stat togo afsted detta år.
April — Sedan Regimentet blifwit rekryteradt afgick det till Stockholm i garnison, medhafwande då ny mundering af blå rockar med röda fragar, uppslag och foder, hvita tennknappar, röda wästar, byxor och strumpor.
- Maj 2. Paraderade Regimentet bland flera Indelta trupper wid Konung Fredrik 1:s Kröning; och utgjorde derefter om sommaren besättning på Galér-flottan.
- 1721 Mönstrades Regimentet af Fältmarskalken, Grefwe C. G. Düker; och war detta år äfwen kommenderadt till garnison i Stockholm; samt till strandposteringar på Dalarön, att hindra de härjningar hwarmed Nyssland hotade Swenska kusten, innan freden aflöts i Nyssland, hwarefter Regimentet i September månad fick tåga till hemorten.
- 1741 Under kriget mot Nyssland, hade Regimentet 300 man kommenderade på Orlogsflottan; desse kommo hem om hösten; och 700 man besättning på Galérerne wid Stockholm, hwarest detta manskap blef quarliggande öfwer wintern.
- 1742, 1743 War hela Regimentet kommenderadt på Galérflottan, och bewistade
- 1743 Maj 31. Sjöslaget mot Nyssarne på Korpo ström.
- 1743 Aug. Efter fredsslutet i Abo, transporterades Regimentet till

- Stockholm, marcherade derifrån till de trupper som sammandrogos wid Wenersborg och Uddewalla, i anseende till ifrågakommet fredsbrott med Danmark; förblef i dessa städer öfwer vintern, och tågade hem om sommaren 1744.
- 1751, 1752, 1753, 1754. Var halfwä Regementet kommanderadt till arbeten på fästningen wid Lowisa, som isländfattes, förmodligen emedan Ryssland åter hotade med krig, hwilket likwäl afwändes genom Sveriges förbund med Preussen, som några år derefter bröts i det så kallade sjuåriga kriget.
- 1758
Juni — Anförde Majoren G. Chr. Ribbing 900 man af Regementet till Pommern, hwarest, under kriget mot Preussen, bewistades träffningar wid Koserow, Brommerbusche och Damerow, samt i Mecklenburg wid Voitzenburg.
- Dec. 28. Öfverste-Löjtnanten wid Kalmar Regemente, Friherre G. F. Bechlin hade emottagit befälet öfwer Jönköpings Regementes kommandering i Pommern, och gick med denna styrka, samt några andra trupper, öfwer isen till Usedom, dref Preussarne derifrån, eröfrade en kanon med ammunitionswagn, samt tog 43 man underofficerare och soldater till fånga.
1759.
Sept. 10. Var Regementet på Galärflottan och bewistade Sjöslaget på Frische haf, der en Preussisk Escadre af 9 farttyg eröfrades.
- Sept. 16. Stormningen och intagandet af Wollin, under anförande af Öfverste-Löjtnanten Friherre Bechlin som derwid blef blesjerad af ett gewärsfott genom wenstra läret.
- 1760
Jan. 28. Anfallet mot Anklam, der Preussiske Generalen Mantuffel med omkring 350 man togos till fånga.
Under sommaren detta år gjorde Regementet tjenst på Galärflottan å Frische haf.
- 1761
Var en del af Regementet på Galärflottan, och en del med Syrengtportensta Frikorpsen, samt deltog i träffningar wid Kenglin, Gatsche, Neusund, Uckermünde och Laschenberg.
- 1762
Jan. — Winterkampagnen i Mecklenburg; Malchins bombardering och träffningarne wid Dargun och Kusenhoff.
- Juni — Efter freden i Hamburg, återwände Regementet från Pomern till Carlskrona och hemorten.
Under detta krig hade Regementet 1 Kapten och 150 man wid garnisonen i Christianstad.
- 1788
Juni 5. Samlades Regementet wid Skillingaryd till möte och mönstring; uppbröt derifrån den 13, och inträffade i Carlskrona den 19 Juni.
- Juni 28. Gick Regementet ombord på örlogsflottan.
- Juli 12. Landsteg 1 bataljon, 561 man, i Finland wid Helsingfors och slog läger på Helsing-Camp.
Kapten Bogeman, Löjtnanterne Lilliehöft och Lager-

- crang, Fändrikarne Leijonabler, Kuslensstjerna och von Johnstön, 8 Underofficerare, 1 Profoss, 2 Trumslagare och 232 man blefwo quartermunderade såsom besättning på örlogsflottan och bewistade
- Juli 17. Sjöflaget wid ön Hogland, hwarunder 1 soldat blef dödsstjuten och några blesserade.
- Juli 22. Lögo Premier-Majoren J. A. Stedt, Kaptenerne Bogeman och v. Schmiterlöw, samt Löjtnant Kuslensstjerna, äfwen som
- Juli 23. Regements-Quartermästaren, Kapten Stålhammar och Secund-Adjutanten Stjernspets affed, och återreste till hemorten.
- — Embarkerade bataljonen på galéerne Höpken, Upsala och Halland, samt transportfartyget Unga Hjorten, och afgick från Helsingfors till Brackila.
- Aug. 3. Landstigning bortom Fredrikshamn wid Brackila, hwareft tillkom förstärkning af 2 fältkanoner, 2 Underofficerare, 4 Konstaplar och 40 Artillerister under Löjtnant Lagerstråhle (Löjtnanten wid Artilleriet Lagerstråhle dog den 30 November 1788); bataljonen marcherade till Fredrikshamn, samt bewistade derstädes attacken mot Ryssa redouten, då 1 soldat blef blesserad.
- Aug. 4. Marcherades åter till Brackila, hwarifrån bataljonen med nämnde Artilleriäfdelning som sedermera ätföljde Regimentet, transporterades på galéerne till Borgo.
- Aug. 12. Slogs läger på Borgo-malm.
- Aug. 20. Marchen till Forsby, och den 22 till läger wid Lowisa.
- Aug. 27. Marchen till Aborrfors, och den 28 till läger wid Kongsböhle.
- Sept. 9. Secund-Majoren Hammarberg, Kaptenen Friherre Fleetwood, och Auditör Boheman erhöilo H. K. H. Hertigens permisstion och reste hem.
- Sept. 12. Intogos Cantoneringsquarterm uti byarne Wirby och Finby.
- Sept. 16. Af Regimentets hemmawarande del, uppbröt Kaptenen Carl Jesper Kuslensstjerna, med Fändrikarne Beckstrand, Ribbing och Humble, 4 Underofficerare och 177 Man från Bernamo och marcherade till Mörary och garnison i Landskrona; i Oktober månad afdingo Secund-Majoren Hammarberg, Fändriken Baron Falkenberg, 3 Underofficerare och 85 Man äfwenledes från hemorten till garnison i Landskrona.
- Okt. 20. Detacherades Lieutenanten H. C. v. Viken med Sergeant Charman och 26 man från Wirby till Öswerste-Löjtnanten och Ribbaren Druswas Sägare-Bataljon uti Laswastby och Herwikoffy.
- — Förslades Regimentets bataljon till winterquarterm uti Swenstby, Kongsböhle, Leukoffy och Wirby.

- Okt. 23. Reste Regements-Chefen, Öfversten och Riddaren Grefwe von Schwerin, såsom permitterad, till Sverige.
- Dec. — De som varit befättning på örlogsflottan återkommo till hemorten; undantagandes Löjtnant v. Johnson och 11 man som stannade qwar wid garnison i Åbo, och kommo hem i November månad 1789.
- 1789
Maj — Höll bataljonen gränsposteringar wid Ransila, Anjala och flera ställen.
- Juni 16. Uppbrott från Kongsböhle och march till läger wid Elime, den 24 till Willekala, den 25 till Wärele, der 1 man blef blesserad wid broslagningen; den 27 till Mäti-Kowala i Nyssland.
- Juni 30. Bar bataljonen wid Avantgardet, som fördref fienden från Wiala by, hwarest läger intogs.
- Juli 2. March till Memmele.
- Juli 3. Träffningen wid Likala, hwarunder Öfverste-Löjtnanten Baron Friesendorff anförde 3:de kolonnen; samma dag fortsattes marchen till läger wid Sippola.
- Juli 14. Öfverste-Löjtnant Baron Friesendorff marcherade från Sippola med Jönköpings bataljon och 1 bataljon af Westmanlands Regimente, för att understödja General-Majoren Baron Kaulbars wid Kaipiais; och hade derunder en mindre träffning, $\frac{1}{2}$ mil nära Kaipiais, wid Enjerfvi, hwarifrån fienden drefs tillbaka. Här upphanns Baron Friesendorff af S. M. Konungens Ordres att genast återvända till Sippola, hwarest detachementet ankom följande dagen.
- Juli 18. Flyttades lägret från Sippola till Skulla.
- Juli 21. 3 Affären wid Sippola bleswo dödsfjutne af Regimentet 1 man, samt af dess Artilleri 1 man och 2 hästar. Blesserade woro af Regimentet Löjtnanten S. C. von Wicken och 12 man, samt af Regements-Artilleriet 1 man.
- Juli 25. Dog Löjtnant v. Wicken i Anjala af sin blesfsyr.
Den 21 Juli efter Affären wid Sippola var Regimentets bataljon i Arrieregardet som werfställe flottbryggans swängning wid Anjala, hwarifrån bataljonen åtföljde armeekorsens march till Wärele, och detacherades den 23 Juli till posteringar i Nappa och kringliggande byar.
- Aug. 25. Marcherade bataljonen till postering wid Manurasa.
- Aug. 24. Regimentets andra bataljon ankom emedertid från Sverige till Kupis-Brobby, anförd af Regements-Chefen, Öfversten och Riddaren Grefwe v. Schwerin.
Secund-Majoren Hammarberg, och Kaptenen wid Wista Kompagni, Majoren i Regimentet Adlerbeth hade nu äfwen kommit öfver till Åbo. Kaptenen Friherre Fleetwood läter wid denna tid äfwen återkommit från Sverige.

Sept. 1. Affären wid Kupis-Broby; kl. 9 f. m. erhööll General-Löjtnanten v. Platen wid Högfors, rapport från Öfversten Grefwe v. Schwerin, att 18 Nyfka galärer närmade sig till landsfigning wid Kupis-Broby; Grefwe Schwerin widtog emedlertid, med den bataljon af Regimentet som låg wid Broby, sådane dispositioner, att striden mot de landsfigne Nysfarne, börjad kl. 10 f. m., kunde uthållas, och, sedan General-Löjtnant v. Platen hunnit tillkomma med någon förstärkning från Högfors, ända till kl. 5 e. m. fortsättas med den framgång, att fienden, oaktadt deß hästiga och ihärdiga anfall, nödgades retirera på sina fartby; Vönköpings Regemente fände då äfwen understödd till förswaret af batterierna wid Heinlar, så att fienden, på alla punkter tillbakalagen, måste afstå från sin plan, som hade varit, att, medelst, på samma gång, utförde attacker wid Högfors, Kupis-Broby, Kupis-Nvarnby och Heinlar, bereda sig tillfälle att affära och slå den Swenska arméekorpsen wid Kymmenegård. I denna affär blefwo af Vönköpings Regementes bataljon 4 man dödsfjutne och 7 man blesserade.

Bataljonen åtföljde sedan arméekorpsens march till Aborrifors; gjorde derstädes tjenst i batterierne wid Kymmene-Öf, ankom wid slutet af Oktober till vinterquarter i Nestola, Itis och Heinola socknar, men uppbrot derifrån den 6 November och marcherade derifrån till S:t Michel.

Regementets bataljon, som förut war i Finland under Öfverste-Löjtnant Baron Friesendorffs och Premier-Majoren G. G. Fahnehjelm's befäl, uppbrot från Manurala och Keltis, samt marcherade åt Savolar, nemligen: Till Kansala, den 18 till Nyby, den 20 till Härkille, den 21 till Jörange och Heinola, den 23 till Luusi, den 24 till Kortis, den 26 till Karanga-Mäki, den 27 till Loivola, den 29 till Lahnama, den 30 till S:t Michel samt hyarne Lockala, Peti-Lanlar, Wattilla och Pittilar. Som Öfverste-Löjtnant Baron Friesendorff den 14 Oktober erhållit nådig befallning, att under denna march besätta de pass som woro hittills bewakade af Öfverste-Löjtnanten och Ribbdaren Edenhjelm, så blefwo, för att betäcka den wäg S. M. Konungen ämnade passera emellan S:t Michel och Heinola, posteringar ställde wid Loivola, Laktis, Christina, Kyro, Mattola och Sjöholmen.

Nov. 1. Utwidgades bataljonens vinterquarter så att Kaptenen Baron Posse med sitt detachment 150 man förlades till Brachelinna, hwarest bataljonens stab äfwen blef inquarterad från den 12 November.

Nov. 17. Ankom bataljonerne från Aborrifors till S:t Michel,

hwarest, sedan hela Regimentet då sammanträffat, posteringarne hela vintern underhöllas å gränslinien allt ifrån Laktis till Liansari och vidare efter fiendens ställning åt Antola och Pumala. Lifbataljonen erhöll vinterquarter i St Michels och Menduhari samt Öfverste-Löjtnantens bataljon i Christina socknar. I dessa vinterquarter, bestående af så kallade pörten, bodde allmogent tillsammans med sina hästar och andra husdjur; detta förbjöds i de rum der manskap war inquarteradt; men förpåret som innehöll creaturens föda måste stå inne i pörtet, för att icke frysa i den starka kolden.

1789
Nov. 22.

Sedan Regements-Chefen, Öfversten och Riddaren m. m. Grefve von Schwerin, Öfverste-Löjtnanten och Riddaren Baron Griesendorff, och Major Adlerbeth m. fl. erhållit Kongl. permission till Sverige, blefwo Premier-Majoren Fahnehjelm Befälhafware för Regimentet i Finland och tillika Chef för Lifbataljonen, wid hwilken Kaptenen Baron C. J. Fleetwood gjorde Majorstjenst; Secund-Majoren Hammarberg Chef för Öfverste-Löjtnants bataljon och tillika expeditionsförande Major för Regimentet.

Följande Underofficerare, Korporaler och Manskap hade under detta krig ådagalagt såredes tapperhet, eller blifwit dödsfjutne eller blesserade.

Wid Lifkompagniet: Fältwäbeln Nils Magnus Bergström, utmärkt sig för mod och sticklighet, wid postering i Swartbäck, och under affären wid Kupis-Bröhy den 1 September; N:o 1 Soldaten Lundgren, krossad i bröstet, under sjöslaget wid Hogland 1788, så att han måste affledas; N:o 5 Soldaten Böhm, blesserad i högra benet, den 1 September wid Hårduka udde; N:o 14 Soldaten Lång, den 21 Juli wid Sippola, illa blesserad i högra läret, så att han blef wanför och måste affledas; N:o 26 Soldaten Drelquist, blesserad i wenstra läret, wid Hårduka udde den 1 September; N:o 30 Soldaten Wetter, blesserad i högra benet af kartschkula, under broarbetet wid Wärele den 26 Juni; N:o 48 Soldaten Palm, wenstra fotknölen tvärt igenomstjuten af musköt-kula; N:o 57 Soldaten Dahl, blesserad af muskötstott i högra benet.

Öfverste-Löjtnantskompagniet (nu No härad): Fältwäbeln Joh. Reinh. Pryg utmärkte sig wid Arrieregardet under reträtten ur Nyland den 21 Juli; samma dag wid Anjalabryggans indragning, och i affären wid Sippola; N:o 20 Soldaten Kula, erhöill muskötstott i wenstra benet den 21 Juli wid Sippola; N:o 32 Soldaten Höf, blesserad i högra handen wid samma till-

fälle; N:o 78 Soldaten Väck, dödsfjuten wid Sippola den 21 Juli; N:o 96 Korporal Krang, den 21 Juli wid Sippola, illa blesserad i wensra armen, och deraf wansför, så att han måste affledas; N:o 137 Korporal Dwick, den 21 Juli wid Sippola, bles i början af affären blesserad af muskötskott i högra benet, men det oaktadt stod qwar till affärens slut, och deltog i elden.

1:ste Majorens kompagni (nu Norra Westbo). N:o 27 Soldaten Frist, dödsfjuten den 1 September wid Broby; N:o 36 Soldaten Mällman, krossad i bröst och rygg under sjöslaget wid Hogland 1788, så att han måste affledas; N:o 40 Soldaten Hammarström, dödsfjuten den 1 September wid Broby; N:o 85 Soldaten Korth, den 1 September blesserad wid Kupis-Broby af en muskötkula, som gått in i munnen, slagit ut 3 tänder och blifwit qwarsttande i hufwudet en månads tid. Korth fortför likwäl att tjena.

Secund-Majorens kompagni (nu Westra härads). N:o 9 Soldaten Lund, dödsfjuten under sjöslaget wid Hogland den 17 Juli 1788; N:o 49 Soldaten Sjö, den 21 Juli wid Sippola illa blesserad af muskötskott som splittrade benet i högra armen.

Norra Wedbo kompagni. N:o 63 Korporal Lindwall, hade tjent i 48 år, bewistat sjöslaget på Korporström den 31 Maj 1743 och bewistade friget i Pommeren från 1758 till 1762; samt deltagit med tapperhet i sjöslaget wid Hogland den 17 Juli 1788; N:o 68 Soldaten Snäll, den 21 Juli wid Sippola, illa blesserad i wensra foten.

Wista kompagni. Fältwäbeln A. M. Humble distingerade sig under affären wid Sippola den 21 Juli; N:o 43 Soldaten Grip, har i sjöslaget wid Hogland den 17 Juli 1788, med sticklighet serverat en kanon, och afwen med tapperhet bewistat rycka anfallet wid Tiumwärfpi batteri, samt affären wid Broby den 1 September; N:o 63 Soldaten Löf, blesserad i högra låret wid Härdaka udde den 1 September; N:o 79 Korporal Wetter, wid Sippola den 21 Juli, blesserad af muskötskott i wensra aren; N:o 94 Soldaten Mehn, blesserad i hakan wid sistnämnde tillfälle; N:o 114 Korporal Öhrn, den 21 Juli; då flottbryggan wid Anjala skulle swängas, förde Korporal Öhrn modigt och oförtrutet, under fiendens beständiga kanon- och handgewärseld, ensam en båt med sina öfwer elfwen till fiendtliga stranden, der Öhrn fästade linan i flottbryggan, som derigenom kunde swängas till Swenska sidan. Den 25 påföljande Augusti bles Korporal Öhrn förordnad att göra Underofficers-

tnest. Öhrn nämnes äfven med utmärkelse under affären wid Sippola den 21 Juli.

Östbo kompani. N:o 11 Soldaten Elätt, dödsfjuten den 1 September wid Broby; N:o 87 Soldaten Währ, blesserad framför batteriet wid Fredrikshamn den 3 Augusti 1738; N:o 120 Soldaten Ahl, blesserad i wensra axeln den 21 Juli wid Sippola; N:o 130 Soldaten Rudin, wid Sippola den 21 Juli, illa blesserad i halsen, deraf wansför i högra armen och måste affledas; N:o 132 Soldaten Hall, blesserad i wensra benet, den 21 Juli wid Sippola.

Westbo kompani (nu Södra Westbo). Fältwäbel Elmman, blef den 1 September wid Broby kommanderad med 6 man, att rekognoscera Rysarnes landstigning; war derwid nästan fringrand af ungefär 60 Ryska Jägare, men efter någon stottverling, lyckades att utan förlust återföra sin lilla trupp till bataljonen, sedan han inhemtat de upplysningar om fiendens företag, som woro nödige för ordnandet af det förswar bataljonen skulle utföra. Elmman blef dödsfjuten wid Saivitaipal den 4 Juni 1790; N:o 1 Korporal Nors, den 14 Juli wid Enjerfvi, war den förste som, med sin patrull af 4 man, utmärkt skickligt avancerade mot Ryska Jägarna, hwilka sedan af Swenska detachementet blefwo tillbakaslagne; N:o 29 Korporal Mast, wisade färdeles mannamod wid alla tillfällen från trigtets början; blef den 1 September wid Härduka-udde blesserad i ansigtet; N:o 40 Soldaten Kory, dödsfjuten den 1 September wid Broby.

1790
Mars 29.

April 15.

Hade Secund-Majoren Hammarberg, på Kongl. permis afrest till Sverige, och Kaptenen Friherre C. J. Fleetwood emottog befälet öfwer Öfwerste-Löjtnantens bataljon, men sjuknade i Brachelinna den 18 April, och förblef sjuk en månad i St Michel; bataljonsbefälet fördes under tiden af Kapten Friherre Köhler; Öfwersten m. m. Grefve v. Schwerin tog affsed den 7 Mars.

En del af Jönköpings Regimente war med avantgardet, som under Majoren v. Vegesack attackerade Pardakoski, hwariifrån fienden förföljdes till Kernakoski. Premier-Majoren och Middaren C. G. Fahnehjelm, samma dag utnämnd till Öfwerste-Löjtnant i Regimentet, hade emedertid, med Jönköpings Lifbataljon och Savolax Jägare, intagit Kuivastansari by; då Rysarne förnyade affären wid Kernakoski, skyndade Öfwerste-Löjtnant Fahnehjelm dit till understöd för Dal- och Wermlands-Regementen, så att fienden nödgades retirera till Saivitaipal. Kaptenerna Friherre Fleetwood, Friherre Poëse och Lagercrang nämnas här med utmärkelse. 3 man blefwo dödsfjutne.

1790. Öfverste-Löjtnant Fahnehjelm med Jönköpings bataljon, April 16. 50 man Vermlands Jägare och 2 kanoner, ryckte fram emot Suomenjemi-passet, för att affärta en i grannskapet stående fiendtlig korps; hvaraf en del befanns samlad på isen emellan Bardakoski och Suomenjemi; men, som den fiendtliga styrkan var för mycket öfverlägsen, så måste Öfverste-Löjtnant Fahnehjelm draga sig ifrån Suomenjemi och retirera till Kyro; 1 man blef blesserad.

April 30. Då Nysfärne attackerade Kernakoski, framryckte Jönköpings Regemente att försvara det stora batteriet wid passet, som af en särskild fiendtlig korps angreps; en division af Regementet förstärkte Majoren v. Wegesacks afdelning, och deltog i fiendens fördrivande från höggra flanken; hvar-
 efter bemälde Major med 36 granadörer af Jönköpings och Vermlands Regementen borttog fiendens wid broen placerade 2. ne kanoner; efter 6 à 7 timmars strid drog fienden sig öfverallt tillbaka.

Löjtnanten wid Jönköpings Regemente Ahnström, som biträdt wid den ena kanonens erföning, blef utnämnd till Riddare af Svärds-Orden.

Maj 17. Ankom Öfverste-Löjtnanten och Riddaren Baron Friesendorff från Sverige till Bardakoski och emottog befälet öfver Regementet.

Maj 19. Aterkom Kaptenen och Riddaren Baron Fleetwood till fristnad från St Michel, och emottog några dagar der-
 efter Majors-expeditionen.

Juni 4. Under Öfverste-Kammarjunkaren, General-Adjutanten och Riddaren Baron Armselts attack mot Saivitaipal, blefvo af Jönköpings Regemente dödsfjutne: Fältwäbelsn wid Westbo kompani Elfman och 18 Soldater, samt blesserade: Öfverste-Löjtnanten och Riddaren Fahnehjelm, Kaptenen och Riddaren Baron Fleetwood, Löjtnanten och Riddaren Ahnström, Jändriken G. v. Wenker, 2 Under-officerare och 71 Man

Denna attack måtte varit nog mycket wägad, i hänseende till fiendens ställning och styrka, ty von Schang säger i sin historia om detta frigg, att "allt sedan Konung Carl XII:tes fälttåg, hade Swenska hjeltemodet kanhända icke varit satt på ett wädligare prof, än här wid Saivitaipal." Med utmärkelse nämnas wid detta tillfälle Öfverste-Löjtnanten och Riddaren Baron Friesendorff samt alla Officerarne wid des bataljon.

Efter affären wid Saivitaipal war Regementet förlagd omkring Bardakoski, dit Second-Majoren Hammarberg ankom från Sverige den 29 Juni. Här blef Öfverste-Löjtnanten och Riddaren Baron Friesendorff den 6 Juli utnämnd till Öfverste och Chef för Regementet.

1790 Blef Kaptenen Baron C. H. Pösse fången; förmodligen
Juli 10. på postering wid Menduhari; underrättelse fatnas huru
dermed tillgått; Kaptenen Baron Pösse återkom ur Nyssa
fångenskapen i November eller December månad 1790.

Sedan freden blifwit avslutad den 19 Aug. i Wärele,
uppbröt Regimentet den 23 Augusti från Bardakoski och
marcherade genom Raikala, Paufala, St Michel, Lah-
nama, Laktis, Kortis, Lusst, Härkille, Sattiala, Kauka-
lambi, Abkois, Skafwarbbhle och Helsing Ryrkoby; an-
kom till lägret wid Helsingfors den 11 September och
embarkerade följande dag, Lifbataljonen på linieskeppet
Wasa och Öfwerste-Löjtnantens bataljon på linieskeppet
Manligheten; Regimentet gick i land wid Carlskrona
den 6, och kom hem till Notarne den 11 Oktober.

(1788—
1790). Regimentets Officerskorp under dessa krigs-
år: Chef, Öfwersten Baron A. L. Friesendorff R. S. D.
estertärde Grefve v. Schwerin 1790; Öfwerste-Löjtnants-
beställningen, vacant efter Baron Friesendorff; Premier-
Major, Öfwerste-Löjtnanten i Regimentet C. G. Fahne-
hjelm, R. S. D.; Secund-Major C. A. Hammarberg;
Kapten: A. F. Adlerbeth, Major i Regimentet, Chef
för Wista kompani, begagnade Kongl. permisssion 1788;
kom i Augusti 1789 till Finland, men sjuktade i Åbo,
erhöll åter Kongl. permisssion i Oktober eller November
att resa hem, och synes således icke hafwa bewisat kriget;
B. J. Ennes, war kommanderad hemma i landet; Fri-
herre C. J. Fleetwood, R. S. D.; Friherre G. O. von
Köhler; Carl Jesper Kaylenstjerna, hade i Juni 1788
genom tjenstbyte lemnat Westbo kompani till Kaptenen
Baron C. H. Pösse; stod sedan quar i Regimentet utan
lön; war kommanderad till garnison i Landskrona och
derefter sjuk hemma; Friherre C. H. Pösse; C. Neuter-
crona, R. S. D., Regements-Quartiermästare; Lilliehök,
gjorde 1790 tjenst wid Nerike och Wermlands Regemente;
F. Lagercranz; C. E. Rosenborg; Löjtnanter: C. A.
Stjerncreuz; hade namnet Kniberg, men blef 1788 adlad
och kallad Stjerncreuz, innehade lön men war minder-
årig och wistades hemma; Pringenköld; C. H. Örön-
hagen; A. Leijonadler; Unge; C. Kaylenstjerna; L. L.
von Johnston; G. G. Ahnström; Fändrikar: L. von
Wenger, sjuk hemma; Neutercrona, innehade lön, men
war minderårig och wistades hemma; C. Drake, Premier-
Adjutant med lön, minderårig, wistades hemma; C. G.
Gyllenswärd; B. A. Ennes, Secund-Adjutant till och
med 1789; G. Humble, gjorde 1790 tjenst wid Nerike
och Wermlands Regemente; J. F. de Maré, Secund-
Adjutant 1789 efter Ennes; J. E. von Schanz, gjorde

1790 tjenst wid Nerike och Wermlands Regemente; L. F. Drake, Secund-Adjutant 1790 efter de Maré; J. Westerling, gjorde tjenst wid Drufwas Jägare; Fr. Humble; H. Silbius; A. F. Silfwerhjelm; C. Stålhammar, gjorde tjenst wid Drufwas Jägare; C. S. von Menzer; 1790 blefwo i Finland till Fändrikar befordrade: J. F. Handberg, war Fältwäbel; A. F. Köllerström, war Rustmästare; C. L. de Maré, war Fältwäbel och Bataljons-Adjutant; A. W. Köllerström, war Sergeant; B. G. Chorman, war Sergeant; Löjtnant H. C. v. Wicken, död af blesstyr 1789; Fändrikar: Hjerta, placerad på Regementet 1789, blef samma år befordrad till Löjtnant wid Zemtlands Regemente; D. Bång, utan lön, 1789 befordrad till Löjtnant wid en af de nya korpser som uppfattes i Finland; Ribbing, hade lön wid Wista kompani, war sjuå hemma wid Regementets uppbröt 1788, blef sedan kommanderad till garnison i Landskrona, sedermera död hemma 1789; Beckstrand, Baron Falkenberg och Humble, utan löner, bewistade icke kriget men woro wid garnison i Landskrona 1788; von Holthufen och Karlström, utan löner, bewistade icke kriget; Ugglå, utan lön, bewistade icke kriget, tog affed 1788; Weidenhjelm, Grefwe Wrangel, von der Osten, utan löner, minderårige, bewistade icke kriget; Regementspastor Sandahl; Bataljonspredikant Blom; Auditör Boheman; vice Auditör Lindberg; Regementsfältfär Bergholtz.

Under kriget åtföljde Regementet en Artilleriasafdelning med 2 fältpjaser, som kommanderades af Löjtnant Lagerstråhle, död 1788; hwarefter Löjtnant Baron Nehbinder och sedermera Löjtnant Sturzenbecker af Artilleriet, hade befäl wid afdelningen.

1801
April — Då Sverige war nära att blifwa inweckladt i krig mot England, som med en stark flotta gått genom Drefund och angripit Danska sjömakten wid Köpenhamn, samt derefter hotade Carlskrona, blef Bönköpings Regemente beordradt till Skåne, för att hålla strandwakter och posteringar wid sundet, från Mölle fiskläge och Helsingborg till Kåå, Rydebäck, Helsingborg, Wiken, Strandhufsen, Lödeböping, Bardebäck och Malmö m. m., hwarifrån Regementet uppbröt den 20 September och återgick till hemorten.

1804 Okt. Afgick en bataljon af Regementet till garnison i Stralsund.
1805 Gjorde bataljonen större delen af året garnisonstjenst och arbeten i Stralsund, till sednare på hösten och wintern, då en utvandring företogs genom Mecklenburg-Schwerin åt Elben och Poizenburg, hwarifrån trupperne

- 1806 Återwände till Swenska Pomern, cantonerade der några månader, och inryckte derefter i Stralsund, som
- Okt. 30. Förklarades i belägringstillstånd; garnisonstjensten började då åter och fortifikationsarbetena fortsattes.
- 1807 Inbröt en Fransk här, under Marskalken Mortier i Pomern, öfvervämmade hela landet och inneslöt Stralsund.
- Jan. — 29. Börjades fästningens belägring.
- Febr. 24. Löjtnanten A. Barck, som under detta krig med mycken utmärkelse kommanderade Jönköpings Regementes Jägare, och ofta war i strid wid förposterne, tog 4 Officerare, 1 Underofficer och 15 Soldater Fransmän till fånga i staden Barth.
- Mars 1. War bataljonen kommanderad till kanonbetäckning wid rekognoscering af ett fiendtligt batteri framför Grünhus, der 1 man blef dödsfjuten och 10 man blesserade.
- April 4. Franska trupperne drogo sig tillbaka från fästningen och Swenska garnisonen gjorde ett allmänt utfall, hwarwid 3 kompagnier af Jönköpings bataljon med Jägarne, åtföljde truppernes marche till Demmin, som intogs den 3 April.
- — Vid utfallet från fästningen detacherades Löjtnanten C. L. de Maré med ett fältkompagni på Armékorpsens Högra Flanck, marcherade åt Richtenberg, hwarest ett af Fransmännen anlagdt magasin med bageri eröfrades och 1 Kommissarie råkade i fångenskap; hwarefter kompagniet posterades på gränsen wid Griebsees. Af Mörners husfärer woro äfwen derstädes förlagde: Kornetten A. G. v. Platen med Sanjunkaren Bülow och omkring 25 hästar, deraf dock några detacherade till annan postering.
- April 5. Fogos 2 Franska kavallerister tillfånga i Sulz, en liten stad i Mecklenburg, på andra sidan om Trebelsloden midt för Griebsees; såwäl af dessa fångar, som af folk i orten inhemtades att en fransk styrka, ungefär 200 man war stående i Rostock.
- April 6. På eftermiddagen afgingo Löjtnanten C. L. de Maré med omkring 90 man af sitt fältkompagni (hwarwid Fändrikarne Grefwe J. F. von Seth och C. G. von Heland woro tjenstgörande) samt Kornetten von Platen med sina husfärer, till Rostock, hwarest, på wägen från Damgarten, anryckte Kornetten Skwall med en liten husfärsafdelning. Vid framkomsten natten emellan den 6 och 7 April affändes 1 Underofficer (Föraren C. J. Westrin) med 2 Korporaler och 20 Man af fältkompagniet, för att på en bivaäg inbryta, taga den Franska waken till fånga, och från inre sidan öppna stadsporten (Mühlen Thor) åt de anryckande; sedan detta lyckats, intogs staden, hwarwid af fransmännen 2 Officerare med omkring 170 Underbefäl och Manskap tillfångatogs, samt 2 metall-

kanoner och de fångnes franska gewär med andra frigsförnödenheter eröfrades.

- April — Fändriken, Friherre P. G. Lilliecreus med en afdelning Jönköpings Jägare, tog 2 Officerare och 43 franska Soldater till fånga wid Pinnow i Mecklenburg.
- Apr.—Juni. Bleswo Löjtnanterne C. L. de Maré, Ad. Barck och Friherre P. G. Lilliecreus, utnämnde till Riddare af Svärds-Orden; Föraren C. J. Westrin, Rustmästaren G. Ring, 2 Korporaler och 8 Soldater erhöilo silfvermedaljen för tapperhet i fält.
- Juli — Franska hären, som i April månad hade dragit sig tillbaka ur Swenska Pommern, återkom nu under Marsskallen Brunes anförande, och swenska trupperne måste, efter några mindre strider, retirera till Stralsunds fästning.
- Juli 14. Förnyades belägringen för Stralsund.
- Aug. 6. Gjorde fransmännen ett allmänt anfall mot swenska förposterne; derwid bleswo utanför Triebsee-front, af Jönköpings Regemente 1 Jägare dödsfjuten och några Soldater blesserade.
- Aug. 20. Gick Jönköpings Regementes bataljon från Stralsund öfver till Rügen, och samma dag öfverlemnades fästningen till franska trupperne.
- Aug. 25. Attakerade fienden ett på Dünholmen stående swenskt detachment, hwarwid 1 Underofficer (Sergeant Hedenquist) och 20 man bleswo tagna till fånga, af hvilka 5 man likväl ranconnerade sig ur fångenskapen och återkommo till Regementet.

Wid den i Pommern kommanderade bataljonen woro följande Officerare tjenstgörande: Premier-Major: Öfwerste-Löjtnanten Friherre Fleetwood, från Oktober 1804 till November 1805; C. G. Rosenborg, från Maj 1807 till Juli samma år; Secund-Major: C. G. Grönhagen, som Regements-Öfvertermästare från Oktober 1804 och som Bataljons-Chef från November 1805 till Maj 1807; afgick till hemorten i Juni 1807; Regements-Öfvertermästare: Kapten Fr. Chr. Rosenquist, från Juni 1806; Kapten: C. Kuylenstjerna, från Oktober 1804 till September 1806 samt från Maj 1807; war Chef för Bataljonen från Juli samma år; B. A. Cunes, från Oktober 1804 till September 1805, samt från Juli 1806 till April 1807; A. Leijonabler, från Oktober 1805 till Augusti 1806; C. G. Dveckfeldt, från Oktober 1804 till November 1805 samt från Oktober 1806 till Januari 1807; J. F. de Maré, från Oktober 1804 till September 1806; J. G. von Schanz, från Juli 1806 till Juli 1807; Friherre R. Chr. Bennet, från Oktober 1804 till Septem-

ber 1806 och åter från Oktober samma år; G. J. von Menzger, från Oktober 1804 till November 1805 samt från Juli 1807; Löjtnanter: C. L. de Maré, från Oktober 1804 till Juli 1807; A. von Menzger, från Oktober 1804 till September 1806 gjorde sedan arbets-kommendering i Malmö från April 1807 till Oktober samma år; D. M. Drake, från Juli 1806; C. W. Ribderstähle, från Oktober 1804 till Maj 1805 samt från Juli 1806; A. Barck, från Oktober 1804; Friherre P. G. Villiecreutz, från Oktober 1804; Fändrifvar: N. F. Sparrschöld, från Oktober 1804 till Maj 1805 samt från Augusti 1807; J. J. Alfvar, Secund-Adjutant, från Oktober 1804 till Maj 1805 och från Juni samma år; S. Boije, från Juni 1805 till Januari 1807; Grafve J. F. von Seth, från Juni 1805; J. G. Planting Gyllenbåga, från Oktober 1805; C. G. von Heland, från September 1806, wid Kongl. Smålands Rätta Dragoner; Kaptenen wid Kronobergs Regemente, Boije, och Fändrifvarne Baron Hummerhjelm af Kalmare samt Kuylenstjerna af von Engelbrechtiska Regementet gjorde åfven år 1807 tjenst wid Vönköpings Bataljon; Regements-Läkare: Nilsesfor Bergholts, från Oktober 1804 till November 1805; Bataljons-Läkare: Wardius, från November 1805; Bataljons-Predikant: C. M. Sjölin, från Oktober 1804.

1807

Okt. 1. Återkom bataljonen till hemorten.

— — Furirerne J. Rudebeck och C. J. Beckman samt 1 Korporal och 2 Man wid Sägarna erhöilo silfvermedaljen för tapperhet i fält.

1808 Ankom regementet till Mörary i Skåne, kantonnerade Mars 13 sedan i Westra Mamlösa, Glumslöf, Qvistofsta och flera och 15. byar; Sägaredivisionen var detacherad på Kulla förpostledja, och en del af regementet utgjorde garnison i Helsingborg.

April 5. Afgingo Kaptenen B. A. Ennes, Löjtnant G. A. Cedercrona, Fändrifvarne C. Köllerström, Fahnehjelm och B. G. Ennes med 8 Underofficerare, 1 Trumslagare och 16 Man till Westervil att exercera Wargeringsbataljon.

Maj 7. Afmarcherade regementets 1:sta bataljon från Mamlösa till Carlskrona; wid denna bataljon woro: Öfverste-Löjtnanten och Riddaren Friherre Fleetwood, såsom Besälhafsware, 2:dre Majoren C. Kuylenstjerna såsom Bataljons-Chef, Regements-Öfvermästaren Rosengvist, 1:ste Adjutanten Stenberg, Auditor Beckström, Regements-Läkaren Nilsesfor Bergholts, Regements-Pastoren Udelin, Kaptenerne J. F. de Maré, C. von Menzger, Drake, Ribderstähle och Barck; Löjtnanterne Sparrschöld och Carlborn;

Fänrikarne Wollin, J. G. Planting Gyllenbåga och Rosenquist.

Maj 14. Under Contre-Amiralen m. m. Friherre N. Cederströms anförande, erhöll Öfverste-Löjtnanten m. m. Friherre Fleetwood befälet öfver öfwanämnde bataljon af Jönköpings Regemente med några andra infanteri-trupper, hwilka landstego på Gottland, hwarest en wid slutet af April månad inbruten ryst styrka, under Contre-Amiralen Bodisco, kapitulerade och sig, efter wapnens nedläggning, fritt afståga; 6 kanoner, 38 hästar, 1419 gewär med ammunition och ett stort antal andra persedlar blefwo wid detta tillfälle eröfrade från Rysarne.

Sedan Gottland sålunda blifwit befriadt, återwände de swenska trupperne; men Jönköpings regementes bataljon stannade qwar till följande året, såsom stam för det Landtvärn som på ön detta år organiserades.

Juli 20. Afmarcherade regementets 2:dra bataljon från Skåne till Westra arméen wid Norra gränsen; wid denna bataljon som anfördes af 1:ste Majoren och Riddaren C. G. Grönhagen, woro Kapten: C. L. de Maré, N. S. D.; A. v. Menyer, gjorde Regements-Quartermästaretsjenst; Löjtnanter: W. M. Planting Gyllenbåga; Friherre P. G. Lilliecreutz; S. Boije; J. J. Ulfar; Grefwe J. F. von Seth; Fänrikar: A. F. Stålhammar; P. S. Cederhöld; A. F. Le Bell, död den 23 November 1808 wid Convalescent-bataljon i Wenersborg; C. G. von Heland; Friherre C. J. Fleetwood, 2:dre Adjutant; A. F. Stjernspeh; J. D. Bliberg, den 27 November kommanderad till Convalescent-bataljon i Wenersborg i aflidne Fänrik Le Bells ställe; Bataljons-Predikanter: C. M. Sjölin, reste hem den 20 Augusti såsom utnämnd kyrkoherde wid Trelleborgs och Maglerups pastorat i Skåne; J. Karlson, kom till bataljonen den 18 Oktober efter Sjölin, och utmärkte sig med oförtrutet biträde wid förfeln af bataljonens många sjuka soldater; konstituerade Sanjunkare: G. Köllerström, S. Torne, D. Killienberg, G. Ring och C. Westrin, förrättade officerstjenst under detta fälttåg.

Juli 20. Ankom bataljonen till bivak wid Långewallsbro, hwarest Wargeringssmanskapet då äfwen inträffade.

Juli 26. Wargeringen quarstannade wid Långewallsbro och regementets bataljon blef förlagd i bivak wid Hogsäter, hwarifrån gränsen bewakades med förpostkedja från norra ändan af sjön Bullaren till Edessjön och Blötwatten, patrullering till posteringen wid Hofwe, förpost wid Wasbotten och fältwakt wid Möhret.

- 1808 Bewistade bataljonen en rekognoscering åt Enringdalen och
 Sept. 12. Bärby i Norrige.
 Nov. 18. Blef Wargeringen sammanslagen med regementets bataljon
 sedan Wargeringsmanskapet blifwit betydligt förminskadt
 genom många döde och aspollletterade sjuke.
 Dec. 3. Uppbröt bataljonen och wargeringen från Hogsäter och kom
 hem till rotarne den 12 December.

Från den 26 Juli till hösten, bivaquerade bataljonen på ett gårde wid Hogsäter; quarter kunde icke tagas i gårdarne, ty i orten gick farfot, och desutom war cantonnering icke lämplig för gränsbewakningen. Under regn och köld samt trägen fälttjänst, måste truppen i Oktober månad riswa sina på bivaakplatsen inrättade hytter, och i stället från sfogen släpa fram wirke samt deraf bygga baracker, hwilka, på den genomblotta marken, med bäddar endast af granris och mossor, blefwo ganfsa osunda. Lägerhalum eller täcken kunde icke erhållas. I denna belägenhet uppkommo sjukdommar som wällade mängden mans dödd.

Sedan uppbröttet från Skåne, i Juli månad 1808, till början af 1809, hade bataljonen förloradt döde: 1 Officer (Fändrik Le Bell), 1 Underofficer (Rustmästaren G. Ring), 1 Läkare (Underläkaren Diener) och 67 Man; af wargeringsmanskapet woro äfwen ett stort antal aflidne.

Wid hemkomsten woro sjuke, dels på rotarne och dels qwarliggande wid Hogsäter och på sjukhusen i Wenersborg, Göteborg, Strömstad, Gingswalla, Bräländ, Brinsebergskulle och Landskrona: 6 Officerare (nemligen Kaptenen och Riddaren B. A. Ennes som warit Chef för wargeringsbataljon, Löjtnanten Gebercrona, Fändrikarne Fahnehjelm, von Heland, Friherre Fleetwood, Adjutant, och Blidberg), Underläkaren Dahlstedt, 2 Underofficerare, 2 Trumslagare, 1 Profosj, 165 Man af bataljonen och 188 Man af wargeringen.

- 1809 Förrättades rekryteringsmöte i Söndköping, hwarwid 53
 Jan. 30. vacante nummer wid regementet och 136 dito wid wargeringen blefwo ersatte.

- Febr. 2. Uppbröt åter den hemmawarande delen af regementet och wargeringen och afgingo med marche-force till Flenninge och Gunnarstorp i Skåne, dit 3 kompagnier ankommo den 4, och de 5 öfriga kompagnierna den 5 Februari.

Förste Majoren och Riddaren C. H. Grönhagen hade tillsjuknat hemma, hwarföre Kaptenen A. von Mengler war Chef för bataljonen wid bortmarchen, då följande Officerare woro med densamma kommanderade, nemligen: Löjtnanterne: W. M. Planting Ohllenbåga, Friherre

P. H. Lilliecreus, G. A. Cedererona och S. Boije; Fändrikarne: P. S. Cederschöld, B. G. Ennes, C. G. von Heland, som hade varit sjuk och ankom till Skåne den 9 Mars, Adjutanten Friherre C. J. Fleetwood, A. F. Sjernspetz, J. D. Wlibberg, som hade varit sjuk och ankom till Skåne den 24 April, D. Lillienberg och S. Rundberg; Bataljons-Predikant Karlsson (Sanjunkarne C. F. Lindeberg och J. Ring förrättade Officerstjenst).

1809
Mars 9. Flyttades bataljonens inquartering från Flenninge, Sunnarstorp och Glumslöf till Pålstorp och deromkring ligande byar; tjenstgöringen bestod i strandbevakning å Kulla förposter, wid Gittarp, Måå fiskeåge, Grafwarne och flera ställen, hvarunder ständliga kaparbåtar några gånger måste afwisas med gewärskott.

I Januari månad woro kommenderade till den i Jönköping förlagde Jönköpings Landtvärnsbataljon: såsom Bataljons-Chef: Kaptenen och Riddaren C. L. de Maré; såsom Kompani-Befälhafware: Löjtnanterne Ulffar och Grefwe von Seth samt Fändrikarne Köllerström och Fahnehjelm; såsom Adjutant: Sanjunkaren Prytz, och såsom konstituerad Fändrik: Sergeanten J. G. Forshmark; af hvilka Kaptenen och Riddaren de Maré, Löjtnant Ulffar och Fändrik Köllerström kommo till Skåne den 13 Maj; Löjtnanten Grefwe v. Seth och Fändrik Fahnehjelm samt Sanjunkaren Prytz tilljutnade hemma; och Sergeant Forshmark beordrades till fångbevakning i Grefsjö.

Från Gottland ankommo Kaptenerna J. F. de Maré såsom Bataljonschef, och D. M. Drake, till Skåne den 14 Maj; Kapten A. von Menger tillsjuknade och afreste till Landskrona.

Maj 30. Uppbröt bataljonen från Skåne och gick den 1 Juni om bord på linieskeppet Konung Adolph Fredric wid Carlskrona, der Fändrik Köllerström qwarstannade såsom tillsjuknad.

Juni 8. Debarckerade Kaptenen och Riddaren C. L. de Maré, Löjtnanterne: W. M. Planting Gyllenbåga, Boije och Ulffar; Fändrikarne: v. Heland och Rundberg samt officers-tjenstförrättande Sanjunkaren J. Ring, med halfwa bataljonen wid Dalarön, för att afgå till den från Gottland öfverkomna bataljonen hwilken war förlagd wid Sjernsund eller Norrtelge.

Juni 12. Landsteg den öfriga delen af bataljonen wid Kapelsfär, för att afgå till Norrtelge, men blef samma dag beordrad att återwända för att utgöra besättning på linie-

- skppet Konung Adolph Fredrik, som war stationerad wid Kapelsfär.
- Juni 17. Detacherades 2 Underofficerare och 102 man till tjenstgöring på kanonjollarne.
- Juni 19. Fändrikarne J. D. Blidberg och Lillienberg, officerstjenstförrättande Sanjunkaren C. F. Lindeberg, med 4 Underofficerare och 184 Man afgingo till tjenstgöring på stärgårdsflottan wid Giflinge.
- Juni 21. Afgick Löjtnant Cedercrona till Giflinge att afösa Fändrik Blidberg som samma dag återkom till linieskeppet.
- Juni 22. Afhöandes Fändriken N. F. Stjernspek med 1 Underofficer och 60 Man till stärgårdsflottan.
- Juli 13. Afgick Fändrik Blidberg åter till stärgårdsflottan. Löjtnanten Grefwe J. F. von Seth, som varit sju hemma, samt Löjtnanten och Riddaren Friherre P. H. Lilliecreutz, som i egenkap af t. f. Regementets-Quartermästare varit från Skåne permitterad till Stockholm; äfwen som t. f. Regementets-Commisarien Ören, hvilken varit kommenderad i Lund, att afsluta bataljonens räkenskaper, hade under Juli månad ankommit till 1:sta bataljonen wid Stjernsund eller Norrtelge.
- Juli 30. Afgick den återstående delen af 2:dra sältbataljonen från linieskeppet Konung Adolph Fredrik, wid Gräddö, på stärgårds-estadern, hvilken då hade hela bataljonen ombord, dels jäsom besättning och dels som transport för att afsejla till kust-armeens bestämmelse i Westerbotten.
- Aug. 17. Debarkerade bataljonen wid Natan och marcherade mot Säfwar, hwarest regementet sammanträdde, och formerades till striden, på 3 bataljoner: 1:sta bataljonen kommenderad af 2:dra Majoren och Riddaren Carl Ryglenstjerna; 2:dra bataljonen kommenderades af Kapten J. F. de Maré; 3:dje bataljonen kommenderades af Kaptenen och Riddaren C. L. de Maré; Öfverste-Löjtnanten, Öfversten och Riddaren Friherre C. J. Fleetwood tillförordnades att anföra brigaden.
- Under marchen mot Säfwar, den 16 och 18 Augusti, blefwo ryfka förposterne af regementets jägare tillbakadrisne.
- Aug. 19. Under affären wid Säfwar, och följande dagen wid Natan, blefwo dödsfjutne: Löjtnanten H. Boije, Fändriken P. S. Cederschöld, Sergeanterne C. Hjertberg och P. Ring samt 29 Man; blesferade woro: t. f. Brigad-Chefen, Öfversten och Riddaren Friherre Fleetwood, Löjtnanten N. F. Sparrschöld, Sanjunkaren C. F. Lindeberg, Öfveraren J. Rubbed, Furiren P. Källström och 112 Man; Kaptenerna Rosenquist, Nidderståhle och Bark, Fältväbel Handberg, Bataljons-Adjutanten C. Westrin, Underofficers-

korporalen Grahn, och flera af manskapet hade erhållit kontusioner och mindre blesfurer.

- 1809
 Aug. 22. Gick regementet ombord på flottan och affeglade från Natan till Småholmarne, hwarest en del af truppen utgjorde kanonslupsbesättning.
- Aug. 29. Embarkerade regementet på galernerne och kanonsluparne som afgingo från Småholmarne till Umeå, hwarest regementet den 30 Augusti förlades i läger wid Lege nära staden och Umeåelf.
- Sept. 1. Dog Löjtnanten N. F. Sparrschöld af sin blesfure.
- Sept. 6. Detacherades Fändrifven J. D. Blidberg, Kanjunkaren J. Ring, 4 Underofficerare och 93 Man till besättning på skärgårdsflottan.
- Wid affeglingen från Natan, hade ett proviantfartyg styrt kofan åt Skellefteå, der Underofficers-korporalen Storck, som war ombord på detta fartyg, den 23 Augusti, war nära att falla i rytt fångenskap, men räddade sig genom egen rådhighet, och återkom till bataljonen den 7 September; under affären hade några man äfwen varit fångne, men befriade sig och återwände till regementet.
- Sept. 8. Gick regementet på flottan från Umeå.
- Sept. 13. Reste Öfversten och Riddaren Friherre Fleetwood, Kaptenerna J. F. de Maré, Rosenquist, C. von Menzer och Bataljons-Predikanten Karlson landvägen från Hernösand till Gräddö; Kaptenen D. M. Drake öfvertog då bataljonsbefälet efter Kapten J. F. de Maré.
- Okt. 4. Debarkerade regementet i Stockholm, och 2:dre Majoren och Riddaren C. Kuylenstjerna emottog regementsbefälet.
- Okt. 7. Uppbröt regementet från Stockholm och anträdde återtagget till hemorten.
- Okt. 16. Afgingo Kaptenen C. v. Menzer, Löjtnant Ulfsar, Fändrif von Heland, 5 Underofficerare, 2 Trumslagare och 100 Man, med marche-forcé från Lilla Abby, att den 18 Oktober inträffa i Bönköping, till garnisonstjenstgöring under fredskongressen derstädes.
- Från den 21 till den 28, återkommo kompanierna till sina rotar.
- För wisadt wälsförhållande under affären wid Natan den 20 Augusti, erhöilo 6 man silfvermedaljen för tapperhet till sjös.
- 1810
 April 20. Afmarcherade Löjtnant Ulfsar, med 3 Underofficerare, 2 Trumslagare och 310 Man till Malmö, till arbete wid fästningen.
- Juni 3. Uppbröt Kaptenen J. F. de Maré som Bataljons-Chef, 1:ste Adjutanten Stenberg som t. f. Regements-Öfvertermästare, 2:dre Adjutanten Friherre Fleetwod, Regements-Läkaren Åsjesfor Bergholz, Bataljons-Predikanten

Karlson, Kaptenerna Ribbaren C. L. de Maré, Drake, Ridderstjåhle och Ribbaren Barck, Löjtnanterne Silfverhjelms, W. M. Planting Gyllenbåga och Grefwe Seth, Fänrikarne Wollin, J. H. Planting Gyllenbåga, von Heland, Mr. Stjernspek, Bliberg, Berencrois och Franc med bataljon, som marcherade till Kalmar och derifrån transporterades öfver till Gottland, hwarest bataljonen detta och nästföljande året, under krigsförhållandet med England, utgjorde garnison i Wisby och posteringar wid Klinte, Gröttlingbo, Östergarn, Slitöhamn, Kapellshamn och Fåröfjund m. fl. ställen.

1810 Utdeltes: Guldbmedaljen för tapperhet i fält, åt Kaptenerna: J. F. de Maré, D. M. Drake och C. W. Ridderstjåhle; Löjtnanterne: J. J. Ulfjar och Grefwe J. F. v. Seth; Adjutanten Friherre C. J. Fleetwood och Fänriken J. D. Bliberg; äfvensom samma medalj i silfver åt: Fänjunkarne: J. G. Roupe och C. F. Lindeberg; Sergeanten G. N. Köllerström; Furiren C. J. P. de Maré; Råstmästarna: G. Barck och F. G. Westrin; Spel i Mr. Franberg och 21 man Korporaler och Soldater, hvilka bewisat 1809 års fälttåg.

1811 Afgingo till kustbewakningen på Gottland: Öfverste-Löjtnanten och Ribbaren Chr. Sw. v. Hartmansdorff, Kaptenen C. von Menker, Löjtnanterne Cedercrona och Ulfjar, Fänrikarne Stålhammar, Fahnehjelm, Rosenquist, Reuterwärld och von Schmiterlöw, 7 Underofficerare, 3 Trumslagare och 300 Man.

Wid bataljonen på Gottland hade följande förändringar inträffat: Kaptenen och Ribbaren C. L. de Maré, Löjtnanterne Silfverhjelms och Grefwe v. Seth, Adjutanten Friherre Fleetwood, Fänrikarne Bliberg och Franc woro hemreste; Regements-Läkaren Asjesfor Berg-holz hade begagnat permissjon och Provincial-Medikus Doktor Almquist under tiden förestått Regements-Läkare-tjensten.

Kaptenen J. F. de Maré blef 1810 utnämnd till 2:dra Major, 1811 till Ribbare af Swärds-Orden och 1:ste Major samt förordnad till Kommendant i Wisby; Löjtnanten W. M. Planting Gyllenbåga war befördrad till Kapten, samt Fänrikarne J. H. Planting Gyllenbåga och L. J. Rosenquist till Löjtnanter; Bataljonspredikanten Karlsson förordnad till Fältproff på Gottland och erhöll Kongl. fullmakt den 2 Juni 1812 att wara Fältproff.

Öfverste-Löjtnanten och Ribbaren von Hartmansdorff emottog befålet öfver 2:dra brigaden; 1:ste Adjutanten Stenberg gjorde Brigad-Adjutanttjenst; Kaptenen och Rib-

daren Barck Regements-Quartermästare-tjenst; efter Öfwerste-Löjtnanten och Riddaren Hartmansdorff återtog Majoren och Riddaren J. F. de Maré befälet öfver bataljonen; Löjtnant Cedercrona befordrades till Kapten i Regimentet, och Fändriken C. G. Reuterswärd förordnades att göra Adjutant-tjenst wid bataljonen.

1811
Maj 8. Uppå kommanderande Amiralen i Carlskrona m. m. Friherre af Pukes requisition afgingo med marche-force till Carlshamn, Kaptenen A. v. Menzer, Löjtnanterne Grefwe v. Seth och Ennes, Fändrikarne Friherre Fleetwood, Franc, Boije, Wahlberg, Lokrang, Sultin, C. F. Stjernspek och C. de Maré, 1 Underläkare, 10 Underofficerare, 4 Spel och 291 Man.

År 1811 hade regementet äfwen wid National-armeeringen i Pommern kommanderade: Löjtnanten Calonius samt Fändrikarne v. Delwig och Wirsen.

Kaptenen och Riddaren C. G. Wallgren samma år kommanderad såsom Arbets-Chef wid Göta kanal.

Nov. — Återkom bataljonen från Gottland; äfwen som Kaptenen A. von Menzer, Löjtnant Ennes, Fändrikarne Friherre Fleetwood, Boije, Wahlberg, Lokrang, C. F. Stjernspek och C. de Maré från Carlshamn.

Dec. — Återkom Fändrik Franc, 2 Underofficerare, 1 Trumslagare och 114 Man från Carlshamn; Löjtnanten Grefwe von Seth war äfwen derifrån återkommen; hwaremot Löjtnant Ennes och Fändriken Baron Fleetwood åter afgått till Carlshamn.

1812
Mars 16. Afständes 3 Underofficerare, 1 Trumslagare och 58 Man till Carlshamn.

Juni 13. Uppbröto Kaptenerne W. M. Planting Gyllenbåga och Cedercrona, Löjtnant Lillienberg, Fändrikarne Franc, C. von Schmitterlöw och Sabelfelt, 10 Underofficerare, 8 Trumslagare och Spel samt 305 Man till Carlskrona, och afgingo derifrån såsom besättning på den del af örlogsflottan hwilken kryssade i Östersjön; 1 Underofficer och 40 Man blefwo kommanderade på Kungsholmen wid Carlskrona, till besättningsarbete.

Juni 22. Afmarcherade 1 Fanjunkare med 32 Man till fortifikationsarbete i Christianstad.

Juni — War befälet kommanderat i Jönköping och Ekfjö för att exercera förstärkningsmanskapet.

I Maj och Juni månader hade regementet exercismöten på Skillingaryd med rekryter och extra roteringsmanskapet.

Aug. 26. Inryckte regementet på mötesplatsen Skillingaryd med extra roterings- och förstärkningsmanskapet, till regementsmöte, hwarwid, under Öfversten, Öfver-Adjutanten, Kabinetts-Kammarherren och Riddaren m. m. G. Bergen-

stråhles befäl, regementet war formeradt på 3 bataljoner, af hvilka 1:sta bataljonen kommanderades af 1:ste Majoren och Riddaren J. F. de Maré, 2:dra bataljonen af Öfver-Adjutanten, Majoren och Riddaren J. F. Boy, och 3:dje bataljonen af 3:dje Majoren och Riddaren C. L. de Maré.

Regementet hade förut varit beordradt att samlas den 12 Augusti för att afgå till Carlskrona, men detta uppbrott uppskjöts på 10 dagar, regementsmötet skulle emedlertid wara i 18 dagar, hwarefter befalldes att regementet icke skulle återgå till rotarne, utan afmarchera till Carlskrona, då regementet skulle tillhöra armeens 4:de fördelnings 1:sta brigad; denna marche inställdes tills vidare.

Sept. 15. Emottog Öfverste-Löjtnanten och Riddaren v. Hartmansdorff befälet öfver 1:sta fältbataljonen wid hwilken 3:dje Majoren och Riddaren C. L. de Maré placerades; 2:dra bataljonen emottogs af 1:ste Majoren och Riddaren J. F. de Maré; 3:dje bataljonen emottogs af 2:dre Majoren C. A. von Gegefelt; jägarne formerades på en bataljon under Öfver-Adjutanten Majoren och Riddaren J. F. Boy; Löjtnanten och Kongl. Lif-Drabanten Joh. Roos-pigh, blef i denna månad placerad på regementet; men återgick sedan från Jönköping till Stockholm.

Okt. 1. Hemsförlofwades regementet med ordres att inom 6 dagar åter kunna samlas till uppbrott; extra roterings- och försärknings-manskapet blef derefter någon tid förlagd till garnisonstjenstgöring i Jönköping, och derwid kommanderade: Majoren och Riddaren Boy, Kaptenerna Drake, Ulffar, Wollin, J. Gyllenbåga och Rosenqvist; Löjtnanterne Roos-pigh, v. Heland, A. F. Stjernspek, Blidberg, Berencreuz och Rundberg; Fändrikarne Boije, C. F. Stjernspek, Sabelfelt, C. v. Schmitterlöw, v. Nactreij, H. v. Schmitterlöw, Friherre C. Sparre, Löwenadler och Wettermark; Regements-Öfvertermästaren Kaptenen och Riddaren Friherre P. G. Lilliecreuz; Adjutanten C. A. v. Boisman, och Bataljons-Predikanten Fältprosten Karlsson.

I Augusti och September återkom den trupp som varit kommanderad på örlogsslottan och på Kungsholmen wid Carlskrona samt i Christianstad; äfwen som kommanderingen i Carlshamn sednare på hösten åter inträffade på rotarne.

1813
Mars 5. Blef Regements-Läkaren, Assesorn Doktor J. Edgren förordnad till Divisions-Läkare wid den under General-Löjtnanten m. m. Friherre Sandels befäl i Carlskrona sammandragne armee-korps.

1813 Utsärdades uppbrotsorder för regementet, som den 13 Mars 20. April samlades wid Brigstads gästgäwargård.

April 16. Uppbröts från Brigstad; Fänclik Stålhammar, 2 Underofficerare, 1 Trumslagare och 50 Man af extra roteringen och förstärkningen afsändes den 18 April till magasinbewakning i Carlskrona.

Regementet inträffade med marche-force den 18 April i Carlskrona.

April 19. Embarkerade regementet wid Carlskrona: 1:sta och 2:dra bataljonerna på linieskeppet Gustaf den Store, och 3:dje bataljon med jägarne på skeppet Aran.

April 23. Landsteg regementet wid Perth på Rügen, och erhööll qwarter i Garz, Putbus och Bergen, samt utsatte posteringar wid Perth, Lanckenbeck, Pronersitz och Alte-Fehr; en del af regementet kommanderades till besättning på kanonflupsdivisionen wid Lanckenbeck; denna kommandering återkom den 14 Maj.

Maj 1. Gick Öfwerste-Löjtnanten och Riddaren v. Hartmansdorff med 1:sta bataljonen från Rügen till Stralsund; den 2 Maj ankom äfwen Majoren och Riddaren F. J. de Marcé, med 2:dra bataljonen; 3:dje bataljonen under Öfwer-Adjutanten Majoren och Riddaren J. F. Boy, blef några dagar längre på Rügen, och ankom till Stralsund omkring den 14 Maj; 2:dra Majoren C. A. von Gegerfelt gjorde tjenst wid 1:sta bataljonen; i Stralsund förrättade regementet garnisonstjenst och fortifikationsarbeten.

Maj 20. Uppbröt regementet från Stralsund och marcherade till Barth; den 21 till Ribnitz; den 22 till Rostock.

Maj 33. Emottog Regementets Chef, Öfwersten, tjenstgörande Kabinetts-Kammarcherren, Öfwer-Adjutanten, Under-Ceremonimästaren wid Kongl. Maj:ts Orden och Riddaren G. Bergensträhle befälet öfwer 5:te brigaden, hwaraf då woro i Medlenburg: Kongl. Smålands Dragon-Regementets Infanteri-bataljon, Jönköpings Regemente 3 bataljoner, och 1 fältbataljon af Kongl. Södra Stånkska Infanteri-Regementet.

Öfwerste-Löjtnanten och Riddaren Ch. Sw. v. Hartmansdorff, emottog då befälet öfwer Jönköpings regemente, hvars 1:sta bataljon efter honom fördes af 2:dra Majoren C. A. von Gegerfelt; Regements-Quartermästaren, Kaptenen och Riddaren Friherre Lilliecreuz kommanderades till Brigad-Adjutant och Löjtnant Lokrantz till Stabs-Adjutant.

Regementet hörde nu till 5:te brigaden i Arméens 3:dje Division, som kommanderades af General-Löjtnanten m. m. Friherre J. A. Sandels.

Maj 27. Marcherade regementet från Rostock till Kröplin, den 28

- till Wismar, den 30 till fantonnering i Steffin, Wö-
dentin, Gresse och andra byar intill norra ändan af
Schwerinersjön; brigadkwarteret war i Amt-Mecklenburg.
- Juni 5. Uppbröt regementet och erhöll följande dislokation: 1:sta
bataljonen i Groß- och Klein-Stieten, Niendorff, Glas-
hagen och Rasdorff, Grapen Stieten, Wödentin och
Petersdorff; 2:dra bataljonen i Hohen-Biecheln, Losten,
Neuendorff och Kleinen; äfvensom sedermera Dambeck,
Driespeth och Wendischow; 3:dje bataljonen i Hoppenrade,
Zickhusen, Gallentin, Wendisch-Rambow och Kleinen.
- Den 12 Juni skedde någon förändring i denna inqvar-
tering, ehuru regementet derwid occuperade samma trakt
som förut.
- Emot fiendtligt anfall woro förposter af divisionen ut-
satte i Grewesmühlen, Rehna och Gadebusch m. m. Jön-
köpings regemente hade sältwakter wid Naudin, passet
emellan Dambeckersjöarne, Zickhusen, Gallentin samt
emellan norra ändan af Schwerinersjön och wattnet norr
om Rubow.
- Juni 28. Fältmanöver wid Wendorff.
- Juni 30. Blef Jönköpings regemente förlagdt närmare Wismar:
1:sta bataljonen i Marthensdorff, Millesdorff, Klüsendorff,
Karow och Rambow; 2:dra bataljonen i Groß och Klein
Woltersdorff, Biereckenhoff, Rothenthor, Grönings-
mühl, Klusmühl, Papiermühl och Steffin; 3:dje ba-
taljonen i Amt- och Dorff-Mecklenburg.
- Paraderade brigaderne för S. K. S. Kronprinsen på fältet
wid Wendorff.
- Juli 7. Fältmanöver wid Woltersdorff.
- Juli 9. Inryckte regementet uti lägret wid Wendorff.
- Juli 10. Öfwer-Adjutanten, Majoren och Riddaren J. F. Boy,
blef kommanderad såsom Öfwer-Adjutant hos Chefen för
2:dra fördelningen, General-Majoren m. m. Friherre
C. S. Bosse och Kaptenen D. M. Drake emottog befälet
öfwer regementets 3:dje bataljon.
- Juli 22. Uppbröt regementet från lägret och intog kvarter: 1:sta
bataljonen i Amt- och Dorff-Mecklenburg; 2:dra batal-
jonen i Steffin, Biereckenhoff, Lehnsruhe, Klusmühle,
Gröningsmühle, Papiermühle, Rothenthor, Karow, Schu-
lenbrook, Rambow, Scharsdorff och Grapenstieten; 3:dje
bataljonen i Hoff- och Dorff-Triewalk, Flöte, Lewegow,
Lübow, Gresse, Kritzow, Rügow och Wütow.
- Juli 26. Utfördes en af Divisions-Generalen anbefalld fältmanöver,
hwaritill Jönköpings regementets 1:sta och 2:dra bataljoner
woro beordrade, under Öfwerste-Löjtnanten och Riddaren
Stjerngranats befäl.
- Juli 29. Hade Fänndrif Stålhammar, med 2 Underofficerare, 1

Trumslagare och 50 Man, som varit kommanderade till magasinbewakning i Carlshamn, derifrån ankommit till Rügen.

1813
Aug. 4. Kommanderades Kaptenen och Riddaren Barck att emottaga befålet öfwer förposterna wid Nehna, efter Rytmästaren wid Mörnerfka Huszar-Regementet von Platen.

Aug. 5. Bataljonerna uppbröto från innehafde kvarter; 2:dra bataljonen förlades till Proßken, Gägelow, Weitendorff, Stoffersdorff och Groß Stieten; Regementsstabben i Wendorff.

I dessa dagar anställdes brigad-exerciser, hvarunder befintlige lösa patroner förbrukades, hwarefter stark ammunition i stället till manskapet utdelades.

Aug. 6. Öfverlemnade General-Löjtnanten m. m. Friherre Sandels, befålet till General-Löjtnanten Riddaren och Kommandören af Swärds-Ordens St. Kors Friherre von Begefac öfwer den 3:dje armé-divisionen som quarstod i och omkring Wismar; denna division, som hädanefter kallades Mecklenburgska divisionen, bestod af Swenska armeens 5:te brigad, under Öfversten m. m. Bergensträhle; Mecklenburgska brigaden under General-Majoren och Riddaren Falois, utgjordes af 1 bataljon Grenadiergarde, 2 bataljoner Infanteri; 1 regemente Hästjägare, under Öfversten och Riddaren Möller; 1 regemente Fotjägare, under Öfversten Grefwe Osten Sacken samt 2:ne positionskanoner; Preussiska brigaden, eller den så kallade Lügowska korpsten, under Majoren och Riddaren Lügow, samt Major Schildts huszarer, hvar till kommo Swenskt artilleri, karabinierer och huszarer.

Brigadkvarteret, som under lägertiden wid Wendorff varit i Barnekow, flyttades till Wismar; Regementsstabskvarteret till Amt-Mecklenburg; 2:dra bataljonen förlades i Groß-Neu- och Klein-Stieten, Scharsdorff och Grapen-Stieten.

Aug. 8. Förstärktes 5:te brigaden med Konungens eget wärswade regementes fält-bataljon.

Aug. 9. Deltog en kommandering af 1:sta bataljonen i en mindre skärmytsel wid förposterna.

Aug. 11. Emottog Lügowska korpsten förpostbewakningen omkring Nehna och Gadebusch, hwarifrån Kaptenen och Riddaren Barck återförde regementets jägare till deras bataljoner.

Aug. 15. Samlades regementet wid Weidendorffs kyrka och marcherade: 1:sta bataljonen till Büttling och Wotnig; 2:dra bataljon till Warnow; och 3:dje bataljon till Grewesmühlen och Santow; Fändrif Barck med 2 Underofficerare och 50 Man quarstannade till den 25 Augusti wid garnisonen i Wismar.

Fienden rörde sig nu på närmare håll, så att trupperne wid ankomsten till Grewesmühlen, anbefalldes wara hwarje ögonblick färdige till strid.

5:te brigaden formerades så, att artilleriet och 3 bataljoner Jönköpings regemente, ställdes i 1:sta linien framom Grewesmühlen, samt Smålands Infanteri, Rosningens eget wärswade och Södra Skånska Infanteribataljonerna i 2:dra linien bakom staden.

1813 Gick 1:sta bataljonen till Wotnis, 2:dra bataljonen till

Aug. 18. Santow, 3:dje bataljonen förblef i Grewesmühlen.

Aug. 23. Afständes bataljonernes trof till Gresfow; erhållna forwagnar och hästar quarthöllos under bewakning, emedan wid fiendtlighetens utbrott swårighet hyppades att få andra till ombyte; bataljonerna samlades wid Grewesmühlen, och retirerade till Wismar, hwarest fältwakt utfattes bataljonswis; 2:dra bataljonen emottog bewakningen först och afstfdes om aftenen följande dagen af 1:sta bataljonen.

Chefen för 2:dra bataljonens 4:de fältkompagni war nu insjuknad, hwarföre Kongl. Lifdrabantens Löjtnant Noospigh, såsom placerad på regementet, förde besälet wid nännande kompagni denna och nästa månad.

Aug. 25. Marcherades genom Neu-Buchow till bivuak wid Kröpplin, och den 26 till Rostock, der Jönköpings regemente med 2 kanoner bewakade Steinthor, och Mecklenburgska brigaden Kröpplinerthor.

Aug. 28. Kl. 6 f. m. war divisionen, i slutna bataljonskolonner, uppställd på sin larmplats Neuen-Markt; alla jägarne formerade i en bataljon under Kaptenen och Riddaren Barcks befäl; divisionen utryckte, under General-Löjtnanten m. m. Friherre von Vegeacks eget anförande, och marcherade mot fienden, som möttes wid Retschow, hwarifrån franska trupperne, efter 3 à 4 timmars strid, drogo sig tillbaka åt Wismar; Majoren och Riddaren J. F. de Maré med Jönköpings regementes 2:dra bataljon, utgjorde under affären kanonbetäckning åt Majoren wid Kongl. Wendes Artilleri, Riddaren Esfving, som med sitt bateris wäl riktade eld, bragte franska Artilleriet till tystnad; Majoren och Riddaren Esfving blef derföre utnämnd till Öfwerste-Löjtnant i Armeen; under tiralseringen blef en jägare af Wista kompagni dödsfjuten.

Samma dag marcherade regementet till Kröpplin, och den 29 Augusti till bivuaker wid Alt- och Neu-Buchow.

Aug. 29. Ankom Löjtnanten wid Gottlands bewäring Zollefson till Neu-Buchow, med 50 Man af regementets bewäring.

Aug. 30. Den retirerande fienden hade lagt en stark garnison i Wismar; Swenska och Mecklenburgska förposterna stodo wid Neuburg under Öfwersten och Riddaren Möllers

befäl, med jägarne framföre, närmare Wismar; 2:dra bataljonen detacherades till förposterna wid Neuburg; 1:sta bataljonen förlades i Krempin, och 3:dje bataljonen i Neu-Buchow.

- Sept. 1. Smålands Infanteri-bataljon ankom till förposterna wid Neuburg och aflöste Jönköpings 2:dra bataljon, som återwände till bivuaken wid Neu-Buchow.
- Sept. 3. Uppbröts från Neu-Buchow och marcherades genom Neuberg, samt bivakerades öfver natten.
- Sept. 4. Marcherades genom det af fienden utrymda Wismar, till bivak på larmplatsen wid Grevesmühlen.
- Sept. 5. Sedan fältwakter blifwit utsatte, intogos quarter, af 1:sta bataljonen i Degtow, 2:dra bataljonen i Santow och 3:dje bataljonen i Grevesmühlen.
- Sept. 11. Kl. 8 om aftonen lades 1:sta och 2:dra bataljonerna i bivak på fältet $\frac{1}{2}$ tyff mil bortom Grevesmühlen wid vägen åt Gressow; Mecklenburgska gardet war der förut, liggande i goda hyttor sätade med halm; Jönköpings regementets begge bataljoner, som quarstannade till början af Oktober, och icke kunde bivakera hela tiden i regn och blåst under bar himmel, skulle wäl äfwen inrätta sig ett slags läger, men brist på tält och byggnadswirke gjorde, att detta läger blef ganska torftigt och otjenligt.
- Okt. 1. Beordrades Kapitenerne B. G. Sunes, C. J. Wollin och L. J. Rosenquist, Löjtnant Tollefson, 2:dre Adjutanten J. G. von Strokirch, 1 Under-Läkare, 4 Under-Officerare och 8 Under-Officers-Korporaler att återwända till Sverige.

Regementet formerades derefter från 3 till 2 bataljoner, med landsorts-kompagnier, nemligen: 1:sta eller Lif-bataljonen kommanderad af 1:ste Majoren och Ridbaren J. F. de Maré, bestod af Lif-kompagniet; derwid woro tjenstgörande: Kaptenen C. W. Ridderstähle, Löjtnant J. Noos-pigh, Fänrikarne C. G. Wettermark och D. W. Bergenssträhle; Förste Majorens, nu Norra Westbo kompagni: Kaptenen J. J. Ulffar, Löjtnant J. D. Wlibberg, Fänrik C. M. Hultin; Tredje Majorens, nu Norra Wedbo kompagni: Kaptenen C. G. von Heland, Löjtnant C. S. Franc, Fänrik C. J. P. de Maré; Wista kompagni: Kaptenen D. M. Drake, Löjtnanten Friherre C. J. Fleetwood, Fänrik C. von Mackreij; wid bataljonen woro tjenstgörande: 1:ste Adjutanten C. J. Westrin, Bataljonspredikanten, Fältprosten Karlsson, Bataljons-Läkaren Hjertstedt, Kommissarien Säbling, Under-Läkaren Berg-hols.

2:dra eller Öfwerste-Löjtnantens Bataljon: kommanderad af 2:dre Majoren C. A. von Segerfelt, bestod af:

Öfverste-Löjtnantens, nu Mo härads kompagni: Kapten G. L. von Warnstedt, Löjtnant A. F. Stjernspek, Fändrik Friherre C. J. Sparre; Andre Majorens, nu Westra härads kompagni: Kaptenen och Riddaren J. A. Barck, Löjtnant C. G. P. Fahnehjelm, Fändrikarne H. S. von Schmitterlöw och G. Barck; Östbo kompagni: Kaptenen och Riddaren C. G. Wallgren, Löjtnant D. Lillenbergh och Fändrik D. Sabelfelt; Westbo, nu Södra Westbo kompagni: Kapten W. M. Planting Gyllenbåga, Löjtnant G. A. Boije och Fändrik C. F. Stjernspek.

Kapten J. H. Planting Gyllenbåga, som war kommanderad att äfwen återgå till Sverige, blef sedan beordrad att quarstanna, och emottog befälet först öfver 2:de Majorens kompagni (i stället för Kaptenen och Riddaren Barck som war Chef för jägarebataljonen) och följande året öfver 3:de Majorens kompagni, när Kaptenen von Heland tillförordnades som Regements-Quartermästare wid Lif-bataljonen.

Wid bataljonen woro tjenstgörande: 3:de Adjutanten G. A. von Boisman, Kommissarien Bekander, Underläkaren Dahlstedt.

Jägare-divisionerne woro 3, af hvilka den 1:ste kommanderades af Löjtnant C. G. Reuterswärd; den 2:de af Löjtnant C. G. Berencreutz, och den 3:de af Fändriken C. Chr. von Schmitterlöw; som Löjtnant Berencreutz tillsjuknade, så war Fändriken D. W. Bergenstråhle någon tid kommanderad wid jägarne; desse jägare-divisioner förblefwo i början oförändrade, men sammanslogos i Juli följande året till endast 2:ne under Löjtnanterne Reuterswärds och Berencreutz's befäl.

Wid bataljonerna gjorde desutom Löjtnanterne Noos-pigh och Fahnehjelm Regements-Quartermästaretjenst.

- Okt. 2. Uppbröt regementet från Grewesmühlen och det så kallade lägret derstädes, samt marcherade till bivak framför Mehna, hwarest inkwartering erhöles den 3 Oktober, då en brobyggnad genast företogs bakom staden.
- Okt. 5. War 2:dra bataljonen med jägarne i Avantgardet, hwaremed Öfverste Both marcherade till bivaken wid Rögelin.
- Okt. 6. I dagningen war General-Löjtnanten m. m. Friherre v. Begefact åter under gewär med sin fördelning på bivakplatsen wid Mehna för att marchera mot fienden.
- Samma dag utfändes 1:sta bataljonen till bivaken wid Rögelin, derifrån 2:dra bataljonen marcherade till bivak wid Degetow, samt detacherade Kaptenen och Riddaren Wallgren med Östbo kompagni åt bharne Klocksdorff och Kuhrade, hwarest skärmytsel med fienden föreföll.
- Okt. 7. Återkom Östbo kompagni till Degetow, hwarifrån Kapten

- W. M. Planting Gyllenbåga med Westbo kompagni gjorde en recognoscering åt byarne Klocksдорff, Kuhlrade och Groß-Molsan.
- 1813
Okt. 10. Sid 2dra bataljonen från bivakten wid Degetow till Bülow; 1:sta bataljonen uppbrot från bivakten wid Mögelin till avant-gardet och affände detachementer till förposterna wid Kuhlrade och Carlow.
- Okt. 11. Beordrades 1:sta Majoren och Riddaren J. F. de Maré att med 1:sta bataljonen afgå till Demern såsom förpostchef, och till replie för jägarne, hvilka under Kaptenen och Riddaren Barcks befäl utgjorde yttersta posteringar och fältwakter wid Mögelin, Klocksдорff, Kuhlrade och Carlow, på hvilken linea stottverlingar med fienden ofta föreföllo.
- Okt. 21. Öfverste-Löjtnanten och Riddaren Friherre Ankarwärld ankom med Södra Skånska Infanteri-bataljon till förposterna wid Demern och aflöste Jönköpings regementes 1:sta bataljon, som emottog garnisons-tjenstgöringen i Nehna från och med den 22 Oktober.
- Okt. 22. Blef Kaptenen och Riddaren J. A. Barck utnämnd till Major i armeen, och förordnad till förpost-chef med Majors fält-traktamente.
Blef en jägare af 1:sta Majorns (Norra Westbo) kompanis extra rotering dödsstuten under recognoscering wid förposterna.
- Okt. 24. Postrades 2 dra bataljonen wid vägen mellan Bülow och Demern (der densamma foras af vägen från Gadebusch åt Lübeck); efter 2 dygns bivak återwände bataljonen om aftenen den 26 Oktober till Bülow.
- Okt. 31. Då Öfver-Adjutanten Majoren wid Westgöta regemente Friherre von Düben, och Kaptenen wid Wendes Artilleri Risbeth, utnämndes till Riddare af Swärds Orden, blef guldmedaljen för tapperhet i fält tilldelad Löjtnanterne wid Smålands Infanteri-bataljon Friherre U. G. Sparre och wid Jönköpings regemente G. G. Reuterswärld, samt Kornetten wid Mörners husfärer Horn, hvilka från fiendtligheternas början, med utmärkelse gjort tjenst wid förposterna och derunder bewisat flera, ofta dagligen förnyade krigstillfälligheter.
- Nov. 2. Girades wid Nehna ett Te Deum, i anledning af erhållne underrättelser om de segrar som de allierade och S. K. H. Kronprinsen med den förenade Tyska norra armeen, samt Preussiske Fältmarskalken Blücher med Schlesiska armeen, den 16 Oktober wid Schenditz och den 18 och 19 Oktober wid Leipzig wunnit öfver Franka härarne.
- Nov. 8, 9. Deltog Jönköpings regementes 2dra bataljon i en rekog-

- nosering, som Öfver-Adjutanten Majoren och Riddaren v. Düben utförde mot fiendtliga posterungen mellan Lankow och Mustin.
- 1813
Nov. 14. Gick 2:dra bataljonen från Bülow till Demern, den 17 November till Dechow och Lankow, den 20 Nov. åter till Bülow och den 22 Nov. derifrån till garnison i Nehna, i stället för 1:sta bataljonen som då utlyttades till kantonering wid Bülow.
- Nov. 16. Af 2:dra bataljonen utryckte 150 man, med befäl, att rasera de af fienden uppförde batterier emellan Lankow och Zieten.
- Nov. 22. Kommenderades Fänbrik Wettermark med 1 Underofficer och 25 Man af 1:sta bataljonen till brobyggnad wid Schattin, under Öfverste Noths befäl.
Samma dag afled Fänbriken C. v. Nackreij i Wismar.
- Nov. 24. Blef Kaptenen och Riddaren Wallgren kommenderad till Stabs-Adjutant hos Divisions-Generalen, och Löjtnant Villienberg emottog befälet wid Dstbo kompani.
- Dec. 2. Afgick Löjtnanten A. F. Stjernspek med 2 Underofficerare, 1 Trumslagare och 52 Man af Jönköpings regementes extra rotering och förstärkning, under Kaptenen wid Södra Skånska Infanteri-bataljonens befäl, att aflösa den del af Konungens eget wärfwade regementes bataljon som war wid garnisonen i Wismar.
Fienden hade nu från Rakeburg dragit sig tillbaka åt Hamburg; större delen af brigaden uppbröt dertföre från Nehna och marcherade åt Rakeburg; Jönköpings regementes 1:sta bataljon till Schönberg, 2:dra bataljonen till Kleinfeld och Mattisdorff.
- Dec. 3. Gingo begge bataljonerna till Selmsdorff och den 4 Dec. till Schattin och Groß-Grünau.
- Dec. 5. Sammantråffade Mecklenburgska divisionen med den af S. K. S. Kronprinsen anförda armé utansför Lübeck, som befriades från der förlagde fransyska och danska trupper; hwarefter Jönköpings regemente marcherade från Lübeck till Krumesen.
- Dec. 6. Afgick Regimentet till Hanowrisch-Boden, den 7 genom Segeberg till bivaal wid Klein-Gladebrück i Holstein, den 8 till Neumünster, den 9 till Nordtorff, den 10 till Bowenow, hwarest Mecklenburgska trupper, forrt före brigadens framkomst, hade haft affär med fienden, hwarefter under byen blifwit plundrad och till en del bränd; regimentet jemte brigaden bivaakerade här öfver natten, och återwände den 11 December till Nordtorff, den 14 December marcherades till Grütz.
- Dec. 15. Hade General Wallmoden tillkännagifwit att stillestånd war afslutadt med danska trupperne.

- Dec. 19, 20. Förlades regementets 1:sta bataljon till Blumenthal, Shorn, Grewenkrug och Schmalstede; samt 2:dra bataljonen till Loop, Mühbrook, Einsfeld och Schönbeck.
- Dec. 21. Utrymdes Blumenthal, och 1:sta bataljonens kvarter öfades i stället med förläggning till Vorderholm och Langwedel.
- Dec. 27. Tillkännagafs att Kapten D. M. Drake under den 15 December blifwit befordrad till Major i arméen.
- 1814
- Jan. 5. Upphörde stilleståndet, och Jönköpings regemente afmarcherade öfver Groß-Nordsee till Bowenow, den 6 till Wendtorff och Bünstorff, att deltaga i blockaden för Rendsburg wid Giberfloden.
- Jan. 15. Efter avslutad fred mellan England och Sverige å ena samt Danmark å andra sidan, upphäfdes blockaden för Rendsburg, och Jönköpings regemente utryckte från Bünstorff.
- Jan. 16. 1:sta bataljonen till Seckamp, Im-Altenholz och Stift; 2:dra bataljonen till Demshagen, Ushorff och Schildsee.
- Jan. 17. 1:sta bataljonen till Holtenau, 2:dra bataljonen till Rathmansdorff och Felmenhorff.
- Jan. 18. Inryckte regementet i Kiel, till förrättande af Kongswakt och garnisonstjenst.
- Jan. 23. Beordrades Kaptenen G. L. von Warnstedt att göra Place-Majors-tjenst i Kiel, så länge regementet war der förlagd. Från höggwarteret i Kiel gaf S. K. S. Kronprinsen befallning, att Swenska infanteriet skulle förses med tschacoter i stället för de då brukliga hattarne.
- General-Löjtnanten m. m. Friherre Vegesack med sina Swenska och Mecklenburgska trupper, som warit ställda under General Wallmodens ordres, blefwo, sedan 3:dje divisionen återförenats med swenska arméen i Kiel den 15 Januari ställda under G. Ex. Fältmarskalken m. m. Grefwe Stedingks befäl.
- Efter freden med Danmark uppbröt swenska arméen ur Hertigdömet Holstein, för att öfver Elben marchera till Weserfloden och vidare.
- Jan. 26. Lågade Jönköpings regemente från Kiel till Preetz; Fän-drik Sabelfelt med 2 Underofficerare beordrades quarstanna wid sjukhusen i Kiel tills vidare.
- Jan. 28. Marcherade regementet till Plöen; den 29 till Ahrensbof och Barghorff; den 30 till Lübeck.
- Febr. 1. 1:sta bataljonen till Einhaus och Harnsdorff, 2:dra bataljonen till Raseburg, den 2 till Möllen, den 3 till Boitzenburg, den 4 öfver Elben till Bledede, Gargdorff, Brakede och Nadekast, den 5 till Lüneburg.
- Febr. 6. Blef Öfverste-Löjtnanten och Ribbaren G. S. von Hart-

- mansdorff utnämnd till Öfverste i Arméen, samt Kaptenen och Riddaren G. G. Wallgren till Majors karaktär.
- 1814
Febr. 7. Marcherade regementet till Seedorff och Bahrum, den 8 till Ulgen, den 9 till Endeholz, Krage, Eschede, Hese och Habighorst, den 10 till Celle, den 12 till Burgdorff, Grofenhorst, Stelle, Kirchorst och Alt-Wermbuck, den 13 till Hannover, den 15 till Rodenberg och Horsten, den 17 till Stadthagen, Mienstädt, Ehlen, Krebs-hagen, Wackefeld, Wendthagen, Ensen och Bruckhoff, den 18 till Bückeburg och Pägen, den 19 öfver Weserfloden till Minden, Hummelbeck, Eisen och det urgamla slottet Haddenhausen, den 21 till Herford och Salzofeln, den 22 till Bielefeld, den 22 till Gütersloh, Hargbruck och Post-Mut, den 24 öfver Emsfloden till Wahrendorff, den 25 till Münster, den 27 till Dählmen.
- Febr. 27. Skilde General-Löjtnanten m. m. Friherre Vegefac 5:te brigaden från sitt befäl, och ställde densamma under Brigad-Chefen, Öfversten m. m. Bergensträhle, att af honom efter färskild marsch-route, föras till Swenska arméen.
- Marcherade regementet till Haltern och Lewegum.
- Mars 1. Återkom Kaptenen och Riddaren Wallgren från Divisions-Generalens stab och återtog befälet wid Ostbo kompani.
- Mars 2. Gick regementet öfver Lippefloden på bryggan wid Dorsten till Buer och Bottrup, den 3 till Mülheim am Ruhr och Ratingen, den 4 till Düsseldorf, den 5 öfver Rhenströmmen till Neuß, den 6 till Odenkircken, die Bahl och Röchoven.
- Mars 6. Organiserades Swenska arméen på fyra fördelningar: 3:de Fördelningen, under General-Löjtnanten m. m. Friherre Boisjes befäl utgjordes af 5:te och 6:te brigaderna; 5:te brigaden bestod af: Jönköpings regemente 2 bataljoner, Konungens eget wärfwade regemente 1 bataljon och Brehmiskt infanteri och lancierer 1 bataljon.
- Efter öfvergången af Rhen, passerades under marchen fästningarne Jülich till wester och Maastricht till höger om vägen; och som desäa begge fästningar innehade fiendtliga garnisoner, så måste bewakningstjensten återtagas såsom i frigsort.
- Mars 7. Marcherade regementet till Aken.
- Mars 24. Uppbröt regementet från Aken och marcherade till Berviers, hwarest 1:sta bataljonen inkwarterades i Berviers, Grand Rechain, Petit Rechain, Coiron och Lambermont; 2:dra bataljonen och jägare-bataljonen i Berviers, Houdimont, Andrimont, Cheneux, Bois de Herve, Beaur och Dison.

- 1814 Inspekterade S. K. S. Kronprinsen Jönköpings regemente
- Mars 25. i Berviers.
- Mars 27. Hef Bataljons- och t. f. Regements-Läkaren Doktor Hjertstedt förordnad att förestå Brigad-Läkaretjensten wid 5:te brigaden, intill den 11 Maj då Brigad-Läkaren Doktor Loppelius återkom.
- Mars 31. Marcherade regementet från Berviers till Lüttich.
- April 1. Från Lüttich till St Tron, Zerpun, Müchel och Gelinde, den 2 till Tirlemont, hvarifrån 2:dra bataljonen förleades den 5 till Hougaerde; den 6 marcherades till Louvain, och den 7 till Brüssel, hwarest Jönköpings regemente, jemte öfrige trupper, gjorde garnisonstjenst; wägen öfwer Malines till Antwerpen bewakades, och brigaderna måste för öfrigt wara ständigt marchfärdige; i Brüssel föreföllo dagliga slagsmål emellan allierade och Belgiske trupper, hwaruti Swenskarne likwäl icke deltog.
- April 22. Anbefalldes Swenska arméens återtåg, och General-Löjtnanten m. m. Friherre G. Boije beordrades, att, under S. Ex. kommanderande Engelske Generalen Grahams befäl, tills widare quarstanna på kontinenten, med en division, bestående af:
- 5:te brigaden, under Öfversten m. m. G. Bergensstråhle: Jönköpings regemente 2 bataljoner, Konungens eget wärswade regemente 1 bataljon, Drottningens Lifregemente 1 bataljon, v. Engelbrechtens regemente 1 bataljon, Brehmiskt infanteri och lancierer 1 bataljon; Brehmiska bataljonen återgick till sin hemort den 31 Maj; Drottningens Lifregementets och Engelbrechtens bataljoner till Stralsund i Juni månad.
- 6:te brigaden, under General-Majoren m. m. Heberstjerna: Kronobergs regemente 2 bataljoner, Nerikes regemente 2 bataljoner, Södra Skånska infanteri-regementet 1 bataljon, Norra Skånska infanteri-regementet 1 bataljon; Södra Skånska infanteri-bataljonen förblef wid 5:te brigaden.
- Skånska Husfvar-regementet.
- Tre 6=pundige åkande batterier; deraf 1 batteri gick till Stralsund i Maj månad.
- April 28. Uppbröt regementet från Brüssel och marcherade till Louvain; Fänbriken H. S. von Schmiterlów affändes till Hannover att afhenta för Officerskorpsen derstädes beställda tshakoter.
- Maj 5. Höll S. K. S. Kronprinsen revue med 5:te brigaden wid Louvain.
- Maj 6. Fortsattes marchen till Tirsemont och Bastentin, den 7 till St Tron.
- Maj 10. Flyttades 1:sta bataljonen från St Tron till i trakten

belägna Brüßhem, Alst, Kerkum, Drdinghen, Milenboven-Alst och Grand-Goyer eller Groot-Zeuck.

1814
Maj 19. Öfversten m. m. Bergensträhle till Aken; Öfversten m. m. von Hartmansdorff emottog då befälet öfver brigaden.

1:ste Majoren m. m. J. F. de Maré blef Regements-befälhafware och Majoren D. M. Drake befälhafware för 1:sta eller Lif-bataljonen.

En Officer sändes tillbaka till Brüßel, för att afhenta Officerarnes tshakots-wapenplåtar.

Samma dag marcherades från St Tron till Lüttich; 1:sta bataljon till Fléron, och 2:dra bataljonen till Aignue; den 20 förbi Chateau de Begimont till Herve och Watiff.

Löjtnanten G. G. v. Delwig, som varit kommanderad wid Pommeriska national-bewärningen och 1812 wid franska invasionen blef fången i Stralsund, återkom nu till regementet från franska fångenskapen, och placerades på Wista kompani.

Maj 22. Marcherades till Aken; samma dag utnämndes 1:ste Majoren och Riddaren J. F. de Maré till Öfverste-Löjtnant i Arméen; 2:dra Majoren C. A. von Gegerfelt till Riddare af Swärds-Orden; Kapten C. W. Ridderstähle till Major i Arméen; Kaptenen och Riddaren Friherre P. S. Lilliecreuz till Majors- och Löjtnanten C. P. Pokrang till Kapitens namn heder och wärdighet.

Maj 23. Marcherades till Linnich, Holzwilbe och Lützerow; den 24 till Glabbeck och Windberg; den 25 till Grefeld; den 27 genom Urdingen och öfver Rhenströmmen till Esfen, Bahrbeck och Bernick; den 28 till flottet Oberdeck samt byarne Eickel, Herne, Goldham, Marwelschagen, Hoffstäde m. fl.; den 30 till Dortmund, flottet Dellwid och Brachel; den 31 till Unna och byarne Ober-Massen, Nieder-Massen, Afferde och Wasser-Courl.

Maj 31. Återkom Brigade-Chefen, Öfversten m. m. Bergensträhle från Aken till Unna.

Juni 2. 3 Unna erhöles tshakoter för en del af den närwarande manskapsstyrkan; de förut brulade gamla hattarne woro ämnade att, emot redowisning i extra utgifts-räkningen, försäljas å auktion inom kantoneringskwarteren; men då detta ej kunde verkställas under marchen, så blewo dessa hattar bestämda att inlemnas till Kommissariatet, dels ock att transporterats till Sverige, sedan fullt antal tshakoter den 28 Juni utbekommit i Rakeburg.

Juni 3. Marcherades från Unna till Soest, Schwefe, Einecke och Eninghen; den 5 till Lippstadt; den 6 till Gütersloh; den 11 till Bielefeld; den 12 till Herford, Salzhofeln och

Schöttmar; den 13 till Minden; den 14 öfver Weserfloden till Stadthagen; den 15 till Rodenberg, Nenn-dorff, Apelern, Groß- och Klein-Hegersdorff, Lühren och Sooldorff; den 17 till Hanover och Linden; den 18 till Burgdorff och Iernhagen; den 19 till Celle; den 21 till Sprachensehl, Behren, Masel, Hagen, Blechwedel, Roedeloh, Lücke, Allersehl, och Weddersehl; den 22 till Ulgen; den 23 till Mebingen och Erndorff; den 24 till Lüneburg; den 26 öfver Elben till Boitzenburg, Noor-dorff, Gerum och Nehnsdorff; den 27 till Möllen.

March-routen hade varit ställd från Möllen på Lübeck, och regementets trof war således dit affänd; men då marchen ändrades till Rostock, så beordrades Fändrif Gultin att den 28 Juni resa till Lübeck, för att reglera om trof-transporten derifrån.

Fändrif Wettermarck affändes den 27 Juni till 6:te brigaden, med ordres om den förändrade marche-routen.

1814
Juni 29. Fortsattes marchen till Raseburg och Bietzen; den 30 till Grewesmühlen och Strohfircken.

Juli 2. Till Wismar, der Löjtnanten A. F. Stjernspek, med det manskap som sedan följande December legat här i garnison, återkom till regementet.

Juli 4. Till Neu-Buchow, Alten- och Neu-Carin, Rawensberg, Camin, Althenhagen, Neuthin, Groß-Siemen och Lütten Nienhagen.

Juli 5. Till Rostock; kl. 1 om natten emellan den 9 och 10 Juli afmarcherade regementet till Warnemünde och gif den 10 Juli om bord på linieskeppet Uladislauß, förddt af Majoren m. m. von Hauswolff, för att afgå till Göteborg.

I Rostock upplöstes den under friget formerade jägarebataljonen; Majoren och Riddaren Barck, Fändrifarne C. C. v. Schmiterlów och D. W. Bergensträhle återgingo till tjenstgöring wid regementet; jägare-divisionerne, som förut varit 3, ändrades till endast 2 wid regementet, 65 man hwardera, af hwilka Löjtnant C. G. Neuter-swärð kommanderade den 1:sta och Löjtnant C. E. Beren-creutz den 2:dra divisionen.

I Lyfland qwarstannade: Fändrif Barck, kommanderad wid sjukhusen; samt följande sjuke: Fändrifarne C. F. B. de Maré och C. E. von Schmiterlów, 4 Underofficerare, 1 Trumslagare, 5 Spel i n:o, 138 Soldater, extra Notering 31 Man och Förstärkning 91 Man.

Wid Rostock skedde den förändring mellan 5:te och 6:te brigaderne: att 5:te brigaden utgjordes af Bönköpings regemente 2 bataljoner, Nerikes regemente 2 bataljoner, Norra Skånska infanteri-regementet 1 bataljon; och 6:te

- brigaden: Kronobergs regemente 2 bataljoner, Södra Skånska infanteri-regementet 1 bataljon, Konungens eget värfvade regemente 1 bataljon.
- 1814
Juli 17. Kl. 3 förmiddagen debarckerade Jönköpings regemente från linieskeppet Uladislauß wid Nyha på Hisingen, och inkwarterades Regements-Befälhafvaren i Stora Nyha, 1:sta bataljonen i Lundby och 2:dra bataljonen i Bäckebo.
- Juli 18. Ankommo 3:dje Majoren och Riddaren C. L. de Maré, Kaptenen B. G. Ennes, Löjtnant S. Rundberg, Fänrik Löwenadler, 2:dre Adjutanten J. C. von Stroklirk, med några Underbefäl och 139 Man af regementets Bewärning från hemorten.
- Juli 22. Marcherade Kapten B. G. Ennes, Löjtnant S. Rundberg, Fänrik J. C. Löwenadler med 4 Underofficerare och 100 Man bewärning till Göteborg att förrätta fortifikationsarbete; samma dag uppbröt regementet från Hisingen och marcherade till Hälle, Wallby och Torp i Solbergs socken.
- Juli 23. Gick 2:dra bataljonen till Nedermbyre; den 25 samlades brigaden på vägen wid Gustafsberg, defilerade i parad genom Uddewalla, hwarest H. M. Konungen då wistades, och fortsatte marchen till Smedberg, Westra Gleborg och Torp; den 26, 2:dra bataljonen till Harska; den 28 gick regementet åt Höghem och Ljung; den 29 till Björkö, Heby och Wik; den 30 till Hagetorp, Stora Rockstad och Östra Eist i Skee socken.
- Juli 31. Gjordes den förändring wid brigaderna, att Nerikes regementets 2 bataljoner gingo från 5:te till 6:te brigaden, samt Södra Skånska och Konungens regementers bataljoner från 6:te till 5:te brigaden.
- Aug. 1. Sammanslogos jägare-divisionerne åter till en särskild bataljon för hwilken 3:dje Majoren och Riddaren C. L. de Maré blef Chef, och 2:dre Adjutanten J. C. von Stroklirk hos honom tjenstgörande.
- Aug. 2. Inbröt 5:te brigaden i Norrige öfwer Swinesund, i följande ordning: 1:o jägare-bataljonen, 2:o Jönköpings 1:sta bataljon, 3:o Jönköpings 2:dra bataljon, 4:o Konungens regementets bataljon, 5:o Södra Skånska infanteri-bataljonen, och 6:o Norra Skånska infanteri-bataljonen; brigaden samlades wid Blomsholm; Jönköpings regemente gick till bivak wid Koll-läger; den 3 Augusti till bivak wid Hälle; här blefwo flere angrifne af en ögonnsjukdom; bland de insjuknade war äfwen 2:dre Majoren och Riddaren C. A. von Segerfelt, som måste afresa till Strömstad; under des frånvaro förde Majoren och Riddaren Barck befälet öfwer 2:dra bataljonen, och Löjtnanten A. F. Stjernspetz befälet öfwer 2:dre Majorens

- (nuvarande Westra härads) kompani; den 5 till bivak wid Kjölen; den 6 till dito wid Watwet.
- Aug. 7. Marcherades till bivak wid Edsbergs kyrka.
- Aug. 8. Beordrades Majoren och Riddaren Wallgren att inom 5:te brigaden wid Edsberg, och 6:te brigaden i bivak wid Strube framför Fredrikshall, förrätta inspektion och reglering med de skjutsande och deras hästar, samt troshästarne, hvilka erfordrades för bagaget och provianttransporter.
- Aug. 9. Marcherades från Edsberg till bivak wid Lütte; den 11 till Holmtwet och Erögstadi, hwarest föreföll affär mot Norrmännen, derunder 1 man af Döbo kompanies extra rotering blef dödsfjuten; efter affären marcherade regementet till bivak wid Momarken; den 12 till bivak framom broen wid Edsbergs kyrka; den 17 till bivak wid Askims kyrka.
- Aug. 18. Blef Majoren och Riddaren Wallgren kommanderad såsom Chef på förpost-linien emellan Djerfsjön och Alfverstad.
- Aug. 19. Tillkännagafs att wapenhvila blifwit avslutad den 14 Augusti; bewakningstjensten fortsattes likväl allt framgent, ehuruwäl med något minskad styrka; samma dag återwände från bivaken wid Askim Löjtnanten Friherre C. J. Fleetwob och 3 Underofficerare samt 1 Underofficers-Korporal till Sverige med bewäringsmanskapet.
- Aug. 22. Återkom 2:de Majoren och Riddaren C. A. von Segerfelt tillfrisknad från Strömstad.
- Paraderade trupperne för S. K. S. Kronprinsen wid Askim.
- Sept. 1. Till följd af den i Norrige quarblifwande arméens förändrade indelning upplöstes 5:te brigaden.
- Brigad-Chefen, General-Adjutanten, Öfversten och Riddaren m. m. G. Bergensträhle, samt Regements-Quartmästaren, Majoren och Riddaren Friherre P. S. Lilliecreuy afreste till Sverige.
- 3:de Majoren och Riddaren C. L. de Maré, med Adjutanten J. C. von Stotfird återkommo från jägarebataljonen, Majoren och Riddaren Wallgren från förposterne, och Kaptenen C. P. Lokrantz från Stabs-Adjutants tjenstgöring.
- Bönsköpings regemente fördeltes till 2:dra divisionen, kommanderad af General-Löjtnanten m. m. Friherre G. Boije, och 4:de brigaden, kommanderad af General-Adjutanten, Öfversten m. m. Casimir Reuterköld.
- Sept. 2. Marcherade regementet från Askim till bivak wid Degernäs kyrka; den 3 till bivak wid Weeden, utmed Tistedals-Elfen 1/2 mil från Fredrikshall; här förblef regementet quarliggande till den 11 November och för-

rättade mycket arbete dels i Fredrikshall, dels på wägar
i ståndfåttande och dels på bivaakplatsens rödjning och
bebyggande till läger.

- 1814
Sept. 14. Afreste Öfwersten m. m. von Hartmansdorff till hem-
orten; Öfwerste-Löjtnanten m. m. J. F. de Maré emottog
Regementets-befälet och Majoren D. M. Drake befälet öfwer
1:sta bataljonen.
- Sept. 15. Afgingo till hemorten 3:de Majoren och Middaren C. L.
de Maré och Öfwer-Auditören N. Beckström; bemålte
Öfwer-Auditör hade under 1813 och 1814 årens fälttåg
i Tyssland och Norrige, warit tillförordnad Inspektarie
wid Arméens 3:de division.
- Sept. 22. Hade på bivaakplatsen wid Weeden hunnit uppföras ett
läger af baracker; detta läger besöktes af D. K. G. Kron-
prinsen och Arsprinsen den 28 September och den 4
Oktober, hwarefter detsamma med nådig tillåtelse benäm-
des Oscarsberg.
- Okt. 7. G. M. Konungens födelsedag paraderade trupperne på
Ibeslätten.
- Okt. 13. Började Sergeanten C. G. Boheman Underofficers-tjenst-
göring wid regementet i Oscarsbergs läger; han tog
Kaptenens affled den 15 Augusti 1844 och har derefter
warit anställd wid Kongl. Wetenskaps-Akademien.
- Okt. 14. Förordnades t. f. Regementspastorn, Fältprosten J. Karls-
son, att förestå Fältprost-tjensten wid Arméen i Norrige.

Under fälttåget hade Föraren C. G. Montelin den 22
Maj 1814 blifwit befordrad till Fändrik wid Konungens
eget wärswade regemente; Sanjuntaren F. G. de Maré
den 25 Augusti till Fändrik wid Lif-regementets gren-
adier-korps, och Sergeanten A. L. de Maré till Fändrik
wid Kongl. Staraborgs regemente den 16 November.

För fälttågen i Tyssland och Norrige erhöilo För-
aren C. G. Montelin, 2 Korporaler, 6 vice Korporaler
och Soldater samt 1 extra Noteringskarl medaljen för
tapperhet i fält.

Under 1813 och 1814 års fälttåg förlorade regementet
döde: 1 Officer (Fändrik C. von Nactrey), 3 Under-
officerare (Sergeanten J. G. Wibling, Föraren N. Fal-
kenström och Rustmästaren J. Franberg), 1 Hautboist
(Sergeanten A. Grah), 1 Profos, 85 man Korporaler
och Soldater, 14 man extra Notering och 28 man För-
stärkning, af hvilka endast 1 Soldat och 2 man af extra
Noteringen blifwit dödsfjutne i affärerne; blefseerade
woro: 1 Korporal, 1 vice Korporal och 1 man af extra
Noteringen; Rhymde: 1 Expeditions-Mönsterkrifware an-
ställd som Kommissarie, 5 Soldater, 1 extra Noterings-
karl och 4 af Förstärkningen, af hvilka 1 Soldat likwäl

inställde sig wid kompaniet efter regementets återkomst till hemorten.

1814. Erhöll Löjtnanten Fahnehjelm och 2 Underofficerare permisjonen att afresa till Sverige.
- Okt. 19. Uppbröt regementet ur lägret Oscarsberg och marcherade från Norrige, öfver Swinefjund till Hogdal och Gusthytt i Bohus län; den 12 till Gist, Skede och Blomsholm; den 13 till Skälleröd och Apelsäter; den 14 till Rabalshede och Kynnerstorp; den 15 till Övistrum; den 16 till Uddewalla; den 17 till Stora Almås och Hedetorp; den 19 till Munkesten och Häberg; den 20 till Skarstad; den 21 till Augustorp; den 22 till Leaby, Wiken och Saleby.
- Nov. 23. Insjuknade Major Drake, och Majoren och Ridbaren Partz emottog befälet öfver Liv-bataljonen.
- Nov. 24. Marcherades till Westra Käry och den 25 till Jönköping, hvarst General-Adjutanttn, Öfversten och Ridbaren m. m. G. Bergensträhle åter emottog befälet öfver regementet, som tillika med det afstedade Förstärkningsmanuskapet, den 27 November afstogade till kompaniernes hemorter.

e. Kalmar Infanteriregemente.

Emedan en del deraf är förlagd inom Werjö stift, synes här någon, om och inkränktare, uppmärksamhet böra lemnas åt det tredje flöfwerbladet i Smålands krigsstyrelse. I Samlingen till Ny Smålands Beskrifning på Kongl. Gymnastik Biblioteket i Werjö träffas, hwad som gunstigt blifwit meddeladt, men ej här för planens skull bort fullständigt användas. Odet har welat att här ifrån de fullständiga uppgifter inkommit. Kalmar län nekade wid riksdagen 1682 att ingå på det ständiga knektehållet och wille bli wid de gamle utskrifningarne, med öppen rätt likwäl att sedermera öfwergå till indelningswerkets grunder. Dertill war man färdig redan wid början af 1683. Indelningen verkställdes 1684. 1100 man uppfattes. 100 skulle sedan tilläggas, hette det. 1 1/2 hemman anslogs till hwar rote här, som i de andre länen, med smärre jemnkningar. Så inroterades:

i Kalmar	län	347	soldater på	511 3/8	hemman.
i Jönköpings	—	401	—	594 7/8	—
i Kronobergs	—	352	—	527 7/8	—

Summa 1100 soldater på 1634 1/8 hemman.

Kungsgårdar och Kronohemman anslogos till boställen åt befälet och till lön hemmansräntor till 6460 daler, 11 öre i flöfwer samt 1264 tunnor kronotonde. Kungsgården Strömsrum lär föreslagits till Öfversteboställe, men Dellingshausen önskade hellre mera räntor och tionde. Först genom 1833 års lönreglering blef f. d. Kaptenbostället Kronobäck anslaget till Öfversteboställe. Mötesplatsen flyttades

från Högsby till Marianelund, derifrån till Gultsfred, hwarest den ännu är. Indelningen af 1685 i 8 kompanier är ännu qwar. Regimentet är det 17:de i ordningen bland Sveriges indelta infanteriregementen, det 20:de bland fot-regementerna.

Bewåringens 5 klasser räknade 1835—39 till 3045, hwilka tillagda den effektiva indelta styrkan 982
och (vacanta) extra rotningen 252 gifwa

Summa 4281.

Lägga wi härtill Kronobergs län 3102
och Jönköpings län 3790
samt Smålands granadbr-bataljon 1828

Uppstår en summa infanteri 12901 som i förening
med husfvarne 445 ger

13346.

Afräknas 130 husfvarer ur Kalmar län, 347
soldater i Kalmar regemente och bewåring i
proportion från Kalmar län 1000 eller . . . 1477,

så består Kronobergs och Jönköpings län af 11869, troligen öfwer
12000.

1846 war Chef: C. S. Hederstjerna, R. S. D.; Öfwerste-
Löjtnant: Grefwe G. A. Laube, R. S. D.; 1:ste Major;
Majorer: C. J. Fischerström, R. S. D., 3:dje Major, J. A.
v. Gejerfelt, R. S. D., 2:dre Major; Kapten: A. M. Nor-
denskiöld, R. S. D., B. M. Rosenlindt, R. S. D., C. W.
Wejdenhjelm, R. S. D., C. G. Jegerhjelm, C. Jägerföldb,
Friherre A. C. Raab, Kammarherre, B. G. Dahl, A. Chr. Phas-
lén, J. C. Segersteen, C. G. F. Rappe, F. M. F. Dand-
nell; Regementspastor: N. J. Siegbahn; Auditor C. D. Hell-
man; Regementsläkare: J. Duchterlony, Assessor; Regements-
friskware: A. G. Enell.

Läkareferie:

1. C. M. Behrens, 1700—15. Död 1740. Född i Pom-
mern i Loitz.
2. J. J. Behrens, 1715—23. Lefde ännu 1738. Desså född
i Loitz.
3. J. P. Pfeil, 1723—28. Död 1768 som stadsfältfär i
Kalmar. Född i Stockholm.
4. C. W. Allendorff, 1728—46. Född i Pommern.
5. J. Granbom, 1747—79. Assessor 1770. Död 1780.
Född i Östergötland. Tjenstgjorde först i Böhmen.
6. C. G. Schwatzer, 1779—89. Assessor 1786. Gade rest
på Ostindien som Chirurg.
7. J. F. Harenius, 1787—94. Assessor 1782. Hertig Fre-
drik Adolfs Hofchirurg. Bewistade sjöslaget wid Hogland.

8. Dr. J. Gregersson, 1794—98. Se wid Smålands Kavalleri pag. 72.

9. Ch. M. G. Löwe, 1798—1803. Född i Ystad 1768. Afseför 1800. Död i Halmstad 1813. Gift med Cec. Gosselman.

10. Dr. Ol. Acrel, 1810—3*. Son af Professor J. G. Acrel i Upsala. Född 1775. Student i Upsala 1788. Följde Admiral Måns Rosenstein till Marocco 1791. Ch. Magister 1800. Doktor 1811. R. W. D. 1821. Lillika Lasarettsläkare i Kalmar 1831.

11. Dr. Joh. Ducterlony, 183*. Född 1794. Student i Upsala 1809. Med. Doktor och Ch. Magister 1822. Var under Kolera-epidemien mycket verksam både som författare och praktikus.

Chefferie:

1. Öfverste Soop. Annu 1686 woro 6 kompanier af Kalmar läns regemente under hans Chefkap.

2. Hans v. Dellinghausen, 1686—98. Född i Göteborg 1641. Deltog först i Spanska och Franska frig. Åblad 1680. Landshövding i Halland 1698. Död 1705.

3. Genr. Ulfflou, 1698.

4. Öfverste Måns Stenbock, 1699—1700. Fick derpå Dalregementet.

5. Nils Djurflou, 1700—01. Landsteg med regementet på Seland. Tog afsted 1701. Dog 1714, 73-årig. Sonen N. Djurflou blef Baron.

6. Gust. Ranck, 1701—09. Anförde regementet wid Elisow 1702, wid Thorns belägring 1703 (se pag. 112), var en del af den korp, Konung Stanislaus egde disponera till sitt flydd 1705—06, låg i Meisen 1706, deltog i krigsrörelserna i Polen 1707, i Ukrän 1708; wid Pultava stupade Ranck med hälften af regementet, andra hälften fördes till Siberien.

7. Carl Björnberg, 1710—16. Regimentet var nytt med den 28 Februari 1710 wid Helsingborg. 1711 på flottan. Björnberg tog afsted 1716. Dog 1721, 65 år gammal. Sonen blef Baron.

8. Sten Arvidson Ratt och Dag, sedan Baron Sture, 1716—30. Regimentet fördes 1718 från Norrige till Bohus län, att bewaka Danskt anfall 1718. $\frac{1}{3}$ förlorades under hemgåendet. Sten Arvidson var en hård man. G. Pipers måg. Blef General-Major 1720.

9. Friherre Franz Chr. Marschalck, 1730—34.

10. Lor. v. Nummers, 1734—36. Kom den 18 December från Chefplatzen wid Lavastehus regemente. Dog den 20 Mars 1736. Härefter rättas uppgiften hos Ennes 1: 537.

11. Caleb de Frummerie, 1736—38. Af Wallonst flägt. Åblad 1720 (N:o 1568). En af kämparne i Kalabaliken.

12. Adam Joh. Siertta, 1739—40. Född i Narva. En af Carl XII:s Drabanter 1697—1714. Åblades för tapperhet wid Hofsjin (N:o 1446). 1721 Chef för Rymmegårds bataljon.

13. Friherre Ludv. Fahlström, 1740—46. Regimentet användes under sista kriget på flottan, t. ex. i sjöslaget wid Korpsström. Slöt sin ätt. Ennes 2: 49.

14. Baron C. G. Roxendorff, 1747—57, då han blef Landshövding i Kalmar. Född 1697. General-Major 1756. General-Löjtnant 1759. Baron 1762. Tog afsted 1784. Dog 1784.

15. N. Djurklo, d. y., 1757.

16. Friherre Cr. G. Lillienberg, 1758—70. Blef, jemte 563 man, fången wid Demmin 1759 i Januari. Satt nära ett år på Magdeburgs fästning. General-Major 1762 med tur från 1760. Konung Adolph Fredriks ännu förvarade kondolansbref till brodern, wifur att äfwen han war Kungen kär. Regimentet deltog 1759 i sjöbataljen på Frische haf, der hela preussiska eskadern eröfrades af våra galerer; äfwen deltog regimentet i stormningen af Wollin den 16 September 1769; attacken på Aklam den 28 Januari 1760, då Preussiske Generalen Manteuffel togs till fånga. 1760 om sommaren tjänstgjorde regimentet på galernerne i Frische haf. 1761 lifaledes, utom en del. 1762 i Juni återkom det.

17. Friherre Cr. Armsfelt, 1770—72. Kom från Savolax; gif sedan till Österbottens regemente. Föddes 1709 den 16 Februari. Blef 1721 Underofficer wid Nylands infanteri; gif 1727, efter erhållet tillstånd, utrikes, först till Holland; blef 1729 Fänrik wid Sessifka Lijgardet; 1732 den 26 Oktober Löjtnant derstädes; 1733 den 16 Oktober Löjtnant wid Nylands infanteri; bewistade 1741 kampagnen i Finland; 1743 i Skåne; blef 1747 den 16 April Kapten wid sistberörde regemente; 1748 den 7 November R. S. D.; 1749 den 29 December Major derstädes; 1754 den 2 December Öfverste-Löjtnant wid Åbo läns infanteri; 17. Öfverste för Kalmar regemente; 17. General-Major; död 1778; gift 1740 med Ulrika Schönström, dotter af Öfverste-Löjtnanten Albert Schönström och Ulrika Adlersten; hade 4 söner och 2 döttrar.

18. Aug. Wolffg. v. Baltzar, 1772—78. Kom från Österbottens regemente. Född i Pommern 1715. General-Major 1775. Tog afsted 1778. Dog 1795. En gudfruktig, stilla man.

19. Grefve Fredr. Carlsson Possje, 1778—79, då han fick transport till Westgöta Dals regemente. Om honom lifsom des söner se Biografiskt Lexicon, XI. 3 p. 450. Den ena sonen, Arvid, på spe kallad Duc de Dal, war gift med en brorsdotter af Napoleon Bonaparte. Sönerne söto den grefliga grenen.

20. Albr. Dan. Schönström, 1779—95. Blef General-Major strax efter attacken på Fredrikshamn. 1788 kom Schönström i någon disgrace och fick civila uppdrag; Öfverste-Löjtnanten Friherre Fr. v. Köhler blef v. Landshövding i Kalmar; 2dre Majoren Baron Summerhjelm fick ock extra förrättningar. Regimentet anfördes sisteswis af 1ste Major Braun och Chefen för Östra kompani Major Joh. Rudebeck. Den förre lärer fört Regementsbesälet 1788. Om den sednares deltagande i Hoglandsbataljen på linieffepet

Wasa, läses i Kongl. Krigs-Vetenskaps-Akademiens Handlingar och Tidkrift för 1844, 6:te häft. 1789 gjorde Rudebeck med sitt kompani sötätaget på Adolph Fredrik, också en sekundant åt Cheffkeppet samt fördrt af Amiralen Baron Rauckhoff, och fann bataljen "ömkelig", antingen Liljehorn war seg, förfumlig eller förrådigt. Rudebeck war en tid kommanderad till Hertig Carls höggwarter, och fann sig der i ynnest, att han hade tillåtelse att enskildt breswera med S. K. G., hwaraf regementet ej kunde annat än förda gagn under det både Chef, Öfwerste-Löjtnant och 2:dre Major saknades.* 1790 be-
 wisade regementet, som war dels på örlogs- dels på skärgårdsflottan, sjöbataljerne wid Nevel, Cronstadt och i Swenstfund den 9 Juni, då 53 större och mindre skärgårdsfartyg eröfrades från fienden. Rudebeck måste berättia Schönström den 2 September 1789 att "af regementet dött 102, woro sjuke 164, tillfrisknat 266. Braun hade på Ljurkö haft intendence öfwer 5000 sjuke. 2000 sjuke på Lazaretten i Carlskrona den 27 September. 694 sjuke, 168 döde, 50 tillfrisknade." 10,000 man räknades döda af sjukdom det året. I kriget miste D. M. Stålhammar högra armen, fick Swärds-Orden, liksom Braun, Rudebeck, Pappe m. fl. 2 Underofficerare och 38 Korporaler och Soldater fingo medaljen "för tapperhet till sjös"; medalj för slaget i Swenstfund fick Kaptenerna Pappe och v. Essen, Löjtnanterne v. Rudebeck och Crawford, Fänrikarne Wennberg, Stålhammar, Hasenkampff, Rappe, Holmstedt (sedan af Holmstedt), Segersten och Dveckfelt. Baron Abrah. Lejonhufwud, som sedan länge bodde i Werjö, anförde wid Hogland en del af Konungens eget wärfwade regemente.

21. Baron Carl Carlsson Mörner, 1795—1802. Sedan Grefwe, Riks-Ståthållare i Norrige m. m. Se Biogr. Lex.

22. Baron A. L. Friesendorff, 1802—04. Se No 17 wid Sönköpings regemente.

23. Friherre J. G. Lawast, 1804—16. Sedan Grefwe, General, R. G. K. M. D., Excellens. Död den 11 Juli 1841. Tjenstgjorde sällan eller aldrig wid Kalmar regemente, utan hade högre uppdrag wid Hof m. m. Regementsbefälet fördes hemma i landet nästan jemt af Öfwerste-Löjtnant Jon. Stålhammar på Salskult. Om Lawast, se General Leffréns tal öfwer honom. En bataljon af Kalmar regemente, anförd af Jon. Stålhammar, deltog i Gottlands befriande ur Ryfska händer 1808. Regementet war 1808—09 wid Norriska gränsen, hwarifrån det afgick sommaren 1809 till Umeå. Under Tyska kriget fördes regementet först af General Björnstjerna,

* Denne Major Joh. Rudebeck war son af den i Ny Smålands Beskrifning 2 v. 784 nämnde Isak Johan Rudebeck, hwilken war son af Kaptenen och Regements-Öfvertermästaren Behr Rudebeck på Huseby och des Fru Wivingstone. Isak J. Rudebeck war gift med en Theet och dog öfwer 80 år gammal. Hade börjat som Hofsjunkare hos Drottning Ulrica Eleonora och tog affed som Kapten och Regements-Öfvertermästare. Sonen Johan Rudebeck, Major 1788, war gift med en Krusensstjerna.

sedan af Klingström, då warande Major. 1813 den 28 September deltog ett detachement i rekognosceringen af Desfau, derwid flera mindre, men ganska häftiga strider föreföllo. Deltog i Glückstadt's belägring, tills fästningen kapitulerade den 5 Januari 1814. Klingström anförde regementet i Norrige.

24. Baron Cr. Georg Alfssparre, 1816—26. Blef Friherre 1817. Se Adels-Matrikeln, Friherrar No 367. General-Major 1826. Chef för 1:sta infanteri-brigaden 1826—33, då brigad-befälen upphörde. K. S. D. St. K., Ridhare af Kejsarl. Ryfka St Anna-Ordens 2:dra Klas och af Kongl. Preussiska Militär-Förtjenst-Orden.

25. Carl Klingström, 1826—32. Om hans födelse, se Ny Smål. Bestr. 2. pag. 852. Som soldat blef han Rustmästare 1787, Sergeant 1788, Fältväbel 1791, Fändrik 1795, Löjtnant 1800, Kapten 1805, Major 1812, Öfwerste-Löjtnant i Regimentet och 2:dra Major på stat 1813, 1:ste Major 1815, Öfwerste i arméen 1817, General-Adjutant 1824, General-Major i arméen, K. S. D. wid afstedtagandet 1832. Under fälttågen 1787—90 wisade Klingström i sju striderna, dels på Skärgårds- dels på örlogsfloktan, mandomsprof, som wäckte befällets uppmärksamhet och grundade ömdömet om hans beräknande förstånd och mod. 1806—07 bewistade han Pommeriska kriget, war 1808 förlagd på Norriska gränsen och kommanderad, som wi sett, till Gottland. Som Bataljons-Chef deltog Klingström i Tyska och Norriska fälttågen 1813—14. Har mycket användts wid garnisons- och arbets-kommanderingar. Ledamot i den Kommitte Kongl. Majt satte 1830, att utarbete förslag till arméens lönreglering. Den man, som utan alla andra rekommendationer än sin duglighet, banat sig väg från soldatlebet till Chefspjats inom samma regemente, förtjenar att ihogkommas. Fadren, en obemedlad Underofficer wid regementet, lät uppfostra sin son, som soldaten på nästa torp fostrade sin. En backstugugumma underwisade. Snillet bildade sig sedan sjelf i lfwets skolor. Skarp tanke war stödd af en stark wilja. Lynnet war allwarligt, lefnads-sättet förblef alltid tarfligt, krafven på andras slit och outtröttlig et föregingos af egna ansträngningar. Till 60:de året war hans hälfa af berg och han hörde ej gerna urfakter för swaga krafter. Sjelf fostrad af nöden, klemmade han med ingen. Han lade en stittig hand wid jordbruk, jagt och siffte. Dog ogift den 8 Augusti 1838. Kalmar regemente, Officerare och Manfkap, ha låtit måla hans porträtt, som är uppsatt i Officersrummet på Sultsfred. Hans stoft hwilar der han bott hela den tid, han ej war bortkommanderad i tjenst, från den dag, han emottog det som boställe, då han blifwit Fändrik, till sin död. Dit hade hans föräldrar flyttat från Åsheda socken, då han ännu war barn. Stället ligger i Stenbergas socken.

26. Carl Johan Hederstjerna, 1832— . Född 1788. Uteraminerad från Krigs-Akademien, blef han Fändrik 1808, Under-Löjtnant wid Fältmätningstörpsen 1806, Löjtnant 1807, Kapten 1810, Major 1814, transporterad till Kronobergs regemente 1816,

Major i Generalstaben samma år, 2:de Major wid Kalmar regemente 1817, Öfverste-Löjtnant i Generalstaben 1818, wid regementet (1:ste Major) 1826, Öfverste i arméen 1827, i Generalstaben 1828, för regementet 1832, General-Adjutant 1836, K. S. D. 1842, deltog som Generalstabs-Öfficer 1805—06 i Lyfka kriget, kommanderad på Triangelmätning i Upland 1807, på Fältrefognoferingar i åttstilliga delar af riket 1811—12, deltog som Fältmättnings-Öfficer i 1813—14 års Lyfka och Norrka fälttåg, tjenstgjorde 1816—17 som Brigad-Adjutant wid 5:te infanteri-brigaden.

